

Swehtdeenās fkolās Safama grahmata.

J. Sieberga fastabditā un apgahdata.

Sihds ar pilnigu
Lutera Reformazijas wehturi.

Published by J. Sieberg.
299 Washington St., Cambridge, Mass.
1920.

Jannäs Deribas stahsti.

1. Engelis Gabriels pasludina Jahno Kristitaja peedsimschannu.

Luhf. 1.

Jhfi preelsch Kristus peedsimschannas, Eroodus, Judejas kehmina, laitâ dshwoja preesteris, wahrdâ Zakarija, ar sawu seewu Elisabeti. Tee abi bija taisni Deewa preelschâ, un teem nebija neweena behrna, lai gan tee bija peedsihwojuschi labu wezumu.

Kad nahza Zakarijas kahrta, (A) tad winsch nogahja us Jerusalemi, darit swehto basnizas darbu. Pehz preesteru eeraduma winsch eegahja Deewa namâ kwehpinat, bet wiss kauschu pulks ahra luhdja Deewu. Zakarijam kwehpinot, ta kunga engelis parahdijâs un stahweja pee kwehpinaschannas altara labâs puses, un Zakarija, to redsedams, isbijâs. Bet engelis fazija us winu: „Nebihstees, Zakarija! Jo tawa luhgshana paklaufita, un tawa seewa, Elisabete, dsemdës dehlu; ta wahrdu tu nosaukfi Jahnis. Tas taps peepildits ar Swehtu Garu, un winsch ees ta kunga preelschâ Elijas garâ un spehâ, fataisit tam kungam gatawus laudis.“

Zakarija fazija us engeli: „Pee ka es to sinaschu? Jo es esmu wezs un mana seewa ar ir weziga.“ (B) Un tas engelis atbildeja: „Es esmu Gabriels, kas stahw Deewa preatschâ, un esmu suhtits tewim pasludinat scho preelka wehsti. Redsi, tu tapfi mehms un newarefi runat lihds tai

Zakarija Deewa-namâ.

deenai, kad schis leetas notiks, tapehz ka tu neefi tizejis maneem wahrdeem!“

Bet laudis gaidija us Zakariju un brihnijâs par wina kaweschanos Deewa namâ. Ahra ijnabjis, tas newareja us teem runat, un tee noma-

nija, ka wiņšch Deewa namā redsejis parahdiſchanu; un wiņšch, ar rotu meſdams, toš atlaida. (C)

Sawu darbu pabeidſis, Zafarija atgreesās atkal mahjās, un wišs notifa tā, ka ta Kunga engeliš bija paſludinajiš.

A) Preeſteri gaħja divi reifes gadā no ſawām dſiħweš weetām uſ Jeruſalemi iſdarit amata peenahſumus. Katru reiſ tee tur palita laħdas aſtonas deenas; peħz tam tee wareja greeſtees mahjās.

B) Īgi palitdams beſ behrneem, Zafarija tapis maſtizigš un aiſmiriſ ta Kunga wiſſpeħzibu.

C) Preeſteri atlaida laudis ar Arona ſwehtibu: „Taš Kungš lai tewi ſwehti un paſargā; taš Kungš lai apgaĩmo ſawu waigu par tewi un ir tew ſcheħligš, taš Kungš lai pažel ſawu waigu paħt tewi un dod tew meeru. Amen.“ (4. Moſ. 6, 23—25.)

Z a n t a j u m i :

1) Kaš dſiħwoja iħſi preeſch Kriſtuš pee- dſimſchanas?	9) Kur laudis palikas?
2) Kaħdš bija preeſtera wahrđš?	10) Ko tee darija aħrā pee Deewa nama?
3) Kaħdš bija wina ſeewas wahrđš?	11) Kaš Zafarijam parahdiđš?
4) Kaħbi wini abi bija Deewa preeſchā?	12) Kaš notifāš, ka wiņšch engeli redseja?
5) Kaš wineem nebija?	13) Ko engeliš uſ winu ſazija?
6) Kaš Zafarijam ka preeſterim peenahzas darit?	14) Ko Zafarija teiza?
7) Kurp wiņšch gaħja?	15) Kaħdu atbildi tad engeliš dewa?
8) Kaš bij templiš?	16) Kaš notifēes ar Zafariju?
	17) Par ko laudis briħnijāš?
	18) Waĵ engela wahrđi peepildijāš?

2. Taš Kungš leek paſludināt Jeſuš Kriſtuš peedſimſchanu.

Luhſ. 1 un Mat. 1.

Geſtā mehneſi peħz tam Deewš ſuħtija engeli Gabrieli uſ Galilejas pil-
ſeħtu, wahrđā Nazarete, pee jumprawas Marijaš, kaš bija ſabereta
laħdam wiħram, wahrđā Zaſepam, no Dawida ziltš. Engeliš, pee winaš
eenahziš, ſazija: „Eſi ſweizinata, tu Deewa apſcheħlotā! Taš Kungš ir ar
tewi, tu augſti teizama ſtarp ſeewām!“ Bet Marija, engeli redſedama,
iſtruħkāš par wina walodu un domaja pee ſewis: „Kaš ta par ſweizina-
ſchanu?“

Engeliš ſazija uſ Mariju: „Nebiħſtees, Marija! Zo tu ſcheħlaſtibu
eſi atraduſi pee Deewa! Un redſi, tu dſemdeſi deħlu un noſaukſi wina
wahrđu „Jeſuš“! Taš buħš leelš un taps noſaukſi ta Wiſuaugſtatā Deħlš,
un Deewš, taš Kungš, tam doš wina tehwa Dawida kreħſlu, un wina
walſtibai nebuħš gala.“ (A)

Tad Marija ņazija uŝ engeli: „Kà tas lai noteek?“ Engeliŝ atbildeja: „Swehtais Gara nahts pah̄r tēvi, tapeh̄z ari to Swehto, kas no tewis dšims, noŝauts par Deewa Dehlu. Jo Deewam naw nekah̄da leeta neespeh̄jama.“ Bet Marija ņazija: „Redŝi, eŝ eŝnu ta Kunḡa kalpone, lai man noteek peh̄z tawa wahr̄da.“ Un engeliŝ aiŝgah̄ja no tàs.

Ari ņaŝepam ta Kunḡa engeliŝ parah̄dijàs ņapni, ņazidams: „ņaŝep, tu Dawida dehls, nebih̄stees nemt Mariju pee ņewis, jo kas eekŝch tàs dšims, tas ir no Swehtà Gara! Un wina dšem̄dēs dehlu, un ta wahr̄du tew buh̄s noŝaukt „Jeŝus“ (Peŝtitajs), jo winŝch iŝpeŝtiŝ ņawuŝ laudiŝ no winu greh̄keem.“

Beh̄z tam Marija gah̄ja apmeklet Eliŝabeti. Bet ta, ijdširduŝi Marijas ņweizi- naŝchanu, topa pilna Swehtà Gara un ņazija: „Tu eŝi augŝti teizama ŝtarp ņeewàm! Un ņwehtiga tu, kas eŝi tizejuŝi, jo tas tawŝ peepildits, kas tew no ta Kunḡa ņazits.“

Tad Marija ņazija: „Mana dweh̄ŝele teiz augŝti to Kunḡu, un manŝ garŝ preezajas par Deewu, manu Peŝtitaju, jo winŝch uŝluh̄kojīs ņawas kalpones ņemibu. (B) Redŝi, no ŝchi laita wiŝi beh̄rnu beh̄rni mani teiŝ ņwehtigu, jo tas Speh̄zigais leelas leetas pee manis darijīs.“

A) Dawidam dotais apŝolijums — ņenŝenà Iŝraela zeriba — tagad peepildibeŝs¹

B) Marijas ņir̄ds bija nemeera pilna. Ta meŝleŝja eepreezināŝchanu pee zeenija- mās Eliŝabetes, kas winai bija radineeze. Eliŝabetes ņweizinajums to eedroŝhina. Ta atŝiŝt, ka Deewŝ winai teeŝchan parah̄dijīs ieh̄ŝlaŝtibu, un ņlawē to Kunḡu.

ņautajumi:

- 1) Kas par engeli tika no Deewa ņuhtits?
- 2) Kur winŝch tika ņuhtits?
- 3) Kà noŝauza to pilŝehtu Galilejā?
- 4) Pee kam tika engeliŝ Gabriels ņuhtits?

Engeliŝ Gabriels paŝludina Marijai Jeŝus peedŝimŝchanu.

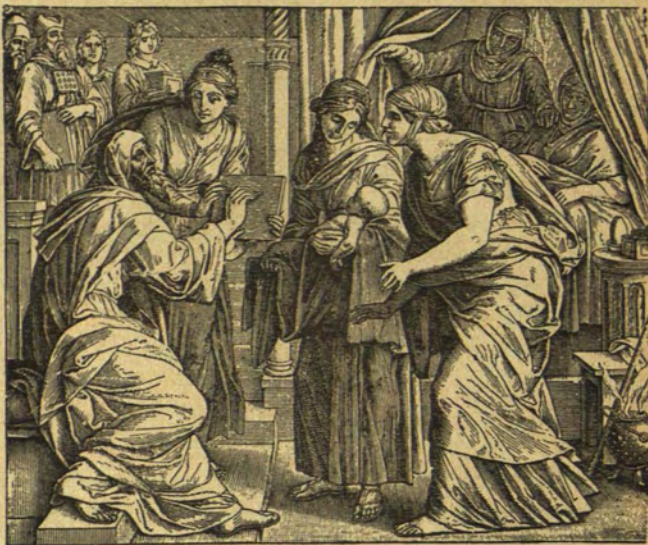
5) Ar to jumprava Marija bij sadereta?	14) Par labdu namu winam buhs waldit?
6) Ar labdeem wahrdeem engelis Mariju usrunaja?	15) Kas wina walstibai nebuhs?
7) Par to Marija tit loti istruktās?	16) Ko Marija engelim atbildeja?
8) Kā engelis ar winas runaja? (Laiņnigi?)	17) Kam wehsl engelis parahbijās sapnī?
9) Ko winšč jumpravai paslubinaja?	18) Ko Jaseps lai nebihstas darit?
10) Rahdā wahrdā winu buhs nosaukt?	19) Ko Jēsus daris?
11) Ko nosihmē wahrds „Jēsus“? (Pestitajs?)	20) Ko Marija pehž tam gaħja apmeklet?
12) Ka Dehls winšč taps nosauktis?	21) Kas notifās ar Elisabeti?
13) Us ka krehsla winam buhs sehdet?	22) Kas Elisabete Marijai bija? (Mabineeze?)
	23) Ko Elisabete teiza us Mariju?

3. Jahnis Kristitajs peedimst un dabu wahrdu.

Luhf. 1.

Elisabetei peedsuma dehls. Kad radi dsirdeja, kat as Kungs leelu sħehlastibu bija darijis pee Elisabetes, tad tee preezajās lihds ar winu.

Astotā deenā tee nahža behrninam dot wahrdu un winu apgraisit un gribeja to nosaukt par Zakariju. Bet behrnina mahte sazija: „Ne, to buhs nosaukt par Jahni!“ Tad tee winai sazija: „Neweena naw tawos rados, kam tahds wahrds!“ Un tee prasija sihmes no Zakarijas, kā winšč gribetu, lai to sauž. Zakarija, galdinu prasijis, rakstija tā: „Wina wahrds ir — Jahnis.“ Par to wisi brihņijās. (A)

Jahna Kristitaja wahrda doħšana.

Luhdaħ Zakarijas mute atdarijās, un wina mehle tapa atraisita, un winšč tapa pilns Smeħtā Gara un runaja, Deewu flawedams:

„Slawets lai ir tas Kungs, Israela Deews, jo tas ņavus laudis ir peemeklejis un pestijis, mums uzjeldams pestišchanas ragu (B) ņawa kalpa Dawida namā! Un tu, behrniz, tapņi noņauts ta Wisuauugstakā praweetis, un tu tam Kungam eeņi preekņhā, ņataiņit wina ņelus!“

Un tas behrninsch auga un stiprinajās garā un bija tukņnesi lihds tai deenai, kad tas parahdijās vreekņch Israela laudim.

A) Mehms buhdams, ņakarija nespehja ņawai ņeevai paņstahņit ar wahrbeem par parahdışchanos Deewa namā, tadeht tas leeto raņtu.

B) Kā altara ragus Deewa namā aplampjot, wareja glahbtees no nahwes, tā ari wiņi tee, tas tizibā peeferņees Kriņtum (pestišchanas ragam), neredņes nahwi.

J a u t a j u m i :

1) Kas preezajās lihds ar Eliņabetes?	7) Ko ņakarija praņija, lai winam dotu?
2) Deht kam wini atnahza aņtotā deenā?	8) Ko winsch uņ ta usraņņija?
3) Kaddu wahrdu tee gribeja behrninam dot ?	9) Kas tad notikās ar ņakariju?
4) Ko behrnina mahte uņ tam ņazija?	10) Ar to ņakarija tapa peepņlbits?
5) Ko rabi teiza uņ Eliņabeti?	11) Ko winsch ņudinaja?
6) Kapehž wini praņija ņihmes no tehwa?	12) Kas notikās ar behrninu?

4. ņesus Kriņtus peedņimschana.

Luhl. 2.

Romas keiņars Augusts tanī laikā iņ-
ņuhtija grahmatas, ka wiņa pasaule
taptu usraņņiita. (A) Un wiņi nogahja,
lai itweens liktos usraņņitees ņawā žilts
pilņehatā.

Tad ari ņaseps no Galilejas, no
Nazaretes pilņehatas, nogahja uņ ņudu
ņemi, uņ Dawida pilņehu, wahrdā Bet-
lemi, (B) tapehž ka tas bija no Dawida
žilts, lai liktos usraņņitees ar Mariju,
ņawu ņaderetu ņeevu. Wineem Betlemē
eņot, peedņina Marijai pirmdņimtais
dehls, un ta to eetina autinos un to lika
ņilē, jo teem žitur nebija ruhmes tai
mahjas weetā.

Gani bij ap to weetu laukā pee
laidareem. Tee, nomodā buhdami, nakti
ņargaja ņawus lopus. Un redņi, ta Kunga
engelis peestahjās pee teem, un ta Kunga

Engelis paņludina ganeem Kriņtus
peedņimschana.

šposchums toš apspihdeja, un tee bijajās loti. Bet engelīs fajija uš teem: „Nebihstatees! Jo redsi, es jums pašludinū leelu preefu, kas notiks wišeem laudim. Jo jums šhodeen tas Pestitajš dšimis, kas ir Kristus, (C) tas Kungs, Dawida pilšehtā. Un to nematees par sīhmi: Juhš atradišat to behrnu autoš eetihū un fili guloschu.“ (D)

Tuhdat tur pee ta engela bija debefu draudšibas pulks. Tee slaweja Deewu un fajija: „Godš Deewam augstibā, meers wirš jemes un zilweeem labš prahtš!“

Kad engeli bij aišgahjušchi, tad gani runaja šawā šarpā: „Gešim tad nu uš Betlemi, raudsit, kas tur notizis, tā tas Kungs mums lizis dot sim!“

Un tee steigdamees nahza un atrada ir Mariju, ir Jasepu un to behrninu fili guloschu. Bet kad gani to behrninu bija redsejušchi, tad tee išpauda to wahrdu, kas teem par to behrnu bija šazits. Un wiši išbrihnišās par ganu walodu, bet Marija patureja wišus toš wahrduš, toš šawā širdi apdomadama. Un gani greefās uš mahjam, godaja un teiza Deewu par wišu, ko tee bija dširdejušchi un redsejušchi.

Jesus Betlemes šilitē.

Kad astonas deenas bija pagahjuščas, tad to behrnu nošanža par Jēšu, tā tā Kunga engelīs bija pašludinajis.

A) Laudis škaitot, wehlejšās iššinat neween winu daudsumu, bet ari mantas apšahktus, lai špehtu pareiši nošwehrt, zil augstus noboktus tee war mašat.

B) Judi, pelnidamees šwešchumā, tomehr palita šakarā ar šawu dšimtspilšehtu, kur weda winu ziltšarakstu un kur teem nereti peedereja jemes išpašchums.

C) Kristus ir Greeku wahrds un nošimē to pašchu, ko Ebreju „Mesija“, t. i. Šwaiditais. Sem šwaiditā Judi šaprata apšolito Pestitaju no Dawida Zilts. Kristus ir tadehl muhšu Pestitaja amata wahrds, Jēšus wiina išpašchwahrds.

D) Ganu tiziba zaur šcho sīhmi toš gruhtu pašrbaudita. Wineem jaredš, tā gaiditais Šfraela lehninšch ir sīhls behrninšch, tahdos pat apšahktos, tā wiši ziti behrni pehž peedšimšchanaš.

Šantajumi:

1) Ko mums šchis šahšis mahža?	3) Kas notilās tanī laikā?
2) Kuršch keišarš tantī laikā walbija, kad Kristus peedšima?	4) Rahda ušrakšichana ta bija?
	5) Kad notilās šchi ušrakšichana?

6) Kurp tadeht ikween's nogahja?	17) Kur gani atrada's?
7) Kas ari fataijja's zela?	18) Ar to tee nodarboja's?
8) No kahda's pilsehta's?	19) Kas pee teem peestahja's?
9) Us kahdu semi Jasep's nogahja?	20) Kas winus' apspihbeja?
10) Ka sauza to pilsehtu?	21) Ko gani hajuta?
11) Kadeht Jasepam waiadseja us Betlemi eet?	22) Ko engelis' us teem hazija?
12) Kahda' wahrdâ wehl' Betleme tapa nosaukta?	23) Kahdu sihmi winsch' teem lihdji' bewa?
13) Kas notika's, kad Jasep's un Marija atrada's Betlemê?	24) Kas peestahja's pee ta engela?
14) Kas Marijai' peedfima?	25) Ko tas' debes' draudsi'bas' pulks' darija?
15) Kadeht' wina to lita silite?	26) Ko gani' sawâ' storpâ' pahrrunaja?
16) Kas' dsirdeja papreefch' par Pestitaja peedfimichanu?	27) Ko tee Betlemê' atrada?
	28) Ko gani' darija, kad wini' Jesus' behrinu' rebseja?
	29) Ko tab' wehlat' gani' darija?

Atkahrtoſchanas' jautajumi.

I.

1) Kahdi' deewbijigi' laudis' dsihwoja' preefch' Kristus' peedfimichanas'? 2) Ko ta' kunga' engelis' paslubinaja' Zakarizam'? 3) Kahdu' sihmi' engelis' bewa' Zakarizam'? 4) Ka' engela' wahrdi' peepildija's'? 5) Kahdu' wahrdi' sanehma' ichis' behrninisch' pee' apgraiſichanas'? 6) Kahdu' paslubinajumu' hazija' tehwo's' Zakarija's' par' behrninu'?

II.

1) Pee' ka' tita' ta' kunga' engelis' suhtis'? 2) Kam' bija' jumprawa' Marija' fabereta'? 3) Ar' kahdeem' wahrdeem' engelis' apſweizinaja' Mariju'? 4) Ko' winsch' tai' paslubinaja'? 5) Kahdu' atbildi' engelis' bewa' Marijai'? 6) Ka' Marija' sanehma' icho' brihniſchto' wehsti'?

III.

1) Kur' peedfima' Jesus'? 2) Kur' Marija' eelita' sawu' dehlu'? 3) Kas' paslubinaja' ganeem, ka' Pestitaj's' peedfimis'? 4) Ka' engelis' runaja' us' ganeem'? 5) Kahdu' ſlawas-dſeefmu' dſeedaja' draudsi'bas' pulks'? 6) Kas' mums' beidiot' teel' no' ganeem' ſtahſtit's'?

IV.

1) Kas' notika's' aſtota' deenâ' pehz' Kristus' peedfimichanas'? 2) Kahds' wahrd's' tita' behrninam' dot's'? 3) Ko' noſihmê' wahrd's' Jesus'? 4) Kuru' deenu' meh's' ſwinam' ka' Jesus' wahrdâ' deenu'? 5) Kahdâ' wahrdâ' wehl' Jesus' top' nosaukts'? 6) Ko' noſihmê' wahrd's' Kristus'?

5. Jesus' wezaki' ſtahda' sawu' behrninu' ta' kunga' preefchâ.

Luhl. 2.

Tſchetredesmitâ' deenâ' wezaki' nesa' Jesu' us' Jerusalemi' Deewa' namâ, ka' to' ſtahditu' ta' kunga' preefchâ' un' dotu' upuri, ka' ſazits' ta' kunga' hauſlibâ: Weenu' pahri' uhbeku' baloſchu, waj' divus' jaunus' baloſchus. (A)

Un' redſi, weens' zilweks' bij' Jerusalemê, wahrdâ' Simeans. Winsch' bija' taiſn's' un' deewbijigs' un' gaidija' us' Iſraeta' eepreezinafchanu, un' Swehtais' Gars' bij' eefch' wina. Tam' bija' paslubinats' no' Swehtâ' Gara, ka' nahwi' neredſefshot, eekam' nebuhschot' redſejis' ta' kunga' Swaidito.

Stubinats no Swehta Gara, winsch nahza Deewa namâ, un tad wezati eenesa Jesu, tad Simeans, to nehmis uf sawàm rotam, teiza Deewu un fazija: „Kungs, lai nu tawš kalps aiseet meerâ, tà tu efi fazijis! Zo manas azis redjesuschas tawu pestischanu, to tu efi fataisijis preetsch wiseem laudim, gaisnu, apgaismot paganus, un par slawu taweem Israela laudim.“ (B) Jaseps un ta behrna mahte brihnijâš par to, to winsch runaja; un Simeans tos swehtija.

Tur bij ari wee-
na praweete, wahrda
Anna, atraitne pee 80
gadeem. Ta neatstah-
jâš no Deewa nama,
ar gaweschanu un
luhgšchanu Deewam
kalpodama deenâš un
nattis. Ta ari tai pa-
fchâ stundâ peegabja
un teiza to Kungu, no
Pestitaja runadama uf
wiseem, kas gaidija uf
pestischanu Jerusaleme.

Simeans slawè to Kungu.

Bet Jesus wezati, pabeiguschi wisu pehz ta Kunga baušlibas, atkal greešâš atpakal uf sawàm mahjam.

A) Marijai pehz dsemdeščanaš wajadseja nešt šchlihtisčhanaš upuri. Ari par Jesu, tà pirmđsimto dehlu, bija janes upuris, jo pirmđsimteem wajadseja ihstenibâ talpot pee Deewa nama; pirmđsimto dehlu weetâ bija gan stahjušees Lewja žiltš, bet tomehr wiži pirmđsimtee bij ispehrkami zaur upuri. Bagataki laudis upureja jehru. Marija neša nabagu lauschu upuri par sawu dehlu — weenu pahri uhbelu halošchu.

B) Simeans, no Swehta Gara apgaismots, škadri atšihst, ta Jesus Kristus hušš Pestitajš titlak Judeem, tà ari paganeem, kureem tas neštš Deewa atšihšchanaš gaisnu.

I a n t a j u m i :

1) Kad tita Jesus behrninsch apgraisitš?	10) Kas bija eefsch wina?
2) Kahdu wahrdu winsch pee apgraisi- ščhanaš dabuja?	11) Ko Swehtais Garš winam pašludi- naja?
3) Ko wahrds Jesus nosihmè? (Pestitajš?)	12) Uf kureeni winsch tagad nahza?
4) No ka tita winsch tà nosautš?	13) Kas wina stubinaja naht Deew-namâ?
5) Kur tita Jesus behrninsch noneštš?	14) Kas aridsan wehl nahza uf Deew- namu?
6) Ko Jasepam un Marijai bij ar behr- ninu darit?	15) Ko tee eenesa Deew-namâ?
7) Kahds žilwekš ari wehl dšihwoja Je- rusaleme?	16) Ko Simeans darija behrninu eerau- dšijis?
8) Kahds Simeans bij preetsch Deewa?	17) Ko deewbijigais Simeans slaweja?
9) Ko winsch gaidija noteekam?	18) Kâ winsch slaweja Deewu?

- 19) Kas brühnjäs par wina runu?
 20) Kas ari tai pašhâ stundâ bija Deew-
 namâ?
 21) Kas wina tahda bija?
 22) Kâ winaš ņauza?
 23) Bîl weza wina bija?
 24) Ko ta ta neatstahjâs?

- 25) Kâ wina kalpoja ņawam Deewam?
 26) Ko ta dārija, Jēsus behrninu redse-
 dama?
 27) Kam wina stahstija no Pēsitaja?
 28) Kas mums beidsot teel no Jēsus behr-
 nina stahstis?

6. Gudree no austruma ņemes.

Mat. 2.

Kad Jēsus bija dšimis Betlemē, Jūdu ņemē, tad gudri no austruma ņemes nahza uš Jerusalemi un ņazija: „Kur ir tas peedsimuschais Jūdu ņehninsch? Jo mehš wina ņwaigšni ešam redsejuschī austruma ņemē un nah-
 kuschī to peeluhgt.“ (A)

Kad ņehninsch Ero-
 dus to isdširda, tad
 wiensch isbijâs un wiša
 ņerusalemē lihds ar
 winu. (B) Un ņaazi-
 najis Jūdu augstos
 preesterus un rakstu-
 mahžitajus, wiensch is-
 klauschinaja no teem,
 kur Kristum bija dšimt.
 Un tee winam atbil-
 deja: „Betlemē, Jūdu
 ņemē, jo tā rakstis no
 praweescha Mitus: Un
 tu Betleme, Jūdu ņemē, tu
 nebuht neefi ta masakâ starp
 teem leeleem fungeem
 no Judas, jo no tewis
 nahts tas waldineeks,
 kas waldis pahr maneem
 Israeta laudim.“

Gudree peeluhds Jēsu.

Tad Erodus paslepen aizinaja gudros un ihstēni isklauschinaja no teem to laitu, kad ta ņwaigšne atspihdejušī. Un wiensch tos ņuhstija uš Betlemi un ņazija: „Ejat un isklauschinat labi par to behrnu, un, to atraduschī, atņakat man, ka ir eš nahtu to peeluhgt.“

Kad gudree Erodu bija dširdejuschī, tad tee aiņgabja. Un redsi, ta ņwaigšne, to tee bija redsejuschī austruma ņemē, gabja teem preekščâ, ņamehr ta nahza un apstahjâs wirsâ, kur tas behrns bija. Un, to ņwaigšni eeraudsi-
 jušchī, tee preezajâs ar waren leelu preeku. Un, namâ eegabjušchī, tee atrada to behrnu lihds ar Mariju, wina mahti, un, pee ņemes mešdamees, tee pee-

luhdja to behrnu. (C) Behz, fawu mantu atdarijuschi, tee to apdahwinaja ar feltu, wiratu un mirèn.

Bet Deewš teem parahdija fapni, lai negreeschas atpatał pee Eroduš; un tee aigahja pa zitu zeku uf fawu semi.

A) Bileama preekschfludinajums: „Swaigine uslehts no Zekaba“ — sche peepilbijees. (4. Moj. 24, 17.) Zaur Zfraela un Zudu laudim, to aihweda uf Afiriju un Babeli, tapa ari paganeem sinama Pestitaja gaidischana. Gudree ir astronomi un astrologi, kas no sawadās swaigines wehro jauna laitmeta fahkumu pestischanas wehsture.

B) Eroduš baidas par fawa trona droshibu; bet laudis, winu pasihdami, sin, ka afinš-kahrigais warmahka, mekedams „jauno kehniu“, liks pluhst newainigam afinim.

C) Gudree ir pirmee pagani, kas atsiht Jesu par fawu Pestitaju.

F a n t a j u m i :

1) Kahbi zilwek nahza uf Jerusalemi, Iad Jesus bija peedjimis Betlemē?	12) Ko Eroduš liła fawulzinat?
2) Kas schee gudree tahdi bija, iuhdi jeb pagani?	13) Ko winsch no teem isflauschinaja?
3) No lam wini sinaja, ka tagad peedfi- mis jaunais Zfraela kehniusch?	14) Ko rakstu-mahzitaži winam uf to pafazija?
4) Kadeht wini nahza uf Jerusalemi?	15) No lam tee to sinaja, ka Kristum bij peedjimt Betlemē?
5) Behz ka gudree prasija, nonahkusch Jerusaleme?	16) Ko Eroduš tad darija paslepūs ar Austrumsems gudrajeem?
6) Kamdeht wini melleja jaunpeedsimusch Zudu kehniu Jerusaleme?	17) Us tureeni winsch schos gudros fuhija?
7) Preeksch lam, bes Zudeem, Jesus ari weht ir Pestitajš?	18) Kahdu usderumu Eroduš teem usdewa?
8) Kahdu espaidu gudrajo jautajeens darija uf Erodu?	19) Kas gudreem atkal zelā parahdijās?
9) Kas Eroduš tahds bija?	20) Kur swaigine apstahjās?
10) No lam schis besdeewigais Eroduš tā bijās?	21) Ko wini tai namā atrada?
11) Kahdu launu nodomu winsch sadomaja fawā firdi?	22) Kā gudree apfweiza Jesus behrniu?
	23) Ko tee winam dahwinaja?
	24) Ko Deewš scheem gudreem fapni fazija?
	25) Waj wini ari ispilbija Deewa pawehli?

7. Jaseps un Marija behg ar Jesu uf Egipti.

Mat. 2.

Had gudree bij aigahjuschi, tad Deewa engelis parahdijās Jasepam fapni un fazija: „Zeles un nem to behrnu un wina mahiti un behds uf Egiptes semi un paleez tur, kamehr es tew fazischu! Zo Eroduš melle to behrnu nomaitat.“

Un Jaseps, zehlees, nehma to behrnu un wina mahiti natts laikā un aigahja uf Egiptes semi un palika turpat, lihds kamehr Eroduš bija miris.

Kad nu Erobus redseja, ta gudree to bija peekrahpušči, tad winsch loti apskaitās un, issuhitijis, lika aplaut wišus behrnus Betlemē un pa wišu Betlemes teesu, divus gadus wezus un wehl jaunakus, pehž ta laita, to tas no gudreem ihstēni bij isklauschinajis.

Tad brehtschana bija dširdama Betlemē, šcheloschanās un raudaschana.

Kad Erobus bija nomiris, tad ta kunga engelīs parahdijās Jasepam Egiptes semē un fazija: „Belees un nem to behrnu un wina mahti un ej uš Zsraela semi, io tee nomiruschi, tas metleja behrna dših-wibu!“

Tad Jaseps paklausija, atgreesās uš Zsraela semi un dšihwoja Nazaretē. (A)

Jaseps un Mari.a behg ar Jēsu uš Egipti.

Bet tas behrns augs un palika stiprs garā. pilns gudribas, un Deewa šchelastiba bija pee wina.

A) Bahr Judu semi un Betlemi walbija pehž Erobus nashwes wina wezakais behls Arkelawš; tas nebija labaks par tehwu, tadeht Jaseps nejutās droščs Betlemē.

J a u t a j u m i :

1) Kas notikās pehž Austrumsemes gudrajo aiseeschanas no Betlemes?	7) Kas peepildija wina firbi?
2) Rahdu pawehli Deewa engelīs dēwa Jasepam?	8) Rahdu pawehli tad Erobus islaida?
3) Ko Jaseps tad darija?	9) Rahdā pilsehtā winsch lika aplaut wišus behrnus?
4) Uš tureeni winsch aigahja ar Jēsu behrninu un wina mahti?	10) Jil wezus behrnus?
5) Jil ilgi Jaseps palika Egiptē?	11) Kad Erobus bij miris, kas tad notikās ar Jasepu?
6) Kas notikās ar Erobu pehž tam, kad gudree no Austruma semes bij aigahjušči?	12) Ko engelīs winam fazija?
	13) Ko Jaseps tad darija?
	14) Kur winsch nometās uš dšihwi?

8. Jēsus 12 gadus wežs Deewa namā.

Luhl. 2.

Jēsus wezati gahja il gadus uš Jerusalemi Deewa namā. Kad Jēsus bija 12 gadus wežs, tad tee pehž šwehtu eeraduma gahja uš Jerusalemi un nehna Jēsu lihds.

Un kad fwehtàs deenas bija pagalam, tad, teem atka! uš mahjam ejot, Jēsus palika Jerusaleme, un Jaseps un Marija to nesinaja. Bet tee domaja, ka tas esot pee zeka-beedreem; un weenas deenas gahjumu nahfuschi, tee to melleja pee rodeem un pasihstameem. Un kad tee to neatrada, tad tee gahja uš Jerusalemi, to mellebani.

Pehz trim deenàm tee winu atrada basnizà, fehsham starp mahzitateem, toš dširdot un toš jautajot. (A) Un wiši, kas to dširdeja, brihnijàs par wina sapraschanu un atbildem. Bet mahte sazija uš to: „Manš dehls, kapehž tu mums tà eši darijis?

Kedsi, tawš tehws un es, mehš tewi ar šahpem esam mellejušchi.“ Jēsus atbildeja: „Kam juhs mani esat mellejušchi? Waj nesinajàt, ka man jadarbojas mana tehwa leetàs? (B) Bet tee neisprata, ko winsch uš teem runaja.

Jēsus nogahja šaweem wezakeem lihds uš Nazareti un bija teem patlausigš. Bet wina mahte paturejā wišus šchos wahrdus šawā firdi.

Jēsus 12 gadus wezš Deewa namā.

Un Jēsus peenehniàs gudribā, augumā un peemišlibā pee Deewa un zilweeem.

A) Deewa nama pagalmā bija daudž telpu, kurās rakstu-mahzītaji ištaidroja rakstus, pa starpām greešdamees pee klausitajeem ar jautajumeem, lai pahrelezinatos, waj tee wišu pareiši šapratuschi. Jēsus pahrsteidša rakstu-mahzītajuš neween ar šawām gudrajām atbildem, bet zehla ari no šawas pufes teem jautajumus preeškā, kas leezinaja no dšilas Šwehtu rakstu šaprashanas.

B) Jēsus jau apšinas par Deewa Dehlu, tomehr ir patlausigš ari šaweem wezakeem pehž meešas.

Jautajumi:

1) Kur Jēsus wezaki gahja it gadus?	5) Zil taflu wini jau bija nogahjušchi?
2) Zil wezš bija Jēsus, kad wezaki winu nehma lihds?	6) Ko tee darija, kad wini Jēsu neatrada?
3) Kas notikās, kad tee gahja uš mahjam?	7) Kur wini to pehž trim deenàm atrada?
4) Ko Jēsus wezaki domaja?	8) Ko winsch tur darija?
	9) Par to wiši klausitaji brihnijàs?

- 10) Kà Jēsus mahte winu ufrunaja?
- 11) Ko winsch winai atteiza?
- 12) Kur Jēsus tad nogahja ar šaweem wezateem?
- 13) Kahhs winsch bija pret šaweem wezateem?

- 14) Ko nošihmē wahrdi: „Winsch teem bija palkausfigs“?
- 15) Kahdeem ari jums buhs buht pret šaweem wezateem?
- 16) Gēsch ta Jēsus peenehmas?

Atfahrtošchanas jantajumi.

I.

- 1) Zit wezu, Jēsus wezati neša Jēsus behrninu Deewa namā? 2) Kadeht wini to darija? 3) Kas par zilweku bija Jerusaleme? 4) Kur schis Simeans ari nahza? 5) Ko Simeans darija ar Jēsus behrninu? 6) Kahda praweete ari wehl atradās Deewa namā?

II.

- 1) Kas nahza uš Jerusalemi, tad Jēsus bij peedšimis? 2) Waj gudree atrada jaunpeedšimuscho Zudu tehniku Jerusaleme? 3) Kas wineem pafazija, ta Kristum bij peedšimt Betleme? 4) Ko ta rakstu mahzitaji to jinaja? 5) Ko Eroodus gribeša lai gudree tagad dara? 6) Waj wini palkausfija Eroodus wehleschanos?

III.

- 1) Kahdu pawehli Deewa engelis dewa Jasevam, tad Austrumsemes gudree bij ašgahjuschi? 2) Kahdu pawehli Eroodus illsaida par wisu Betlemes teesu? 3) Waj schi pawehle tapa ari ispidbira? 3) Zit ilgi Jaseps palita Egiptes semē? 4) Kas notitās ar Jasevu, tad Eroodus bij miris? 5) Kur Jaseps apmetās uš dšihwi? 6) Kadeht winsch negahja dšihwot uš Betlemi?

IV.

- 1) Kur Jēsus wezati mehdsja it gadus noet? 2) Ko wezati darija ar Jēsu? 3) Kur Jēsus palita, tad wezati gahja uš mahjam? 4) Ko Jaseps un Marija darija? 5) Kur wini Jēsu atrada? 6) Ko Jēsus tur darija?

9. Zahnis Kristitajs mahza un křista.

Mat. 3; Mark. 1; Luht. 3; Zehn. 1.

Kad Ponzius Pilatus bija semes waldneeks Judejā, tad Zahnis, Zakarijas dehls, sludinaja tufnesi, sozidams: „Atgreeschatees no grehtem, jo debesu walstiba tuwu klast nahtufi!“

Zahnis walfaja kameļu spalwas drehbes un ahdas jostu ap šaweem gurneem, un wina bariba bija ššeni un kamenu medus.

Un daudš kauschu gahja no Jerusalemes un wisaš Zudu semes pee Zahna, issubdseja tam grehtus un litās křistitees Jordanā.

Kad ari daudš wariseju un saduzeju nahza pee Zahna, tad winsch fajija uš teem: „Zuhs odschu dšimums! Nesat peenahkamus atgreeschanās augtus un nesahkat sawā prahtā fazit: Mums ir Abraams par tehru. So es jums fatu, ta Deews ari no scheem afmineem spehj radit Abraamam behrnus. Zau ari zirwis tokeem peelifts pee saknes, tapehž iffatrs toks, kas nenes labus augtus, top nozirfts un eemests uguni.“ (A)

Laudis jautaja Jahnim un sazija: „Ko tad mums buhs darit?“ Winsch atbildeja: „Kam divi swahri, tas lai dod tam, kam naw, un kam bariba, tas lai dara tapat.“

Ari muitineeki nahza pee Jahna, ka liktos kristitees, un sazija: „Mahzitag, ko mums buhs darit?“ Winsch sazija us teem: „Nekemat wairaf, nekà jums nošpreests!“

Bet ari karawihri jautaja tam un sazija: „Ko tad mums buhs darit?“ Un winsch sazija us teem: „Medarat neweenam pahri un esat meerà ar sawu algu!“ (B)

Kad laudis sawà prahtà domaja par Jahni, waj tas neesot Kristus, tad winsch atbildeja wiseem, sajidams:

„Es neesmu Kristus. Es juhs gan kristu ar uhdeni, bet weens nahks spehzigats nekà es, tam es neesmu zeenigs atraišit wina kurpu fitnas. (C) Tas juhs kristis ar Swehto Garu un uguni.“ (D)

Jahnis krista Jesu Jordanà.

Tad Judi prasija Jahnim: „Kas tad tu esi?“ Winsch atbildeja: „Es esmu šauzeja balšs tukšnesi: Sataisat ta Kunga zetu un darat lihdsenas wina telas!“ (E) (Eš. 40, 3. 4.)

Kad Jesum bija 30 gadu, tad winsch nahza no Galilejas pee Jordanas, kur Jahnis kristija, lai ari liktos kristitees. Bet Jahnis leedšas winu kristit, sajidams: „Man wajadsetu no tewis tapt kristitam, un tu nahz pee manis? (F) Bet Jesus atbildeja un sazija: „Lai nu tà ir; jo tà mums peeklahjas peepildit wišu taisnibu.“ (G) Tad Jahnis winu kristija.

Kad Jesus bija kristits, tod winsch tuhdaš istahpa no uhdenš. Un redsi, debefiš atwehràs pahre winu, un Jahnis redseja Deewa Garu nolaischamees tà balodi un us winu nahkam. (H) Un redsi, balšs no debefini sazija: „Schis ir mans mihtlais Dehls, pee ka man šabs prahts!“

A) Bariseji un šaduzeji gahja pee Jahna aiš sintahribas. Bariseji lepojās ar sawu taisnibu, šaduzeji ar Abraama dšimumu; bet ne weeni, ne oti negribeja nošch-

lot ſawus grehtus. Jahnis aifrahda, la tee paſchi ſodu velniſuſchi (zirwis kolam peektis pee ſatnes) un la zaur ſawu mahzibu un diſhwi tee laudis ſamaita un gruhſch voſta un ſamaitaſhana.

Ka pehz zilweta prahta no akmineem newar iſaugt behrni, ta pehz Judu uſſta- teem pagani neberigi preeſch Deewa walſtibas. Bet Jahnis norahda, la zaur ſcheem (akmineem) Deewo peepildis Abraamam doto ſoljumu, ſas wehſat ari notita, kad pagani ar leelu preeku peenehma triſtigu tizibu.

B) Wiſam lauchu lahtam Jahnis uſrahda winu ſewiſchtus grehtus. Paſchnih- ligajeem laudim tas mahzija tuwaku miheſtibu; muitneektus, ſas pahrtahpa ſertito bauſti, wiſch ſtubina, a atſazitees no mantas lahribas, un karawihreem tas eeteiza apmeerinatees ar ſawu algu, bet newis pildit ſawas labatas ar ſalaupitu mantu, la tas bija paraſts.

C) Kurpu ſifnu atraifſchana bija wehrga darbs.

D) Jahnis kriſta laudis, ſagatarwodams uſ Deewa ſchehlaſtibas ſanemſchanu, bet Kriſtus eeſtahdita kriſtiba dod Deewa ſchehlaſtibu (Swehta Gara dahwanu); bet las netiz, tam ta ir par paſudinaſchanu.

E) Pehz praweeſcha Eſajas paſtubina ſauzeja baſis ta kunga kalpa (Kriſtus) tuwoſchans.

F) Jahnis, no ſwehta Gara apgaimots, paſiſt to par gaidito Peſtitaju.

G) Taiſniba noſihne bauſlibu. Pehz bauſlibas wajabſeja Judu mahzitajeem ſittees kriſtitees (zaur uhdeni ſchkiſtitees), wirms tee uſſahta ſawu darbibu. Jeſum paſcham gan to newajabſeja, jo wiſch bi:a beſ grehteem, bet wiſch iſpildija bauſlibu r:eeſch zilwekeem. Lidamees kriſtitees preeſch zilwekeem, Jeſus atſiſt zilwetu grehtus un to ſodibu, ſas par teem nahts. To wiſu wiſch nem uſ ſewi.

H) Jeſus top te par Swaidito, t. i. Meſi,u jeſ Kriſtu, jo wiſch ſwaidits ar Swehta Gara pilnibu uſ trihſahrtigu amatu: praweeſcha, augſta preeſtera un lehnina. Swehtais Gars nonahza la balodis, bet wina nahtſchanai peelihdjinama baloſcha laiſcha- nas. Balodis ir ſchkiſtibas un lehnrahtibas ſihme.

Z a n t a j u m i :

1) Kas par ſemes waldneeku bija Judeja Kriſtus laika?	7) Kas ari wehl nahza pee Zahna?
2) Kas uſturejas tuſneſi otrvus Jor- danas?	8) Zil wezs tad bija Jeſus?
3) Ko wiſch tur darija?	9) No kureenes Jeſus nahza?
4) Kahdi laudis pee wina nahza?	10) Ko Jeſus gribeja no Zahna?
5) Ko wiſch ar teem darija?	11) Ko Jahnis darija?
6) Kahdu leezibu Jahnis derpa Kriſtum?	12) Kas pehz kriſtibas pahr winu atwehras?
	13) Ko Jahnis rebſeja nolaiſchamees?
	14) Ko wiſch iidſirda no debefim?

10. Welus kahrдина Jeſu.

Mat. 4; Mark. 1; Luht. 4.

Pehz tam tas Gars Jeſu aifweda tuſneſi, lai tas taptu kahrdinats no welna. Un kad Jeſus bija gawejis 40 deenas un 40 nahtis, tad winam gribejas ehſt. Tad kahrdinatajs peeſtahjas pee wina un ſazija: „Ja tu eſi Deewa Dehls, tad ſati, lai ſchee akmini top par maiſi!“ Bet Jeſus atbildeja tam un ſazija: „Stahw rakſtits: Zilweks nedſihwo no maiſes ween, bet no iffatra wahrda, ſas iſeet no Deewa nutes.“ (A)

Tad welns winu noweda sewim lihds uf swehto pilsehtu un zehla winu paschâ Deewa nama jumta galâ un fazija: „Ja tu efi Deewa Dehls, tad no-laidees semê! Jo stahw rakstits: Winsch saweem engeleem pahr tewi pawehlès, un tec tewi uf rokâm nesis, ka tu sawu kahju pee atminis nepeedaufifi.“ Tad Jesus fazija uf to: „Atkal stahw rakstits: Deewu, sawu skungu, tew nebuhs kahrminat.“ (B)

Atkal welns to weda sewim lihds uf loti augstu kalnu un winam rahdija misas pasaules walstis un winu godibu, fazidams uf Jesu: „To wisu es tew gribu dot, ja tu, semê mejdamees, mani peeluhgfi.“

Tad Jesus fazija uf to: „Atkahpees, Satan! Jo stahw rakstits: Tew buhs peeluhgt Deewu, sawu skungu, un winam ween kalpot.“ Tad welns atstahja winu, (C) un engeli peestahjâs pee wina un kalpoja winam.

Jesus atraida welna kahrminatichanu.

A) Deewa prahts bija, lai Jesus gawetu tufnesi. Ja nu tas, isleetodams sawu deewischigo spehtu, pahrwehrstu atminus par maiji, tad tas daritu pret sawa Tehwa prahtu. Jesus atgainâ Satanu ar Deewa wahrdeem.

B) Satans sin, ka Judi gaida tahdu Mesiju, kas nahf ar ahrigu godu. Bet Deewa prahts bija, ka wina Dehlam zaur semoschanos buhs eceet godibâ un atpestit zilwezi. Jesus atgahbina Satanam, ka tas, kas tihschu prahtu dodas breefmâs, kahrmina Deewu, t. i. isaizina wina dufnibu un šodibu. (Sal. Daw. bf. 91, 11.)

C) Welns wairs neslehpi sawu wiltibu; winsch grih, lai Jesus pallausa newis Deewam, bet winam, un tâ atstahj pestichanas darbu nepabeigtu. Bet Jesus ufstahjas lâ Satana kungs un dob tam stingru pawehli atkahptes.

Jautajumi:

1) Kur Deewa Gars aifweda Jesu?	9) Kur welns Jesu aifweda?
2) Kadehl winsch aifweda winu tufnesi?	10) Ko welns gribeja, lai Jesus šche dara?
3) Ko Jesus :ur dari,a?	11) Rahdus bibeles pantinus welns šche peeweb? (Dahw. bf. 91, 11-12.)
4) Žit ilgi winsch bija garwejis?	12) Rahdus wahrdus welns islaida? (Tee tewi pasargâs u. t. t.)
5) Kas pee wina peestahjas?	13) Pret ka šche wahrbi ir rakstiti? (Pret welnu.)
6) Kas šchis kahrminata's tahds bija?	
7) Ko winsch gribeja no Jesus?	
8) Ko Jesus tam atbilbeja?	

- 14) Ko tas Kungs darija?
 15) Kur tad welnš panchma Jesu lihdi?
 16) Ko welnš iše Jesum rahdija?
 17) Kam wisa schi bagatiba peedereja?

- 18) Ko welnš gribeja, lai Jesus dara?
 19) Ko Jesus winam atteiza?
 20) Kas pee Jesu tad peestahjäs?

11. Kajsas Kanä.

Jahn. 2.

Jesu un wina mahzektus ai:inaja kajsäs Kanä, Galilejā, un Jesus mahte ari bija tur. Kad wihna p:etruhka, tad Jesus mahte sazije uš winau: „Teem naw wihna.“ (A) Jesus atwildeja: „Mana stunda wehl naw nahtuſi.“ Bet wina mahte sazija uš sulaineem: „Ko winsch jums teiks, to da:at.“

Tur bija liti jeshi afmina uhdenš-traukti, (B) kuros katrā sagalja diwi lihdi trihs mehri. Jesus sazija uš sulaineem: „Smelat un nesat baribas sargau!“ Un tee nesa.

Kad nu baribas sar š baudi ja uhdeni, kas bija palizis par wihnu, un nesinaja, no kurenes t.š bija, tad tas, bruhrganu aizinajis, sazija: „Stkats zilwels irms zel :r elschā labo wihnu un pehzat plahnato, bet tu labo wihnu lihdi schim efi pataupijis.“

Schi bija pirnā brihnuma sishie, ko Jesus darija Kanä, Galilejā, un parahdija sawu godibu. (C) Uu wina mahzekti tizeja uš winau.

A) Wina wehsejäs, lai tas islihdj jaunajem laudim, tā labs kaiminsch.

B) Judi schihsit:ās pirms un pehz ehshanas. Wiseem, namā eenahlot, pafneedia uhdeni preelsh schihsitshanas.

C) Brihnuma mehtris ir peerahdit Jesus deewischto godibu un modinat zilwelos tijibu. Schis brihnumš ir sishmigs preelsh pestishanas darba: tā no uhdenš top wihns, tā no grehšineeka Deewa behrns. Wehlat Jesus darija wehl otru brihnuma darbu Kanä, dšeedinadams lehnina (Grodus Antipa) sulaina dehtu.

S a u t a j u m i :

- 1) Kur tifa kajsas noturetas?
 2) Kas tifa kajsäs aiginats?
 3) Kas ari tur bija?
 4) Kas teem kajsäs peetruhka?

- 5) Ko Jesus mahte sawam behlam sazija?
 6) Ko Jesus winai atwildeja?
 7) Ko mahte sazija uš sulaineem?
 8) Kam teem buhs paklausit?

Jesus kana kajsäs pahriwehrsch uhdeni par wihnu.

9) Kas pee durvoin ahrâ bij listi?	15) Ko baribas šarġs lika ataižinat?
10) Jif mehru katrâ traukā uhdens eegahja?	16) Raħdu pahrmētumu wińsch dewa bruhťganam?
11) Ko Jezus pavehseja sulaineem darit?	17) Raħda briħnuma siħme sħi bija?
12) Kam to aifnesi?	18) Ko Jezus ar to peerahdija?
13) Ko baribas šarġs darija?	19) Ko mahžekki nu darija?
14) Par ko uhdens bij nu pahrwehrtees?	

12. Jezus sħiħista Deewa namu.

Jahn. 2.

Judu leeldeenās bija tuvu Maht, un Jezus aigahja uš Jerusalemi. Deewa namā nahzi, tas atrada tos, kas pahrdewa wehrschus un awis un baloschus, (A) un naudas miġesur tur sehšam. (B) Un pahťagu ta. siġis no auklām, wińsch isďsina wińš no Deewa nama ahrō un sazija uš teem: „Nedarat mana Tehwa namu par tirġus namu!“

Tad Judi sazija uš Jesu: „Raħdu siħmi tu mums raħdi, ka tu sħis leetas dari?“ (C) Jezus atbildeja: „Noplehšat sħo Deewa namu, (D) tad es to atkal ušzelschu trijās deenās!“ Judi sazija: „Sħis Deewa namš ustaiģits 46 gados, un: tu to ušzestri trijās deenās.“ (E) Bet wińsch runaja no sawas meesas D. e. wā nama.

Jezus sħiħista Deewa namu.

Kad Jezus bij aigicham zehlees no mironēem, tad wina mahžekki atgahdajās, ko wińsch uš teem bija sazijis, un tizeja tam wahrđam, ko Jezus bija runajis.

A) Par upuri dereja tikai kusoni, kas bija bes wainas, tadeht augstā teesa atlahwa jau eepreešch apsiħmet upurim derigos lopus un tos pahrdot Deewa nama pagalmā. Īħtenibā gan gribeia tahdā kahrtā atweeglinat sħehtzetolajēem upureschanu, bet pahrdeweji sďinās ari sħe Deewa namā peħz pelnas.

B) Deewa sħiħistā driħťteja mešt tikai tahdu naudu, kas bija kalta no Judu tehņineem. Īħdeenisħtigā dsiħwē turpretim leetoja Romeeschu naudas. Naudas miġeji ismainija Deewa nama apmekľetajēem par finantu atliħďsihu Romeeschu naudu pret Judu naudu.

C) Wehrschu pahrdewejeem bija no augstās teesas atlauja ušturetees Deewa nama pagalmā. Ja nu Jezus teem leeds tirġotees, tad winam wajag peerahdit, ka wińsch ir augstās par-augstā teesu.

D) Erobus bij eesahzis paplajchinat un isgresnot Deewa namu. Pehz wina nahwes darbu turpinaja, ta ka bija jau pagahjuschi 46 gadi, kopsch darbs eesahhts. Pee agrataiem preefteru un lauschu pagalmeem bija peenahkuschi wehl divi klast: preefsch seeweetem un paganeem.

E) Jesus dehwè fatu meesu par Deewa namu, jo tan mahjoja pati deewibas pilniba.

J a u t a j u m i :

1) Kas bija tuvu klastu?	8) Ko winsch uf teem fazija?
2) Kur Jesus aigahja?	9) Ko Judi uf Jesu tad fazija?
3) Kur Jesus Jerusalemē eegahja?	10) Kahdu atbilbi Jesus teem bewa?
4) Ko winsch tur Deewa namā atrada?	11) Ko Judi atbilbeja?
5) Ko winsch taišija?	12) Kahdu Deewa namu Jesus šche domaja?
6) No ka winsch šcho paštagu taišija?	13) Ko ari Jesus mahzelli nesaprata?
7) Ko Jesus no Deewa nama iðsina?	14) Kad wini to šaprata?

Atfahrtošanas jautajumi.

I.

- 1) Kas par semes walbineku bija Judejā Kristus laitā? 2) Kas tan laitā ustu-rejas tufnesi? 3) Ko Jahnis tur darija? 4) Kas ari wehl tur nahza pee Jahna? 5) Ko Jesus gribeja no Jahna? 6) Kas pehz kristibas notifa?

II.

- 1) Kur Deewa gars Jesu aijweda pehz kristibas? 2) Ko Jesus tufnesi darija? 3) Rit igi winsch bij gawejis? 4) Kas pee wina tad peestahjās? 5) Ko lahrdinatajs no Jesus gribeja? 6) Ko Jesus wellam atbilbeja?

III.

- 1) Kur tifa lahsas noturetas? 2) Kas schaš lahsās ari bij aizinats? 3) Kas lahseneelem tur peetruhta? 4) Ko Jesus darija? 5) Kam winsch lita šcho uhdeni nesi? 6) Ko baribas sargs aizinaja, tad winsch šcho wihnu bij smelesis?

IV.

- 1) Kahdi Judu hwehtki bija tuwumā? 2) Kur Jesus tad aigahja? 3) Ko winsch Deewa namā atrada? 4) Ko winsch tur pataišija? 5) Ko winsch ar šcho paštagu darija? 6) Ar lahdeem wahrdeem winsch iðsina tirtotajus un naudas mijesus no Deewa nama?

13. Jesus un Nikademus.

Jahn. 3.

Weens no warisejeem, kahds Judu wirfneeks, wahrda Nikademus, nakt nahza pee Jesus un fazija: (A) „Rabi, mehš sinam, ka tu efi mahzi-tajs, nahzis no Deewa, jo nemeens newar darit tas brihnumu sihmes, ko tu dari, ja Deews naw ar to.“ Jesus atbilbeja: „Pateefi, pateefi, es tew safu, ja kas naw peedsimis no augšheenes, tad tas newar redset debesu walfstibu!“

Nikademus fazija uf Jesu: „Kā zilweks war peedsimt, wezs buhdams?“ (B) Jesus atbilbeja: „Pateefi, pateefi, es tew safu, ja kas nepeedsimst zaur uhdeni un Garu, tad tas newar ee-eet Deewa walfstibā. (C) Kas peedsimis no meesās, tas ir meesa, (D) un kas peedsimis no Gara, tas ir gars.

Nebrihnees, ta es tewim esnu fazijis : Jums buhs peedsimt no augstheenes. Wehisch puhsch, kury gribedams, un tu gan dsirdi wina puhschanu, bet tu nesini, no kureenes winsch nahf un kury winsch eet. Ta ir ar ikweenu, kas peedsimis zaur to Garu." (E)

Nitademus atbildeja un fazija uf Jesu : „Ka tas war notikt?“ Jesus fazija : „Tu esi mahzitajs eelisch Israeta, un to tu nesini? Ja juhs netizat, kad es jums safu no semes leetam, ka juhs tad tizesat, kad es jums fazischu no debesu leetam?“

A) Winsch nahf nakti, kaunedamees un bihdamees no Judeem, jo winsch ir augstas teesas lozellis.

B) Dsimichana apstihme dsihwibas sahtumu. Ka muhsu meesigai dsihwei ir saws sahtums, ta ari garigai. Nitademus pasihst tilai meesigo peedsimschanu.

C) Jesus norahda uf swehto kriistibu, kura peedsimstam no jauna zaur uhdeni un Garu.

D) Sem „meesas“ saprot grehzigu teesu pee zilweta, sem „gara“ deewischlo.

E) Peedsimschana no augstheenes (no Deewa) zilweleem gruhti saprotama, bet winas augli labi redsami zilweta dsihwe, itin tapat ka wehja zelschanos masaf pasihstam, nekã wina darbibu.

S a n t a j u m i :

1) Kas nahza pee Jesus?	10) Ko Jesus winam atbildeja?
2) Kas winsch tahds bija?	11) Waj Nitademus saprata Jesus wahrdu?
3) Ka winu sauza?	12) Ko Jesus fazija uf Nitademu?
4) Kahda laika winsch nahza pee Jesus?	13) Ko winam buhs darit pehz Jesus pamahzibas?
5) Kabehl winsch gan nakti nahza pee Jesus?	14) Ko nosihme peedsimt zaur uhdeni un garu?
6) No ka winsch bijas?	15) Kas newar ee-eet Deewa walstiba?
7) Ka winsch Jesu godinaja?	16) Ar kahdeem wahrdeem Jesus norahja Nitademus nesapraschanu?
8) Far tahdu winsch Jesu atfina?	
9) Ko nosihme: „Nahzis no Deewa?“ (Deewa behls?)	

14. Jesus un Samareeschu seewa.

Jahn. 4.

Jesus atstahja Judeju un, atpatak greesdamees uf Galileju, gahja zaur Samariju. (A) Tad winsch nahza weena Samarijas pilsehta, fo sauza par Sitaru; tur bija Bekaba aka. Jesus, no zeta notufis, apsehda pee akas, bet wina mahzekti aifgahja uf pilsehtu maifes pirkt.

Tad nahza weena Samareeschu seewa uhdeni smelt, un Jesus fazija uf wina: „Dod man dsert!“ Tad ta Samareeschu seewa fazija uf Jesu: „Ka tu, Juds buhdams, prasi dsert no manis, weenas Samareeschu seewas?“

So Judi netureja nekahdu draudsibu ar Samareescheem.

Jesus atbildeja un fazija uf to: „Ja tu sinatu to Deewa dahwanu, un kas tas tahds ir, kas sata uf teui: Dod man dsert! tad tu wina buhtu luhgu un winsch tewim buhtu dewis dsihwu uhdeni.“

Ta seewa fazija uf wimu: „Kungs, tew naw smekamà trautà, un afa ir dšita; no tureenes tad tewim ir tas dšihwais uhdens?“ (B) Jesus atbildeja: „Jkweenam, kas dšer no schi uhdens, attal slahpsf. Bet kas dšerš, no ta uhdens, to es tam došchu, tam nestlahps muhschigi.“ Tad ta seewa fazija uf wimu: „Kungs, dod man tahdu uhdeni, ka man wairs nestlahpsf un man wairs naw janahf schurpu smelt.“

Tad Jesus fazija uf to seewu: „Ej, sauz sawu wihru!“ Ta seewa atbildeja: „Man naw wihra.“ Jesus fazija uf to: „Tu pareiši efi fazijufi: Man naw wihra. Jo peezi wihri tew bijuschf, un kas tew tagad ir, tas naw tawš wihrs.“ (C) Tad ta seewa fazija uf wimu: „Kungs, es redju, ka tu efi praweetis.“

Tad wehl ta seewa fazija uf Jesu: „Muhfu tehwi peeluhguschf schini talnà, un juhs fatat Jerusalemè to weetu, tur peenahfas peeluhgt.“ (D)

Jesus atbildeja tai: „Seewa, tizi man, ta stunda nahfs, ka juhs ne schai talnà, nedj Jerusalemè nepeeluhgfat to Tehwu. Jo Deews ir Gars, un kas to peeluhdf, tam to buhs peeluhgt garà un pateefibà.“

Bet ta seewa fazija uf Jesu: „Es sinu, ka tas Mesija nahfs, tas mums pasludinàs wisu.“ Jesus atbildeja: „Es tas esmu, kas ar tewi runà.“ Tad ta seewa pameta sawu uhdenskrubfi un nogahja uf pilsehtu.

Tai brihdi nahza Jesus mahzetki un brihnijàs, ka winsch runaja ar Samareeschu seewu. Un tee wimu luhdsfa, fazidami: „Rabi, ehd!“ Bet Jesus fazija: „Mana bariba ir, ka es daru ta prahfu, kas mani fuhrijis, un padaru wina darbu.“

Ta seewa, nonahftuf pilsehtà, fazija uf laudim: „Nahfat, redsat weenif zilwetu, kas man wisu fazijis, to es esmu darijufi. Waj schis naw tas Kristus?“

Tad tee isgahj: un nahza pee Jesus un luhdsfa to, ka winsch paliftu pee teen. Un winsch tur palita diwas deenas. Tad daudsi no teen: tizeja wiind wahrda deht un fazija uf to seewu: „Mehs netizam wairs tawas waldodas deht, jo mehš pašchi esam dširdejuschi un sinam, ka schis toeschaur ir, kas pasaules Pestitajš, tas Kristus.“

Behz diwam deenam Jesus isgahja no tureenes un nahza uf Galileju.

A) Betojot us Jerusalemi no Galilejas un atpakaļ. Jūdi mehdsā eet zaur Bēreju, negribedami šatitkees ar nizināteem Samareescheem. Jēsus grib rahbit, ta Deewš sagatawojis pestišchanu ari Samareescheem.

B) Seewa šaprata jem „dšihwais uhdens“ tahdu, kas tet no awota, bet Jēsus grib tai sneegt ewangeliju.

C) Rebšedamš, ta seewa ruhpejas tītai par laizigām leetām, Jēsus grib winā modinat zenšchanos pehš garigas mantas. Tadehš tas ašrahda us winas grehšigo dšihwi ahrlaulibā.

D) Samareescheem us Garizima kalna bij agrat Deewa namš, bet ari tagad tee šho weetu wehl tureja šwehtu. Seewas domas par Deewa luhgšchanu ir nepareijas; ne no weetas atkarajas luhgšchanas šwehtiba, bet no ta gara, kahdā luhdš.

J a u t a j u m i :

1) Rahdu awgabalu Jēsus nu atšahja?	16) Ko Jēsus tomehr apšolija winai dot?
2) Kurp winsch ašgahja?	16) Rahdu parwehli Jēsus winai dewa?
3) Kahdā Samarijas pilsehtā winsch nahža?	17) Kas winai nebija?
4) Kahda aka bij pilsehtas tuwumā?	18) Par tahdu wina tagad to kungu nošauza?
5) Ko Jēsus darija, pee atas veenahžis?	19) Ko winai buhs darit?
6) Kur wina mahžekli ašgahja?	20) Kas ir Deewš?
7) Pehš ta tee ašgahja us pilsehtu?	21) Kā buhs winu peeluhgt?
8) Kas nahža pee atas?	22) Par ka nahšchanu ta seewa ari jau šinaja?
9) Ko Jēsus winai prašija?	23) Ko Jēsus tad šazija?
10) Ko ta Jēsum atbildeja?	24) To dširdebama, ko wina nu darija?
11) Kas stacp Jūdeem un Samareescheem nebij parastš?	25) Kas tani brihdi atrahža?
12) Ko Jēsus apšola dot Samareeschu seewai?	26) Kas ar teem notitas?
13) Ko winai pāpreesch buhs atšiht? (Winu par Mešiju?)	27) Ko tee winam luhdša?
14) Rahdu atbildi wina dewa?	28) Rahdu atbildi dewa Jēsus šaweem mahžekteem?

15. Jēsus dšeedina melmenu-sehrdšigu.

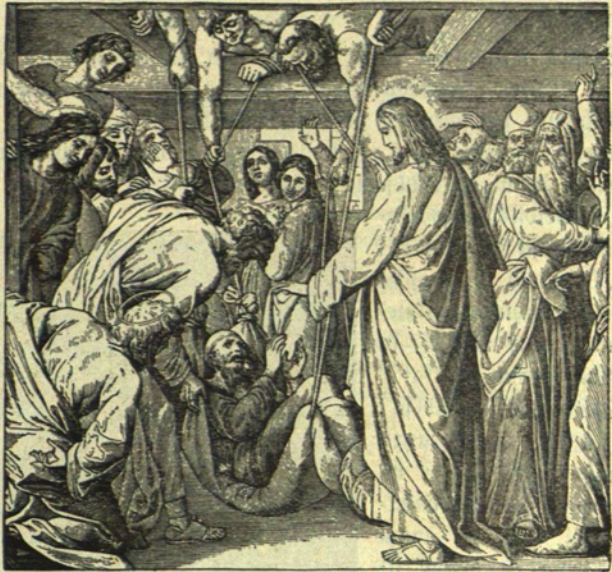
Mat. 9 un Mark. 2.

Un kahpiš laiwā Jēsus zehlās pahri un nahža sawā pilsehtā (A); un laudiš dširdeja winu esam namā. Un tuhdat daudš šapulzejās, tā ka teem ir ahraš preešch durwim wairš nebija ruhmes, un winsch teem to wahrdu šludinaja.

Un luhš, pee wina atneša weenu melmenu-sehrdšigu, tas guleja gultā, ko tšetri nesa. Un tad tee newareja pee wina klast tikt to lauschu dehš, tad tee atklahja to juntu, kur winsch bija eeschā, un to ušplehsuschī nolaida to gultu, us ta tas melmenu-sehrdšigais guleja, pašchā widū, Jēsum preešchā. Kad nu Jēsus redseja winu tizibu, tad winsch šazija us to melmenu-sehrdšigo: „Nemees droschu širdi, mans dehšs, tawi grehti tew peedoti!“

Un laht, kahdi no teem rasktu-mahžitajeem un warisejeem eesahkuschji domat šawâs firdis un šazijuschji: „Šchis šaimo Deewu! Kas war grehtus peedot tã ween tas weenigais Deews? Bet Žesús nomanidams wiinu domas atbildeja un uš teem šazija: „Ko juhs domajat kaunu šawâs firdis? Kas ir weegłaki, waj šazit: tew tawi grehki top peedoti; jeb šazit: zelees un štaigã? Bet lai juhs šinatu, tam Žilweka dehlam waru ešam wirs semes grehtus peedot, — tad Žesús uš to melmenu-sehrđfigo šazija: „Zelees, nem sawu gultu un ej uš mahjam.“ Un tas tuh-dalin zehlãs un gultu panehmis, aišgabja uš sawãm mahjam Deewu šlawedams.

Kad tee laudis to redseja, tad tee brihnijsãs un teiza Deewu, kas tahdu waru žilwekeem dewis. Un brihnišchanãs wišem ušgabja un tee bijaschanãs pilni šazija: „Mehšchodeen brihnuma leetas ešam redsejuschji.“

Žesús dšeedina melmenu-sehrđfigu.

A) Žudu tauta to Kungu neušnehma par sawu Peštitažu, tadeht wińsch no Razaretes aišgabja un nometãš Kavernaumã, pee Galilejas juhras, lai štarp paganeem šrahdatu. Tam bi; notiktees, jo praweescha Ešajas šrudinajumam bij peepilditees.

Š a u t a j n i :

- 1) Kur Žesús nahža?
- 2) Kas šapulzejas, tad tas tita šinams?
- 3) Ko tas Kungs laušchu puhlim šrudinaja?
- 4) Kas tita pee ta Kunga atneštš?
- 5) Kadehť tita šimais neštš?
- 6) Ko nešaji mehginaja darit?
- 7) Ko teem tadeht daudš laušchu deht wajabeja darit?
- 8) Ko tas Kungs wiina firdis redseja?
- 9) Ko Žesús uš melmenu-sehrđfigo šazija, nomanidams wiinu tizibu?
- 10) Ko Žesús eenaidneeki domajuschji šawâs firdis to dširdebami?
- 11) Kas tuhlin redseja wiinu firdis tahdas domas?
- 12) Ko Žesús war redset un šinat?
- 13) Rahđãm domam buhs buht mušhu firdi?

- 14) Ko tas kungs warise, eem prafija, kad
wisch wiinu domas redseja?
15) Ko wisch wehl teem prafija?
16) Rà runaja Jeesus uf melmenu-sehrdfigo,
lai daritu sinamu saweem eenaidnee-
teem, la winam ir wara wirs semeš
grehstus peedot?

- 17) Kahlšs brihnumš notitšs zaur Jeesus
wahrdu?
18) Ko Jeesus ar scho brihnumu saweem
eenaidneeteem parahbija?
19) Kahlšu eespaidu schiš brihnuma darbs
padarija uf laudim?
20) Što wiši var to fazija?

16. Peteris welf bagotu lomu.

Mat. 4; Luk. 5.

Jeesus nahja pee Genezaretes esera, un daudš kauschu speedšs pee wina,
Deewa wahrdu dširdet. Tad Jeesus redseja diwas laiwas pee esera
itahwam, bet sivejneeki bij istahpuschi un mašgaja sawus tihtlus. Un Jeesus,
weenà laiwà kaphis, kas peedereja Simanim Peterim, weenu no wina
mahzekteem, un luhdša to nostunt maženit ro walaš un n ašzija no lain aš.

Beidšis runat, Je-
sus fazija uf Simani:
„Dodatees uf augschu
(esera widu) un isme-
tat sawus tihtlus, ka
juhš lomu welfat!“
Simanis atbildija:
„Kungs, mehš zauru
nakti strahdajuschi un
neneeka neesam dabu-
juschi, bet uf tawu
wahrdu es gribu is-
mest tihtlu.“ (A)

Peteris welf bagatu lomu.

Un kad tee to da-
rija, tad tee saehma
leelu pulku siwju, tà ka wiinu tihtšs šaplihsa. Tad tee meta ar rotu saweem
beedreem, Žekabam un Žahnim, kas bij otrà laiwà, lai nahš palihgà n ilkt.
Un tee nahja un peepildija abas laiwas, tà ka tàš tif negrima.

Simanis Peteris, redsedams tahdu swehtibu, krita Jeesum pee kabhjam,
šazidams: „Kungs, isej no manis, jo es esnu grehzišs žilwets!“ (B) Šo
tam isbailes bij usgahjusčas, un wišeem, kas to lomu bija willuschi. Bet
Jeesus fazija uf Simani: „Nebihštees! jo no schi laita tew buhš žilwelus
šwejt!“ (C)

Tad tee wilka malà sawas laiwas un, wišas leetas atšahjuschi,
štaigaja winam pakat. (D)

A) Sweja weizas labat esera malā un naktis laikā. Jēsus wahrbi sazet gan Peterim schaubas, bet tiziba dabu wirsroku, un winsch paklausa Jēsus wahrdecim.

B) Peteris atsihtas par grehžineeku un domā, ka pee tahda tas Kungs negrib un newar mabjot. Drihi tas dabuja pahrleezinates, ka tas Kungs parahda schehlastibu grehžineekem un newis teem, kas paschi sewi tura par taisneem.

C) Swejneeks buhdams, Peteris peedsihwoja, ka darbs nesekmejas, ja tas Kungs nedod ņawu ņwehtibu; meklejot zilweku dwehjeles preekch Deewa walsstibas, tas ari newilks lomu bei Deewa schehlastibas.

D) Jēsus gan jau bij agrat aizinajis Peteri un wehl peezius zitus par apustuteem, bet tee, neiņpradami ņawu udewumu, bij atg.reeņschees atkal pee parasiā darba. No ņchi brihņcha tee atsihbj pasauligas leetas, ņeko Jēsum un dienas pehž Deewa walsstibas.

Jantajumi:

1) Pee tahda esera Jēsus nonahza?	14) Kas notikās, kad tee tihflu ismeta?
2) Kas ņpeedās pee Jēsu?	15) Kahdus beedrus tee ņauza pasihgā?
3) Kamdeht tee to darija?	16) Kahdu lomu tee iswiņka?
4) Kahds hauņlis runā no tam?	17) Žil laiwas tee peepilbija ar ņwin?
5) Kā ņan treschais hauņlis?	18) Kas teem ņcho darbu tit bagatigi bij ņwehrijis?
6) Kas tas ir?	19) Kam tadehl ari Simanis pateizas?
7) Ko Jēsus eeraudņija pee esera ņahwam?	20) Kahdus wahrdus winsch ņazija?
8) Ar to ņwejneeki nobarbojās?	21) Kas winam usgahja rediedamam tahdu lomu?
9) Kurā laiwā Jēsus eekahpa?	22) Ar kahdeem wahrdeem eepreezina tas Kungs Peteri?
10) Kahdu luhgumu Jēsus iņteiza Simanim?	23) Kahdu miblestibu parahdija wini Jēsum?
11) Ko winsch tad darija?	
12) Kahdu pawehli dewa tas Kungs Peterim pehž ņludinaņchanas?	
13) Ko Simanis tam Kungam atbildeja?	

Attahrtoņchanas jantajumi.

I.

1) Kas nahza nakti pee Jēsus? 2) Kadehl Nifademus nahza nakti? 3) Ko winsch atņina, kas Jēsus esot? 4) Zaur to war zilweks otrei peedņint? 5) Ko noņihmē „zaur uhdeni un Garu“? 6) Ko Nifademam bij ņinat?

II.

1) Zaur kahdām weetam Jēsus nahza us Sifaru? 2) Pee kahdas atas tas Kungs apņehdas? 3) Kas peenahza pee atas? 4) Ko Jēsus ņola Samareeņchu ņewai dot? 5) Ar kahdeem wahrdeem tas Kungs mahza luhgt? 6) Par to winsch ņewi apleezina?

III.

1) Kahdā pilhehtā nahza Jēsus? 2) Kas ņawulzejās pee ta nama? 3) Kas tita atneņis pee ta Kunga? 4) Ar kahdeem wahrdeem eepreezina tas Kungs ņcho ņlumo? 5) Kas ņahka kurnet pret Jēsu? 6) Kahds brihnumis notikas zaur Jēsus wahrdu?

IV.

1) Ar kahdeem trihs noņautumeem teel ņchis esers noņauts? 2) Kur ņahweja Jēsus, pirms winsch brihnumu darija? 3) Kas bij tās laiwas ihpaschneeks, kur Jēsus eekahpa? 4) Kahdu pawehli tas Kungs Simanim dewa? 5) Kas notikas? 6) Kas bij tās dewejs un arween wehl ir?

17. Jesus aizina mahzektu?

Mat. 9, 10; Mark. 2, 3; Luk. 5.

Jesus, redsedams weenu zilweku, wahrda Mateu jeb Lewi, fescham pee muitas buhdas, fazija us to: „Nahz man patat!“ Un tas zehlas un gahja Jesum patat.

Mateus fataifija meelastu sawa nama, un redsi, daudj muitineeku un grehzineeku nahza un sehdeja lihdi ar Jesu un wina mahzekteem pee galda.

Wariseji, to redsedami, fazija us Jesus mahzekteem: „Kapehz juhfu mahzita's ehd ar muitineekeem un grehzineekeem?“ (A) Bet Jesus, to dsirdejis, fazija: „Weseleem ahrsta newajag, bet neweseleem. Es neesmu nahzis taisnus aizinat pee atgreeschana's no grehkeem, bet grehzineekus.“

Pehz tam Jesus isredseja 12 mahzektus jeb apustukus, t. i. suhtuus, kas winam wisur staigaja patat. Apustulu wahrdi ir schee:

Simanis jeb Peteris un wina brahlis Andrejs; Jekabs un Jahnis, Zebedeja dehli; Wilips un Bertulis, to sauza par Natanaeli; (B) Loms un Mateus jeb Lewi, tas muitineeks; Jekabs Jaunakais un Judas Lebejs jeb Tadejs; Simanis no Kanas un Judas Ishtarjats, las winu nodewa.

Bes apustukeem Jesus isredseja wehl zitus 70 mahzektus un aizinaja tos staigat winam patat.

Notifas, kad Jesus bija zeta, tad kahds zilweks fazija us winu: „Kungs, es tew eeschu patat, kury tu eesi!“ Bet Jesus tam atbildeja: „Lapsam ir alas, un putneem apafsch debesim ir ligidas, bet Zilweka Dehslom naw, kur tas lai noleel sawu galwu.“ (C) Zits fazija us Jesu: „Kungs, es tewim eeschu patat, bet atkauj man papreefschu no teem atwaditees, kas ir manâ nama.“ Jesus fazija us to: „Neweens neder Deewa walstiba, kas sawu rofu peelee pee arkla un skatas atpatat!“

Jesus issuhtija tos 70 mahzektus pa diweem sawa preefschâ us ifkatru pilsehtu un weetu, kury gribeja eet. (D) Un winsch fazija us teem: „Plaujamâ ir daudj, bet strahdneeku mas, tapehz luhdsat ta plaujamâ Kungu, lai tas strahdneekus suhta sawa plaujamâ!“

A) Judi fargajâs fatittees ar paganeem; tispat nizinami winu azis ari bija muitineeki, las stahweja paganu (Romeefschu) deenesta, lai gan tee vehz tautibas bija pa leelatai datai Judi.

B) Schos feschus tas kungs wispirms bij aizinajis.

C) Jesus mahzekteem daudj jazeefsch pasaulê; tadehl Jesus skubina, lai eepreefsch labi pahrdomâ ifkats, las grih winam staigat patat, waq tam ari buhs spehta un pazeetibas panest wisas gruhtibas.

D) Ra 12 apustuki bij isredseti preefsch 12 Israela ziltim, ta 70 ziti mahzetti rreefsch paganu tautam, kuru skaits, pehz Judu uskateem, istaifija 70. Tee septindesmit nebija pastahwigi Jesus parwadoni.

Z a u t a j u m i :

1) Rahdu zilweku Jeesus redseja?	14) Zif mahjeklus winsch aizinaja?
2) Rahds wahrds tam wehl bi,a?	15) Kà tos nosauza pee wahrdeem?
3) Kur tas sehdeja?	16) Zif mahjeklus wehl bei scheem Jeesus aizinaja?
4) Ko Jeesus uf wину fazija?	17) Kas notifas, kad Jeesus bija zetã?
5) Ko Mateus sawã namã fataifija?	18) Ko winsch uf to Kungu fazija?
6) Rahdi weefi tur bija eeluhgti?	19) Kà Jeesus winam atbildeja?
7) Kas aridsjan bij eeluhgtis weefibã?	20) Ko atkal kahds zitã fazija?
8) Kas to redseja?	21) Rahdu atbilbi tas fanehma no Jeesus?
9) Ko wariseji fazija uf ta Kunga mah- jekkeem?	22) Ko Jeesus darija ar teem 70 mahjel- teem?
10) Kas scho farunu dsirdeja?	23) Rahdu parwehli winsch teem dewa?
11) Rahdu atbilbi Jeesus dewa warisejeem?	24) Par fo teem bij luhgt?
12) Rahdus winsch ir nahzis aizinat pee atgreeschandã?	25) Ko nosihmẽ „luhgt pahwejus Deewa plaujamã?
13) Ko Jeesus pehz tam isredsejã?	

18. Kalnãspredifis.

Mat. 5—7.

I.

Jeesus, redsedamã tos laudis, kas winam nabza pakat, kahva uf kalnu un apsehdã; un wina mahjekli peestahjãs pee wina. Un sawu muti atdarijis, winsch mahzija un fazija:

Swehtigi (A) tee, kas garã nabagi, (B) jo debesu walfstiba wineem peeder.

Swehtigi tee, kam ir behdas, (C) jo tee taps eepreezinati.

Swehtigi tee lehnprahtigte, jo tee semi eemantos.

Swehtigi tee, kas issalkuschi un kam slahpst pehz taisnibas, jo tee taps peepilditi.

Swehtigi tee firdssehligee, jo tee sehchlastibu dabus.

Swehtigi tee firdschkifstee, (D) jo tee Deewu redse.

Swehtigi tee, kas meeru tur, jo tee taps faukti Deewa behrni.

Swehtigi tee, kas taisnibas deht waijati, jo debesu walfstiba wineem peeder.

Swehtigi juhs esat, ja manis deht juhs waijã un wisu kaunu no jums runã, melodani. Esat preezigi un lihgsmi, jo juhtu alga ir leela debefis, jo ta tee waijajuschi tos praweeschus, kas preefsch jums bijuschi.

A) „Swehtigs“ nosihmẽ hwehtlaimig, kas noteek tad, ja zilwels pilnigi islihdfi-najees ar Deewu.

B) „Garã nabagi“ ir tee, kas sin un juht, ka wini paschi nela naw pelnijuschi, bet wisu fagaida no Deewa sehchlastibas, ta peemehram muitineek Deewa namã, fajidams: „Deew, esi man grehzineekam sehchlig!“ Par nabageem tos sau tapeh, ta teem truhst zilweku paschpalauschandã un lepnibas.

C) Swehtigus behvò tas Kung's toš, kam behdas var pašču nešvehžibu dšhtees pehž Deerva un wina taišnibas.

D) Sirdšichihstee nav wis pilnigi šwabadi no grehkeem, bet, šinadami, ka launa firšs jau iswerd wisadus grehšus, tee fargas no tihšheem g'ehku darbeem un wahrdeem.

Jantajumi:

1) Ko J'esus rebsēja pee wina nahlam?	6) Preešch kahdeem winšch vapreešch šwehtichanas wahrduš iteiža?
2) Ko tas Kung's darija schoš laudis rebsedams?	7) Ko nošhine „šwehtigs“?
3) Kadehl winšch kahpa kafnā?	8) Kas šwehtlaimigeem peeder?
4) Ko wina mahžekli darija?	9) Kas ir „garā nabagi“?
5) Kad J'esus bij atfehbees, to winšch tad darija?	10) Šifreij ijjala tas Kung's šche šwehtichanas wahrduš?

II.

Nedomajat, ka es esmu nahžis atmešt baušlibu un praweeshuš. Es neesmu nahžis atmešt, bet peepildit. (A) Žuhs esat dširdejušchi, ka teem wezajeem fazitš: Tew nebuhs nokaut! Bet kas no kauj, tas buhs šodams žam tee'n. (B) Bet es žum šatu: Kas ar sawu brahli dušmo, (C) tas buhs šodams žaur teesu; bet ka šaka uš sawu brahli: Kafā (D) tas buhs šodams ža u augsto teesu; bet kas šaka: Geki! (E) tas buhs šodam elles uguni.

Žuhs wehl esat dširdejušchi, ka teem wezajeem fazitš: Tew nebuhs nepa teesi šwehret, bet tam Kungam turet, ko tu šwehredams eši solijis!

Bet es žums šaku ko žums nepawišam nebuhs šwehret. (F) Bet žuhsu wahrds lai ir: Ža! Ža! Ne! Ne! Kas pahri par to, tas ir no launa. (G)

J'esus teiz kafnasprediti.

Žuhs esat dširdejušchi, ka fazitš: Aži pret aži un šobu pret šobu.

Bet es jums saku: Mihilat sãvus eenaidneekus, svehhtijat tos, kas juhs nolahd; darat labu teem, kas juhs eenihst, un luhdsat par teem, kas juhs kaitina un waijã, ka juhs topat sawa debesu Tehwa behrni, jo winsch leef usleht sawa saulei pahr launeem un labeem un leet liht leetum pahr taisneem un netaisneem.

Tapeh; esat pilnigi, tã kã juhs Tehws debesis ir pilnigs.

A) Laudis, nomanidami starpibu starp Kristus mahzibu un rakstu-mahzitajeem, wareia nahst us domam, ka Kristus atmet bauslibu un praveeschus. Kristus apgalwojum: „Es esmu nahzis peepildit“ rahda, ka neweens rakstu-mahzitajs un warisejs wehl naw paspeh;is peepildit bauslibu, lai gan tee paschi ar to lepojas.

B) Bee peektã bauschla rakstu-mahzita; i bija peelikusch i sawu pawildinajumu: „Bet kas nokauj, tas sodams zaur teesu.“ Tee usskatija par slepariwibu tikai nolautsyanu ar darbeem.

C) Kristus atrod slepariwibu jau dujmãs, no turãni zelãs eenaidis un wijsabi launumi wahrdos un darbos.

D) Kata nojihmẽ nelgu. Ari wahrdos war tuwatu nahwigi aistahrt.

E) Gekis nojihmẽ neleeti, tikumigi grimuschu.

F) Ja Kristus mahzetti buhtu pilnigi, tad svehkrasta nebuhtu wajadsiqs. Bet tã ka schi pilniba naw jemes wirsu jastopama, tad waldbai, kã Deewa weetneezei, teesiba preeksch pateesibas isijnaschanas prast svehkrastu.

G) Kristus stubina sawus mahzetus us pateesibu. Kas pateesibu mihl, tas war svehret; bet kas tikai zaur svehkrastu peespeests runã pateesibu, tas pabrãshpis scho bausli ari tad, ja winsch pateesibu buhtu svehrejis.

S a u t a j u m i :

1) Kahdu pamahzibu Jesus dot sche laudim?	8) Kã stan otrais bauslis, to tas kungẽsche peewed?
2) Ko winsch ir nahzis peepildit?	9) Ko mums nebuhs darit?
3) Kahdus bauschelus peemin winsch sawã spredikk?	10) Kahdu svehkrastu buhs mums dot?
4) Kã stan pirmais to Jesus sche peewed?	11) Kahdu atbildi buhs mums peh; ta kunga pamahzibas dot?
5) Ko nojihmẽ „nokaut“?	12) Ko buhs mums jaweem eenaidneekteem parahdit?
6) Kas ir jau grehs; peh; ta kunga wahrdeem?	
7) Kad zilweka firds ir launa, lahds ir patẽ zilweks?	

III.

Kad tu Deewu luhd; tad neturees, kã tee lech; ki, jo tee mihl stahwet : n Deewu luhgt basnijãs un eelu stuhros, lai taptu redseti no laudim. (A) Pateesi, es jums saku, teem jau ir sawa alga

Bet kad tu Deewu luhd; tad ej sawã kambari un, durwis aisslehdsis, peeluhd; sawu Tehwu slepenibã, (B) un tawẽ Tehws, kas red; slepenibã, tas tew to atualkas gaiswã.

Ber neplahpajat Deewu luhdsot, kã pagani, jo tee domã, ka tee sawas plahpaschanas deht top paklausti. (C) Tad nu nepateekat teem lihdsigi

jo juhsu debesu Tehws gan sin, ta jums wajaga, wirms juhs winu luhdsat.
Tapehz jums buhs ta luhgt:

Muhsu Tehws debesis.

Swehtits lai top taws wahrds.

Lai nahf tawa walstiba.

Taws prahts lai noteef, ta debesis, ta ari wirs semes.

Muhsu deenischku maissi dodu mums schodeen.

Un peedodi mums muhsu paradus, ta ari mehsh peedodam saweem
paradneekeem.

Un neeewedi muhs fahrdinaschanâ, bet atpesti muhs no ta fauna.

Jo tew peeder ta walstiba un tas spehts un tas gods muhschigi
muhscham. Amen.

A) Te minetee leetuli ir warifeji. Respehdami luhgichanas stundâ aif-
fneegt sinagogu, tee palita daschu reisi lauschu widu uf eelâm stahwam, lamehr bija
nostaitijuschji sawu luhgichanu. Ar tahdu luhgichanas stundu eewehroschanu tee wehlejâs
isfelnetees no garamgahjeem uslawu un apbrishnoichanu.

B) Gan naw leegts turet atlahtas luhgichanas basnijâ, stolâ un zitur, ja tâs ir
pateefas, tomehr ihsti gruhos dshwes brihschos deewbiiigi zilweki runâ slegenibâ ar
sawu Deewu (Jefabs, Mosus, Daniels, Kristus Getsemanes dahrîâ).

C) Daubstahrt zilweki, Deewu luhgdami, apgrehtojas, waj nu eewehrodami tikai
luhgichanu ahrijo wufi (ta pagani), waj luhgdami to, fas nenahtas. Tapehz Kristus
mahza ihsto luhgichanu.

J a n t a j u m i :

1) Ko mahza tas Kungs treschtahrt lau- schu wufkam?	6) Kur buhs mums sawu Deewu peeluhgt?
2) Kshdeem mums nebuhs buht, tad luhdsam Deewu?	7) Kas muhs reds slegenibâ?
3) Kadeht leetuli luhds Deewu uf eelu ituhreem?	8) Ko mums pee luhgichanas nebuhs darit?
4) Ko nosihmê tahda luhgichana?	9) Kas ta bara?
5) Kâ buhs mums Deewu luhgt? (Ko tizibas un firbs?)	10) Kâ stan swehtâ luhgichana?
	11) Kas muhs mahza ta luhgtees?
	12) Kadeht tilai fertinas luhgichanas swehtâ luhgichanâ?

IV.

Mesuhdatees sawas dshiwibas wehz, ko juhs ehdsat un dserfat, nedj ari
par sawam meesam, ar ko juhs gehrbfatees. Waj dshiwiba naw labaka neta
bariba (A) un waj meefas naw labakas neta drehbes? (B) Skatatees uf
putneem gaisâ, ne tee sehj, ne tee pfauj, ne tee sakrahj schkuhos, un juhsu
debeju Tehws tos baro. Waj tad juhs mesat daudj labaki neta wimi?

Un kapehz juhs juhdatees apgehrba deht? Mahzatees pee wufem laukâ,
ta tâs aug. (C) Ne tâs strahdâ, ne tâs wehrpj Tomehr es jums fatu, ta
ir Salamans wisâ sawâ ged bâ ta naw bijis ar-gehrbts, ta weena no tam.
Ja tad Deews ta gehrbj sahli laukâ, fas schodeen stahw un rihtu top eemesta
rahfni, waj tad ne daudj wairaf juhs? Al juhs mastizigee!

Tapeh; jums nebuhs juhitees, ned; fajit: „Ko ehdiſim, waj ko dſerſim, waj ar ko gebrſimees?“ Jo peh; wiſa ta dſenas pagani, jo juhſu debefu Tehws gan ſina, ſa jums wiſa ta wajaga. Bet dſenatees peh; Deewa walſtibas un peh; wina taiſnibas, tad jums wiſas ſchis leetas taps peemetas.

A) Dargato dahwanu ≡ dſihwibu — zilweti ſanem no Deewa, bet raiſejas par neezigato — par baribu. Tas ir gelligi un grehziggi.

B) Sawas meefas lozektus neweens neſpehi pats ſewim panemt un palaujas tai ſinã uſ Deewu, bet raiſejas par meefas iſgreſnoſchanu. Ta ir maltizibas ſihme.

C) Darbs, ko zilwets ſtrahdã peh; Deewa prahta, ir gan ſinamã mehrã ſaweenots ar raiſem, bet ſchis nedrihſt pahrewehrſtees par „juhdiſchanos“, t. i. par neuſtizibu pret Deewu. Reſapratigã radiba, lã: putni un pufes — mahja zilwelam palantees uſ Deewa gahdibu.

J a n t a j u m i :

1) Ko zilweteem nebuhs darit?	6) Kas par wiſeem gahdã?
2) Kas ir labata nekã bariba?	7) Kas dſenãs peh; ahrigãm leetam un behdajas par rihtdeenu?
3) Kahdu lihdſibu tas Kungs ſche leeto?	8) Peh; ko buhs wiſeem dſihteos?
4) Ko putni nedara?	9) Ko tad no Deewa ſanemſim?
5) Kas tomehr wineem ir?	

V.

Neteeſajaj, lai juhs netopat teeſati! Jo ar kahdu teeſu juhs teeſajaj, juhs tapsat teeſati, un ar kahdu mehru juhs mehrojaj, jums taps atnehrotſ. (A)

Un ko tu redſi ſtabargu ſowa brahla azi, bet baſki ſawã azi tu neno-mani? Jeb lã tu ſajiji uſ ſawu brahli: „Laid! Es iſwilſſchu ſtabargu no tawas aſs,“ un redſi, baſkis ir tawa paſcha azi? (B) Du leekuli, wel; papreeſſchu baſki no ſawas aſs un tad peeluhſo iſwilkt ſtabargu no ſawa brahla aſs. (C)

Luhdſat, tad jums taps dots; mellejaj, tad juhs atradiſaj; klaufſinat, tad jums taps atwehrtſ. Jo ikweens, kaſ luhdſas, dabu; un kaſ melkã, atrod, un tam, kaſ klaufſina, top atwehrtſ.

Wiſu, ko juhs gribat, lai zilweti jums dara, tapat darat ari juhs wineem. Jo ſchi ir ta hauſliba un tee praweeſſchi.

Ne itka:rs, kaſ uſ mani ſaka; „Kungs! Kungs!“ eees debefu walſtibã, bet tas, kaſ dara mana debefu Tehwa prahtu.“

Un notikãs, kad Jeſus ſchos wahrduſ bija beidſis, tad kãudis iſbrih-nijãs par wina mahzibu. Jo wiſſch toſ mahzija lã pats Warenais un ne lã rakſtu-mahzitaji.

A) Teeſaſchana daubſahrt zilwetu dſihwẽ wajadſiga, bet ta nedrihſt buht zeeſſirbiga; pat teeſajot wajaga parahditees miſleſtibai uſ tuwatu.

B) Tee, kaſ labpraht teeſã zitus, mehdi beeſchi buht netaiſni teeſneſchi, kuci maſatu noſeegumu teeſã, bet leelaſu atſahj bei ſoda.

C) Kriſtus neſata, ſa maſi noſeegumi (ſtabargas) buhtu atſahjami bei eewehri-bas, bet dabigã ſahrtiba ir ta, ſa wiſpirmſ teeſã leeloſ (baſtus) un tad maſoſ.

Z a n t a j u m i :

- 1) Ko la mums wiseem buhs sargatees?
- 2) Ko wiswairaf buhs turwalam parahdit?
- 3) Kad zihweti teesās, kas ar wineem notifs?
- 4) Ko zihweti mehds arween pee zita atraft? (Wainas)
- 5) Ko itweenam papreelsh ar sewi paschu buhs darit?
- 6) Uf ko tas Kungs laudis nu pastubina?
- 7) Kad Jezus beidsa runat, to klausitaji tad darija?
- 8) Kā Jezus mahzija?

Attahrtošchanas jantajumi.

I.

1) Kas tas tahds bija, to Jezus redseja pee muitas buhdas sehšam? 2) Ko Jezus uf winu fazija? 3) Zit apustulus Jezus pawisam isredseja? 4) Zit mahzklus Jezus wehl isredseja winam staigat pafal? 5) Kurc winsh tos 70 mahzklus issuhtija? 6) Ko Jezus fazija, kas winam schini pasaulē naw?

II.

1) Kad Jezus redseja daudš laudis winam pafal nablām, uf kureeni winsh kahwa? 2) Ko winsh tur darija? 3) Ko nosihmē wahrds „Swehtigs“? 4) Ko Jezus naw nahzis schini pasaulē atmešt? 5) Ko pee ihwehreshchanas mums nebuhs darit? 6) Ko mums buhs darit saweem eenaidneekeem?

III.

1) Kahdeem mums nebuhs turetees pee Deewa luhgšchanas? 2) Kur laj mehds sawu Deewu peeluhdsam? 3) Waj basnižā eeshana tad buhtu newajadsiga? 4) Ko Deewu luhdiot mums nebuhs darit? 5) Bet tā mums buhs Deewu luhgt? 6) Zit luhgšchanu ir Swehtā luhgšanā?

IV.

1) Ko Jezus mahza, tā mums buhs isturetees sawas dšihwibas pehz? 2) No kam lai mahzamees meesas usturas dehl? 3) No kam laj meesas apgehrba dehl? 4) Ko mums nebuhs darit ar sawu turwaku? 5) Ko Jezus mahza, to mums pahr wisām leetam buhs darit? 6) Kahdi ne-eeees debesu walstibā?

19. Jezus dseedina kapteina kalpu Kapernaumā.

Mat. 8, un Lut. 7.

Kad Jezus bija rabeidšis runat, tad winsh aishgabja uf Kapernaumu. Bet weena kapteina kalps guleja tur slims uf miršchanu. Kad kapteins dširdeja no Jesu, tad tas, mihledams sawu kalpu, suhtija Judu wezajus pee Jezus un luhdsu winu, lai tas nahstu palihdset kalpam. Judu wezaji, pee Jezus no-

Kapernaumas kapteins luhds par sawu kalpu.

gabjusch, to mihi luhdja, fazidami: „Winsch ir wehrts, ka tu winu paklausi. Jo winsch mihi muhsu tautu un mums uštairijis basnizu.“ Tad Jezus gabja teem lihds.

Kad Jezus nebija wairs tahtu no kapteina nama, tad kapteins suhtija sawus draugus pee Jezus, tam fazidams: „Kungs, nepuhlees! Es neesmu zeenigs, ka tu nahz apatsch mana jumta. Dapehz ari pats sewi neesmu turejis par zeenigu nahkt pee tewis, bet saki tit weenu wahrdu, tad mans kalps taps wefels. Jo ir es esmu zilwets, apatsch waldischanas stahwedams, un apatsch manis ir karawihri, un es saku schim: Ej! tad winsch eet, un otram: Nahz! tad winsch nahkt, un sawam kalvam: Dari to! tad winsch dara.“

Jezus, to dsirdejis, brihrijas par winu un, atgreesees, fazija us laudim: „Tahdu tijibu ne pat eefsch Israela es neesmu atradis.“ Un tee, kas bija suhtiti, us mahju atgreesuschees, atrada wahjo kalpu wefelu.

Z a u t a j u m i :

1) Us tahdu pilsehtu Jezus nogahja?	10) Kas notikas, kad Jezus nahza us kapteina namu?
2) Kas tur atradas us slimibas gultas?	11) Ko kapteina draugi fazija us Jesu?
3) Ka talps schis slimais bija?	12) Par to Jezus ta brihrijas?
4) Ko kapteins dabu'a dsirdet?	13) Kur winsch nebij tahdu tijibu atradis?
5) Ko winsch suhtija pee Jezus?	14) Kas tas ir: eefsch Israela?
6) Kas schis kapteins tahds bija no dsimuma?	15) Ko Jezus fazija par slimneeku?
7) Ko Judu wezaji nu darija?	16) Ko tee suhtitee mahjas pahrnahtschi atrada?
8) Ka wini Jesum apstiprinaja kapteina tijibu?	17) Ko ari mums buhs luhgt par ahrstu muhsu slimibas gadijumos?
9) Ko Jezus tad darija?	18) Kahds ahrsts Jezus ir?

20. Jezus apfauz wehtru.

Mat. 1; Mart. 4; Luk. 9.

Jezus eekahpa laiwo, un wina mahzelki gabja winam lihdi. Uu wineem us otru malu brauzot, sazehtlas leela wehtra, (A) un witui pahrnehma laiwu, bet Jezus guleja laiwas gala. Tad mahzelki, pegabjusch, winu modinaja un fazija: „Kungs, pa lihdi mums, mehš grimstam!“

Jezus apfauz wehtru.

Tad Jezus šazija uš teem: „Zuhs mastizigee! Kam esat tik bailigi?“ Un winšch, zehlees, apšauza wehju un juhru, šazidams: „Kľufu! Meerã! Tad wehisch nostabjãs, un juhra palita it kľufu. (B) Bet zilweti šazija, brihniđamees: „Kaš tas tahds, ka wehji un juhra tam pakľauša?“

A) Uš Genzaretes esera, to ewangelisti behwẽ par juhru, wehtras mehđs zeltees peepeschi.

B) Jezus darija diwus brihnumus reiřẽ: wehtra apľufu, un witni peepeschi aprima. bet newis pamasiđem, ta tas noteef pee eerwiđota uhđens.

I a n t a j u m i :

1) Kur Jezus ašbrauza?	10) Ko Jezus wineem atbildeja?
2) Kaš winam brauza lihđs?	11) Bar ľahdeem Jezus ľawus mahžetlus norahja?
3) Ur ľahdeem wahrdeem řhiš elers top noľauts?	12) Ko Jezus tad darija?
4) Uš kureeni wini brauza?	13) Kaš notikãs ar trakodamo juhru?
5) Kaš wineem notikãs zekã uš juhra?	14) Ĳahđu ešpaidu pabarja řhi brihnumu řihme uš zilwekem?
6) Ko Jezus par to laitu darija?	15) Bar to Jezus ari wehł ir Ĳungũ un pawehłetajs?
7) Ko mahjamees no tam, ka winšch guleja?	16) Kur žetotaji nu beidsot nonahja?
8) Ĳahđu řtahwolki atradãs Jezus mahžetki?	
9) Ko tee řawãs isbailẽs nu darija?	

21. Jezus uřmodina Žairus meitinu.

Mat. 9; Mark. 5; Luf. 8.

Kad Jezus atkal laiwã bij atbrauzis atpatak, tad daudš ļaujchu pulzejãs ap winu. Tur ari nahza weens no bařnizas preeřķneekem, wahrđã Žairus. Tas, Žesu redsedams, krita tam pee ľahjam un winu łoti ľuhđša, šazidams: „Mana meitina guť uř nahwi. Ĳuhđšams, nahz u: uřleez tai roķas, ļai ta to, wesela un đřihwo!“ Un winšch ar to gaħja.

Wineem wehł zekã esot, ľahds no bařnizas preeřķneeka řaines nahza un šazija: „Tawa meita jau nomirufi, to tu wehł apgruhtini mahžitaju?“ Jezus, toš wahrđus đřirdejis, šazija uř bařnizas preeřķneeku: „Nebihstees! Tizi tik ween!“ Un bařnizas preeřķneeka namã nahjis, tas đřirdeja daudš ļauđis

Jezus uřmodina Žairus meitinu.

raudam un kauzām. (A) Wīnšch eegahjīs, šazija uš teem: „Ko juhs darat trofni un raudat? Tas behrns naw miris, bet guš.“ (B) Bet tee winu iſſmehja, ſinadami, ka ta meitina bija nomirufi.

Kad Jeſus laudis bija iſdſinis, tad wīnſch nehma pee fewis Pēteri, Šahni, Šetabu un behrna wezatus un eegahja ar teem, kur behrns guleja. Un wīnſch ſatwehra behrna roku un ſazija: „Talita, kumi!“ (t. i.: Meitin, zeles augſcham!) (C) Un tuhlin ta meitina zehlās un ſtaigaja. Un tee iſtruhzinajās wiſi ar leelu iſtruhzināſchanoš.

A) Judi mehđja mironus paglabat wehl nahwes deenā, tadeht jau bij ataizinatās raudatajas, t. i. ſewas, kas par maſu nahza ar raudaſchānu iſwadit lihts uš ſapeem.

B) Preeſch Kristus nahwe ir tikai meegs, bet žaur winu ari wiſeem tizigeem nahwe tapuſi par atduſu uš augſchamzēſchanoš.

C) Tee wahrdi ir no Arameeſchu walodas, ko Kristus laiķā runaja Paleſtinā. Šchā walodā ſarunajās tas Kungs ar ſaweem mahzēleem.

Šantajumi:

1) Kađdā piſehta Jeſus bij atkal atbraužiš?	13) Pee nama veenahluſchi, kađdu trofni tas Kungs tađā dſirdeja?
2) Kas ap winu atkal ſapulzejas?	14) Ar kađdeem wahrdeem Jeſus apmērinaja behrineekuš?
3) Kas tas tahs par wiħru, kas nahza pee Jeſus?	15) Ko Jeſus ſazija uš ſapulzejuſcheemes laudin?
4) Kā winu ſauza pee wahrda?	16) Kurus mahzēkus Jeſus nehma ſew liħdš?
5) Ko wīnſch darija Jeſu eeraudſidamš?	17) Kas wehl eegahja liħdš iſtabā?
6) Kas biķa ſlima wina namā?	18) Ko Jeſus darija, peegahjis pee nomiruhās meitenes gultaš?
7) Ko Žairus no Jeſus liħdſa?	19) Ko Jeſus ſazija uš nomiruhcho meiteni?
8) Ko Jeſus tad darija?	20) Kas ar tahs meitenes notila?
9) Kas uš zeta eſot, teem nahza preti?	
10) Ko wīnſch paſiwija?	
11) Kas ſchpš wahrduš dſirdeja?	
12) Ko Jeſus ſazija uš baņnizaš preeſchneeku?	

22. Jeſus uſmodina jaunekli Naine.

Lut. 7.

Wehz tam notikās, ka Jeſus gahja uš weenu piſehtu, ar wahrdu Naine; un daudſi no wina mahzēleem gahja liħdſi, un daudſi kauſchu. Bet kad wīnſch bija nahzis tuwu pee piſehtas wahrteem, liħt, tad iņneſa weenu mironi, kas bija ſawas mahtes weenigais dehlš; un ta bij atraitne. (A) Un leelš pulks piſehtneeku tai gahja liħdš.

Atraitni redſejis, tas Kungs par to eeſchēlojās un ſazija uš to: „Neraudi!“ Un peegahjis, aiſtakra ſahrku, un neſeji apſtahjās. Un wīnſch

šazija: „Jaunelli, es tew safu, zeles augšam!“ Un mironis zehlās sehdu un eesahka runat; un winsch to atdewa wina mahtei.

Un bailiba usgabja wišem, un tee teiza Deewu slawedami:

„Zeels praweetis muhsu starpā zehlees, un Deews sawus laudis usluhkojis!“ Un ūchi slawa no wina iūpaudās pa wiūu Judu ūemi un wiūapfahrt.

Un Jahnim wina mahzekli paūludinaja no wiūām ūchām leetam. Un Jahnis ataiūimaja diwi no ūaweem mahzekteem un toš ūuhtija pee Jēsus ūazidams: waj tu eūi taš, kam buhs nahkt, jeb waj mums buhs zitu gaidit?

Bet tee wiūri pee wina nogahjuūchi ūazija: Jahnis, taš kriūtitajs, muhs pee tew ir ūuhtijis, ūazidams: waj tu eūi taš, kam buhs nahkt, jeb waj mums buhs zitu gaidit?

Bet tant paūchā ūtundā wiūsch darija daudū weūelus no ūehrgam, un ūahpem, un neūchihūteem gareem, un daudū atleem wiūsch dahwinaja gaismu.

A) ūeche aūtātkli daudū behdigaki, nekā Jairus namā: te miris weenigais behrns, atraitnes behls, ūura ūaudē ūawu pehbejo atūpaibu dūihwē. Bet paūlihdūiba ari leelūkata, taš ūungs no ūapa malaš ūauz jaunelli atpaūat dūihwibā.

Jēsu usmodina Naines jaunelli.

J a u t a j u m i :

1) Uš ūahdu pilūsehtu Jēsuš nogahja?	8) Kurūch wahrds norahba, ūa Jēsuš par winas eeschehlojaš?
2) Kaš gahja winam lihdū?	9) Ko Jēsuš tad nu darija?
3) Ko Jēsuš ūaūapa tuwu pee pilūsehtas wahrteem?	10) Ko lihtu neūeji darija?
4) Ko behrineeki tur iūneūa?	11) Kā Jēsuš runaja uū nomirušcho jaunelli?
5) Kaš ir atraitne?	12) Kaš nu notikās?
6) Kaš gahja winai lihdū?	13) Kam Jēsuš winu atdewa?
7) Ko Jēsuš par winas darija?	

- 14) Zaur to Jeesus usmobinaja scho jaunelli?
15) Ko winsch ar to peerahdi;a?
16) Kas wiſeem laudim usgahja?

- 17) Ko laudis tab nu darija?
18) Ka wini flaweja Deewu?
19) Zit tahlu Jeesus flawa ispaudaš?

Atfahrtoššanas jantajumi.

I.

1) Behz lasnašpredika nobeigššanas, tur Jeesus aigahja? 2) Kas dabuja dširdet par Jeesus eerāššanas? 3) Ko winsch kuhtija pee Jeesus? 4) Ko winsch luhšja, lai Jeesus nedaritu? 5) Par to Jeesus tit loti brihnišs? 6) Kas notikās ar taptaina šimo kalpu?

II.

1) Kur Jeesus pehz tam ašbrauza ar ſaweem mahžekteer? 2) Kašdas breešmas wineem uš zela ušnahja? 3) Ko Jeesus par to laiķu darija? 4) Kašdā ſtaħwolki atradās Jeesus mahžekti? 5) Ko wini ſawās baišs darija? 6) Ko Jeesus tab darija?

III.

1) Behz tam, kad Jeesus atbrauza atkal atpatal Kapernaumā, kas pee wina atnahja? 2) Ko winsch no Jeju gribeja? 3) Waj Jeesus patlaušija wina luhģššanu? 4) Ko wini ſaštapa uš zela? 5) Ka Jeesus apmeerinaja nošlumušo tehwu? 6) Ko Jeesus darija, Jairus namā nonahtot?

IV.

1) Uš kureeni Jeesus pehz tam nogahja? 2) Kur Raine atrodas? 3) Ko tas kungs ſaštapa pee pilštešas wahrteem? 4) Kas ſchis mironis tahdš bija? 5) Ko Jeesus pee ſahrta peegahjis darija? 6) Ko winsch ſazija uš nomirušo jaunekli?

23. Jeesus dšeedina ſwehtdeenā.

Jahn. 5.

Pehz tam bija Judu ſwehtti, un Jeesus gahja uš Jerusalemi. Bet Jerusaleme pee awju wahrteem bija dihtis, ebrejišti Betesda, t. i. ſchehlasti-mš namš. Turpat bija peežas ištabas, turās guleja leels pulks newešelu, tišlu un nokaltušču, kas gaidija uš uhdens kuštešanos. Kas pirmais eekahpa pehz uhdens kuštešanaš, tas tapa wešels, lai guleja tahdā ſehrgā guledamš.

Tur weens zilweks 38 gadus bija gulejis newešels. Scho Jeesus redšja gušam. Un ſinadamš, ka winsch ilgu loiku tur bija ſagulejis, winsch ſazija uš to: „Waj tu gribi tapt wešels?“ A) Newešelais atbildeja: „Kungs, man naw zilweka, kas mani eemet dihtē, kad uhdens top kuštinatš. Un eekamš

Jeesus dšeedina ſimneeku pee Betesdaš dihtā.

es nahku, jau zits nokahpj manā preelšchā.“ Jēsus šazija: „Belees! Nem šawu gultu un ej.“ Un tuhdaš tas zilweks tapa wesešs, nehma šawu gultu un aišgahja. Bet ta deena bija šwehtdeena.

Judi šazija uš to, kas bija dšeedinats: „Šwehtdeena ir, tew naw brihw nešt šawu gultu“ (B) Winsch teem atbildeja: „Kas mani darija wesešu, tas šazija uš mani: Nem šawu gultu un ej!“ Tad tee winam jautaja: „Kas ir tas tahds zilweks, kas tewim šazijis: Nem šawu gultu un ej?“ Bet tas, kas bija tapis wesešs, nesinaja, kas tas tahds esot.

Behž tam Jēsuš to atrada Deewa namā un šazija uš to: „Kaugi, tu ešt tapis wesešs. Neapgrehkojees wairs, ta tewim nenoteek jo gruhsti!“ (C)

Tas zilweks nogahja un paštudinaja Judeem, ta Jēsus tas esot, kas winu darijis wesešu. (D) Un tapehž Judi Jēsu eenihdeja un melleja to nokaut, ta winsch to bija darijis šwehtdeenā. Bet Jēsus teem šazija: „Mans Tehws strahdā lihds šchim, un es strahdaju aridsan.“ (E) Tadehšt Judi jo wairak melleja winu nokaut, ta winsch neween šwehtdeenu nešwehtija, bet ari šazija, ta Deews esot wina tehws.

A) Jēsus griš šlinneekam rahdit, ta ir weens glahbejš wehšt tad, kad zilweki wiiji muhs atstahi un pašcheem zeriba šuhd.

B) Rakstu-mahžitaji bija štingri aišleegušchi šwehtdeenā nešt kahdu nastu.

C) Dšeedinataiš šin, žil gruhšas ir zeešchanas, bet tam wajaga ari šinat, ta tās želas žilweku grehku dehi; tapehž Jēsus peelodina fargatees no grehšeem.

D) Dšeedinataiš pateiža Judeem Jēsuš wahrdu, neka šauna nedomadams, bet tkai aišbilbinadams šewi, ta bija nešis gultu šwehtdeenā.

E) Deews gan wairs nerada, bet uštur un walda wehšt jo projam wišū, to winsch radijis.

Š a u t a j u m i :

1) Kad Judi šwehtki tuwojas, uš šureeni Jēsus nogahja?	11) Ko Jēsus prašija šlinneekam?
2) Kas atradaš Jerusalemes awju wahrtu turumā?	12) Ko šchis nelaimigaiš atbildeja?
3) Kā šcho dištī nošauza?	13) Ko Jēsus tad ar winu darija?
4) Kas pee šcha dištā bij eerihšotš?	14) Kahdā deenā šchi dšeedinašchana notifa?
5) Kas šchatiš ištabas guleja?	15) Ko Judi uš dšeedinato šazija?
6) Kahds brihnišchš špehštš bij šaweenotš ar šcho uhdeni?	16) Ko winsch wineem atbildeja?
7) Ko šlinneeki tur guledami gaidija?	17) Ko Judi winam jautaja?
8) Kas šcho uhdeni gan šakuštinaja?	18) Waj winsch wareja uš tam ko atbildet?
9) Žil ilgi tā tahds šlinneekš tur jau bij gulejiš?	19) Kapehž winsch newareja atbildet?
10) Kas šcho šlinneeku nu beidžot redseja?	20) Kur Jēsus winu wehšt šatika?
	21) Kahdu pamahžibu Jēsus winam dewa?
	22) Ko šchis dšeedinataiš nu darija?
	23) Kā Judi išturejās, kad wini to dširdeja?
	24) Ko tas šlungs Judeem nu atbildeja?

24. Jahna Kristitaja nahwe.

Mat. 11 un 14; Mark. 6; Luk. 9.

Kehniensch Eroodus bija nehmis pee jewim sawa brahla Wilipa seemu, wahrda Eroodiju. Bet Jahnis Kristitajs us winu bija sazijas: „Tas tew nepeeklahjas, ka wina tew ir.“ (A) Tad Eroodus apskaitas, meta Jahni zeetumâ un gribeja to nokaut; bet bijajâs no laudim, jo tee tu-reja Jahni par praweeti.

Kad Jahnis zeetumâ dsirdeja par Jesus darbeem, (B) tad winsch suhtija diwus no saweem mahzekleem pee Jesus un lika tam sa-zit: „Waj tu tas esi, kam buhs naht, jeb waj mums buhs zitu gaidi?“ (C)

Jesus teem atbildeja un sazija: „Noejat un atfatat Jahnim, to juhs dsirdat un redsat: Atli reds, tistli eet, spi-taligi top schkihsti, kur-li dsird, mironi zelas augscham un nabageem teel sludinats preezas wahrds. Un swehtigs ir tas, kas pee manis neap-grehkojas.“ (D)

Jahna Kristitaja galwa teel nodota Eroodijas meitenei.

Kad Eroodus dsimschanas deena tapa tureta, tad Eroodijas meita dejoja kehniina preekschâ un patika tam. Tadeht tas, swehredams, winai solija, ka gribot dot, ko wina luhgschot. Un wina, no sawas mahtes papreekschu pamahzita, sazija: „Dod man scheit btoda Jahna Kristitaja galwu!“

Tad kehniensch nostuma, bet swehrasta labad un to deht, kas lihds pee galda sehdeja, winsch pawehleja to dot. Un aissuhtijis zeetumâ, winsch lika nozirft Jahnim galwu. Un wina galwa tapa atnesta un tai meitenei dota, un wina to nonesa sawai mahtei.

Jahna mahzekli, to isdsirdejuschi, nahza un nehma wina meesas un apraka tâs; un nonahkuschi to pasludinaja Jesusu.

Un Jesus to dsirdejis, no tureenes laiwâ aigahja sawrup kahdâ tulschâ weetâ, un tee laudis to dsirdejuschi, winam no teem pilsehtheem kahjam gahja pakaf.

A) Jahnis ir ihst Deewa kalps, kas apleezina pateesibu, nebihdamees pasaules wareno atreebibas.

B) Jahnis bija Makeras zetošni, Perejā. Ari turp nahza wehsts par Jezus brijnumu darbeem, it ihpafchi par jauneka usmodinashanu Nainē.

C) Jahnis neshaubas par Kristus personu, bet par wina darbeem. Behz Jahna usstateem tam wajadsēja satreest wifus besbeewigos un nodibinat redsamā sahtā šawu godibas walfstibu.

D) Jezus wahrdi „šwehtigs, las pee manis neapgrehšinās“, t. i. kam mana semiba un lehnprahstiba naw par peedausishanu, remde Jahna dušmas pret eenaidneekem un mahza tam pazeetibu un mihlestibu.

S a u t a j n i :

1) Kas Erobus tahs bija?	15) Kahdu atbildi Jezus dewa Jahna mahzkeem?
2) Kahdu seeweeti winsch bij few peenehmis?	16) Ko lehninsh Erobus bij šarihlojis?
3) Kā winas šauza?	17) Ko darija Erobijas meitene lehnina preekschā?
4) Kahdu dšhwi Erobus ar to weda?	18) Kahdu apšolijumu lehninsh winai dewa?
5) Ko Jahnis Kristita,š darija?	19) Ko nu wina darija?
6) Kā Erobus usnehma Jahna wahrduš?	20) Kahdu padomu šaunā mašte winai dewa?
7) Ko winsch ar Jahni darija?	21) Kā lehninam šchis luhgums patika?
8) Ko Erobus baidijās darit?	22) Ko winsch tomehr pawehleja darit?
9) Par kahdu tee laudis Jahni tureja?	23) Kam tifa nodota nokautā Jahna galwa?
10) Kas Jahnis pateesibā bija?	24) Ko meitene ar šawu deiošchanu bij tagad isdarijuse?
11) Kadest winu šauz par Jahni Kristitaiu?	
12) Ko ta Jahnis zetumā buhdams šo dširbeja?	
13) Ko winsch suhtija pee Jezus?	
14) Ko Jahnis gribeja no Jezus išinat?	

25. Lihdšiba par debešu walfstibu.

Mat. 13; Mark. 4; Luk. 8.

Kad daudš kauschu šapulzejās pee Jezus, tad winsch stahstija šchis lihdsibas: „Medši, sehjejs isgahja seht. Un, winam sehjot, zita sehlla krita zekmalā, un putni uahza un to apehda. Un zita krita uš akminaju, kur tai nebija daudš semes, un ta tuhliit usdihga, tapehž ka tai nebija dšikas semes. Bet kad šaule bij usšetuš, tad ta šarihhta un nokalia, tapehž ka winai nebija šaknes. Bet zita krita starp erkščkeem, un ehrlščki usauga un apmahza to. Bet zita krita uš labu semi un nesa augkuš, zita šimtkahrtigus, zita sešchdesmitkahrtigus, zita trihsdesmitkahrtigus.“

Kad winsch to bija isstahstijis, tad tas šazija: „Kam aušis dširdei tas lai dšird!“

2. Kad mahzekli nešinaja, šo nosihmē tahda lihdsiba, tad Jezus šazija uš teem: „Tad nu klausatees to lihdsibu no sehjeja: Ta sehlla ir Deewa wahrds. Kad kas to wahrdu no tās walfstibas dšird un neprot, tad nahš Šaunais un rauj to nost, kas wina širdi sehšs. Šchis ir tas, kas sehšs zekmalā.“

Bet kas uf atminaju seh̄ts, ir tas, kas to wahrdu dsird un tuhdāl to ar preeku sanem. Bet winam naw šaknes eelšch fewis, un winsch ir nepa-
stahwigs. Kad nu behdas useet un waijaschana, tad winsch tuhdāl nem
apgreh̄zibu. Bet kas starp ehrs̄lycheem seh̄ts, ir tas, kas to wahrdu dsird
un seh̄ts pasaulēs juh̄dischanās un bagatibas wiltiba apšlahpē to wahrdu,
un tas nenes augtus.

Un kas uf
labu semi seh̄ts,
ir tas, kas to
wahrdu dsird un
šaprot un turklaht
nes augtus, zits
šintfahrtigus, zits
feschedesmittahrti-
gus un zits trihs-
desmittahrtigus.“

„Debesu wal-
stiba ir tā lahds
zilwels, kas labu
seh̄tlu seh̄ja tihru-
mā, bet, laudin
gutot, wina ee-
naidneeks nah̄za
un eeseh̄ja nitnu
šah̄li tweeschu star-
pā un aish̄gah̄ja.

Kad nu labi-
ba auga un metās
wah̄rpās, tad rah-
dijās ari nitnā
šah̄le. Tad kalpi
gah̄ja pee nama

teh̄wa un fazija uf to: „Kungs, waj tu neefi seh̄jis labu seh̄tlu sawā
tihrumā? No kureenes tad rodas nitnā šah̄le? Un winsch fazija uf
teem: „To darijis tas eenaidneeks.“

Tad kalpi fazija uf to: „Waj tad tu gribi, ka meh̄s ejam to israwet?“
Winsch fazija: „Ne, ka juhs, nitno šah̄li israwedami, neispluh̄zat ari
tweeschus! Lai abi aug kopā lih̄s ptaujāmam laikam; un ptaujāmā laikā es
fazischu plahwejeem: Sakrah̄jat kopā papreefch nitno šah̄li un seenat to
tuh̄lischos, lai ta top šadedsinata; bet tweeschus šakrah̄jat manā šchuh̄ni.“

Seh̄jeis.

„Debesu walstiba lihdsinas sinepju graudinam, ko zilweks, nehmis, eesehja sawâ lautâ. Sçi gan ir ta masakâ stary wisâm sehklam, bet kad ta usaug, tad ta ir leelaka par ziteem dahrja stahdeem un paleet par koku, tà ta putni apatsch debesim nahk un taifa ligsdas wiaa faros.“

„Debesu walstiba lihdsinas raugam, ko seewa, nehmuſi, eejauza trijos mehros miltu, teekams wiſs saruhga.“

„Debesu walstiba ir tà tihrumâ apsehpyta manta, ko zilweks, atradis, apsehpya un, preejadamees par to, noeet un pahrdod wiſu, kas tam ir, un pehrt ſcho tihrunu.“

„Debesu walstiba lihdsinama tirgotajom, kas metleja labas pehrlas. Un, atradis weenu it dahrgu pehrlu, nogahja un pahrdewa wiſu, kas tam bija, un to nopirka.“

„Debesu walstiba lihdsinas juhrâ ismestam tihklam, kas sawilka wiſa das ſiwis. Bet kad tas bija pilns, tad tee, to pee malas wiltuſchi, apsehds, labas ſalafija trantos, bet ſapuwuſchâs weta ahrâ. Tâ tas buhs ari paſtara galâ.“

Z a u t a j u m i :

1) Rahdu lihdsibu Jesus stahſija laudim?	16) Rahda ſirds ar ehrlſchleem teel ſalihdsinata?
2) Kur sehjejs isgahja ſeht?	17) Rahda ſeme wehl zeturtâ kartâ teel mineta?
3) Kur krita weena dala no iſſehstâs sehklas?	18) Ar rahdu ſirdi laba ſeme top ſalihdsinata?
4) Kur krita otrâ dala?	19) Ar rahdu sehjeju tas kungs otrâ kartâ ſalihdsina debesu walstibu?
5) Kur krita treschâ dala?	20) Par kuru laiku eenaidneeks eesehji nitnu jahli?
6) Kur krita zeturtâ dala no sehklas?	21) Kas usauga ta kunga tihrumâ?
7) Ar tahdeem wahrdem tas kungs nobeidia ſcho lihdsibu?	22) Ko ta nama tehwa ſalpi gribeja darit?
8) Kadehl wiſſch greeſch kauſchu eewehribu til nopeetni uſ ſcho lihdsibu?	23) Ko wiſſch ſalpeem atbildeja, tà lai hweeſchi un mitna ſahle aug?
9) Ko mahzekli no wina luhdia?	24) Ar to treschâ kartâ tas kungs ſalihdsina debesu walstibu?
10) Ar to tas kungs ſcho sehjeju un sehllu ſalihdsina?	25) Ar to zeturtâ kartâ debesu walstiba teel ſalihdsinata?
11) Ko zelmals noſihmê?	26) Ar ko peektâ, ſeſtâ un ſeptitâ kartâ debesu walstiba teel ſalihdsinata?
12) Kas ar tur uſkrituſi sehllu noteel?	
13) Rahda ir otra ſeme, kur sehklas graudi uſkriht?	
14) Ar rahdu ſirdi tahda ſeme teel ſalihdsinata?	
15) Rahda ir treschâ kartâ ſeme, kur sehkla teel uſſehsta?	

26. Jesus pachdina 5000 zilwekus.

Mat. 14; Mark. 6; Luk. 9; Joh. 6.

Jesus brauza pahr juhru un nonahja tahdâ tukneſi. Bet leels kauſchu pulks nahja tam pakat, jo tee bija redſejuschi tās brihnumu ſihmes, ko wiſſch bija darijis pee neweſeleem. Kad Jesus tos redſeja, tad wina ſirds eesehlojas par laudim, jo tee bija tà awis beſ gana; un wiſſch mahzija winus un dſeedinaja neweſelus.

Kad wakarš metâs, tad mahzekli peegahja pee Jesus un ſazija: „Utlaid laudis, lai tee eet meeſtos baribu pirkt, jo wineem naw ko ehſt.“

Jesús sažija: „Dodat juhs teem ehst!“ Wini atbildeja: „Mums wairaf naw, ka peežas meeschu maises un divas siwis, bet kas tas ir preekšč tit daudš laudim?“

Jesús sažija: „Darat, ka laudis apsehščas!“ Tad apsehčas lihds 5000 wihru. Un Jesús nehma tās maises, pateiza un dewa mahžekteem, un mahžekti : : : : : , kas bij apsehdušchees. Tapat ari no tam siwim, žil gribeja. Un tee ehda wiši un paehda. Bet kad tee bija paehdušchi, tad Jesús sažija uš saweem mahžekteem: „Sakrah-jat atlikuščas druskas, ka nekas nepasuhd!“ Tad tee salafija 12 kurwjuš ar druskām.

Kad nu laudis to brihnumu sihni redseja, ko Jesús bija darijis, tad tee sažija: „Echis ir pateesi tas praweetis, kam bija nahft pasaulē.“ Kad nu Jesús manija, ka tee gribeja nahft un

Jesús paehdina 5000 žilwetuš.

winu želt par fehninu, (A) tad winsch dewās weens pats uš kaħdu kalnu.

A) Laudim tahds Mešija va prahtam, kas dob laizigus labumuš.

Jautajumi:

1) Par kaħdu juhru Jesús atkal brauža?	13) Ko Jesús ar tām peezi maisem un diwi siwim darija?
2) Kur winsch tad nonahža?	14) Kureem bij šcho maiši iidalit?
3) Kas winam nahža pataf?	15) Kā paehdinaja tas kungs šcho lauschu pulku?
4) Kadehl laudis gahja winam pataf?	16) Ko mahžekteem wajadseja darit, kad laudis bij paehdušchi?
5) Ko Jesús ar scheem laudim darija?	17) Žil kurwjuš tee salafija ar atlikuščām druskām?
6) Kadehl winsch par wineem eelchehlojas?	18) Ko laudis par šcho brihnumu sihni sažija?
7) Kaħdu baribu Jesús wispirms wineem pasneebja?	19) Ko laudis gribeja ar Jesu darit?
8) Ko mahžekti gribeja, lai Jesús ar scheem laudim dara?	20) K r Jesús aishgahja?
9) Kas wineem tur tukšneši truhla?	21) Ku das ir muhšu lubgščanas preekšč ehž ehščanas?
10) Žil daudš baribas teem bija lihdsā?	
11) Žil daudš lauschu tur bij šapulsejušchees?	
12) Ko Jesús pawehleja darit?	

Attahrtoščanas jautajumi.

I.

- 1) Pee kaħda dihta Jerusalemē Jesús nonahža? 2) Kas tur taiš istabās pee dihta guleja? 3) Ko wini tur gaidija? 4) Žil ilgi kaħds šlimneekš tur bij guleris? 5) Ko Jesús ar šcho šlimneeku darija? 6) Ko Žudi uš šcho dšeedinato sažija?

II.

1) Kamdehl Eroodus lita Zahni eemešt zeetumâ? 2) Kas tihloja vehz Zahna bšihwoibas? 3) Kadehl Eroodus un Erodiia gribeja Zahna nahwi? 4) Ko Zahnis zeetumâ buhdams darija? 5) Ko Jesus atbildeja Zahna mahzkeem? 6) Kura panahza, ta Zahnis tapa nonahwets?

III.

1) Ar ko Jesus salihdsina debesu walstibu? 2) Uš kahdu semi issehta sehla uskriht? 3) Kas eesehj nitnu sahli starp kweescheem? 4) Kas plaujama laikâ taps darits ar kweescheem un ar nitnu sahli? 5) Ko tadehl lihds plaujamam laikam buhs atwehlet? 6) Ar ko wehl tahtal Jesus salihdsina debesu walstibu?

IV.

1) Kad daudj lauschu bij sawulzejuschees pee Jesus tukneši, kas wineem peetrukha? 2) Zit maises un siwis wineem tur bija? 3) Ko Jesus parwehleja ar laudim darit? 4) Zit daudj zilwekus Jesus tur paehdinaja? 5) Zit baribas wehl atlikas? 6) Ko laudis gribeja ar Jesu darit?

27. Jesus staiga pa juhru .

Mat. 14. un Mark. 16.

Kad Jesus peeztuhstosch zilwetuš bij paehdinajis, tuhdat lita winsch saweem mahzkeem kahpt laiwa un papreekschu pahrzeltées, teekam winsch toš atlaištu. Un toš laudis atlaidis winsch gahja sawrup uš weenu kalnu, Deemu luhgt. Un kad wafars metas, winsch tur bija weens patš. Bet ta laiwa jau bija juhras widu un tapa mehtata no wilneem, jo wehjšch bija preti.

Bet gailos (A) Jesus pee teem nahza pa juhru staigadams. Un kad wina mahzekli to redseja pa juhru staigajam, tad tee isbijas un fazija: „Tas ir kehms!“ un brehza no bailem. Bet tuhdat Jesus uš teem runaja un fazija: „Turait drošču prahtu, Es tas esmu, nebihštaitées!“

Un Peteris winamatbildeja un fazija: „Kungs, ja tu tas

Jesus glahbi Peteri no grimščanas.

efi, tad leez man pee tewim nahkt pa uhdens wirfu.“ Uu Jeesus fazija: „Nahz!“ Uu Peteris istahpa no laiwas un gahja pa uhdens wirfu, ta pee Jeesus nahktu. Bet to leelo wehtru redsedams, winsch isbijas un sahka grimt, brehza un fazija: „Kungs, palihdsi man!“ Uu tuhda! roku issteepis, Jeesus winu fatwehra un uf winu fazija: „Tu mastizigais, kapeh3 tu efi schaubijees?“

Uu tad tee bija eekahpuschi laiwa, tad tas wehjsch nostahjäs. Uu tee, tas bija laiwa, nahza un metäs zetos preeltsch wina un fazija: „Pateefi tu efi Deewa Dehls!“

A) Gaios nosihmè zeturto datu no natts laita, t. i. no pulstien trijeem lihds feschem no rihta.

Z a n t a j u m i :

1) Kad Jeesus bij paehdinajis 5000 zilwe-	9) Ko mahzekli darija to redsedami?
tus, lo winsch lika darit saveem mah-	10) Ko Jeesus uf wineem fazija?
zkelteem?	11) Ko Petris winam atbilbeja?
2) Ko Jeesus darija pats, kad winsch tos	12) Ko Jeesus fazija uf Petri?
laudis bij atlaidis?	13) Ko Peteris nu darija?
3) Ko winsch tur uf salna darija?	14) Kas ar winu notifäs?
4) Sahds laiks jau bij peenahzis?	15) Kapeh3 winsch grima?
5) Kur atradäs Jeesus mahzekli pa to laitu?	16) Kà Jeesus winu norahja?
6) Kas ar to laiwu notifäs?	17) Kad tee eekahpa laiwa, kas notifäs?
7) Kur Jeesus peh3 vufnatts staigaja?	18) Ko tee ziti mahzekli darija?
8) Ko mahzekli domaja, redsedami winu	19) Par kahdu wini nu tureja Jeesu?
pa juh-u staigajam?	

28. Jeesus un Kanaaneeschu feewa.

Mat. 15; Mark. 7.

No Galilejas Jeesus atkaphäs pret Tirus un Sidanas robeschäm. (A) Uu redsi, weena Kanaaneeschu feewa no täm pashäm robeschäm uf winu fauja, fazidama: „Ak Kungs, tu Dawida Dehls, apscheloojes par mani! (B) Mana meita neschehligi top wahrdsinata no welna.“ Bet winsch tai

Jeesus un Kanaaneeschu feewa.

neatbildeja neweena wahrda: Wina mahzeeki, peegahjuschi, winu luhdja un fazija: „Kungs, palihdji tai!“ Bet winsch fazija: „Es neesuu suhtits, kà ween pee pasuduschàm awim no Israela ziltš.“ (C)

Bet ta seewa nahja, metàs semē preeksch wina un fazija: „Kungs, palihdji man!“ Bet winsch atbildeja: „Reklahjas atnemt maifi behrneem un funeem mest.“ (D)

Ta seewa fazija: „Tà ir gan, Kungs! Bet tomehr sumi ehd no tàm drufzinàm, kas nokriht no winu lungu galda.“ Tad Jesus atbildeja un fazija us to: „Ut seewa, tawa tiziba ir leela! Lai tew noteek, kà tu gribi.“ Un winas meita tapa wesela tai pašchà stundà.

A) Jesus rahda, ta Deewš apscheflojas ari par paganeem.

B) Kanaaneeschu seewa awleezina Jesu par Pestitaju, kas nahł no Zudeem (Dawida nama).

C) Sahkumà seewas luhgumu atraididams, Jesus grih pahrbaudit winas tizibu.

D) Jesus veelihdšina paganus funeem, Israela laudis behrneem. Ta ir leela pasemoschana preeksch seewas; tomehr winas tiziba ir til šipra, ta ta paštahw ari schini pahrbaudischana.

S a u t a j u m i :

1) Pret kahdàm pilsehtu robeschàm Jesus atkajpas?	11) Kà Jesus wehl pahrbaudija winas tizibu?
2) Kahdi zilweli schini apgabala dsihwoja?	12) Kà ta seewa usnehma Jesus atraidijumu?
3) Kas sauza Jesum palat?	13) Kahdu leezibu Jesus nodod par seewas tizibu?
4) Kas ta bij par seewet?!	14) Kà tas Kungs paklausa winas luhg-schanu?
5) Kà tas Kungs isturejäs pret winas?	15) Kas notitäs ar winas meitu?
6) Kadehl winsch winai neatbildeja?	16) Kas sche Jesu peespeeda, seewai dot palihdšibu?
7) Ko Jesus prasa no itweena luhdseja?	
8) Ko darija Jesus mahzeek?	
9) Ko Jesus atbildeja saweem mahzeekteem?	
10) Ko tomehr darija ta Kanaaneeschu seewa?	

29. J. sus dšcedina weenu furlnemmu.

Mark. 7.

Had Jesus atkal igahjis no Tirus un Sidanas robeschàm, winsch nahja pee Galilejas juhraš, widu stary to desmit pilsehtu robeschàm. Un pee wina atweda weenu furlnemmu, un winu luhdja, ta tam usliktu roku. (A) Un winsch to nehma no teem laudim sawcup pee malas un lifa sawus pirkstus wina ausis un isplahw's, aishahra wina mehli; un statijäs us debesi, nopuhtäs un fazija us to: „Epata“, tas ir, „atweeres!“ Un tuhdat

wina auſis atwehràs,
un wina mehles ſaite
tapa ſwabada, un
winſch runaja pareiſi.
Un winſch teem aiſ-
leedsa, lai neweenau
to neſaka; bet jo
winſch to aiſleedsa, jo
wairaf tee to ſludi-
naja, un brihnijàs koti
par to un ſazija:
„Winſch wiſas leetas
ir labi dariijs: winſch
kurlus dara dſirdo-
ſchus un mehmuſ ru-
najoſchus.“

A) Laudis bij pah-
leezinati, ka Jeſus ar ro-
tas uſliſchjanu ween ſpehji
dſeedinat kurlmehmo.

Jeſus dſeedina kurlmehmo.

Zantajumi:

1) Pee tahdas juhras Jeſus atkal nonahja?	10) Kamdeht Jeſus ſtatijàs uſ debefim?
2) Ko laudis tur pee wina atweda?	11) Ar kahdeem wahrdeem Jeſus winu dſeedinaja?
3) Kas ir kurlmehm?	12) Kas ar ſlimo nu notita?
4) Kuc mums peenahkas tahdus kurlmeh- muſ noweſt?	13) Ko Jeſus aiſleedsja darit?
5) Zaur to tahdus war weſt pee Jeſus?	14) Waj tee laudis Jeſu paklauſija?
6) Kà tee laudis luhdſja Jeſu, ko lai winſch daritu?	15) Kas tadeht nebiji grehts pret Jeſus aiſlegumu?
7) Ko Jeſus ar ſcho kurlmehmo darija?	16) Kà laudis winu ſlaweja?
8) Kamdeht Jeſus winu weda ſawrup?	
9) Kà Jeſus winu aiſſahra?	

30. Jeſus leewenu ſwehtkoſ.

Zahn. 9.

Uſ leewenu ſwehtkeem Jeſus aiſgahja uſ Jeruſalemi. Un tur bija kahds
zilwekſ, kas bija peedſimis neredſigs. Jeſus mahzelki ſazija: „Kurlſch
ir grehtojis? Waj ſchis, waj wina wezaki, ka taſ peedſimis neredſigs?“ (A)

Jesús atbildeja: „Ne schis, nedj wina wezaki, bet ka Deewa darbi pee wina parahditos.“ To sazjijis, winsch taišija no semes šwaidamo un šwaidija ar to neredšigà azis un sazija: „Ej, mašgajees Siloas diht!“ Tad tas nogahja un mašgajàs un pabrnažja redšigs. (B)

Kaimini un ziti, kas dšeedinato agrat bija redšejušchi, tad winsch bija neredšigs, sazija: „Waj schis naw tas, kas tur sehdeja un ubagoja?“ Ziti sazija: „Winsch tas patš.“ Bet ziti: „Winsch tam lihdšigs.“ Bet dšeedinatais sazija: „Es tas esmu.“ Un winsch teem ištahštija, tà Jezus to darijis wešelu.

Tad ziti no warisejeem, to dširdejami, sazija: „Schis zilwels naw no Deewa, jo winsch šwehtdeenu neswehti.“ (Ta deena bija šwehtdeena.) Ziti atbildeja: „Kà war gan grehžigs zilwels darit tahdas brihnumu šihmes!“ Un sehšelschanàs zehlàs winu starpà. Tad tee jautaja dšeedinatam: „Ko tu no wina saki?“ Tas atbildeja: „Winsch ir praweetis.“ (C)

Bet Judi netizeja, ka winsch bijis neredšigs un tapis redšigs, teekams tee aizinaja dšeedinata wežakus un teem waizaja, sazidami: „Waj schis ir juhsu dehšs, no ka juhs satat, ka winsch peedšimis neredšigs? Kà tad tas tagad redš?“ Wežaki atbildeja: „Mehs šinam, ka schis ir muhsu dehšs un ka winsch peedšimis neredšigs, bet kà tas tagad redš, un kas atdarijis winam azis, to mehš nesinam. Winsch ir deesjan wežš, waizajat winam pašham, winsch patš atbildšs par sewi. Wina wežaki tà sazija, bihdamees no Judeem.

Tad Judi otrahht aizinaja dšeedinato, tam waizadami: „Kà winsch atdarijis tawaš azis?“ Winsch teem atbildeja: „Es jums jau esmu sazijis, un juhs neesat klaufšjuschi. Kam juhs to atkal gribat dširdet? Waj ir juhs gribat palikt par wina mahžekteem?“ Tad tee winu lamaja un sazija: „Tu eš wina mahžekšis, bet mehš esam Mošus mahžekki.“ Un tee winu ištšina ahrà. (D)

Kad Jezus dširdeja, ka Judi to bij ištšimuschi, tad winsch, to šatizis, sazija: „Waj tu tizi uš Deewa Dehlu?“ Tas atbildeja un sazija: „Kungš, kursch tas ir, ka es tizetu uš winu?“ Jezus atbildeja: „Tas, kas ar tewi runà, tas ir tas.“ Ištšeedinatais atbildeja: „Kungš, es tizu!“ Un winsch to peeluhdša. (E)

A) Ari beewbijigam zilwekam Deewš šuhta zeechanas, gribedams to pahrbaudit.

B) Siloas dihtšis bija deenwidus austrumos. Tas zehlàs no kahda awota. Ne šwaidamais, ne Siloas uhdenš tam nelihdšēja, bet tiziba un pašlaušiba ta Kunga wahrdam.

C) Dšeedinatais wehl pilnigi nepašihst Kristu, bet wina atšihšchana top jo ištšgali, jo gaischata.

D) Judi to ištšuhma no draudies. Tas nedrihtšteja apmeklet Deewa namu un šinagogu, un neweens nedrihtšteja ar winu šatštees.

E) Zilweki to bij ištšuhmuschi, bet Deewš to peenehma. — Zitaš neredšigu dšeeinašchanaš laši: Mat. 9 un 20; Mark. 8 un 10; Luht. 18.

Jautajumi:

1) Kahdi Judu svehtki tai laika tuwojäs?	13) Ko wina pashstami par to domaja?
2) Kur Jeesus us svehtkeem nogahja?	14) Ko wariseji to dsirdebami fazija?
3) Kahds zilweks tur gabijäs?	15) Kahdâ deenâ Jeesus bij neredfigo dsee- dinajis?
4) Ko mahzekli gribeja no Jeesus sinat?	16) Par kahdu wariseji Jesu tureja?
5) Ko Jeesus us to wineem atbilbeja?	17) Kas winu starpâ iszehläs?
6) Kura waina ta bija?	18) Ko Judi gribeja sinat no dseebinatâ wezateem?
7) Kadeht deewbi;igeem ari jazeesh gru- tibas?	19) Kahdu leeziibu dewa dseebinatais un wina wezaki?
8) Ko Jeesus taifija no semes?	20) Ko Judi ar scho dseebinato darija?
9) Ko Jeesus pawehleja neredfigaam darit?	21) Kas to dabuja dsirdet?
10) Kadeht winam wjadseja eet dihti maj- gatees?	22) Par kahdu Jeesus schim dseebinatam apleezinäs?
11) Waj Jeesus newareja winu tapat ahrjet?	
12) Kas ar neredfigo notifa?	

Afsahrtoschanas jautajumi.

I.

- 1) Kad Jeesus bij paehdinajis 5000 zilweks, kur winsch aigahja? 2) Kur atradäs wina mahzekli? 3) Kur Jeesus staigaja? 4) Kas mahzekleem usgahja, redsot Jesu pa uhdens wirsu staigajam? 5) Ko ari Peteris gribeja darit? 6) Kas ar winu notifa?

II.

- 1) Us kureeni Jeesus nahza, aiseedamis no Galilejas? 2) Kas tur pee wina nahza winu luhgt? 3) Ko wina no Jeesus gribeja? 4) Kä Jeesus winas luhgschanu paklausija? 5) Kas Jeesum nepeeflahjotees darit? 6) Ko winsch tomehr darija?

III.

- 1) Pee kahdas juhras Jeesus atkal nonahza? 2) Ko tur pee wina atweda? 3) Ko Jeesus ar scho kurlmehmo darija? 4) Ar kahdeem wahrdeem winsch to dseebinaja? 5) Ko winsch aifleedja laudim darit? 6) Bet tä tomehr laudis winu slaweja?

IV.

- 1) Kur Jeesus aigahja us leewenu svehtkeem? 2) Kas tur par zilweku rahbijäs wina preefshä? 3) Ko mahzekli gribeja no Jesu sinat? 4) Ka waina ta bij, ka schis zilweks bij neredfigs peedstimis? 5) Kur Jeesus scho neredfigo suhtija? 6) Ko darija Judi ar scho dseebinato?

31. Peteris apleezina Jesu.

Mat. 16; Marf. 8; Jahn. 6.

Had Jeesus bij aigahjis no Jerusalemes us Galileju, tad winsch waizaja saweem mahzekleem: „Ko laudis sata, to Zilweka Dehlu esam?“
Dee fazija: „Ziti teiz, tu esot Jahnis Kristitajs, ziti, ka Elija, ziti, ka Jeremija, wehl ziti, ka weens no praweescheem.“

Tad Jeesus fazija us teem: „Ko tad juhš fakat, kas es esnu?“
Simanis Peteris atbilbeja: „Tu esi Kristus, ta dsihwa Deewa Dehls.“ (A)
Jeesus atbilbeja: „Swehtigs tu esi, Simani, Jonas dehls. Es tew doschu

debesu wālstības atšlehgās; (B) un ko tu wirs semes seefi, tam buhs ari feetam buht debesiš, un ko tu wirs semes atraififi, tam buhs ari buht atraifitam debesiš." (C)

No ta laifa Jezus sahta šaweem mahželkeem rahdit, ka winam waja-got noet uš Jerusalemi un daudš zeest no wezaj.em un augstajeem preestereem un rakstu-mahžitajeem un tapt nolautam un treschā deenā augšcham zeltees. (D)

A) Peteris apleezina Jesu par Deewa Dehlu wifu apustulu wahrdā.

B) Debesu wālstības atšlehgās ir ta wara zilwekeem, Jezus wahrdā un špehta peedot waj paturet zitu zilweku grehtuš.

C) Echo waru Jezus dewa wehlat wiseem apustuleem. (Jahn. 20, 22. 23.)

D) No Petera apleezības tas Kungs wahrleezinajās, ka mahželki jau deesgan sagatawoti, lai uš wineem runatu par šawām zeechanām; mahželkeem bija maldigās jeribas par Mešiu, tee domaja, ta tas ahriqi parahdiš šawu godibu. tadeht teem bija jaapradinas ar domām par Pestitaja zeechanu.

Jautajumi:

1) Kur Jezus no Jerusalemes aīsgahja?	10) Waj zilwekam ir wara, otra zilweka grehtuš peedot jeb paturet?
2) Ko winšch šaweem mahželkeem waizaja?	11) Ka wahrdā, aizinats un ezežsts Deewa wahrda lasps, war to darit?
3) Kā mahželki Jezum atbiđeja?	12) Uš ko Jezus sahta šaweem mahželkeem no iča laita norahdit?
4) Ko Jezus it ihpašchi no mahželkeem wehlejās išsinat?	13) Kur Jezum buhs noet un zeest un mirt?
5) Kuršch winam ičo jautajumu atbiđeja?	14) Ko fam winam nahštees to zeest?
6) Ka wahrdā Peteris ičo jautu apleezibu nodewa?	15) Behz zif deenam winam buhs zeltees augšcham no mironeem?
7) Ko Jezus winam uš to atbiđeja?	
8) Ko Jezus apfola Peterim dot?	
9) Ko nošihmē „debesu wālstības atšlehgās“?	

32. Jezus apšaidrots.

Mat. 17; Mart. 9, 10; Luhl. 9.

Jezus nehma Peteri, Jahnī un Zekabu šawrup un weđa toš uš augstu kalnu. Tur winšch tifa apšaidrots, (A) wiseem redsot, un wina waigs spihđeja lā šaule, un wina drehbes bija baltas lā gaisma. Un redši, Mošus un Elija parahdijās un runaja par to, ka Jezum Jerusaleme buhs ja-zeešch. (B)

Jezus toj apšaidrots.

Peteris fazija uš to Kungu: „Kungs, schein mums labi! Ja tu gribi, tad mehs taišim trihs buhdas: Weenu tew, otru Mosum, trescho Elijam.“ (C) Tam wehl tà runajot, sposcha debešs toš apehnoja, un balfs no padebešs fazija: „Schis ir mans mihtais Dehls, pee ka man labs prahts, to jums buhs klaufit!“ Kad mahzekli to dsirdeja, tad tee krita uš sawu waigu un isbijās toti.

Bet Jesus tos aistakra un fazija: „Zekatees! Nebihštatees!“ Uzehluschees, tee neredseja neweena, kà tif Jesu. No kalna nokahpjot, Jesus teem pawehleja: „Nefakat neweenam scho parahdischanos, teekams tas Zilweta Dehls nebuhs uzehlees no mironeem.“

Un tee to wahrdu patureja sawa prahtā un apjautajas, kas tas esot no mironeem augscham zeltees? Un tee winam jautaja fazidami: „kà tad tee rakstu-mahzitaji šaka, ka Elijam janahk pa preekschu?“

Tad Jesus atbildeja un uš teem fazija: „Elija gan pa preekschu nahk un attal wisu šataisa.“ Bet es jums šatu, ka Elija jau ir nahzis, tomehr tee winu naw atsinusch, bet ar winu darijusch ko gribedami. Tapat tam Zilweta dehlam no wineem jazeesch.

Tad tee mahzekli šaprata, ko winsch teem no Zahna ta Kristitaja to fazija.

A) Jesus parahbijās mahzekleem tahdā gobibā, kahda tam bija pehz augscham-zelshandā.

B) Starp Mosu, Eliju un Kristu ir šafars: pirmāis ir haustibas widutajs, otris atjaunotajs, treschais ir haustibas peepilditajs.

C) Deewa godiba apmeerina zilwetu wehlešchandā, tadeh mahzekli negrib šchirtees no schi kalna, bet darit tur paleekamu mahjas-weetu (zelt buhdas).

J a u t a j u m i :

1) Kucas mahzeklus Jesus nehma šawrup few lihdā?	13) Kas tà runajot teem tur notikās?
2) Uš kureeni winsch tos weda?	14) Kahdu balfi wini no padebešcha dsirdeja?
3) Kas tur ar Jesus notikās?	15) Ko schi Deewa balfs fazija?
4) Kahdā kartā špihdeja wina waigs?	16) Ko mahzekleem bnhs nu darit?
5) Kahdas bij wina drehbes?	17) Ko mums buhs darit tapat kà wineem mahzekleem?
6) Kas par Deewa wihtreem tur parahbijās?	18) Ko mahzekli darija scho Deewa balfi dsirdedami?
7) Kas Mosus tahds bija?	19) Kà Jesus winus apmeerinaja?
8) Kas bija Elija?	20) Ko nu mahzekli wairs tur neredseja?
9) Par ko tee tur šarunajās?	21) Ko Jesus aistleedsa mahzekleem darit?
10) Ko Peteris fazija uš to Kungu?	22) Kad wini wares scho parahdischanu žiteem šahstīt?
11) Šif buhdas winsch gribeja tur taišit?	
12) Preeksch kureem winsch gribeja tās taišit?	

33. Jēsus kā bērnu draugs.

Mat. 19, 13; Mark. 9, 10; Luht. 9, 18.

Mahžekli nahza pee Jēsus, tam jautadami: „Kuršch ir tas leelakais Deewa walfstibā?“ Tad Jēsus aizināja kahdu bērnu pee sewis, noweda to wimu widū un šazija: „Pateesi, es jums fatu, ja juhs neatgreeschatees un

netopat tā bērni, tad juhs debesu walfstibā nenahkat. (A) Kas pats pašemojās, tā šchis behrnē, tas ir tas leelakais debesu walfstibā.“

Jēsus šwehti behrnūs.

tas nenahkš tur eekschā.“ Un winsch toš apkampa, rokas teem uslika un teš šwehtija.

A) Pehz širds mums jatop par behrneem, ja gribam eemantot Deewa walfstibu. Behrnu širdis ir beš godlahribas, pašahwigas uš wezateem, un padewigas un schkistās.

J a u t a j u m i :

1) Kad mahžekli nahza pee Jēsus, ko tee winam jautaja?	6) Kā mums buhs pašemotees?
2) Ko Jēsus aizināja pee sewis?	7) Kas buhs tas leelakais debesu walfstibā?
3) Ko winsch ar to behrnu darija?	8) Ko mahtes reiš atnesa pee Jēsus?
4) Kahdu atbildi tas klungs nu dewa šaweem mahžekleem?	9) Kamdeht winas toš atnesa pee Jēsus?
5) Ko buhs darit, lai waretu nahkt debesu walfstibā?	10) Bet ko Jēsus mahžekli darija?
	11) Ko Jēsus darija, to redsedams?
	12) Ko winsch šazija uš mahžekleem?
	13) Ko Jēsus ar teem behrnineem darija?

- 14) Péc ka mums buhš tabešt farvus behr-
ninus peevesti?
15) Zaur to mehs tagad peewedam farvus
behrninus pee Jezus?
16) Kas behrneem peeder, kad wini nahš pee
Jezus?
17) Zaur to behrni paleek par Deewa behrneem?
18) Waj behrneem bes kristibas ari peeder
Deewa walstiba?
19) Ko Jezus atbildeja Ritademam, kahdi
newar ee-eet Deewa walstiba?
20) Zaur to mehs un muhsu behrni atdsim-
stam, ka war ee-eet Deewa walstiba?

34. Zatejs, tas muitineeks.

Luhl. 19.

Un Jezus nonahzis gabja zaur Jeritu. Un redsi, tur bija weens zilweks, wahrdâ Zatejs, un tas bija muitineeku wirsneeks, bagats wihrs. Tas labprahht gribeja Jesu redset, kahds winsch esot, un newareja to kauschu deht, masš buhdams no auguma. Un tas tezeja papreekschu un kahpa us mescha-wihges koku, ka winu redsetu.

Un tai weeta no-
nahzis Jezus statijs
us augschu un to
eeraudsijs winsch us
to sazija: „Zatej,
kahvj steigschus seme,
jo man schodeen pee
tewis mahjas weeta
janem.“ Un winsch
steigschus nokahpa un
Jesu usnehma ar
preeku. Un to redse-
dami wisi kurneja un
sazija: „Winsch ee-
gahjis mahjot pee
grehzineeka.“ (A) Bet Zatejs peegahjis sazija us to Kungu: „Redsi, Kungs,
puši no farwas mar:tas es domu nabageem; un ja es kam to nowihlis,
to es ischetrkahrtigi atdomu.“ (B)

Jezus reds Zateju us koka.

Bet Jezus us to sazija: „Schodeen schim namam schehlaitiba notikusi,
jo schis aridsan ir Abraama dehts. Jo tas zilweka dehts ir nahzis
meklet un fwehtu darit to, kas pasudis.“

A) Muitineeki tita usstatiti par leeem grehzineeem. Lai gan Judi buhdami,
tee kalpoja romeeschu waldbai, un daudreis nehma augstati muitas nobewas, nekâ no
waldbas bija nolikts.

B) Zatejs apsolas Pestitajam wairak negrehtot, jo winsch griib atdot wiseem to
atpataf, to winsch ar wiltibu bij eeguwis.

Jantajumi:

1) Zaur tahdu pilsehtu Jeesus gahja zauri?	10) Uj tahdu kotu winsch usfahpa?
2) Kas tur bija par tahdu zihveku?	11) Ko Jeesus darija, tai weeta nonahzis?
3) Ka winu sauza?	12) Ko tas Kungs fazija us Zaleju?
4) Kas muitneeki tahdi bija?	13) Ka Zalejs to Kungu usnehma?
5) Ar tahdeem sewischteem grehteem muitneeki sewi apkrahvads?	14) Ko Zudi par ta Kunga weefofchanos fazija?
6) Par tahdeem tadehi muitineekus usluhtoja?	15) Ko Zalejs nu apsolas darit?
7) Ko Zalejs wehlejas no Jeesus?	16) Ko Jeesus winam us to atbildeja?
8) Kas winu laweja to Kungu redset?	17) Pee ta Jeesus peefkaita ari Zaleju?
9) Ko Zalejs nu darija?	18) Kamdeht ari muitineekeem nebuhs eet wafuschanâ?

Atfahrtofchanas jantajumi.

I.

1) Ko Jeesus wehlejas no saweem mahzelleem dabut finat? 2) Ko mahzelli bij dsirdejuschi no taudim par Jezu satam? 3) Ko Jeesus wehl gribeja finat no saweem mahzelleem? 4) Ko Peteris tam Kungam us to atbildeja? 5) Ko Jeesus atbildeja un apsolija Peterim dot? 6) Par to Jeesus no scha laita eesahja us saweem mahzelleem runat?

II.

1) Kurus mahzektus Jeesus islasija sawrup? 2) Kurw winsch tos aijweda? 3) Kas us ta kalna ar Jezu notila? 4) Ka Jeesus ijsatijas, kad winsch tapa apskaidrots? 5) Ko Peteris tur gribeja taisit? 6) Kahdu balsi wini dsirdeja no padebes us wineem runojam?

III.

1) Kahdu swarigu jantajumu mahzelli lika tam Kungam preekscha? 2) Ko Jeesus aizinaja pee sewis? 3) Ko winsch par tahdu behrnu mahzelleem fazija? 4) Ko mahzelli fahdreis aprahja, tas pee Jeesus nahja? 5) Par to Jeesus apstaitas un to winsch fazija? 6) Ko Jeesus ar scheem behrnineem darija?

IV.

1) Kur tahds muitineeku wirneeks wehlejas Jezu redset? 2) Kamdeht winsch newareja Jezu redset? 3) Ko Zalejs tad darija? 4) Ko Jeesus us winu fazija, eeraudsidsams winu us kola? 5) Ko laudis darija, redjedami to Kungu pee Zaleju ee-ejam? 6) Ko Jeesus fazija us Zaleju?

35. Par sjechlirdigo Samareeti.

Luhf. 10.

Hahds rakstu-mahzitajs, Jezu fahrdinadams, jantaja: „Mahzitaj! Ko man buhs darit, ka es eemantoju muhschigu dsihwofchanu?“ Bet Jeesus fazija us to: „Ka stahw bauhsliba rakstits?“ Un tas atbildeja: „Tew buhs Deewu, sawu Kungu, miulet no wisas sawas firds un no wisas sawas dwehfeles un no wisa sawa spehta un no wisa sawa prahta, un sawu tuwatu ka sewi paschu.“

Tad Jeesus tam fazija: „Tu pareisi efi atbildejis. Ej un dari ta! Tad tu dsihwof.“ Bet tas, gribedams pats taisnotees, fazija us Jezu: „Kas tad ir mans tuwafais?“ (A) Tad Jeesus winam stahstija scho lih-

dsibu: „Weens zilwels gabja no Jerusalemes uf Zeritu un krita sleptawu rokās. Tee tam noplehja drehbes un to sosituschji, aishgabja un atstahja pušmiruschu. Bet te nejauschi weens preesteris staigaja pa to paschu zelu; kad tas to redseja, tad wiensch aishgabja garam.

Tapat ari weens lewitš; tas, pee tās weetas nonahjis, to redseja un aishgabja garam.

Schehlsirdigais Samareetis.

Bet weens Samareetis, šawu zelu eedams, nahja pee wina un, winiu redsot, firds tam eeschehlojās. Un wiensch, peegahjis, šafeshja wina wahtis, tantis eklu eeleedams. Behž wiensch to zehla uf šawu lopu, noweda to mahjasweetā un to aptopa. Un otrā deenā, aiseedams, wiensch iswilla diwus šudraba graschus, dewa tos šaimneekam un šazija uf to: „Kopi šcho, un ja tu wehl ko isdosi, atwatak nahkdams es tew to atdoschu.“ (B)

Tad Jeshus jautaja rakstu-mahžitajam: „Kursch no scheem trim tewim schkeet tas tuwakais bijis tam, kas bija kritis sleptawu rokās?“ Bet tas šazija: „Tas, kas schehlastibu pee wina darijis.“ Tad Jeshus šazija uf to: „Gj un dari tu tapat!“

A) Rakstu-mahžitaji uštata Judus par šarweem tuwakeem, bet to ir daušs, un tadehi wiensch ir nesinaschanā, kas šary vehdejeem winam buštu tas tuwakais.

B) Jeshus, šahštidams lihdsibu par schehlsirdigo Samareeti, atbild uj abeem jautajumeem: 1) Muihu tuwakais ir tatrš zilwels, tas zeech, neskatotees uf tizibu, tautibu, waj lahtu; 2) beš schehlsirdigā Samareešča šafistais zilwels newareja noluhst mahjas weetā; beš Jeshus palihdsibas neweens zilwels newar eemantot Deewa walštibu.

Jautajumi:

1) Ko kahds rakstu-mahžitajs Jesum jautaja?	14) Kas wehl par ieho zetu staigaja?
2) Ko Jesus winam us to atbildeja?	15) Ka lewits isturejās pret šajsto?
3) Ka rakstu-mahžitajs bauslibu istaidroja?	16) Kas lewitl tahdi bija?
4) Waj winšč bij bauslibu pareiji šaprātis?	17) Kas beidšot par ieho zetu staigaja?
5) Ko Jesus tam šazija?	18) Par kahdeem Judi Samareeščus usluštoja?
6) Ko rakstu-mahžitajs Jesum wehl jautaja?	19) Ko Samareetis ar šajsto darija?
7) Kamdehl winšč lika tam šlungam preeščā tahdu jautajumu?	20) Kurš winšč šimo aihweda?
8) Kahdu lihšfibu Jesus nu winam šahštija?	21) Ko winšč luhša, laj nama-šaimneeks daritu?
9) Uš lūreeni kahds žilweks no Jerusalemes gabja?	22) Kahdu atlihšfibu winšč dewa nama-šaimneekam?
10) Kas ar winu notikās?	23) Ko Jesus nu jautaja rakstu-mahžitajam?
11) Ko šleptawas ar winu darija?	24) Kuršč nu bij tas turvatais tam, tas bij kritis šleptawu rotās?
12) Kas wehl nešaušchi par ieho zetu staigaja?	25) Ko Jesus rakstu-mahžitajam nu atbildeja?
13) Ko preešteris darija, redsedams šajsto gulam?	

36. Jesus, tas labais Gans.

Luhš. 15.

Un wišadi muitineeki un grehžineeki steidsās pee Jesu, gribedami winu dširdet. (A) Un tee warifeji un rakstu-mahžitaji kurneja un šazija: „Šhis usnem grehžineekus un ehđ ar teem.“ (B)

Bet winšč teem ieho lihšfibu šahštija un šazija: „Ša kahdam žilwekam juhšu starpā ir šints awis, uu tam weena no tām pašuhđ, waj tas neatšahj tās dewindefmit dewinas tufnefi un nenoet pehž tās pašuduščhās, teekams to atrod? Un to atradis, winšč lihšfmodamees to zet uš šaweem plezeem. Un mahjās pašrnahžis winšč šafauž šawus draugus un šaiminus uš teem šazidams: preezajatees ar mani, es šawu awi esnu

Jesus, tas labais Gans.

atradis, kas bija pašudufi. Es jums saku: tā ari debesis buhs wairaf lihgsmibas par weenu paschu grehzieneku, kas atgreeschās no grehkeem, nekā par dewindešmi dewineem taisneem, kam atgreeschanās no grehkeem newajaga."

A) Mūitineeki bija zilweki, kas preeksch waldbibas šanehma mūitu jeb nodoktus un daudšreis nehma wairaf, nekā wineem pehž likuma peenahās. Tadehl ari ziti tos neerebseja un tureja par grehzieneleem.

B) Wariseji peedereja pee stingratās Judu sektes, Teem bija beš Deewa haufibas ari wehl ziti likumi, ko tee tureja un ar teem domaja nopelnit debesu walstibu.

J a u t a j u m i :

1) Kahdi zilweki steidjas pee Jēsus?	12) Ko ari tas Kungs dara ar pašuduscho grehzieneku?
2) Ko wini gribeja no ta Kunga?	13) Kadehl tas Kungs pašaulē ir nahzis?
3) Ko wariseji darija, scho wisu redsedami?	14) Waj tad wariseju apwainojums pret Jēsu bij weetā?
4) Par kahdu wini to Kungu apwainoja?	15) Kahda lihgsmiba buhs debesis par weenu paschu atgreesigu grehzieneku?
5) Kas Jēsus grehzieneleem ir?	16) Zil toti tad Deews grehziņu pašauli ir mihlejis?
6) Ko mūitineeki un grehzieneeki pee Jēsus melleja?	17) Zaur ko grehzieneeki ween top šwehti un taisni Deewa preekschā?
7) Kas wariseji tahdi bija par zilweleem?	
8) Kā tee gudrafee wīnu šarpā tava šauti?	
9) Kahdu šahwolli wini eenehma pret Jēsu?	
10) Kahdu lihdsibu Jēsus wineem šahstija?	
11) Ko zilweks dara ar pašuduscho awi?	

37. Par blehdigo kalpu.

Mat. 18.

Peteris jautaja tam Kungam: „Kungs, zikkahrt man buhs peedot sawam brahlim, kad tas grehko pret mani? Waj ir deesgan septinas reises? Jēsus tam atbildeja: „Es tew nešaku septinas reises, bet septindesmit reises septinas.“ Pehž tam wīnsch šahstija scho lihdsibu:

„Debesu walstiba ir kā kahds kehniusch, kas ar saweem kalpeem gribeja islihdšinat parahdu. Un kad wīnsch eesahka lihdsinatees, tad weenu tam peeweda, kas tam bija parahdā 10,000 podu. (A). Kad tas nespehja maksat, tad kehniusch pawehleja wīnu pahrdot ar seewu un behrneem un wisu, kas tam bija.

Bet kalps, pee semeš krisdams, wīnu gaušchi luhdša un šazija: „Kungs, zeetes ar mani, es tew wīšnotak gribu maksat!“ Tad kehniinam palika kalpa schehl, wīnsch to palaida un ari parahdu tam atlaida.

Bet kad tas pats kalps isgahja ahrā, tad tas atrada weenu no saweem darba beedreem, kas wīnam bija parahdā 100 sudraba graščus. (B) Un wīnsch, šakampis, to schaudsa un šazija: „Maksā, ko tu man eš parahdā!“ Tad wīna darba beedris tam krita pee kahjam,

luhdfās un fazija: „Zeetees ar mani, es tew wišnotak maš-fašchu!“ Bet wišfch negribeja; un, nogahjis, to eemeta zee-tumā, teekams tas mašfatu, fo bija parahdā.

Kad nu wina darba beedri to redseja, tad tas teem gaušchi fašpeja un, nahtuſchi, tee pašazija ſawam kungam wiſu, kaš bija notizis. Tad wina kungs to aizinaja un fazija uš to: „Tu blehdigais kalps! Wiſu ſcho parahdu es tewim ešmu atlaidis, kad tu mani luhdſi. Waj tad tew aridjan nebij apſchehlotees par ſawu darba beedri, kà es tewi ešmu apſchehlojis?“ (C)

Wina kungs, apſfaiſtees, to nodewa možitajeem, kamehr tas mašfatu wiſu, fo tam bija parahdā.

Rehninſch iſlihdſina parahdus ar ſaweem kalpeem.

Tapat ari mans tehws debefis jums daris, ja juhs nepeedofat no ſirds ikweens ſawam brahlim wina pahrlahpſchanas.“

A) 10,000 podu ir ap 2 miſjonu dolaru muſhu naudā. Zejus grib teitt, la parahds bija beſgaligi leels. Tahdi parahdneeki mehš ešam Deewa preekſchā ar ſaweem grehteem.

B) 100 graſchu ir kašdi 18 dol. muſhu naudā.

C) Deews, atlaiſdamš mums muſhu grehtu parahdu, grib, lai ešam ſchehligi pret ſaweem parahdneekem.

J a u t a j u m i :

1) Ko Peteris tam kungam jautaja?	12) Ko wišfch ar ſawu darba beedri darija?
2) Kà Zejus winam uš to atbildēja?	13) Ko darba beedriš no wina luhdſia?
3) Kašdu ſibſibu tas kungs winam ſtaštija?	14) Kà wišfch pret ſawu darba beedri išturrejaš?
4) Ar fo debefe walſtiba ir lihdſinama?	15) Ko žiti darba beedri to redsedami darija?
5) Ko tehninſch gribeja darit ar ſaweem kalpeem?	16) Ko tas kungs ar ſcho kalpu nu darija?
6) Žit daubš kašds winam bij parahdā?	17) Kašdu beedinajumu tas kungs iſſata ſchint lihdſibā?
7) Ko tehninſch pawehleja ar winu darit?	18) Žit daubſreis buhs mums ſaweem brahteem peedot?
8) Ko kalps no wina luhdſia?	
9) Ko tehninſch ar winu darija?	
10) Ko ſchis kalps aiſeedamš-ſaštapa?	
11) Žit wina darba beedriš bij winam parahdā?	

38. Par pasuduſcho dehlu.

Luh. 15.

Jesús stahstija ari scho lihdſibu: „Kahdam tehwan bija diwi dehli. Jaunakais fazija uſ tehwu: „Dod man manu teesu no tàs mantas, kas man nahlas!“ Un winsch teem dalija mantu. (A) Behz nezit ilga laita jaunakais dehls, wiſu fanehmis kopà, aigahja uſ tahtu jemi un tur ſawu mantu iſſchlehrdeja, negodigi dſihn'odame.

Kad nu winsch wiſu ſawu mantu bij iſplihetejs, tad leels bads nahza tani ſemè, un tam ſahka raſtees truhtums. Tad winsch gahja pee weena nanneeka, kas to ſuhstija uſ ſawu tihrumu, zuhkas ganit. Bet winsch tomehr mira badu.

Tad winsch, nahzis pee atſiſchšanas, fazija: „Zit manam tehwan algadschu, tam maifes papiltam, un es mirstu badu! Es zelschos un eeschu pee ſawa tehwa un ſa-

zifchu uſ winu: Tehws, es eſnu grehkojis pret debeſi un pret tewi un neeſnu wairs zeenigs, ka mani ſauz par tawu dehlu; dari mani par weenu no ſaweem algadscheem!“ Un winsch zehlàs un gahja pee ſawa tehwa.

Pasuduſchais dehls atgreeschas pee ſawa tehwa.

Bet kad tas wehl tahtu bija, tad wina tehws to redſeja, un winsch eeschehlojàs par to, ſtrehja un krita tam ap kahtu un ſtuhpstija to. Bet dehls fazija uſ winu: „Tehws, es eſnu grehkojis pret debeſi un pret tewi un neeſnu wairs zeenigs, ka tu mani ſauz par ſawu dehlu.“ Bet tehws fazija uſ ſaweem kalpeem: „Atneſat wiſtrahſchnakàs drehbes un gehrbjat to un dodat tam gredeſenu rokàs un kurpes kahjàs! Un atneſat treknu teku un nokaujat to! Lai ehdam un lihgsnojamees! Zo ſchis mans dehls bija nomiris un atkal tapis dſihws; winsch bija pasudis un ir atrasts.“ Un tee ſahka lihgsmotees.

Wezatakais dehls bij uſ lauka, un, nahzis tuwu pee mahjam, winsch dſirdeja dſeedaſchanu un deeſchanu. Un, weenu no kalpeem paſauzis, winsch praſtija, kas taſ eſot. Schis fazija: „Taws brahliſ pahrnahzis, un taws tehws notawis treknu teku, tadehl ka winsch to dabujis weſelu atpaſa!“

Tad wezakaiš dehls apskaitās un negribeja eeset. Bet wina tehws gahja ahrā un to luhdja eefschā. Bet tas atbildeja un fazija: „Redsi, tit daudj gadu es tewim kalpoju un nekad wehl neefmu pahrfahpis tawu bauſli, un tomehr man tu wehl neefi nekad ne kaslenu dewis, ka es buhtu lihgfmojees ar ſaweem draugeem, Bet kad nu ſchis tawš dehls atnahzis, kas tawu mantu aprijis, tad tu winam efi notawis barotu teku.“ (B)

Tehws fazija uſ to: „Dehls, tu pee manis efi weenumehr, un wiſš, kas mans, tas ir tawš, bet tew bija buht lihgfsmam un preezigam, jo ſchis tawš brahlis bija nomiris un atkal tapis dſihws, wiſſch bija paſudis un atkal atraſts.“

A) Jaunataiš dehls ir pagani, kuri paſchi atſchiras no Deewa. Ta mantas teeſa, to tee dabuja, bija winu ſirdsapſina un ſapraſchana. Bet, tās mantas neglabadami, tee zeeta truhtumu pee Deewa atſiſchšanas. Pehdigi tee apdomajās un greesās atpaſal pee ſawa Deewa, kas tos tā tehws miſli uſnehma.

B) Wezakaiš dehls ir Judu tauta. Ta ahrigi dſihwoja pehz Deewa bauſchleem, bet luhſtojšs ſtaudigi uſ paganeem, kad Deews tos uſnehma ſawā walſtibā. Aiſ ſtaudibas pret jaunato brahli tas palika ahrā un nenehma dafu pee meelasta (debeſu walſtibās), to Deews aiſ miſleſtibas un ſchehlaſtibas bija dewis paganeem.

J a u t a j u m i :

1) Kahdu lihdsibu Jeſus wehl ſtahtija?	15) Par to wiſſch atſinas neefam wairš zeenigš?
2) Zil dehlu kahdam tehwm bija?	16) Ko jaunellis nu darija?
3) Ko jaunataiš dehls praſija no ſawa tehwa?	17) Kas winu eeraudſija jau no taleenas?
4) Kā iſpilbija tehws dehla wehleſchanoš?	18) Kā tehws uſnehma ſawu dehlu?
5) Ko jaunataiš dehls pehz tam darija?	19) Kā iſſuhdſeja dehls nu ſawuš grehtuš?
6) Kā wiſſch riſhlojšs ar ſawu mantu?	20) Kā liſa tehws ſawu dehlu apgehrbt?
7) Kas par poſtu tai ſemē uſnahza, kur wiſſch dſihwoja?	21) Kas tāpat preezajās par atgreefeigem grehziſneeem?
8) Kā nahjas nu ſchim jaunellim?	22) Ko liſa tehws preeſch atraſtā dehla nu ſataiſit?
9) Ko wiſſch ſawā truhtumā darija?	23) Kur atradas wezakaiš dehls par ſcho laitu?
10) Ko nama-tehws liſa winam darit?	24) Ko wiſſch mahjā pahrnahlot iſdſirdeja?
11) Kahds truhtums winu tomehr wehl ſpeeda?	25) Kā wiſſch iſturejās pret ſawu brahli?
12) Ko wiſſch ſawā truhtumā nu atgahdi najaš?	26) Ko wiſſch tehwm pahrmeta?
13) Ko wiſſch apnehmas nu darit?	27) Ko tehws fazija uſ wezako dehlu?
14) Kā wiſſch gribeja tehwm ſawas wainas iſſuhdſet?	

Attahrtoſchanas jantajumi.

I.

- 1) Ko kahds rakſtu-mahzitajš, Jeſu ſahrbinadams, wehlejaš no wina dabut ſinat? 2) Uſ to Jeſus aiſrahbija, kur par muſſchigu dſihwoſchānu war dabut ſinat? 3) Kā rakſtu-mahzitajš bauſlibu iſſtaidroja? 4) Zaur to, pehz bauſtibas rakſta, war muſſchigu dſihwibu eemantot? 5) Kahdu lihdsibu Jeſus ſtahtija tam rakſtu-mahzitajam? 6) Kurſch ir muſſu tuwakaiš, to lai mehš miſhejam tā ſewi paſchuš?

II.

1) Kas par tahdeem zilveetiem ņeidņas pee Jezus, wīnu dņirdet? 2) Ko wariseji darīja to wīnu reņebamī? 3) Kā wariseji Jezu apwainoja? 4) Kādū lihdņību Jezus wīneem uņ to ņahstīja? 5) Ko tahdņs dara, kas ņawu paņubudņu awi atradīņs? 6) Kas Jezus ari ir preeņņ mums paņubudņeem grehņineeteeem?

III.

1) Zīl daudņi tahdņs kalps bīja ņawam tehninam parahdā? 2) Ko tehninņņ līta ar wīnu darīt, tad tas neņpehja parahdu ņamastat? 3) Ko noņoditais kalps nu darīja? 4) Kā ņhīs patņs kalps iņturejāņs pret ņawu parahdneeku? 5) Ko tehninņņ līta wehlat darīt ar ņho blehdigo kalpu? 6) Zīl daudņreij tadehņl buhņs mums ņawam tuwatam wīnu wainas peedot?

IV.

1) Zīl lihdņībā tahdam tehvam bī'a dehlu? 2) Ko jaunatāis dehls no tehwa praņija? 3) Kā wīnņņ ņwehņhā ņemē rihojas ar ņawu mantu? 4) Kas wīnam beidņot pee-truhla? 5) Ko wīnņņ apnehmās tad darīt? 6) Kā tehws ņawu paņubudņo dehlu atkal uņnehma?

39. Par wariseju un muitineeku.

Lukt. 18.

Jezus ņazija uņ teem, kas uņ ņew paņņeem paņahwās, ka eņot taiņni, un zītus nīzināja, ņho lihdņību:

„Dīwi zilweti gahja Deewa namā, Deewa luhgt, weens warisejs, otrs muitineekņs. Warisejs, noņtahjees, patņs pee ņewis iuhdņa, ņhos wahrdus ņazīdams: „Eņ tew pa-teizu, Deewē, ka eņ neejīnu kā zīti zilweti, laupitaji, netaiņni, laulības pahņahpeji, waj ari kā ņhīs muitineekņs. (A) Eņ gaweju dīwas reīņes nedeķā un dodu deņmito teesu no wīņa padoma. (B)

Bet muitineekņs, no tahleenes ņahwe-dams, negribeja ne ņawas azīs pazelt uņ debeņim, bet ņīta pee ņawām kruhtim un ņazija:

„Deewņs, eņī man grehņzineekam ņhehligņs!“

Eņ jums ņawu, ņhīs nogahja ņawa namā taiņnotņs par to otru; (C) jo kas patņs paangņīnās, tas taps paņemots, un kas patņs paņemojas, tas taps paangņīnatņs.“

Muitineekņs un warisejs.

A) Barisejs neluhds Deewa ſchehlaſtibu, bet pats ſewi uſſlawe un apſuhds ſawu tuwaku (muitineeku).

B) Barisejs praſa algu. Pehz bauſlibas tam bija jagarē tai ai leelajā ſali hdsina chanas deenā, wiſch garē 2 reifeš nedelā. Bauſlibā praſija deſmito teeſu no labibas, wihna un ellas, wiſch dod no wiſeem eenehmmuemeem.

C) Muitineeks dabuja Deewa ſchehlaſtibu, ko bija luhdsis.

S a u t a j u m i :

1) Preeſch lahdeem zilweſeem Jeſus ſahſtija lihdſibu par baſnizā gahjeem?	12) Kamdehſ wiſch negribeja pazelt ſawas aziš uſ debefim?
2) Zil zilweſi gahja Deewa namā?	13) Par kahdu wiſch ſewi atfināš Deewa preeſchā?
3) Kaš wini tahdi bija pehz amata?	14) Ko wiſch no Deewa iſluhdſas?
4) Ko wini gribeja Deewa namā darit?	15) Kahdu ſpreedumu Jeſus nodod par atgeefigo muitineeku?
5) Kā warifejs luhdsja Deewu?	16) Kahdi toy no Deewa paſemoti?
6) Ar ko wiſch ſewi ſlawejaš?	17) Kahdi atlal paaugſinati?
7) Ko warifejs domajāš ar to nopelnijs?	18) Kahdā prahtā mums buhš Deewu pee-luhgt?
8) Uſ ko tā tad wiſch ſewi palahwas?	
9) Kā noſauz tahdu Deewa luhgſchanu?	
10) Kaš bija otris Deewa luhdsjejs?	
11) Kahdā weidā wiſch luhdsja Deewu?	

40. Par bagato wihru un nabaga Lazaru.

Luhſ. 16.

Jeſus ſahſtija ſchahdu lihdſibu: „Bija kahds bagats wihrs, taš tehrypās purpurā un dahrgā audeklā un dſihwoja tahrumos un lihgſmibā.

Bet ari kahds nabags bija, wahrdā Lazaru, toš guleja pee wina durwin, pilnš ar wah-tiin, un gribejāš pahdinamš no tām druſkam, kaš krita no bagatā galda. Bet ir ſuni nahza un laiſija wina wahtiš.

Gadijāš, ka Lazaruš nomira un tapa aiſneſtiš no engeleem Abraama klehpi; un bagataiš ari nomira un tapa apraktš. Kad taš nu bij ellē un mokāš, (A) tad taš pazehla ſawas zaiš un redſeja Abraamu no tahleenes un Lazaru wina klehpi. (B)

Nabags Lazaruš pee bagatā wihra durwin.

Winsch sauza un sazija: „Tehws Abraam, apschelsojees par mani! Un suhti Lazaru, lai tas sawa pirksta голу eemehrz uhdeni un dšifina manu mehli! Jo es zeeschu leelas motas schinis leesmās.“ Bet Abraams atbildeja: „Beemini, dehls, ka tu sawu labumu efi dabujis sawā dšihwibas laikā, un Lazarus turpretim kaunumu; bet tagad schis top eepreezinats, un tu topi mozits. Turklaht starp jums un mums ir leela starpiba, tā ka tee, kas no schejeenes gribetu noeet pee jums, newar, nedš ari no turceenes pahrnahkt pee mums.“ Tad winsch sazija: „Es tewi luhdsu, tehws Abraam, suhti Lazaru uš mana tehwa nanu, jo man wehl ir peezi brahki, lai winsch toš pamahza, ka tee aridšan nenahkt schat motu weeta.“ Abraams sazija uš to: „Teem ir Mosuš un praweeschi, lai tee toš klar:ju!“ Bet tas sazija: „Ne, tehws Abraam, bet kad weens no miruscheem pee teem eetu, tad tee atgreestos no grehkeem.“ Tad winsch sazija uš to: „Kad tee neklausu Mosu un praweeschus, tad tee ari netizēs, kaut ir tahds no mironeem augschom zeltos!“

A) Newis bagatiba noweda to wihru ellē, bet wina pšauligais prahts, kas nedfinās pehz Deewa walstibas.

B) Newis nabadšiba noweda Lazaru (t. i. Deews palihds) Abraama klehpi, bet wina tiziba uš Deewu. Mironu walsti Judi iischkir diwas weetas: 1) Paimes un goda weetu pee Abraama sahneem jeb wina klehpi un 2) motu weetu. Schai weeta dwehseles ušturesees lihds pašara teesai.

J a u t a j u m i :

1) Par tahdeem diweem wihreem Jesus stahsta lihdsibā?	14) Kur wina dwehsele atradas pehz nahwes?
2) Kā bagatais gehrbās?	15) Kapehz bagatais wihrs nahza ellē?
3) Kā winsch dšihwoja latru deenu?	16) Ko winsch azis pazeldams eraudšija?
4) Kā wahrds bija tam nabagam?	17) Kā bagatais wihrs nu luhdsā tehwu Abraamu?
5) Kāhdā stahwohki winsch atradas?	18) Ko Abraams winam atbildeja?
6) Ko winsch pee bagatā wihra durwin zereja sagaidit?	19) Ko bagatais wihrs wehl luhdsā no tehwa Abraama?
7) Kas bija tur Lazara draugi?	20) Kahdu pamahzibu Abraams uš to winam dewa?
8) Ko tee šuni winam darija?	21) Ko nosihmd: „Mosuš un praweeschi“?
9) Kas ar Lazaru notikas?	22) Ko buhs wiseem zilwekeem darit, lai wini uenahktu ellē?
10) Kur wina dwehsele tapa aijnešta?	23) Kas ari newar palihdsjet tahdeem, kuri netiz Deewa wahrdam?
11) Ko sche nosihmd Abraama klehpiš?	
12) Zaur to Lazarus eemanto, a debešu walstibu?	
13) Kas ar to bagato wihru notikas?	

41. Jesus kā mahjas drangs.

Luhf. 10, 19.

Notikās, Jesum sawu zelu staigajot, ka winsch nahza weenā pilsehtinā wahrdā Betanija, uš Eklas kalna, netahlu no Jerusalems. Un weena seewa, wahrdā Marta, to ušnehma sawā namā. Tai bija mahsa, wahrdā

Marija, kas nošēdās Jēsum pēc kājam un klausījās viņa vārdus.

Bet Marta daudz nodarbojas, kalpodama, un pēgahja, šāzidama: „Kungs, vaj tev nekas par to, ka mana māsa mani atstābjusi veenu pašu kalpojām? Saki jel viņai, lai ta man palihdī!“ (A)

Bet Jēšus atbildeja un šāzija: „Marta, Marta, tu gan daudz pūhlejees un ruhpejees! Bet weenas leetas vajaga. Marija to labo datu šewim išredšejusi, ta no tās netaps nemta.“

A) Ari Marta labpraht klausītos Jēšus vārdos, bet viņai šķēet, ka wispirms jārūhpejas par laizigeem veenākumeem. Marija turpretim šenas pēž Deewa wāstības.

Jēšus tā māšjas draugs Betanijā.

Santajumi:

- 1) Jēsum šawu zelu štaigajot, kury winšch nonahja?
- 2) Kur Betanija atradas?
- 3) Kāhda šewiškla gimene dšihwoja Betanijā?
- 4) No zil lozēkeem iſchi gimene šastahweja?
- 5) Ko Marta mehšja darit?
- 6) Kā šauza winas jaunako māšsu?
- 7) Kur Marija mišleja labpraht šehdet?
- 8) Ko wina tā šehbedama ušklausijas?
- 9) Ar ko Marta par to laiku nodarbojas?
- 10) Kadehš Marta tam Kungam tā kalpoja?
- 11) Par ko wina tam Kungam šehšlojas?
- 12) Ko Jēšus uš tam winai atbildeja?
- 13) Ko nošihme: „Weenas leetas wajaga?“
- 14) Ko Marija bija šewim išredšejusi?
- 15) Kas ir ta „labā data?“
- 16) Kas Jēsum labak patika, waj Martas ruhpiģā apkalošchana, jeb Marijas padewiģā Deewa wāhrda ušklausichana?
- 17) Ko mums buhs par šawu labako datu išwehlet?
- 18) Kas nahš no Deewa wāhrda klausichanās?

42. Var desmits spitaligeem.

Luhl. 17.

Un notikās, ka eedams uš Jerusalemi Jēsus staigaja widū zaur Samariju un Galileju. Un tad winsch kahdā pilšehtinā nahza, tad winam desmits spitalīgi wihri šastapas, (A), tee stahweja no tahleenes, pazeldami sawu balsi un sazija: „Jēsus, mihtais Kungs, apschelōjees par mums!“ (B) Un toš redsejis, winsch uš teem sazija: „Ēita un rahdaites teem preestereem.“ (C) Un notikās, ka tee aiseijot tapa schēhsti.

Bet weens no teem, redsedams ka winsch tapis schēhsts, greešās atpafat un teiza Deewu ar stauu balsi un krita uš sawu waigu pee wina kahjām un winam pateiza. Un tas bija weens Samareetis.

(D) Un Jēsus atbildeja un sazija: „Waj naw desmit tapusch schēhsti? Bet kur tad tee dewini? Waj tad zits neweens naw atradees, kas atpafat buhtu greešees un Deewam godu dewis, kà ween schis fweeschineeks?“ Un winsch uš to sazija: „Zelees un eij, tawa tiziba tew ir palihdsejusi.“

Jēsus dšeebina desmits spitaligus.

„Jēsus dšeebina desmits spitaligus. Un tad zits neweens naw atradees, kas atpafat buhtu greešees un Deewam godu dewis, kà ween schis fweeschineeks?“ Un winsch uš to sazija: „Zelees un eij, tawa tiziba tew ir palihdsejusi.“

A) Spitaliba ir weena no breesmigakajām un lipigakām šlimibam, kur wiša zilweka meesa paleet melna un puveschaina.

B) Spitaligajeem bij jastahw no tahleenes un katram pretimnahzejam jaszuz: „Neschēhsts! neschēhsts!“

C) Preestereem wajadseja pahrbaudit, waj spitaligee teescham isahrstejuschees un dewa wineem leezibas lihdsā, ka war eet mahjās.

D) Samareešči dšihwoja Samarijā un bij šajaukta tauta no judeem un paganeem, kadehē daudsi kalpoja eka-deeween.

S a u t a j u m i :

- 1) Eedams uš Jerusalemi, zaur kahdu apgabalu Jēsus staigaja?
- 2) Kas winam tur zela šastapas?
- 3) Ko tee desmit spitaligee no Jēsus gribeja?

- 4) Kà wini to Kungu lihdsā?
- 5) Ko Jēsus wineem atbildeja?
- 6) Kas ar wineem aisejot notikās?
- 7) Šil no šcheem weseļi tapuschheem at-greešās atpafat pee Jēsus?

8) Kas schis weens tahds bija?	13) Pee lahds tautibas peedereja tee dewini spitaligee?
9) Kā winšč Jesum pateizas par atdabuto weseľibu?	14) Kadehl Jēsus šho Samareeti noļauz par hwešchineektu?
10) Ko Jēsus prasija?	15) Ko Jēsus sagaida no tahdeem, kam winšč winu behdās palihbi?
11) Kā Jēsus šho Samareeti atlaida?	
12) Kas šho Samareeti weda pee Jēsus atpafal winam pateiktees?	

Atkahrtoššanas jantajumi.

I.

1) Kāhdi diwi zilweki gabja Deewa-namā? 2) Kāhda bija wariseja ahrigā isturešchāns Deewu luhdsot? 3) Uš ko warisejs pamatoja šawu taišnibu? 4) Kas bija otris Deewa luhdsejs? 5) Ar lahdu sirdi winšč šawu Deewu peeluhdsja? 6) Kāhdu spēredumu Jēsus dod par abeem Deewa luhdsejem?

II.

1) Kā bagatais wihrs lihdsibā dšhwoja šchini pafaulē? 2) Kāhds behdās turpreti zeeta nabaga Lazarus? 3) Kāhda pahrmaina starp abeem notika pehž winu nahwes? 4) Kur bagatais wihrs redseja Lazaru sehšcham? 5) Ko winšč luhdsās no tehwa Abraams, lai Lazarus daritu? 6) Kāhdu atbildi Abraams dewa bagatajam wibrām ellē un preešč wina peejeem brahleem?

III.

1) Kāhda pilsehtinā Jēsus reiš nonahja? 2) Kas Jēsu tur usaizinaja pee sewis mahšā? 3) Kā wezafā mahša, Marta, to Kungu uinehma? 4) Kā iturejās jaunatā mahša Marija pret to Kungu? 5) Kā Marta sehheļjās tam Kungam par šawu mahšu? 6) Kā tas Kungs iškaidroja, kura no winām to labako dalu sew iwehļejušees?

IV.

1) Ko desmits spitaligee wihrs no Jēsus luhdsās? 2) Ko tas Kungs uš wineem šajja, lai wini dara? 3) Kad wini aigahja, tas ar wineem notitās? 4) Zif no wineem atgrešās atpafal pee Jēsus, winam par to pateiktees? 5) Kas schis weens tahds pateizigais bija? 6) Ko tas Kungs grīb no mums redset, kad winšč mums šawu palihdsibu pafneedi?

43. Jēsus usmodina Lazaru no mironeem.

Jahn. 11.

Marijai un Martai bija brahlis, wahrda Lazarus, ko Jēsus mihleja. Kāhdu reiši Lazarus tapa slims, tad wina mahšas subtiija uš to weetu, kur Jēsus atradās, un lika tam šazit: „Kungs, redsi, lo tu mihlo, tas guļ newefels.“ Jēsus, to dširdejis, šazija: „Šchi newefeliba naw uš mirschanu, bet Deewam par godu, lai Deewa Dehls žaur to teel pagudinats.“ Un winšč palika wehl diwas deenas tai weetā, kur winšč bija.

Behž tam winšč šazija uš šaweem mahžekteem: „Lazarus, muhšu drauģe, ir aismidšis, bet es eju winu usmodinat.“ Tad wina mahžekli

fazija: „Kungs, tad winsch aismidstis, tad winsch taps weseles.“ Bet Jesus us teem fazija staidri: „Lazarus ic nomiris. Un es preezajos juhsu dehl, ka es tur neefmu bijis, ka juhs warat tizet. Bet eefim pee wina!“ Kad Jesus nonahza Betanija, tad winsch atrada to jau tshetras deenas kapã gulofchu.

Dauf Judu bija nahkufchi pee Marijas un Martas, ka tãs eepreezinatu par wina brahli. (A) Marta, idfirdusi ka Jesus nahkot, gabja winam pretim, bet Marija palika mahjãs sehshot. Tad Marta fazija us Jesu: „Kungs, ja tu scheitan buhtu bijis, tad mans brahlis nebuhtu miris! Bet ir tagad es sinu, ka wisu, ko tu no Deewa luhgti, Deews tewim dos.“ Jesus fazija us wina: „Taws brahlis zelsees augscham.“ Marta atbildeja: „Es sinu, ka winsch augscham zelsees tanì augschamzelschanas pastarã deenã.“ Jesus fazija us to: „Es efmu ta augschamzelschanas un ta dshiwiba, kas tiz us mani, tas dshiwos, jebchu tas buhtu miris; un itweens, kas dshiwu un tiz us mani, tas nemirs ne muhscham. Waj tu to tiz?“ Ta atbildeja: „Teescham, Kungs, es tizu, ka tu efi Kristus, Deewa Dehls, kam bija nahkt pasaulẽ.“

To fazijusi, wina nogahja un sauza Mariju, sawu mahsu, fšepeni fazidama:

„Mahzitajs ir te un tewi aizina.“ Un to dširdejusi, Marija tuhdał zehlãs un nahza pee wina un metãs pee wina kahjam un fazija: „Kungs, ja tu scheitan buhtu bijis, tad mans brahlis nebuhtu miris!“ Kad

Jesus usmodina Lazaru no mironeem.

Jesus redseja Mariju, ir tos Judus raudam, kas lihds ar wina bija nahkufchi, tad winsch, garã aisgrahbts, nostuma pee fewim un fazija: „Kur juhs wina esat nolikufchi?“ Tee fazija us wina: „Kungs, nahz un redsi!“ Un Jesus raudaja. (B)

Jesus nahza pee kapa, bet tas bija weena ala, un atmens guleja preekschã. Jesus fazija: „Nozekat to akmeni!“ Tad Marta fazija us wina: „Kungs, winam jau smaka, winsch jau tshetras deenas gulejis.“ (C) Jesus fazija: „Waj es tewim neefmu fazijis, ja tu tizefi, tad tu

redsefi Deewa godibu?" Tad tee nozehla afuni. Jesus pazehla sawas azis uf augschu un fazija: „Tehws, es tew pateizu, ka tu man efi paklausijis. Bet es sinu, ka tu allaschin mani klaufi. Bet to lauschu dehl, kas apfahrt stahw, es to saku, lai tee tij, ka tu mani efi suhtijis.“ Un to fazijis, winsch stipra balsi sauza: „Lazar, nahz abra!“ Tad mironš ilgahja, pee kahjam un rofam saistits ar auteem, un wina waigs bij aptihts ar sweedru autu. Tad Jesus fazija: „Atraiseet winu, un lai winsch staiga!“ (D)

Dauds Judu, kas pee Marijas bija nahkuschu un redsejuschu, to Jesus darija, tizeja uf winu. Bet ziti no teem nogahja pee warisejem un pasazija, to Jesus bija darijis. Tad sapuszejās augstec preesteri un wariseji un fazija: „Ko darišim? Jo schis zilwets dara dauds brihnumu simes? Ja winu tā palaidisim, tad wiši uf winu tizes.“ Bet weens no teem, Kaiwafs wahrdā, ta gada augstais preesteris, fazija uf teem: „Mums ir labaki, ka weens zilwets mirst par teem laudim, n.kā wiša tauta pasuhd.“ (E) No tās deenas tee šarunajās, winu nokaut. Un islaida pavehli, ja kas sinatu, kur winsch esot, lai tas dotu siku, ka tee winu twertu.

A) Judi mehdsja mironus apraudat septinas deenas un eepreezinat peederigos.

B) Jesus raud neween par Marijas un Martas saudejumu, bet ari par zilweku grehkeem, kuru dehl nahwe nahkusi.

C) Marta gan tij uf augschamzelschanos pastarā deenā, bet tas winai isleetas tomehr neespehjamš, ta tagad winaš brahlis waretu zeltees augscham.

D) Lazara usmobinaschana nowahda uf mušhu augschamzelschanos pastarā deenā.

E) Kaut gan gribedams launu darit, Kaiwafs tomehr ispilda Deewa praštu.

Z a u t a j u m i :

1) Ka wahrdš bija Marijas un Martas brahlim?	12) Kur palika winaš mahša Marija?
2) Kur wini dšihwoja?	13) Ko Marta fazija uf to klungu?
3) Kas ar Lazaru notikas?	14) Ko Jesus winai atbildejo par tijbas stiprinaschanu?
4) Ko Lazara mahšas lifa Jesum pasinot?	15) Ko Jesus Martai prašija?
5) Ko Jesus uf tam atbildeja?	16) Ko wina atbildeja?
6) Pehz zil deenam Jesus gahja uf Betaniju?	17) Kas tad nahza un metas Jesum pee kahjam?
7) Ko Jesus saweem mahzetteem fazija?	18) Ko Jesus darija, tad winsch redseja Mariju raudam?
8) Kā mahzefki šaprata Jesus runu?	19) Pee šapa nonahzis, kahdu pavehl Jesūs dewa?
9) Kas par to laiku bij ar Lazaru notizees?	20) Ko Marta uf to klungu fazija?
10) Zil deenas winsch jau guleja kapā?	21) Ko Jesus winai uf to atbildeja?
11) Kad Marta dširdeja, ka Jesus nahkot, to wina darija?	22) Ko Jesus nu darija ar miruško?

23) Kas wiſeem rebſot tur notikas?

24) Ko daſchi Judi pehja ſcha notikuma darija?

25) Ko wariſeji un augſtee preeſteri, to dſirdebami, ſawās ſapulzēs pahr-

ſpreeba?

26) Kā ſauza toreifejo augſto preeſteri?

27) Kaſdu paweſli Kaiwaſs iſlaida?

28) Ko tee no tās beenas meſleja ar Jeſu darit?

44. Nabaga atraitnes dahwana.

Mark. 12.

Un Jeſus ſehdās Deewa-ſchkiſtam preti un luhkoja, ka tee ſaudiſ naudu meta Deewa ſchkiſtā. Un daudj bagati eemeta daudj. Un weena nabaga atraitne nahja un eemeta diwi artawas, tās ir weens kwadrants. (A)

Un wi-ſch ſawue mahzelluſ aizinaja un uſ teem ſazije: „Pa teeſi, eſ jums ſatu, ſchi nabaga atraitne wairak ir eemetuſi, nekā wiſi, kaſ Deewa-ſchkiſtā ir metuſchi. Jo wiſi no ſawas bagatibas ir metuſchi; bet ſchi no ſawas nabadſibas ir eemetuſi wiſu, kaſ tai bija, wiſu ſawu padomu.“

Nabaga atraitne upurē ſawu dahwanu.

Kaſ nabadſibas ir eemetuſi wiſu, kaſ tai bija, wiſu ſawu padomu.“

A) Artawa bij maſatais naudas gabals un iſtaijija apm. zeturto daļu no zenta.

Z a u t a j u m i :

- 1) Kur Jeſus Deewa namā noſehdās?
- 2) Kaſ Deewa ſchkiſtis bija?
- 3) Kur muhſu dahwanas teel eemestas muhſu deewkaſpoſchanās?
- 4) Ko Jeſus tur ſehdebams noluhkojas?
- 5) Kaſdi ſaudiſ tur eemeta daudj dahwanu?
- 6) Kaſ ari wehl tur eemeta daudj dahwanu?
- 7) Zif daudj nabaga atraitne eemeta Deewa ſchkiſtā?
- 8) To redſedams, ko Jeſus tad darija?
- 9) Zif daudj, Jeſus ſazija, ir nabaga atraitne dahwinajuſe?

- 10) Kamdehl wina bij wairak metuſi par wiſeem ziteem?
- 11) Kā ziti dahwanu deweji bij metuſchi?
- 12) Ko ſche Jeſus pee dahwanu doſchanas wiſwairak uſſwer?
- 13) Waj dahwanu ſeelums pee Deewa ir no hwara?
- 14) Wj ka Deews wehl tagad ſtatas pee dahwanu doſchanas?
- 15) Kaſ wehl tagad war dot atraitnes dahwanu?
- 16) Kaſdu deweju Deews mihlē?
- 17) Ko tadehl Deews no mums ſagaida?

45. Pastarà teesa.

Mat. 25.

Jesús fazija: „Kad tas Zilweta Dehls nahls sawâ godibâ un wisi fwehtee engeli lihds ar winu, tad winsch sehvdès uf sawa godibas trehsla. Un wisi laudis taps sapulzinati wina preekschâ, un winsch tos schkirs tà, tà gans schkir avis no ahjscheem. (A) Un stahdís avis pa sawu labo rofu, bet ahjschus pa kreiso.

Tad winsch fazis uf teem pee sawas labàs rofas: „Nahkat schurp, juhs mana Tehwa fwehtitee! Gemantojat to walstibu, kas jums fataifita no pasaulés eesahkuma. Zo es biju issalzis, un juhs mani esat ehdinajuschí; es biju isslahpis, un juhs mani esat dsirdinajuschí; es biju weefis, un juhs mani esat usnehmuschí; es biju plifs, un juhs mani esat gehrbuschí; es biju newefels, un juhs mani esat apmeklejuschí; es biju zeetumâ, un juhs pee manis esat nahlsuschí.“

Tad taisnee winam atbildés, fazidami: „Kungs, kad mehs tewi esam redsejuschí issalkuschu un tewi esam ehdinajuschí? Waj noslahpuschu un tewi esam dsirdinajuschí? Kad mehs tew to wisu esam darijuschí?“

Tad tas wineem atbildés un fazis: „Pateefi, es jums fatu, fo juhs darijuschí weenam no maneem wismasakeem brahleem, to juhs manim esat darijuschí.“

Tad winsch fazis uf teem pa kreiso rofu: „Ejat nost no manim, juhs nolahdetee, muhschigâ uguni, kas faitaifita welnam un wi-

Pastarà teesa.

na enegeem! Zo es biju issalzis, un juhs mani neesat ehdinajuschí; es biju noslahpis, un juhs mani neesat dsirdinajuschí; es biju weefi, un juhs mani neesat usnehmuschí; es biju plifu, un juhs mani neesat gehrbuschí; es biju newefelu, un juhs mani neesat apmeklejuschí.“

Tad tee aridsan winam atbildés un fazis: „Kungs, kad mehs tewi esam redsejuschí issalkuschu, waj noslahpuschu, waj weefi, waj plifu, waj newefelu, waj zeetumâ, un tew neesam kalpojuschí?“ Tad winsch atbildés un fazis: „Pateefi, es jums fatu, fo juhs neesat darijuschí weenam

no schein wismasakajeem, to juhs man aridsan neefat darijuschi.“
 Un tee ee-ees muhschigâs motâs, bet taisnee muhschigâ dsihwofchanâ.

A) Tâs awis ir deewbi;igee; tee ahschi ir besbeewigee. (Salihdsini Dan. 7, 13. 14.)

Z a u t a j u m i :

1) Bar lahdu teefu Jezus stahstija?	9) Ar lahdeem wahrdeem winsch to apstiprina?
2) Rahdâ weidâ tas Zilweka Dehls nahks uf pastara teefu?	10) Ko tizigee winam uf to atbildes?
3) Kas nahks wehl lihdsj ar winu?	11) Râ tas sogis runds uf netizigajeem?
4) Kur tas Kungs nosehdisees pehs jawas atnahfschanas?	12) Râ wini parahdija sawu pretestibu pret Jesu?
5) Kas tiks sapulzinati wina preefschâ?	13) Râ ari besbeewigee atbildes Jezum?
6) Râ tas Kungs noichfirs labos no launajeem?	14) Rahdu spreedumu Jezus tad wineem dos?
7) Ko sche saprotam sem wahrdeem: „awim“ un „ahscheem“.	15) Kur besbeewigajeem buhs jaect?
8) Rahdu algu tizigee sanems no ta Kunga?	16) Kur tizigajee waliks?

46. Jesu swaida Betanijâ.

Mat. 26; Mart. 14; Luth. 18; Joh. 12.

Un tos diwpadfunit nehmis pee sewis, Jezus sazija uf teem: „Nedsat, mehš noejam uf Jerusalem, un wišs peepildisees, kâ praweeschi rakstijuschj no ta Zilweka Dehla. Jo winsch taps nodots paganeem un taps apmehdits un lamats un apsplaudits. Un tee to schautis un nofous, un treschâ deenâ winsch atkal zelsees augscham.“ Bet tee nesaprata no ta nefa.

Seschas deenas preefsch leeldeenam Jezus atkal nonahza Betanijâ. Tee winam sataijsija meelastu. Lazarus ari sehdeja pee galda, un Marta kalsoja. Bet Marija, nehmuſi koti dahrgas sahles, swaidija ar tàm Jezus kahjas un noschahweja tâs ar saweem mateem. Tâ ka wišs nams tapa pilns no sahlu smarjschas.

Tad Judafs Jifarjats, kas pehzat winu nodewa, sazija: „Kamdeht schis sahles naw pahrdotas par 300 sudraba grascheem un nauda isdalita nabageem?“ Bet to winsch nesazija tapehs, ka winam ruhpeja par nabageem, bet tapehs, ka winsch bija saglis un tureja matu un nefa, kas tapa dots. (A)

Bet Jezus sazija: „Leekat to meerâ! Ko juhs tai darat raises? Ta labu darbu pee manis darijuſi. Jo nabagi ir arweenu pee jums; un kad gribat, juhs teem arweenu warat darit labu. Bet es neefmu arweenu pee jums. Schi darijuſi, to spehjuſi, ka jau eepreefsch mauu meesu swaidinjſi uf

behrem. (B) Pateesi, es jums faku: Kur ween schis ewangeliums klusš fludinats pa wisu pasauli, tur ari teits, ko Marija darijusi, winai par peeminu."

A) Mantas šahriba ir wijs launuma šakne. Ta dsina ari Judasu postā, tā la tas, pehz mantas dsihdamees, tapa par šlepkawu.

B) Šwaidišchana nosihmē pagodināschanu un mihlestibu. To isdarija neween pee dsihweem, bet ari pee miruscheem. Marija, pati nesinadama, šwaida to šungu u wina nahwi.

J a n t a j u m i :

1) Kur Jezus taišijas ar šaweem mahžel- keem noeet?	14) Kuršch šahfa tur kurnet par dahrgo šwaidamo šahlu istehreschānu?
2) Kas Jerusaleme ar winu notifsees?	15) Kamdehl Zuhdas par to kurneja?
3) Kas wiš tagad peepilbisees?	16) Par to winsch, naudas-šahribas dehl, wehslat palika?
4) Šahdu gahjeenu uš Jerusalemi Jezus nu ušahla?	17) Šo Zuhdās šštarjats wehlejas ar tām šahlem darit?
5) Kas šchos wina wahrduš wehl nesaprata?	18) Šaj winsch no širbs wehlejas to naudu nabageem išbalit?
6) Kur želā uš Jerusalemi Jezus nonahza?	19) Šo Jezus winam uš to atbildeja?
7) Kur Betanija atradās?	20) Kas pee wineem arweenu wehl buš tahlašu?
8) Pee šahdas pašihstamas gimenes Jezus tur eegreesas?	21) Šo tee nabageem arween wehl wardš parahdit?
9) Šahbi leeli šwehtki Zuhdeem tai laita turwojās?	22) Bet kas pee wineem arweenu nebušs?
10) Kas Lazarus namā preelšch Jezus bij šataištis?	23) Šo Marija ar šahdu šwaidišchānu bij darijusi?
11) Kas ari wehl tur šehdeja lihšjas pee galda?	24) Šahdu praweetojumu Jezus šeh beidšot iškata?
12) Šo darija Lazarus mahša Marta?	
13) Šo darija wina otrā mahša Marija?	

Attahrtošchanas jantajumi.

I.

1) Kas notika ar Lazaru, Martas un Marijas brahli? 2) Šo Lazara mahšas liša Jezum pašinot? 3) Pehz žit deenam Jezus nonahza Betanija? 4) Žit ilgi jau, šamehr Lazarus bij miris? 5) Šo Jezus darija ar nomiruscho Lazaru? 6) Kamdehl winsch ušmodināja Lazaru no mironeem?

II.

1) Šahdā weetā Jezus noschdas Deewa namā? 2) Šo winsch tur gribeja redset? 3) Žit daudš katris meta dahwanas Deewa šchirštā? 4) Žit eemeta šahda nabaga atraitne? 5) Šo Jezus par winas dahwanu došchānu šajija? 6) Šadehl wina bij wairat metuše par wišeem žiteem?

III.

1) Par šahdu eewehrojānu teesu Jezus šahštija? 2) Kas ir paštara teeša? 3) Šā tas šilweta-Dehls atnahšs uš teesu? 4) Kas bušs š Kristus pirmāis darbs šoda deenā? 5) Šahdu špreedumu šanems tizigajee? 6) Šur netizigee taps noraiditi?

IV.

1) Šo Jezus šaweem mahželkeem pašludināja, turp wineem janoeet? 2) Šas ar winu tur notiks? 3) Kas wiš tabehl peepilbisees? 4) Šo praweeshi wisu par winu bij rakštijuchi? 5) Pee šahdas gimenes, želā uš Jerusalemi, Jezus eegreesas? 6) Šahds mihlestibas darbs Jezum tur tapa parahditš?

47. Jeesus eejahj Jerusaleme

Mat. 21; Mark. 11; Lukt. 19; Jahn. 12.

Had otrâ deenä Jeesus nahja tuvu pee Jerusalemes, tad wiensch juh-tija diwus no sawzem mahzetteem un fazija: „Ejat us to meestu, kas juhsu preekschâ, un tuhdat juhs atradisat ehseka mahti peeseeu un pee tahs kumetu. Utraisijuschi, atwedat tos pee manis. Un ja kas jums ko fazis, tad atfatat: Tam Kungam ta wajaga, un tuhdat wiensch jums to atlaidis.“ Bet wiis tas notika, lai peepilditos, ko praveetis Zakarija fazijis, sludinadams: „Medsi, taws tehninisch nahk pee tewis, lehnprah-tigs, un jahdams us ehseka un nastu nesejas ehseka mahtes kumeta.“ Mahzetti nogahja un darija, kâ Jeesus teem bija pawehlejis.

Jeesus eejahj Jerusaleme.

Tee atweda ehseka mahti un kumetu (A) un uslika sawas drehbes un fehদিনaja winu tur wirsû. Bet daudj kauschu isflahja sawas drehbes uj zela; bet ziti zirta sawus no tokeem un iskaiſija toš us zela. (B) Bet tee laudis, kas preekschâ gahja mn no patakas staigaja, kleeđsa un fauzja: „Osianna tam Dahwidâ dehlam! Slawetz, kas nahk ta Kunga wahrđâ! Osianna wisaugstakâs debesis!“ (C)

A) Pehz austrumneeku wežâ paraduma tehninisch galwas pilsehtâ eejahja us jauna ehseka, kas nebija wehl nelahdu nastu neis.

B) Drehbes isflahjot un sawus iskaiſot, laudis parahda Jeesum tehnischfigu godu. Agrat Jeesus to nepeelahwa, bet, wehdejo reisi eedams Jerusaleme, wiensch leelas sanem-tees kâ tehninisch, lai wehlat laudim rahditu, ta tee notawuschji sawu tehninu.

C) Osianna noſihme: Kungs, palibđi tam!

Z a n t a j u m i :

1) Kasdai pilsehtai Jesus us sawa zela tagad tuwojas?	11) Kà laudis gobinaja Jesu?
2) Kadehi schis zelojums top par tit swarigu aprakstis?	12) Kasdu godu laudis ar drebhju istlahschanu un saru istlaischjanu Jesum parahbija?
3) Kasdu pawehli Jesus dewa diweem saweem mahzelkeem?	13) Ko ziti laudis wehl darija?
4) Kamdehl tam tà bil notiltees?	14) Ko nosihme „Osianna“?
5) Kurisch praweetis to bija studinajis?	15) Ka dehls tika Jesus sche nosautks?
6) Kà skan schis praweescha studinajums?	16) Ko laudis ar Dawida dehla istautschjanu apleezinaja?
7) Kà ispidija mahzekli Jesus pawehli?	17) Kamdehl Jesus tagad peenehma tahdu goda parahbischanu?
8) Ko wini usflahja us ehjela mahtes tumela?	18) Kas schis zelich vreetich Jesu nu bija?
9) Ko wini sehbinaja tur wirsu?	
10) Kamdehl Jesus us ehjela tumela gribeja	

48. Jesus pasludina Jerusalemes ispostischanu.

Mat. 21; Mark. 11; Luth. 19.

Kad wini nahja pee Ekkaš-kalna, tad Jesus usluhloja pilsehtu un, raudadams, fazija: „Kaut jel tu sinatu schini sawà laikà, ka pee tawa meera wajaga! Bet nu tas apflehpts preeksch tawàm azim. Jo tas laiks nahls pahr temi, kad tawi eenaidneeki temi apsehdis un temi spaidis un temi gluschi ispostis ar wiseem taweem behrneem tawà widu un afmini us afmina neatstahs, tapehž ta tu neesi atsinuši sawas peemekleschanas saiku.“ (A)

Un Jesus eegahja Deewa namà, ijdšina wišus, kas pirka un pahr-dewa, apgahja naudas mijejeem un baloschu pahrdewejeem galdus, fazidams: „Mans nams ir luhgschanas nams, bet juhs to esat darijuschi par sleptawu bedri!“ (B) Un agli un tišli nogahja Deewa namà pee wina, un winsch toš dseedinaja.

Ari behrni, Deewa namà buhdami, sauzja: „Osianna tam Dahwida dehlan!“ Kad augstee preesteri un rakstu-mahzitaji to dsirdeja, tad tee apstaitàs un fazija us Jesu: „Waj tu nedširdi, to schee saka?“ Bet Jesus fazija us teen: „Dširdu gan. Waj juhs nekad neesat lasijuschi: No behrnianu un sihdamu mutes es slawu fataiŕischi?“

Un toš atstahjis, winsch isgahja no pilsehtas ahrà us Betaniju un tur pahrguleja.

A) Deewa šods nahja pahr Jerusalemi 70. g. pehž Kristus, kad Romeescha kara wadonis Titus to ispostija.

B) Sleptawu bedre ir weeta, kur laupitaji isdomà sawus waras darcus. Tà ari žudi Deewa namà nahl us domam nokaut Jesu. Jesus Pestitaja apsina augusi. Schishtot Deewa namu pirmo reiš, winsch to dehweja par sawa tekna namu, tagad par sawu. Ari žitadi tas uštahjas bahrgaki (pirmo reiš „tirgoschanas nams“, tagad „sleptawu bedre“), jo žudi zaur sawu nepalkausibu pelnijušchi šodu.

1) Pee kahba kalna Jezus šavâželosčanâ nonahza?	11) Kas atnahza pee ta Kunga Deewa namâ?
2) Kahbu pilsehtu Jezus tad usluhkoja?	12) Ko winsch ar scheem alleem un tisleem darija?
3) Ko Jezus darija, vilsehtu usluhobams?	13) Kas ari wehl Deewa namâ atradas?
4) Kahbu postu winsch vasiludinaja pahrscho pilsehtu?	14) Ko schee mafee behrni darija?
5) Kad schis papreetschludinajumis peepildijâs?	15) Kas peenahkas darit ari muhsu behrneem?
6) Jerusalemê nonahzis, kur Jezus eegahja?	16) Kam schi behrnu tšhaloschana Jerusalemes Deewa namâ nepatifa?
7) Ko winsch Deewa-namâ darija?	17) Ko wariseji apšlaituschees us Jesu šazija?
8) Ko winsch šazija us pahrdewejeem?	18) Ko Jezus wineem us to atbildeja?
9) Ko nosihmê sche wahrds: „šeptaru bedre“?	19) Zit maks behrns tâ tad, pehz ta Kunga wahrdeem, war us Deewu tizet un winu šlawet?
10) Ko Jezus darija ar tirtgotajeem un naudas mijejeem?	

49. Jezus banda ar mahzjekem leeldeenâs jehru.

Mat. 26; Mart. 14. Luhl. 22. Zahn. 13.

Tad šapulzejâs augstee preesteri un rakstu mahžitaji un kauschu wezajee augtâ preestera kaiwasa namâ un šarunajâs, kâ tee Jesu ar wiltu d.abutu rokâ un nokautu. Bet tee šazija: „Titai us šwehtkeem ne, ka laudis nezêkas dumpis!“ (A) — Tad Judas Iskarjats, nogâhjis pee augstajeem preestereem, šazija: „Ko juhs man gribat dot, tad es jums winu nodoschu?“ Un to dširdejuschi, tee preezajâs un solija tam 30 sudraba gabalus.

Pirmâ neraudsetas maijes deenâ mahzjekti šazija us Jesu: „Kur tu gribi, lai mehš noejam un sataisam leeldeenâs jehru?“ Un winsch sub-tija Zahni un Peteri, ka tee sataisitu leeldeenâs jehru pilsehtâ. Un tee darija, kâ Jezus bija parwehlejis. Kad wakars metâs, tad Jezus nahza ar teem diwpadšmit. Un teem pee galda sehshot, Jezus šazija: „Es širsnigi esmu wehlejees ar jums ebšt leeldeenâs jehru, pirms es zeeschu.“

Pehz tam Jezus zehlâs, apjosa preešchautu, nehma uhdeni un eesahta masgat mahzjekem kabjas. (B) Bet kad winsch nahza pee Simana Petera, tad tas šazija us winu: „Kungs, waj tu man kabjas masgasi?“ Jezus tam atbildeja: „Ko es tagad daru, to tu nesini, bet pehz tu to šapratiši. Ja es tewi nemasgaschu, tad tew nebuhš dakars ar mani.“ Peteris šazija us winu: „Kungs, neween wan kabjas, bet ari rokas un galwu!“

Pehz tam Jezus apsehdaš un šazija: „Waj juhs šinat, ko es jums esmu darijis? Juhs mani sauzat par mahžitaju un Kungu; un tas ir pareiši runats, jo es tas esmu. Ja nu es, juhsu Kungs un mahžitajš,

jums lahjas masgatis, tad ari jums buhs zits zitam lahjas masgat. (C) Jaunu hausli es jums dodu, ka juhs zits zitu mihlat, itiu la es juhs esnu mihlejis. Pee ta wisi nomanis, ka juhs esat mani mahzekli, ja jums ir mihlestiba sawa starpâ.

A) Behz Deewa prahta Jesum bij mirt svehtlos, lai leelais lauschu pulst buhtu par wina nahwes leezineekem un sinatu, ka winsch ir tas ihstais pada jehrs.

B) Rahju masgachana ir austrumneeku paradums. Beeschaf kalpi mehbsa weeseem masgat lahjas, retumis patâ nama tehws; tadeht Peteris tam Kungam nelauj masgat sawas lahjas, atsihdams tahdu darbu par nezeenigu preeisch Jesus.

C) Jesus wehlas, lai mahzekli mahzitos pajemibu un mihlestibu zits pret zitu un atsazitos no augstprahstibas.

J a u t a j u m i :

1) Kur sapulzejas augstee preesteri un lauschu wezajee?	13) Kurus mahzeklus winsch nosuhtija Leeldeenas jehru fataijit?
2) Kas Kainwas tahds bija?	14) Kad wakars metâs, kur Jesus ar mahzekleem nogahja?
3) Ko wini tur farunajâs un nospreeda?	15) Ko Jesus pee galda sehshot fazija?
4) Rahdâ laika wini newehlejas Jesu nolaut?	16) Ko Jesus pehz tam darija?
5) Kas par svehtkeem patlaban stahweja preeischâ?	17) Kurseh negribeja winam laut lahjas masgat?
6) Kamdeht wini newehlejas Jesu nonahwet us Leeldeenas svehtkeem?	18) Kapehz Peteris negribeja laut tam Kungam wina lahjas masgat?
7) Kas nogahja pee augstee preestereem, farunatees par Jesus nodoschanu?	19) Ko Jesus us to Peterim atbildeja?
8) Kas Judas Istarijats tahds bija?	20) Ko tad Peteris gribeja, lai tas Kungs winam dara?
9) Rahdu naudas sumu preesteri apsolija Judasam Istarijatam par Jesus nodoschanu?	21) Ko wehlah, pee galda sehshot, tas Kungs us mahzekleem runaja?
10) Pirmâ neraudsetas maises deenâ, ko mahzekli Jesum prassja?	22) Rahdu hausli winsch tagad dewa?
11) Kad bij Zudeem pirmâs neraudsetas maises deena?	23) Kas ir hauslibas peepildischana?
12) Kur Jesus lita Leeldeenas jehru fataijit?	24) Pee ta pasauke passis, ka meh esam Kristus mahzekli?

50. Jesus cestabda swehto wakarehdeenu.

Mat. 26; Marc. 14; Luhl. 22; Jahn. 13 un 17.

Ead tee wehl sehdeja pee galda, tad Jesus nostuma un fazija: „Pateesi, pateesi, es jums faku: Weens no jums mani nodos!“ Wina mahzekli starijâs zits us zitu, nesinadami, no ka tas runaja. Wini bailigi jautaja: „Kungs, waj es tas esnu?“ Bet weens no mahzekleem duseja Jesum pee kruhtim un fazija us winu: „Kungs, kursesch tas ir?“ Jesus atbildeja: „Tas ir tas, kam es doschu eemehrkto kumofu.“ (A) Un kumofu eemehrzis, winsch to dewa Judasam Istarijatam, fazidams: „Ko

tu dari, to dari drihš!“ Tad Judas Iskarjats isgahja lautà, un bija nakš.

Wineem wehl ehdat, Jesus nehma maifi, pateiza, pahrlausa un dewa to saweem mahzetteem, fazidams: (B). „Nemat un ehdat, ta ir mana meesa, kas par jums top dota, to darat, mani peeminedami.“

Tapat winsch nehma ari biferi pehz ta wafarehdeena, pateiza un dewa teem to, fazidams: „Nemat un dserat wišì no ta. Schis biferis ir ta jauvà eestahdischana eelsch manàm asinin, kas par jums un par daudseem top isleetas par grehku peedoschanu. To darat. zikkahrt juhs to dserat, mani peeminedami.

Jesus eestahda šwehto wafarehdeenu.

Swehto wafarehdeenu eestahdijis, Jesus pazehla sawas azis us debesim un fazija: „Tagad pagodini mani, Tehws, pee fewis pašcha ar to godibu, kas man bija pee tewis, pirms nekà pafaule bija. Es tawu wahrdu zilwekeem esmu darijis sinamu. Swehtais Tehws! Usturi eelsch sawa wahrda tos, ko tu man efi dewis, ka wini ir weens, itin kà mehš. Swehti tos eelsch tawas pateefibas. Taws wahrds ir pateefiba. Bet es neluhdsu par teem ween, bet ari par teem, kas zaur winu wahrdu tizes us mani. Lai wišì ir weens, iin kà tu, Tehws, eelsch manis efi un es eelsch tewis, lai ari wini ir weens eelsch mums, lai wiša pafaule tizetu, ka tu mani efi šubtijis.“

A) Nama tehws šneedsa meelasta dalibneeseem neraudseto maifi, eemehrktu farfanà wirumà. Scho tumosu dabuja wišì pehz kahrtas, bet taisni tai drihšdi, tad Jahnis prasija pehz nobeweja, Jesus šneedsa tumosu Judasam.

B) Meelasts gahja us beigam. Jesus isdala pehbejo maifi un tapat ari wišnu teem pahrejeem 11 mahzetteem un ar to eestahda Swehto wafarehdeenu, kas ir jauvà eestahdischana eelsch wina meesas un asinin.

Jautajumi:

- 1) Kad Jesus ar mahzetteem pee galda wehl šehbeja, to winsch us teem fazija?
- 2) Kà mahzetti par scho šinu isturejās?
- 3) Ko wini tam šungam jautaja?
- 4) Kurich mahzektis duseja Jesum pee kruštim?
- 5) Ko winsch Jesum jautaja?

- 6) Ko Jesus winam atbilbeja?
- 7) Kam Jesus eedewa eemehrto kumofu?
- 8) Ko Jesus us Judafu Bstarjatu fazija?
- 9) Ko Judafu Bstarjats tab darija?
- 10) Ap kahdu laifu tas notikäs?
- 11) Wineem wehl ehdot, ko Jesus tab darija?
- 12) Ar kahdeem wahrdeem Jesus eestahda Swehto wafarehdeenu?
- 13) Par ko Jesus nosauz maiši Swehtä wafarehdeenä?
- 14) Waj tä tab mahzekli lihds ar pasneegto maiši pateši baudija Jesus meesu?
- 15) Waj Swehtä wafarehdeenä ari tagad lihds ar maiši mehš baudam Jesus meesu?
- 16) Kamdeht mums jatiz, fa Swehtä wafarehdeenä lihds ar maiši mehš pateši baudam Jesus meesu?
- 17) Kurä mutē meli un wiltiba naw atrafta?
- 18) Kamdeht mahzekleem bija un mums wehl ir jabauda Jesus meesa?
- 19) Deht kam Jesus meesa par mums tapa nobota?
- 20) Ko tab mehš peeminam, baudot Jesus meesu?
- 21) Pehz maišes ijdalishanas, ko Jesus tab darija?
- 22) Kas lai dfer no ta bilera?
- 23) Kas tai biteri bij eeseets?
- 24) Kā Jesus nosauz scho biteri?
- 25) Ko nosihmē jaunā eestahdichana?
- 26) Par ko Jesus afinis top isleetas?
- 27) Ko tab mahzekli lihds ar wiñnu no scha bilera baudija?
- 28) Ko ari tagad wehl Swehtä wafarehdeenä lihds ar maiši un wiñnu mehš baudam?
- 29) Ko tä tab mehš fanemam, tad baudam Jesus Kristus meesu un afinis?
- 30) Ko Jesus darija pehz swehtä šatramenta eestahdichanas?

Atkahrtošanas jautajumi.

I.

- 1) Pehz swaidichanas Betaniā, kur Jesus otrā deenā nonahza? 2) Wš kureeni winšch suhtiva divus no šarveem mahzekleem? 3) Ko teem pee Jezu wajadseja atwest? 4) Preečsch kam winam wajadseja nastu nesejas ehšela mahšes kumelšch? 5) Ko praveetis Zatarija bij par scho notikumumu jau papreečsch šludinajis? 6) Ar kahdu godu Jesus eejahja Jerusaleimē?

II.

- 1) Kad Jesus šawā tehnischligā gahjeenā nonahza pee Eilas kalna, to winšch wšsuškoja? 2) Ko Jesus tab darija un fazija? 3) Kad šchi Jesus papreečsch šludinashanā pahr Jerusalemi peepilbijās? 4) Jerusaleimē nonahzis, kur Jesus tab eegreesās? 5) Ko Jesus darija Deewa namā? 6) Kas ari wehl Deewa namā buhdami Jezu tur pagodinaja?

III.

- 1) Kur pehz tam šapulžejās augštee preešteri un rakstu-mahžitaji? 2) Ko wini tur šarunajās un nospreeda? 3) Kas peedahwajās wineem Jezu nobot? 4) Kur Jesus ška Zahnim un Peterim eet šataisit leelbeenas šehru? 5) Kad wafars metās, kur Jesus ar šarveem mahzekleem nogahja? 6) Kahdu mihleštibas darbu Jesus tur parahdija šarveem mahzekleem?

IV.

- 1) Pee galba wehl šehšhot, ko Jesus fazija us šarveem mahzekleem? 2) Kuršch buhš tas no Jesus mahzekleem, kas winu nobot? 3) Kam Jesus eedewa eemehrto kumofu? 4) Ko Jesus darija, wehl ehdot pee wafarina galda? 5) Ko Jesus lihds ar maiši un wiñnu wehl dewa šarveem mahzekleem? 6) Par ko šchi šatramenta tapa dotš?

31. Jēsus Gētsamēnēs dahrsā.

Mat. 26; Mark. 14; Lut. 22; Jahn. 18.

Pateizibas dfeesmu nodseedajuschi, tee gabja abrā uf Ellas kalnu. Tad Jēsus fazija uf teem: „Juhš wišī schat nakti pee manis apgrehzi-nafatees.“ (A) Bet Peteris atbildeja: „Rad tce ir wišī pee tewis apgreh-zinatos, tad tomehr es nemuhscham neapgrehzi-nafatos.“ Jēsus fazija uf to: „Pateesī, es tew fatu: Schini nakti, pirms gailis diwas reises dseedās, tu mani trihs reises aistleegsi.“ Peteris sozija uf winu: „Jeh-schu mau ar tewi buhtu jamirsi, tatschu es tewi negri:bu aistleegt!“ Ta-pat fazija ari wišī ziti mahzeltki.

Tad Jēsus nahza ar faweem mahzelteem uf weenu muischu, wahr-dā Gētsamane, un fazija uf teem: „Sehschatees scheitan, famehr es tur noeju un luhdsu Deewu!“ Un winsch nehma lihdsi Peteri, Jekabu un Jahnī, eesahka baikotees un trihzet un fazija uf teem: „Mana dwehsele nostumusi lihdsi nahwei. (B) Balrefat scheitan un esat ar mani nomodā!“

Maženit pagabjis, winsch krita uf sawu waigu pee semēs, Deewu luhgdams un fazidam: „Manš Tehws, ja tas war buht, tad lai schis bikeris man eet ga-ram, (C) tomehr ne tā es gribu, bet tā tu!“ Un winsch nah-za pee faweem mah-zelkeem un atrada tos gutam un fazija uf teem:

Jēsus Gētsamēnēs dahrsā.

„Tā tad juhs nespehjat neweenu pašchu stundu ar mani buht no-modā? Esat modrigi un luhdsat Deewu, ka juhs neekrihtat kahrđina-schanā. Gars gan ir labprahťigs, bet meeša ir wahja.“

Winsch atkal, otru lahgu nogahjis, luhdsā Deewu, fazidams: „Manš Tehws, ja schis bikeris man newar eet garam, ka es to nedseru, tad lai noteek taws prahť!“ Atnahzis pee mahzelteem, winsch tos atkal atrada gutam.

Un winsch tos pameta, un atkal nogahja im luhdsā Deewu treschu lahgu, tos pašchus wahrđus fazidams. Notikās, ka winsch nahwes bailēs zihnijās un peeluhdsā Deewu jo kahrsti. (D) Bet wina sweedri pileja tā

afins lahjes us semi. Tad weens engelis no debesim winam parahbijas un winu stiprinaja. (E)

Jesús, pee saweem mahzkeem nahjis, atrada tos atkal aisnigufchus un fazija us teem: „Ro juhs gutat? Nedsí, ta stunda nahtufi tur tas Bilwela Dehls top nodots grehzineeku rotás. Bekatees, eefnu. Kas mani nodod, ir turu klast!“

A) Upprehzinatees nosihmè tizibâ schaubitees.

B) Jesum stahdas preefch azim wíju leelais grehtu mehrs, turu tam nahtsees isdelbet sawam asinim.

C) Biteris nosihmè trusta nahwi. Ja grehzineeku pestiichana bes zeeschanas pee kusta naw isdarama, tad winsch tomehr ir gataws padotees sawa tehwa prahtam.

D) Nedsedams zilwela wahjibu un atradams pat tos gutot, kas winam bija tee ustizamalee, Jesús noskumst lihdi dwehseles dsilumeem, jo wíjs pestiichanas darbs atkarajas no wina.

E) Jesús luhgichana tapa pallaufta. Wan tas Tehws nenowehta no wina zeeschanas, bet winsch dewa tam dwehseles un meefas spehtu, tás panest.

J a u t a j u m i :

1) Pehz Swehta wakarehdeena eestahdichanas, tur Jesús ar saweem mahzkeem nogahja?	12) Kas ar Jesu tad notita?
2) Ro Jesús fazija, tà mahzkei pret winu isturesees?	13) Zil dsili Jesús dwehsele bij noskumufi?
3) Ro Peteris tam kungam atbilbeja?	14) Ro Jesús fazija, lai mahzkei dara?
4) Waj Peteris to pateesi no sirds tà domaja?	15) Pagahjis tahlaki, to Jesús tad darija?
5) Us ta winsch pamatoja sawu apnemichanos?	16) Ar fahbeem wahrdeem Jesús luhdja Deewu?
6) Wet to Jesús fazija, kas ar Peteri wehl schini nakti notifsees?	17) Kad Jesús atnahja pee saweem mahzkeem, to winsch atrada tos baram?
7) Zil zeeschi Peteris un ziti mahzkei apsolijás palikt Jesum ustizigi?	18) Ro Jesús us wineem fazija?
8) Kur Jesús ar mahzkeem tod nonahja?	19) Ro Jesús pehz tam atkal darija?
9) Kur Getsemene atrada?	20) Ro Jesús no ta Tehwa luhdja?
10) Ro Jesús fazija us saweem mahzkeem?	21) Pa zil lahgam Jesús nogahja luhgt Deewu?
11) Kurus mahzklus winsch nehma few lihdsi?	22) Kas tur ar winu notitás?
	23) Kas Jesu tur winu behdás stiprinaja?
	24) Ro Jesús nu beidsot fazija us saweem guloscheem mahzkeem?
	25) Kahda siunda nu jau bij peenahufi?

52. Karawihri fonem Jesu.

Mat. 26; Mart. 14; Lukt. 22; Sahn. 18.

Judafs Ifsarjats sinaja to weetu, jo Jesús daschu reisi tur bija sawulzejees ar saweem mahzkeem. Leelu vultu karawihru nehmis pee sewis un sulainus no augstajeem preestereem un warisejeem, winsch nonahja tur, un tee nesa lahpas un karaerotschus. Jesús, nu wíju sinadams, kas winam notifschot, gahja teem pretim, jautadams: „Ro juhs mellejat?“

Teē winam atbildeja: „Jesu no Nazaretēs.“ Jēsus saziija uš teem: „Es tas esmu.“ To dširdedami, tee atfohpās un frita pee femes. (A) Tad Jēsus atkal waižaja teem: „Ko juhs meklejar?“ Tee atbildeja: „Jesu no Nazaretēs.“ Jēsus atbildeja: „Es jums esmu saziijis, ka es tas esmu. Ja tad juhs mani meklejat, tad leekat schos meerā! (B)

Bet Judasš teem bija dewis sīhmi un saziijis: „Ko es stuhpstišču, tas ir tas, to guhstat!“ Un tuhdat winsch pee Jēsus peegahja un saziija: „Eši fweizinatš, rabi!“ (t. i. mahžitajs) un stuhpstiija winu. (C) Bet Jēsus saziija uš winu: „Iraugs, kadeht tu sche eši? Judasš, waj tu nododi Žilwefa Dehtu, stuhpstidamš?“ Tad tee peegahja un peelika rokaš pee Jēsus un sanehma to.

Mahžekti, redsedami, kas norifa, saziija: „Kungs, waj mums buhs žiršt ar sobinu?“ Un Simanis Peteris, sobinu iswilziš, nozirta augštā preestera kalpam, wahrdā Malkum, labo aushi. Bet Jēsus saziija: „Wahš sawu sobinu maksit! Žeb waj tew schkeet, ka es newaretu tagadin luhgt sawu Tehwu un winsch man newaretu dot wairak nekā 12 legionus engetu?“ (D) Un, aiskahris kalpa aushi, winsch to dšeedinaja.

Tad Jēsus saziija uš to pultu: „Kā pee šleptawas juhs esat isgahjušchi, mani guhstit ar sobineem un nuhjam. Ždeenas es pee jums esmu šehdejis un mahžijis Deewa namā, un juhs mani neesat guhstijušchi. Bet ūchi ir juhsu stunda un tumšibas špehtš.“

Tad wiši mahžekti winu atstahja un behga.

A) Jēsus deewižchā godiba toš peespeeda femotees wina preekščā.

B) Jēsus ruhpejas par ūawu mahžektu droščibu, pats nododamš ūewi cenaidneeku rokaš; tā winsch nem ari uš ūewim wišu grehtu lahtus, lai žilwefi taptu ūwabadi.

C) Judasš islitās, it kā no nejaušchi tur buhtu gadijees, un apšweiza ūawu mahžitaju ar parašto mihleštibas un žeenibas sīhmi.

D) Romeešču legionā bij 6000 wihtu. Sche domats nepahršpehjamš karašpehtš.

Jautajumi:

1) Ko Judašs Istarjots sinaja?	10) Ko kauschu publiš tad darija?
2) Kur bija ta iweeta, kur Jēsus meh- dša ar ņaveem mahžekkeem ņapul- zetees?	11) Ko mahžekki to redsedami ņazija?
3) Ko Judašs Istarjots nehma ņew liħdši?	12) Ko Simanis Pēteris darija?
4) Nā wini bij apbrunojušķees?	13) Ko Jēsus uš winu ņazija?
5) Ko Jēsus darija, redsedams ņa- twus eenaidneetus naħtam?	14) Ko Jēsus darija ar preeštera ņal- pa eewainoto auši?
6) Nā Jēsus ar kauschu publi ņaru- najās?	15) Ko Jēsus ņazija uš kauschu pulku?
7) Kaħdu siħmi bij dewis Judašs ņa- weem paiwadoneem?	16) Kur Jēsus liħds ņchim arween bijis uštutejees?
8) Nā Judašs to ņungu nodewa?	17) Kas ņchi bij par stundu un kaħds ņpeħts tagad walbija?
9) Ko Jēsus uš winu ņazija?	18) Ko mahžekki nu darija, kad wini redseja Jēsu apžectinam?
	19) Nā ņche Jēsus wahrbi pee mah- žekkeem peepildijās?

53. Jēsus augstās teetas preeķšā.

Mat. 26; Mark. 14. Luht. 22. Jahn. 18.

Papreeķš ķarawihri weđa Jēsu pee Annasā, kas bija seewas tehws
Kaiwasam. (A) Annas waižaja Jēsum par wina mahžekkeem un
mahžibu. Jēsus tam atbildeja: „Es drošchi un ņaidri esmu runajis uš
paņauli; es allasch esmu mahžijis basnizā un Deewa namā, kur allaschin
Judi ņaeet, un neka neesmu runajis taħtā. Ko tu man jautā? Jautā
teem, kas dširdejušchi,

ko es uš teem esmu
runajis; redši, tee sin,
ko es esmu ņazijis.“
Bet, Jēsum tā runa-
jot, weens no ņulai-
neem, kas stahweja
kħaht, winam ņita
waigā un ņazija: „Waj
tu tā atbildi augsta-
jam preešterim?“

Jēsus tam atbildeja:
„Kad es nepareiši es-
mu runajis, tad pee-
raħdi, ka tas ir nepa-
reiši; bet kad es esmu
runajis pareiši, kam
tad tu mani ņit?“

Jēsus augstās teetas preeķšā.

Tad Annas winu ņuħtija ņaištitu pee Kaiwasā.

Pee augstā preestera bija šapulzejusees wisa augstā teesā; (B) un augstee preesteri un wezaji melleja wiltigu leezibu pret Jesu, ta wina wareta nokaut; bet neatrada. Zehschu gan daudš wiltigu leezineeku nahza preekschā, tomehr neatrada neweena; jo wina leeziba nebija weenada. Bet wisu pehz nahza preekschā diwi wiltigi leezineeki un fazija: „Wehs esam dsirdejuschi, ta wusch fazijis: es grību scho ar rotām taifito Deewa namu nopleshst un trijās deenās uszelt zitu, kas naw ar rotām taifits.“ (C) Un ari schi wina leeziba nebija weenada.

Tad zehlās augstais preesteris Kaiwafs un jautaja Jesum: „Waj tu us to neka neatbidi, ko schee pret tewi leezina?“ Bet Jesus zeeta klfu un neatbildeja neneela.

Tad zehlās augstais preesteris un fazija: „Pee dsihwā Deewa es tewi swehrinu, šati mums: Waj tu esi Kristus, Deewa Dehls?“ Jesus atbildeja: „Tu to efi fazijis. Bet es jums saku: No scha laika juhs redsejat Zilweta Dehlu sehsham pee ta Wisuspehzigā labās rotas un nahlam us padebesu padebesheem.“ Tad augstais preesteris saplehša sawas drehbes un fazija: „Wusch saimojis Deewu; kam mums wehl wajaga leezineeku? Tagad juhs wina Deewa saimoschanu esat dsirdejuschi. Rā jums schkeet?“

Tee atbildeja un fazija: „Wusch nahwi pelnijis.“ Tad tee winam spahwa waigā. (D) un wina pliteja; bet ziti apsedsa wina waigu un wina fita ar duhrem un fazija: „Saki mums, Kristu, praweets buhdams, kusch ir tas, kas tewi fitis?“ Ari wehl daudš zitus wahrduš tee, saimodami, fazija us wina.

A) Annašs bija bijis agrat augstais preesteris, bet zaur Romeescheem no amata atzelts, tomehr tikai pee Judeem tas stahweja leelā godā.

B) Schi šapulze tikai eepreeksh ismeklē apshhdjibu pret Jesu. Likumigu spreedumu war taifit tikai otrā rihā šasauktā pilnā augstās teesās šapulze.

C) Wina leeziba bija wiltiga, jo Jesus bija fazijis: „Nopleshchat juhs, un es to uszelschu.“ Peditajis nebija wis nahzis noahrdit, bet uszelt un peepildit.

D) Waigā spauschana nosihmē wisdsikako nizinashanu.

J a n t a j u m i :

1) Kur karawihri Jesu papreeksh no- weda?	8) Kur Annašs Jesu tad nošuhstija?
2) Kas Annašs tahds bija?	9) Kas pee augstā preestera bij šapul- zejuschees?
3) Kas bija Kaiwafs?	10) No preesteri un kauschu wezajee mekleja pret Jesu?
4) No Annašs Jesum wajajaja?	11) Waj wini wareja atrašt kahdu wil- tigu leezibu?
5) No Jesus winam atbildeja?	12) Kas tatschu wisu pehz tapa pa- nahsts?
6) Jesum tā runajot, ko kahds no šu- laineem darija?	
7) No Jesus schim šulainim atbildeja?	

13) Ko augstais preesteris Raiwašs Jesum jautāja?	17) Kā Raiwašs pret šķo Jēsus ieezību isturejās un ko winsch sazija?
14) Kā Jēsus pret šķo jautajumu isturejās?	18) Ko ziti augstee preesteri Raiwašam uš to atbildeja?
15) Ko tad Raiwašs Jēsum prafija?	19) Kā augstee preesteri tagad pret Jēsu isturejās?
16) Ko Jēsus šķe sem švehrasta atbildeja?	

54. Peteris ašleeds Jēsu.

Mat. 26; Mart. 14; Luht. 22; Jahn. 18.

Kad Jēsu šanehma, tad Jahnis un Peteris gahja notahlēm karawihreem pakat. Jahnis bij augstajam preesterim pašihstams un eegahja lihds ar Jēsu augstā preestera pili, bet Peteris palika durwju preekščā. Tad Jahnis isgahja un runaja ar durwju fargataju un eeweda Peteri eekščā.

Tad ta kalpone, kas bija durwju fargataja, sazija uš Peteri: „Waj tu ari neefi weens no wina mahzektēem?“ Tas atbildeja: „Es neefmu; es ari nesinu, ko tu runā.“ Tad gailis dšeedaja pirmo reisi.

Pehz tam Peteris gahja preekščanamā un šidijās pee uguns, ko karawihri bija šatuhruschi. (A) Tad zita kalpone, Peteri eeraudšijufi, sazija uš teem, kas tur stahweja: „Schis ari bija pee Jēsus no Nazaretēs.“ Bet winsch leedsās, šwehredamīs: „Es to zilweku nepašihstu.“

Peteris ašleeds Jēsu.

Pehz masa brihscha tur wehl ziti peestahjās. Un kahds augstā preestera kalps, radineeks tam, tam Peteris bija nozirtis labo auš, apleezinaja un sazija: „Waj es tewi neredšēju dahrsā pee wina?“ Un tee, kas tur klast stahweja, sazija: „Pateefi, tu efi weens no teemi; tu efi Galileetis, no tawas walodas to war noprast.“ (B) Tad atkal Peteris eefahsta nolahdētees un nodeewotees: „Es to zilweku nepašihstu.“ Un tuhdat gailis dšeedaja otru reisi.

Tad Peteris peemineja Jēsus wahrduš, ko winsch tam bija sazijis:

„Pirms gailis divas reises dseedās, tu mani trihs reises aisleegsi.“
 Un ahrā isqahjis, winsč raudaja gaušči.

A) Austrumneeku mahjas bij isčetrstuhru ehkas ar pagalmu widū, kurā no celas eekuhwa zaur diweem to hrteem. Bahrtus fargaja pa leelakai daļai ņeeveetes. Tadehš ka naktis deentwidus ņemēs allašč stipri wehšas, tad kara-wihri ņatuhra pagalmā (preekšnamā) uguni; no ņejeenes wareja ari redset un dširdet, kas notika eekšējās telpās, jo durwis ņahweja wašā.

B) Galileešči runaja ņajauktu walodu, tadehš tee nedrihšteja Judejas ņinagogās lašit preekšā ņwehtos rakstus.

Jautājumi:

1) Kad ņesu ņanehma Getsemenes dahršā, kur wiņa mahžeeki tad palifa?	9) Kas tuhliņa pehž ņečo ņarumu notifa?
2) Kur mahžeeki gahja karawihreem notahlēm palaf?	10) Kur Peteris pehž tam tad gahja?
3) Kur mahžeelis ņahnis eegahja?	11) Ko tur atkal kašda zita kaļpone Peteri redsedama ņazija?
4) Kur mahžeelis Peteris palifa?	12) Ko Peteris uš to atkal atbildeja?
5) Kur wehšaf ari Peteris tapa ee-wehts?	13) Pehž maša brihšča, kas atkal tur pagalmā notikās?
6) Kas tur ar Peteri ņarunajas?	14) Kā Peteris tagad noleedša ņawu ņafaru ar ņesu?
7) Ko durwju fargataja kaļpone uš Peteri ņazija?	15) Kuru reisi tagad nu gailis dseedaja?
8) Ko Peteris wiņai atbildeja?	16) Ko Peteris ņe nu atminejās?

Atkarotšanas jautājumi.

I.

1) Kur ņesus ar ņaweem mahžeekem pehž ņwehtā wafarehdeena eestahdišanas nogahja? 2) Ko ņesus ņazija uš ņaweem mahžeekem, kā wiņi pret wiņu ištureņes? 3) Ko ņesus Getsemenes dahršā darija? 4) Zif reišas no weetas ņesus tur luhdša Deewu? 5) Zif gaušči wiņšč tur nahwes isbailes žihņijas? 6) Kā wiņa mahžeeki par to laiku išturejas?

II.

1) Kur ņudašs ņskarjots ņinaja, kur ņesus ar ņaweem mahžeekem mehdsā arweem ņapulzetees? 2) Ko ņudašs uš tureeni noveda? 3) Ar kašdu ņihmi ņudašs nodod ņawu kungu un Mahžitaju? 4) Kā ņesus tur išturejās pref ņaweem eenaidneekem? 5) Kā mahžeeki gribeja ņesu aistahwet? 6) Ko ņesus ņazija, ko wiņšč waretu luhgt no ņawa Dehwa?

III.

1) Kur karawihri ņesu pehž ņanemšanas noveda? 2) Ko Annašs ņesum jautaja? 3) Kašdu leeziņu ņesus nodewa Annašam uš wiņa jautajumu? 4) Kur ņesu pehž tam noveda? 5) Ko kaūwašs ņesum prašija, lai wiņšč ar ņwehraftu apleezina, kas wiņšč tahds efot? 6) Ko ņesus ņe nu ņewis apleezinaja, kas wiņšč ir?

IV.

- 1) Kur palika Jēsus mahžekki, kad viņu kūngu šānehma Getsemenes dāhršā?
- 2) Kuri divi mahžekki gājja karavīhreem notahlēn pataļ?
- 3) Kas tur augstā preeštera pili ar Pēteri šarunajās?
- 4) Sā Pēteris tur apleezina šatvu šataru ar to kūngu?
- 5) Zif reišes Pēteris tur aisseedja šatvu kūngu?
- 6) Kad viņšch wehlaš atgahdinajās ta kūnga wāhrdus, ko Pēteris tad darija?

55. Judasa gals.

Mat. 27. Luht. 22.

Rihta agrumā wiši augstee preešteri un kauschu wezaji šarunajās pret Jēsu, tā viņu nonahmetu. Un viņu šaištija, aišweda un nodewa femes walđitajam Ponzium Pilatum. (A)

Kad Judas redseja, ka Jēsus bija pašudinats, tad tas tam bija loti šehhl, un viņšch atnesa atpataļ tos 30 šudraba gabalus augstajem preeštereem un wezajem un šazija: „Es esmu grehkojis, nododams nenoseedjigās asinis.“ Tee atbildeja: „Kas mums par to behdās? Raugi tu patš.“ Un nomētis tos šudraba gabalus Deewa namā, viņšch aišgājja un pakabraš.

Bet augstee preešteri nehma tos šudraba gabalus un šazija: „Tas nepeeklahjas, ka mehš tos metam Deewa šchirštā, jo ta ir asins nauda.“ Bet tee šarunajās un pirka podneeka tihrumu šwešchneekem par kapšehtu, ko nošauza par asins tihrumu.

A) Romeešchu femesfogi pastašwigi dšihwoja Zesarijā, tikai pa Judu šwehtkeem tee mehšja naht uš Jerusalemi, lai buhtu turumā, kad laudis, kas bija nemeerā ar Romeešheem, warbuht zeltu dumpi.

B) Judas bija šagaidijis waj nu Jēsus attaišnosčanu zaur teesu, waj ari Jēsus pašča atšwabinaščanos no eenaidneekem. Wišch gan gribeja nopelnit išfolito naudu, bet newehlejš Jēsus nahwi.

Š a u t a j u m i :

1) Rihta agrumā, ko augstee preešteri un kauschu wezajee šarunajās?	10) Kur Judas nometa tos 30 šudraba gabalus?
2) Kur tee Jēsu šaištiti aišweda?	11) Ko viņšch tad šew padarijis?
3) Kas Ponzius Pilatus tahds bija?	12) Waj Judas newareja wehl grehtu peedoščanu dabut?
4) Kas tolaitus Judus Palestinā pahrwaldija?	13) Ko Deewš grib no wišēem grehzi- neekem?
5) Nahda walđiščanas wara Ponzium Pilatum bija pahr Judeem?	14) Kur augstee preešteri newehlejšās tos šudraba graščus eemest?
6) Kam palika šehhl, kad viņšch redseja ka Jēsus pašudinats?	15) Sā wiini šcho naudu nošauza?
7) Ko Judas ššarjats tad darija?	16) Ko tee šarunajās pirkt par šcho naudu?
8) Ko viņšch apleezinaja, ešam šauna darijis?	17) Sā wiini nošauza šcho nopirkto podneeka tihrumu?
9) Ko augstee preešteri Judasam uš to atbildeja?	

56. Jesus Ponzius Pilatus un Erodius preefshâ.

Mat. 27; Mark. 15; Luht. 23; Jaan. 19.

Judi, aifweduschi Jesu pee Ponzius Pilatus, negahja teefas namâ, ka netaptu neschkihsti, bet waretu ehst leeldeenas jehru. (A) Tad Pilatus pee teem isgahja ahrâ un fazija: „Ro juhs fuhdsat par scho zilweku?“ Tee atbildeja un fazija uf winu: „Ja schis nebuhtu laundaritajs, tad meh's to tewim nebuhtu nodewuschi!“ Pilatus fazija uf teem: „Tad nemat juhs winu un teefajat pehz fawas bauflibas!“ Judi tam atbildeja: „Mums naw brihw neweenu nonahwet.“ Tad Judi eefahka to apfuhdsset, fazidami: „Winsch fazauz muhsu tautu un aifleeds keifaram dot meslus, fazidams: „Winsch esot Kristus, weens kehniusch.“ (B)

Tad Pilatus eegahja attal teefas namâ, aizivaja Jesu un fazija uf to: „Waj tu esi tas Judu kehniusch?“ Jesus atbildeja: „Mana zwalfstiba naw no schis pasaules; ja mana walfstiba buhtu no fctis pasaules, tad mani kalpi kautos par to, ka es Judeem netopu nodots.“ Pilatus fazija uf to: „Tad tu tomehr efi kehniusch?“ Jesus atbildeja: „Tu to faki, es esnu kehniusch. Es tapehz esnu dsimis un pasaulê nahis, ka man buhs apleezinat pateefibu. Itweens, kas ir no pateefibas, dsird manu balsi.“ Pilatus atbildeja: „Kas ir pateefiba?“ (C) Un to fazijis, winsch isgahja pee Judeem un fazija uf teem: „Es pee ta neatrodu nefahdas wainas“.

Bet augstee preesteri un rakstu-mahzitaji stahweja un fuhdsjeja to gauſchi, fazidami: „Winsch laudis ſtubina uf dumpi, mahzidams pa wiju Judu ſemi, eefahkdams no Galilejas lihds ſchejeenei.“ Kad Ponzius Pilatus dabuja ſinat, ka Jesus peederot apatſch Erodius teefas, tad winsch to noſuhtija pee Erodius, kas tanis deenâs ari bij Jerusaleme.

Bet kad Erodius redseja Jesu, tad tas tapa koti lihgsms. Jo tas jau ſeu winu labprah't gribeja redset, tadeht ka tas dauds no wina bija dsirdjeis un zereja redset no wina kahdu brihnuma ſihmi un tas daschadas leetas waizaja no wina. Bet winsch tam neatbildeja ne neeka. (D) Judi winu ari te gauſchi apfuhdsjeja. Bet Erodius ar ſawu pilsſaini winu nizinaja un apmehdija un, tam baltu drehbi apwilzis, to fuhtija atpakat pee Ponzius Pilatus. (E)

Tanî deenâ Ponzius Pilatus un Erodius tapa par draugeem, jo papreefſch tee ſawâ ſtarpâ bij eenaidâ.

Pilatus ſaaizinaja angstoſ preesterus, wirſneefus un laudis un fazija uf teem: „Juhs ſcho zilweku eſat atweduschi pee manis, ka winsch laudis nowehrſchot. Un redſat, es wiku esnu iſklauschinajis juhsu

preekschâ un neefnu atradis pee ta zilwela nekahdas wainas, par to juhs winu apjuhdsat. Un ari Eroodus ne, jo tas winu pee mums juhtilis atpatal un redsi, winsch neta naw darijis, ar to buhtu pelnijis nahwi. Tapeh3 es winu gribu pabrmahzit un atlaist.

A) Abrigâ sinâ Judi fargas no neschthista, bet firdi teem fleptawibas no-doms.

B) Judi Jesu apjuhds par dumpineeku; jo tas, ka Jesus ir Deewa Dehls, nepeeschirs Pilatus azis nekahdu wainu.

C) Pilatus gribeja teikt, ka pateefibas neta naw. No tam war redset paganu ismifumu un weenaldsibu tizibas leetas.

D) Eroodus nejantaja Jesum, gribedams atgreestes, bet lai apmeerinatu jinkahribu, tadeht Jesus atstahj to bes atbildes.

E) Tahdeem wihtreem, kas peeteizâs us kahdu amatu, bija peh3 Romeeschu paraduma jane3a balts mehtelis. Apwilkdams Jesum baltu mehteli, Eroodus to apfmej, ka tas pats darijees par Judu tehniu.

Z a u t a j u m i :

1) Kad Judi aijweda Jesu pee Ponzius Pilatus, kur wini paschi newehlejâs ee-eet?	13) Us to augstee preesteri un rakstumahzitaji tomehhr pastahweja?
2) Stamdeht wini newehlejâs ee-eet teefas namâ?	14) Pee ka Ponzius Pilatus Jesu no-fuhtija?
3) No Pilatus tad darija un Judeem prafija?	15) Kas Eroodus tahds bija?
4) Par kahdu Judi Jesu apjuhdsjeja?	16) Kur Eroodus waldija?
5) No Pilatus gribeja, lai Judi paschi ar Jesu dara?	17) Kur Eroodus us Leeldeenas-fweht-keem bij atrauzis?
6) No Judi Pilatum us to atbildeja, kas wineem naw brihw darit?	18) Nâ Eroodus ifturejâs, kad winsch dabuja redset Jesu?
7) Ar to Judi Jesu apwainoja?	19) Stamdeht winsch tapa tik lihgmis Jesu redsot?
8) Pilatus eegahjis atkal teefas namâ, to winsch Jesum prafija?	20) Nâ Eroodus Jesu pahrklauschinaja?
9) No Jesus winam us to atbildeja?	21) No Jesus winam atbildeja?
10) Par kahdu Jesus tomehhr feliw ap-leezinâs?	22) No Eroodus ar Jesu tad darija?
11) Stamdeht Jesus ir dšimis un nahziz pasaulê?	23) Kas tani deenâ starp Ponzius Pilatu un Erodu notikâs?
12) Waj Pilatus atrada kahdas wainas pee Jesus?	24) No Ponzius Pilatus augstajeem preestereem un wi3eem kaudim apleezina par Jesu?

57. Jesu no3oda us nahwi.

Mat. 27; Mark. 15; Luht. 23; Jahn. 19.

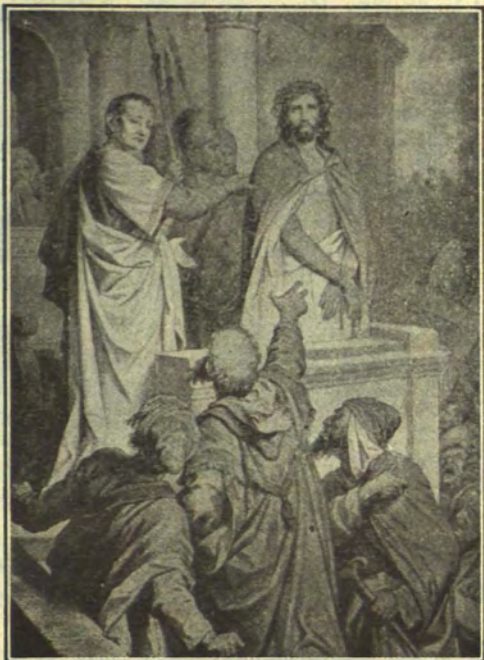
Swehtkos semes waldineeks bij eeradis Judeem atlaist weenu zeetumneeku, kahdu tee gribeja. Bet to brihdi tam bija weens sinams zeetumneeks, dumpineeks un fleptawa, wahrda Baraba. Pilatus sazija us teem: „Kuru juhs gribat, lai es jums atlaischu? Barabu waj Jesu,

kas top šaukts Kristus?" Jo wünsch sinaja, ka tee to bija nodewuschi no štaudibas.

Tad augstee preesteri un wezaji pahrumoja laudis, isuhgtees Barabu, bet Jesu nokaut. Kad nu jemes walditajš atkal jautaja: „Kurū juhs gribat no schein diweem, lai es atlaischu?" Tad tee sazija: „Barabu!" Tad Pilatus sazija us teem: „Ko tad lai es daru ar Jesu, kas top šaukts Kristus?" Wiši sazija: „Sit wimu krustā! Sit wimu krustā!" (A) Bet Pilatus wehl trescho reisi sazija us teem: „Ko tad wünsch darijis kauna? Es pee wina neatrodu nekahdas wainas, tapehž es wimu gribu pahrumahjit un atlaist." Bet tee wehl wairak brehža un sazija: „Sit wimu krustā!"

Pilatus, gribedams laudim istapt, nodewa Jesu karawihreem, lai tee to šcaustu. Tee nehma Jesu pee sewis teefas namā, šasauza ap wimu wišu to pulku un wizu šcauta. Tee wimu nogehriba un winam aplika purpura mehтели; un ehrtščku kroni nopinuschī, tee to lika us wina galwu un dewa tam needru labajā rolā, lozija zetūs wina preeščhā un apsmehja wimu un sazija: „Sweits! Judu kehni!" Tee winam šplahra azis, nehma to needru, un fita wina galwu un to plikeja.

Behž tam Pilatus pawehleja Jesu išwest abrā pee laudim. Tad Jesus isgahja, ehrtščku kroni un purpura drehbi nesdamš, (B) un Pilatus sazija: „Medšat, kahds žilweks!" (C) Kad nu augstee preesteri un sulaini to redseja, tad tee brehža un sazija: „Sit wimu krustā!" Tad Pilatus sazija zeturto reisi: „Es nekahdas wainas neatrodu pee wina." Tad Judi winam atbildeja: „Mums ir hausliba, un pehž muhsu hauslibas winam buhs mirt, jo wünsch pats sewi darijis par Deewa Dehlu. Ja tu scho palaidiši wakā,

Mediat. kahds žilweks.

Mediat. kahds žilweks. Kad nu augstee preesteri un sulaini to redseja, tad tee brehža un sazija: „Sit wimu krustā!" Tad Pilatus sazija zeturto reisi: „Es nekahdas wainas neatrodu pee wina." Tad Judi winam atbildeja: „Mums ir hausliba, un pehž muhsu hauslibas winam buhs mirt, jo wünsch pats sewi darijis par Deewa Dehlu. Ja tu scho palaidiši wakā,

tad tu neesi keisara draugs: Jo kas pats zelas par ķehniņu, tas keisaram pretineeks." (D)

Kad Pilatus šķērs wahrđus dširdeja, tad winsch bijajās un, nosehdees uš ņogatrehšla, ņazija uš Judeem: „Redjat, juhšu ķehniņsch!“ Bet tee brehza: „Nost! Nost! Sit to kruzta!“ Pilatus ņazija uš teem: „Waj mon buhs juhšu ķehniņu fışt kruzta?“ Augstee preesteri atbildeja: „Mums naw ķehniņa, tif weens keisars.“ (E)

Kad Pilatus redseja, ka winsch neneeka nespehji isdarit, bet ka jo leels trofņis zehlās, tad winsch nehma uhdeni un masgaja rofās ļauschu preefšā (F) un ņazija: „Es ešmu nenoseedšigs pee ņhi tainā ašinim; raugat pašchi!“ Tad wišī ļaudis atbildeja un ņazija: „Wina ašins lai nahļ pahr mums un muhšu behrņeem!“ (G) Tad Pilatus teem atlaida Barabu, bet Jesu nodewa, lai tee to fıştu kruzta.

A) Kruzta nahwe bija moku un ļauna pilna nahwe. Ar to ņodija wehrgus un leelus noseedšneekus.

B) Purpura drehbi un kroni nes ķehniņsch, ehrtšķķu kroni liķa Jesum galwā neween tadehš, lai tas tam daritu ņahpes, bet ari par ašņmeekļu, jo tas nefadereja kopā ar purpura drehbi.

C) Pilatus gribeja modinat ļauschu lihdšjeetibu, zeredams, ka tad tee atfazijees no ļauna nodoma.

D) Judi wiņu draud ašņuhdset neustizigajam keisaram Tiberijam, kas ļawus awašņneekus masako aišdomu dehš neween atzehļa no amata, bet ņodija pat ar nahwi.

E) Judi leekuko padetwibu Romas keisaram.

F) Pilatus ņķķihstijās pehž Judu eerabuma; bet ņhi ahrigā ņķķihstišķanās nespehja nomasgat wiņa awtraipito firdsapšinu.

G) Judu wahrđi peepildijās Jeruņalemes išpostišķanā.

Santajumi:

1) Ko Pilatus uš ņwehtkeem bij eera-	9) Kam Pilatus Jesu nodewa, ļaj tee
dis Judeem atļajst?	to ņķķauštu?
2) Nahđs sinams zeetumneeks toreij	10) Kā karawihri išturejās pret Jesu?
bij Jeruņalemes zeetumā?	11) Kad karawihri bij Jesu tā awņneh-
3) Par ko Baraba bij awzeetinats?	jušchi un fītuschi, kur Pilatus liķa
4) Ko Pilatus uš Judeem ņazija, ko	Jesu tad išwest?
lai wiņi išwehļās?	12) Nahđā išķatā Jesus tapa išwests
5) Kapehž Pilatus liķa ņķķo išwehļi	ahrā pee ļaudim?
Judeem preefšā?	13) Ko Pilatus uš ļaudim ņazija?
6) Uš ko preesteri un wezaji ļaudis	14) Ko augstee preesteri un ņulaini da-
pahrrunaja?	rija Jesu tahđu redšedami?
7) Ko semes walđitajs atkal Judeem	15) Ko Pilatus atkal ņazija?
jautaja?	16) Zil reises Pilatus nu bij apleeži-
8) Ko ļaudis brehza un ņazija, ļaj	najis Jesus newainibu?
ar Jesu darot?	

17) Ko Judi saziija, kas wineem esot bauslibā?	20) Kur winsch tad tuhda? noshdas?
18) Ar ko Judi draudeja Pilatu, ja winsch Jesu palaištu waka?	21) Kā Pilatus nosauza Jesu preechsch Judeem?
19) Kad Pilatus schos draudu wahr- dus dsirdeja, kas ar wina notikās?	22) Kad Pilatus redseja, ka winsch ne- neeka neshpehja isdarit, ko tad winsch ar Jesu darija?

58. Jesus nahwes zelsch.

Mat. 27; Mark. 15; Lukt. 23.

Kad karawihri Jesu bij apmehdijušchi, tad tee winam nowilka purpura mehteli un tam apwilka wika pascha drehbes un wina noweda, ka fistu krusa; un winsch nesa fanu krusu.

Bet iseedami, tee atrada weenu zilweku no Kirenes, wahrdā Simani, un to speeda Jesum krusu nest.

Veels kauschu un seewu pulks winam gabja pakā; tās wina scheloja avraudaja. Bet Jesus, atgreesees, saziija

us tām: „Jubs Jerusalemes meitas, neraudat par mani, bet raudat paschas par sewi un saweem behrneem! Zo nahks deena, kad tee eesahls fazit us kalneem: Kribtot us mums! Un us pakalneem: „Apklahjat muhs! (A) Zo kad to dara pee šaka toka, kas tad notiks pee šakaltuscha?“ (B)

Jesus nes krusu.

Uri diwus laundaritajus noweda, lai tos nomaitatu lihds ar wina.

A) Jesus aistrada us Jerusalemes breesmigo galu. Tas posts, kas nahks pahr Judeem wina grehku dehs, buhs til leels, ka tee labpraht wehseees nahwi un usstatis to par atpestischamu. Tas teescham peepildijas, kad Titus 70. g. p. Kr. aplenza Jerusalemi un pilsehta plosijās bads, slimibas un dumpis.

B) Šakais toks ir Jesus, kas nesa kauna naw darijis un tomehr itaiga nahwes zeku. Bit leela tad buhs Deewa dusmiba pee šakaltuscha toka, t. i. Judeem.

Jautajumi:

- 1) Kad karawihri Jesu bij apmeh-
dijuschi, ko tee tad ar winu darija?
- 2) Ko Jesus pats nesa?
- 3) Jeedami no pilsehtas, ko wini at-
rada?
- 4) Ko karawihri speeda Sihananim
darit?
- 5) Kas Jesum gahja pakal ahrâ no
pilshehtas?
- 6) Ko Jerusalemes feelwas darija?
- 7) Ko Jesus, atgreesees, us tam sa-
zija?
- 8) Kad schi deena nahza, kad Jesus
breesmiga papreekschludinaschana
peepildijas?
- 9) Kasds breefmigs Deewa fods wehl
tagad aut pahr Judeem no schas
papreekschludinaschanas?
- 10) Kad Judu besdeewigee wahrdi pee-
pildijas, ko wini Pilatum sazija,
ka lai Jesus asinis nahf pahr wi-
neem un winu behrneem?
- 11) Ko karawihri wehl lishd ar Jesu
isweda, lai tos nomaitatu?
- 12) Kasda deena tas notika, kad Jesus
tapa nofodits us nahwi?

Atkahrtošanas jautajumi.

I.

1) Ko augstee preesteri un kauschu wezajee farunajās pret Jesu? 2) Kur Jesu tad aisweda? 3) Kam palika ischehl par sawu nedarbu, kad Jesus tika pa-
judinats? 4) Ko Judajs augstajem preestereem sazija? 5) Kasdu breefmigu
grehtu Judajs wehl pehz tam pastrahdaja? Kas par teem 30 sudraba gabaleem
tika nopirkts?

II.

1) Judi aisweduschi Jesu pee Pilatus, kur wini paschi neivehlejas eecet?
2) Par ko Judi Jesu apsuhdseja? 3) Par ko Jesus felwi apleezinajās Ponzius
Pilatus preekschā? 4) Pee ka Ponzius lika Jesu nosuhit? 5) Ko Erodis darija
ar Jesu? 6) Pehz apmehdischanas, pee ka Erodis sushija Jesu atpakal?

III.

1) Kasds paradums semes walbineekam bij, us swehtkeem Judeem ko darit?
2) Kas par sinamu zeetunneeku to brihdi bij Jerusalemes zeetumā? 3) Kasdu
iswehli Pilatus lika Judeem tagad preekschā? 4) Kuru Judi luhdsa, lai atlai-
sch no zeetuma? 5) Ko Judi gribeja, lai ar Krištu dara? 6) Ko Pilatus beidsot
darija ar j?

IV.

1) Kur romeeschu karawihri Jesu noweda? 2) Ko Jesus pats darija? 3) Ais-
eedami, kasdu jilweku tee atrada? 4) Ko wini speeda tam darit? 5) Kas par Jesus
nodoschani nahwe ischelojās un raudaja? 6) Ko Jesus runaja us Jerusalemes
seewain?

59. Jesus pec frusta.

Mat. 27; Mark. 15; Luhl. 23; Jahn. 19.

Fad tee nahza pee weetas, ko sauza par Golgatu, t. i. peeres weetu,
tad tee tur sita frusta Jesu un abus saundaritajus, weemu winam
pa labo roku un otu pa kreiso. Bet Jesus luhdsa Deewu, sazidams:
„Tehws, peedod teem, jo tee nesin, ko tee dara!“

Pilatus lika wirsralstu frusta galā pahr wina galwu, un tur bija
rakstits: „Jesus no Nazaretis, Judu kehninsch.“

Kad nu karawihri Jesu bija fituschi krusstā, tad tee nehma wina drehbes un lita tšhetrās dalās, itweenam karawihram weenu datu, un ari swahrkus. Bet swahrki bija neschuhti, no augšceenes zaur zaurim austi. Tad tee šazija šawā starpā: „Tos nedalifim, bet metifim kaulinus par teem! Un tee tā darija. Tad peepildijās tee raksti, kas šaka: „Tee manas drehbes ijdalijuschi šawā starpā un kaulinus metušchi par manem swahrkeem.“

Bet tee, kas garam gabja, šaimoja un fratija galwas un šazija: „Ja ta efi Deewa Dehls, tad kaph no trusta semē!“ — Tapat ari augstee preesteri winu apmeh-

dija lihds ar rakstuhajitajeem un wezahajitajeem un šazija: „Žitus winsch pestijis, un sewi pašchu winsch newar pestit. Ja winsch tas Israekta kehninsch, tad lai nu winsch nekahpj no krussta, tad mehš winam tizešim!“ (A) — Ari weens no teem kaundaritajeem winu šaimoja, šazidams: „Ja tu efi Kristus, tad pašch lihdses pats sew un mums.“

Jesus pee trusta.

Bet otrs to aprahja un šazija: „Un tu ari nebištees no Deewa, kas efi tani pašchā sodibā? Un tomehr mums pareiši noteel. Žo mehš dabunam, ko ešam nopelnijuschi ar šaweem darbeem, bet šchis neka kauna naw darijis.“ Un winsch šazija us Jesu: „Kungs, peemini mani, kad tu nahfē šawā walsstibā!“ Jesus šazija us to: „Bateefi, es tew šaku, šchodeen tu buhfi ar mani Paradišē.“

Bet tur pee krussta stahweja Jesus mahte, Marija Madala un žitas seewas, kas Jesum bija nahfuschas lihdsi no Galilejas. Kad nu Jesus redseja šawu mahti un Žahni, ko winsch mihleja, stahwam, tad winsch šazija us šawu mahti: „Redsi, taws dehls!“ Un us Žahni winsch šazija: „Redsi, tawa mahte!“ Tai pašchā stundā Žahnis to nehma pee sewis.

No šchis stundas (ap pusdeenu) metās tumšs pahr wišu šemi lihds dewitai stundai. Bet ap dewito stundu Jesus brehža leelā brehšchanā: „Mans Deews, mans Deews, kapehž tu mani efi atstahjis!“

Behz tam winsch fazija: „Man slahpst!“ Tur stahweja trauts, pilns ar etiki, un karawihrs notezeja, pildija schwammu ar etiki, lika to uf needras un dsirdija Jesu.

Kad Jesus bija baudijis etiki, tad winsch fazija: „Tas ir peepildits!“

Tad winsch wehl fajuza stipra balsi. „Zehws, es nododu fawu garu tawas rokās!“ To fazijis, winsch nokahra galwu un islaida dwehseli.

Tani paschā brihdi preeskikaramais auts Deewa namā pahrpilhsa diwoš gabalos no augškas lihds semei; seme trihzeja, atminu kalni šaplihsa, un kapi atdarijās. Karawirsneeks un fargi, kas stahweja pee Jesus krusa, redsedami, kas notika, toti isbijās un fazija: „Pateesi, schis ir bijis taisns zilweks un Deewa Dehls!“ (B)

Un wisi, kas tur klast bija, un redseja, kas notika, fita pee kruschim un greešās atpatak.

A) Sainoschana ir weentahrschu, nemahzitu lauschu publa atreebiba. Augstas fahrtaš tur nemehts peedalktees; kad nu augstee preesteri ari lihds ar laudim saimo Jesu, tad no tam waram wehrot, ka tee ais leela eenaida pret Jesu aismiršt pat fawu zeenibu.

B) Karawirsneeks bija pagans. Redšot brihnischigās sikhmes, winsch top tizigs.

Fantajumi:

1) Pee lahds weetas tee Jesu, krusu nesot, noweda?	13) Kas tur pee Jesus krusa wehl stahweja?
2) Ko romeeschu karawihri ar Jesu tur darija?	14) Ko Jesus fazija uf fawu mahzeffi Zahni?
3) Ko wehl tur fita krusā?	15) Ko winsch fazija uf fawu mahsti?
4) Ko Jesus luhdja par faweem eenaidneekem?	16) Kas no schis stundas pahr wisu semi notikas?
5) Rahdu wirsrahtu Pilatus lika uslitt pahr Jesus krusu?	17) Ko Jesus fazija ap dewito stundu?
6) Ko karawihri darija ar Jesus drehbem?	18) Kā tolait deenu stundas tapa skaititas?
7) Kas ar scho kaulinu meschanu peepildijas?	19) Ko Jesus behz tam fazija?
8) Kā garamgahjeji Jesu saimoja?	20) Ko karawihri dewa Jesum dsert?
9) Ko augstee preesteri un rakstu-mahzitari darija?	21) Behz etika baudischanas, ko Jesus tad fazija?
10) Ko weens no laundaritajeem darija?	22) Rahds ir Jesus pehdejais wahrds pee krusa?
11) Ko tas otrais laundaritajs fazija?	23) Kā Jesus nahwe top aprakstita?
12) Ko Jesus schim laundaritajam atbildeja?	24) Rahdas brihnischigās parahdibas noteetas, tad Jesus miršt?
	25) Ko karawirsneeks to redsedams fazija?

60. Jesu gulda kapā.

Mat. 27; Mark. 15; Lukt. 23; Zahn. 19.

Ta deena, kad Jesu fita krusā, bija šataiřschanās deena uf leeldeenam. Bet pehz Mosus bauslibas nebij atkauts notesatus zilwekus pa swehtdeenu atstahst pee krusa. Tapehz Judi nahza pee Pilatus un luhdja, ka tas liktu krusā fista jeem lausit leelus, lai winu meesas waretu nohemt no krusa.

Tad karawihri nahza un lausija leelus abeem laundaritajeem, kas lihds ar Jesu bija fisti krustā. Bet tad tee nahza pee Jesus, tad tee winam leelus nelausa, jo tas bija jau nomiris. Bet weens no karawihreem winam eeduhra sahnos ar schēhpu, un tuhdat istezeja afinis un uhdens. (A) Tā tapa peepildits tas raksts, kas fata: „Neweenu no wina lauleem nebuhs salauts.“

Tad nahza weens runastungs, wahrda Jaseps no Arimatijas; tas bija labs un tains wihrs, kas nebija peemetees Judu padomam un darišchanai. (B) Schis ari pats gaidija us Deewa walstibu un bija Jesus mahzellis, bet slepeni, bihdamees no Judeem. Schis, eegahjis drofchi pee Pilatus, luhdja Jesus meesas. Bet Pilatus brihnijs, ka Jesus jau bija nomiris, (C) un kapteinu aizinajis, winsch tam jautoja, waj jau ilgi, ka Jesus nomiris. Un no kapteina wisu išklauschinajis, winsch atwehleja dot Jasepam Jesus meesas.

Jesu gulda tapa.

Ari Nikodemus nahza, kas zitureij nakti pee Jesus bija nahzis, un atnesa dahrgas swaidamās sahles. Tad tee nehma Jesus meesas un tās ar tām sahlem eetina lihku autos, tā Judi mehds glabat.

Tani weeta, kur Jesus bija fists krustā, bija dahrs un tani dahrsā jauns kaps, ko Jaseps preeksch sewis klinti bij izjirtis. (D) Tur tee guldija Jesus meesas un, leelu atmini preeksch kapa durwim aishweluschi, tee aishgahja.

Ari tās šeewas, kas ar winu bija nahkuschas no Galilejas, gahja pakat un skatijās us kapu, tā Jesus meesas tapa noliktas. Atpakat greeuschās, tās šataifija dahrgas swaidamās sahles. (E) Bet pa swehto deenu (t. i. sestdeenu) tās bija klusu pehz bauslibas.

Otrā deenā, kas naht pehž fotaiššchanās deenas, sapulzejās augstee preesteri un wariseji pee Pilatus un sazija: „Kunge, mehž atminamees, ka schis wiltneeks, wehl dšihws buhdams, sazijis: Pehž trim deenam es gribu augšcham zeltees. Tapehž pawehli, ka kaps stipri tcp apšargats lihds treschaj deenai, ka wina mahžekli nenahť un winu nenosog un nesaka laudim: Winsch no mironeem augšcham zehlees. Un tā pehdeja wiltiba buhs nitkata, nekā pirmā.“

Bet Pilatus teem atbildeja: „Te jums ir sargi, ejat un sargajat to, tā šinadami.“

A) Afinis un uhbens, kas istezeja no Jezus meesām, leezinaja: 1) ka Jezus bijis patees zilweks ar meesu un afinim un 2) ka winsch teescham bija miris, jo afinis bija šarezejšchās.

B) Jaseps no Arimatijas bija balsojis pehdeja augstās teešas sehde pret Jezus noteesajchānu uš nahwi.

C) Kruštā sistee mehđja dšihwot diwās lihds trihs deenas.

D) Judi pa seelakai dalai izžirta stahwās klinkschu seenās lambarus, kuros tā lahđā kapi gulđija mironus un aishwehla atmenus preeščhā. No ahrpušes schos atmenus mehđja nobaltot, lai kapi jau no tahleenes buhtu redjami.

E) Batars jau bija peenahžis. Pehž pulsten sešcheem eesahťās sabats (t. i. swehtdeena), tadehl seewas nedrihšteja Jesu hwaidit wehl tai pašchā deenā.

J a u t a j u m i :

1) Kas ta bij par deemu, kad Jesu sita kruštā?	10) Kas ari wehl nahza un atnesa dahrgas hwaidamās jahles?
2) Kas pehž Mošhs baušibas nebij atlaufs?	11) Ko wini darija ar Jezus meesam?
3) Ko Judi luhđja Pilatum, lai winsch liktu darit?	12) Kas tani weetā bij, kur Jezus bija sistē kruštā?
4) Ko karawihri darija ar abeem launbaritajeem?	13) Kas schai dahrja klinti bij izžirts?
5) Waj wini Jezum ari lausa leelus?	14) Ko wini schai kapā gulđija?
6) Kahdam rakstam wjadbeja tapt pezpilditam?	15) Ko wini aishwehla preeščhapa kapā durwim?
7) Kas par eewehrojānu wihru nahza pee Pilatus?	16) Kas wehl tur nahza un statijas ka Jezus meesas tapa gulđitas kapā?
8) Ko Jaseps no Arimatijas Pilatum luhđja?	17) Ko mahjās pahrnahťušchās tās seewas jataijja?
9) Par to Pilatus hrihnijas?	18) Ko otrā deenā augstee preesteri, pee Pilatus nahťušchi, sazija?
	19) Ko Pilatus wineem atbildeja?
	20) Kā wini lita apšargat Jezus kapu?

61. Jezus zelas augšcham.

Mat. 28; Mark. 16; Luht. 24; Jahn. 20.

Swehtdeenā agri, gaismai austot, notika leela semestrihžeschana, jo ta kunga engelīs, no debešim nonahžis, peegabja un nowehla to atmini no kapa durwim un ussehđas wirsū. Wina gihmis bija tā sibins un ta drehbe til balta tā sneegs. Bet kapa sargi drebeja no leelām isbailem un palika it tā mirušchi.

Tat paschâ rihtâ, faulei lezot, nahza pee Jესus kapa Marija Madata un otra Marija un zitas Զeewas, nesdamas dahrgas Զahles, ar to winu Զwaidit. Զelâ tās runaja Զawâ starpâ: „Զas mums to afmini nowels no kapa durwin?“ Bet paslatijuschâs, tās redseja, ka afmins jau bija nowelst- Marija Madata tezeja atpakal pee Petera un Զahna un Զazija: „Զee to Զungu no kapa isnehmuschi, un mehš nesinam, tur tee to nolikuschj!“ (A)

Tās zitas Զeewas eegahja kapâ, bet Jესus meefas tās neatrada. Un notikâs, kad tās nesinaja, ko darit, tad pee tām peestahjâs diwi wihri, kam drehbes Զpihdeja it kâ sibins. Kad tās, pahrbijuschâs, notahra galwu, tad weens no teem Զazija:

„Neisbihstatees! Զuhs mekhejat dshwo pee miruschem? Wina wairis narw Զhe. Wusch ir augšham Զehlees! Redsat Զhe to weetw, tur tee winu nolika! Bet noejat un pasafat to wina mahzelleem.“

Pa tām starpâm isgahja Peteris un Զahnis un nahza pee kapa. Un tee abi gahja kopâ. Bet Զahnis gahja ischaf- lafi nekâ Peteris un nahza papreekschu pee kapa. Un peeleekdamees, wusch redseja linu outus tur noliktus, tomehr wusch negahja eekschâ. Tad ari Simanis Peteris nahza pee kapa un eegahja tur eekschâ un redseja linu autus tur noliktus. Զikai Զweedru auts, Զas bij ap Jესus galwu, nebija likts pee linu auteem, bet satihts Զawrup zitâ malâ. Tad ari Զahnis eegahja kapâ un redseja un tizeja. (B) Un abi mahzekli atkal aisgahja.

Daschi no Զargeem, pilsehtâ nahtuschi, stabhtija augstajeem preestereem wisu, Զas bija notizis. Un tee, ar wezajeem Զapulzejuschees, Զarunajâs un dewa Զarawihreem papilnam naudas un Զazija: „Զafat, ka wina mahzekli nakti nahtuschi un, juns gutot, to issaguschi. Զa tas semes waldneekam taps finams, tad mehš to gan pahrrunafim, un juhs warejat palitt bes behdam.“ Un Զargi, naudu nehmuschi, darija, kâ bij ismahziti.

Jesus zelas augšham.

A) Marija Madala domaja, ka Jezus lihkis sleveni aijnesh zita weetâ. Winas wehsti ishsirdejuſchi, Peteris un Jahnis ir pahrsfeitgi un steigſchus bodas us Jezus kapu.

B) Jezus augschamzelschanâs dod mums droſchibu, ka ari mehſ tapſim usmodinati no mironeem.

Z a u t a j u m i :

1) Kas svehtheenas rihtâ notifikas?	11) Ko weens no scheem wihreem tam seewam fazija?
2) Ko ta Kunga engelîs, no debefim nonahzîs, darija?	12) Pa tam starvam, kas ari wehl nahza pee Jezus kapa?
3) Kahds ſchîs engelîs iſſtatijaſ?	13) Ko Simanis Peteris un Jahnis tur kapâ atrada?
4) Kas notifikas ar kapa ſargeem?	14) Ko daſchi no kapa ſargeem ſtahtija aughtajeem preeſtereem?
5) Kas tai paſchâ rihtâ ſaulei lezot nahza pee Jezus kapa?	15) Ko aughtee preeſteri ar ſauſchu wezajeem ſarunajas?
6) Kamdehl winas nahza pee kapa?	16) Kâ wini ſarawihrus pahrunaja, ko tee lai ſalot?
7) Ko winas runaja ſawâ ſtarpâ?	17) Ko wini ſarawihreem par to dewa?
8) Pee kapa peenahſuſchas, ko winas redſeja?	18) Ko kapa ſargi tad ari darija?
9) Kapâ eegahjuſchas, ko winas tur wairs neatrada?	
10) Kas pee winam peestahjaſ?	

62. Seewas pee Jezus kapa.

Mark. 16, 1—8.

Un kad ta svehtha deena bija pagahjuſi, tad Marija Madala un Marija, Jehkaba mahte, un Salama pirka dahrgas ſwaidamâs ſahles ka tâs nahtu un wînu ſwaiditu. Un pirmajâ nedelas deenâ loti agri, ſaulei lezot, tâs nahza pee kapa, un runaja ſawâ ſtarpâ: kas mums to akwini nowels no kapa durwim? Un paſlatidamâs tâs redſeja, ka tas akmins bija nowelts; jo tas bija loti leels. Un kapâ eegahjuſchas tâs redſeja weenu jaunekli pa labo rofu ſehſcham apgehrbtu baltâs garâs drehbês. Un tâs iſbijâs. Wet wiſch us tam fazija: neiſbihſtaitees! juhs meklejat Jezu no Nazaretes, kas bija kruſtâ fiſts; tas ir augschamzehlées un naw ſcheitan; redſat ſche to weetû, fur wînu nolîfa. Wet noeita un ſakait to wina mahzkeem un Pehterim, ka wiſch juhsu preeſchâ noees us Galileju; tur juhs wînu redſefat, kâ wiſch jumîs ir ſazijîs. Un tas ſteigſchus iſgahja ahrâ un behdja no kapa, jo drebeſchana un bailiba tam bija uſgahjuſi, un neſazija neweenam neneeka, jo tâs bijâs.

Z a u t a j u m i :

1) Kad svehtha deena bija pagahjuſi, ko tâs tijigâs seewas ſagahdaja?	2) Ko pirmdeenas rihtâ winas darija?
	3) Zil agri winas nahza pee Jezus kapa?

- 4) Kà schàs seewas sauza pee wahrda?
- 5) Ko winas runaja sarwà starpà?
- 6) Kas aishwehla seelo afmini pee kapa durwim?
- 7) Pee kapa peenahfot, fo winas redseja?
- 8) Kur seewas eegahja?
- 9) Ko winas kapà redseja?
- 10) Kas ar winàm notifa?
- 11) Ko debeschfigais jaunelis uf seewam runaja?
- 12) Kam seewas laj noet scho wehsti pasazit?
- 13) Kuram mahzkelim it ihpaschi to laj pasaka?
- 14) Kur Jesus winu preefschà noees?
- 15) Ko seewas tab darija?
- 16) Waj winas pawehstija mahzkelim K r i s t u s augšamzelschanos?
- 17) Kahdus hwehtkus mehš hwinam K r i s t u s augšamzelschanàs deenai par peeminu?

Seewas pee Jesus kapa.

Atkahrtošchanas jantajumi.

I.

- 1) Kur Jesu noweda sifit frustā? 2) Ko wehl lihš ar Jesu tur sifa frustā? 3) Kahdu wirsraustu Pilatus lita uslikt Jesus frusta galā? 4) Kahdu schelastibu Jesus apšola tam atgreesigajam laundaritajam? 5) Kahdus wahrbus Jesus runaja pee frusta? 6) Kahdas brihnišchigas parahdibas notifa pee Jesus miršchanas?

II.

- 1) Kurā deenā Jesu sifa pee frusta? 2) Ko Judi gribeja, lai ar noteefateem dara? 3) Kam farawihri lausija leelus? 4) Kur Jesus meefas tapa apglabatas? 5) Kas tapa aishwelts preefsch kapa durwim? 6) Kà Jesus kaps tapa apfargats?

III.

- 1) Kas par brihnumu notifa hwehtbeenas rihtā? 2) Kas nowehla leelo afmini no kapa durwim? 3) To redsedami, fo kapa fargi darija? 4) Kas nahja rihta agrumā pee Jesus kapa? 5) Ko tās seewas kapà redseja? 6) Kà augstee preesteri mehginaja laudis peewilt par Kristus augšamzelschanos?

IV.

1) Kad svehtdeena bij pagahjusi, ko pajihstomäs seewas fagahdaja? 2) Rahdä laitä tas bija? 3) Ko winas darija pirmdeenas rihtä? 4) Par ko seewas rubpejas, eedamas pee Jeesus kapa? 5) Ko winas atrada, peenahsdamas pee kapa? 6) Ko seewas Jeesus kapä redjeja?

63. Jeesus parahdas Marijai Madalai.

Mark. 16. Jahn. 20.

Marija Madala nahza atkal pee kapa un stahweja ahrä, raudadama. Wina paleezäs un redjeja divuus engelus baltäs drehbës sehšam,

weenu galwgalä, otu kabjgalä, tur Jeesus meefas bija gulejuščas. Tee uš winu fazija: „Seewa, ko tu raudi?“ Wina atbildeja: „Tee manu Kungu panehmuschji, un es nesinu, tur tee to lituschji.

To fazijusi, wina apgreesäs un redjeja Jesu stahwam, bet nesinaja, ka tas bija Jeesus. Jeesus uš winu fazija: „Seewa, ko tu raudi? Ko tu mefle?“

Jeesus parahdas Marijai Madalai.

Marija, to par dahrsneeku turedama, fazija: „Kungs, ja tu winu eš aifnesis, tad faki man, tur tu winu noliki, ka es winu waru dabut.“ Jeesus uš winu fazija: „Marija!“ Tad wina to pasina un fazija: „Mabuni!“ (t. i. mahzitajs.) Jeesus fazija: „Neaifkar mani, jo es wehl neefnuu usbrauzis pee fawa Tehwa. (B) Bet noej pee maneem brahteem un faki teem, ka es usbrauzu pee fawa Tehwa un juhsu Tehwa, pee fawa Deewa un juhsu Deewa.“

Marija Madala un zitas seewas pasludinaja Jeesus mahzekteem wišu, ko bija redsejuschas un dsirdejuschas. Bet seewu wahrdi teem litäs kà pašakas, un tee winäm netizeja.

A) Behz augšchamzelschandäs Jesum bij apstaidrotäs meefas.

B) Kaut ari augšcham zehsees, Jeesus wehl ir jemes wirsu un tadehl naw fawä wina godibä. Behdejo winšch dabus pee fawa Tehwa sahneem; tur tas ari kausces aptamptes (garä), t. i. sewi peeluhgt, itin tapat kà tas Tehw top godats.

Z a u t a j u m i :

1) Kad Marija Madala bij Jezus mahzjekleem pafinojuſi par atvehrtu kapu, tur wina atkal nogahja?	turejuſe?
2) Ko wina pee kapa darija?	12) Ko wina Jezus praſija?
3) Paleetbamäs, to wina kapâ eeraudſija?	13) Ko Jezus uſ winu tad ſazija?
4) Kâ ſche diwi engeli bij gehrbuſchees?	14) Ko Marija Madala nu darija?
5) Kur wini ſehbeja?	15) Ko Jezus nelahwa darit?
6) Ko engeli uſ Mariju Madalu ſazija?	16) Kamdehl Jezus nelahwa ſewi aiſſahrt?
7) Ko wina engeleem atbildeja?	17) Kâ mehſ tagad waram Jeſu aiſſahrt un apſampt?
8) Kad Marija Madala apgreesas, to wina eeraudſija?	18) Pee la Marijai Madalai buhſ noeet un ſcho preela wehſti pafinot?
9) Waj wina Jeſu pafina?	19) Pee la Jezus uſbrautſſchot?
10) Ko Jezus uſ winu ſazija?	20) Kâ Jezus ſche noſauz ſawus mahzjekus?
11) Par to Marija Madala bij Jeſu no-	21) Waj mahzjekli tizeja ſeeru wahrdeem?

64. Jezus parahdas diweem mahzjekleem zelâ uſ Emmau.

Lukl. 24.

Tai paſchâ deenä gahja diwi mahzjekli (A) uſ kahdu pilſſehſtinu netahku no Jeruſalemes, wahrda Emmau. Zelâ tee runaja ſawâ ſtarpâ par

wiſam tâm leetâm, kaſ bija notikuſſchâs. Tad Jezus pee teem pee gahja un ſtaigaja lihdi ar teem. Bet tee winu nepafina. Un wiſſſch ſazija uſ teem: „Kahdas tâs runas, to juhs runajat ſawâ ſtarpâ un eſat tiſ noſkunnuſſchi?“

Tad weens no teem atbildeja un ſazija: „Waj tu weens eſi Jeruſaleme tahds ſweſſſchneeks, kaſ neſin, kaſ ſchinis deenäſ tur notizis?“ Jezus ſazija: „Kaſ tad?“ Un tee winam atbildeja: „Taſ ar Jeſu no Nazaretſ, kaſ bija praweetiſ, warens wahrdoſ un darboſ preeſſch Deewu un wiſeem laudim. Kâ to muhſu augſtee preeſteri un wirſneeki nodewuſſchi pee paſudinaſſchanaſ uſ nahwi un wiſu ſituſſchi kruſtâ. Bet mehſ zerejam, ka winam bij atpeſtit Iſraeli. Un par wiſu to ſchodeen ir treſchâ deena, ka ſchis leetas notikuſſchâs. Tad ari kahdas no muhſu ſeerwâm muhſ isbeedejuſſchâs. Tâs agri biuſſchâs pee kapa un, wina meeſas neatraduſſchâs, ſaka, ka eſot engeſu parahdiſſchanaſ

Jezus parahdas diweem mahzjekleem zelâ uſ Emmau.

„Waj tu weens eſi Jeruſaleme tahds ſweſſſchneeks, kaſ neſin, kaſ ſchinis deenäſ tur notizis?“ Jezus ſazija: „Kaſ tad?“ Un tee winam atbildeja: „Taſ ar Jeſu no Nazaretſ, kaſ bija praweetiſ, warens wahrdoſ un darboſ preeſſch Deewu un wiſeem laudim. Kâ to muhſu augſtee preeſteri un wirſneeki nodewuſſchi pee paſudinaſſchanaſ uſ nahwi un wiſu ſituſſchi kruſtâ. Bet mehſ zerejam, ka winam bij atpeſtit Iſraeli. Un par wiſu to ſchodeen ir treſchâ deena, ka ſchis leetas notikuſſchâs. Tad ari kahdas no muhſu ſeerwâm muhſ isbeedejuſſchâs. Tâs agri biuſſchâs pee kapa un, wina meeſas neatraduſſchâs, ſaka, ka eſot engeſu parahdiſſchanaſ

redsejufchas, kas šaka, wiņsch esot dšihws. Un kahdi no mums nogahja pee lapa un atrada tā, kà seemas fazija, bet wīnu pašchu neredseja.“

Tad Jezus fazija us teem: „At! Juhš nesapraschas un firdskubtree, ka juhš negribat tizet wīsu to, ko praveeschi sludinajuschi! Waj Kristum tā nebija jazeesch un jaet sawā godibā?“ Bēhā, eesahdams no Mosus un wīseem praveescheem, wiņsch teem isstahstija wīsus rakstus, kas bija rakstīti par wīnu.

Tad tee nahja tuwu klah̄t pee Emmaus, bet wiņsch likās tahlak ejot. Un tee gauschi wīnu luhdša un fazija: „Pateezi pee mums, jo wakars jau metas un deena ir pagalam!“ Tad wiņsch eegahja pee teem palikt. Un notikās, ka wiņsch, ar teem pee galda sehdedams, maiši nehma, pateiza, pahrlausa un teem to dewa. Tad wīnu azis tapa atwehrtas, un tee to pasina, bet wiņsch nosuda no teem.

Tee fazija sawā starpā: „Waj muhsu firdis nededša, kad wiņsch ar mums runaja us zela, mums tos rakstus isstahstidams?“ Un tanī pašchā stundā tee zehlās, greesās atpakal us Jerusalemi un atrada tos 11 šapulzetus, un tos, kas pee wīneem bija, un fazija: (B) „Tas Kungs pateesi ir augšcham zehlees un Simanini parahdijees!“ un tee wīneem stahstija, kas bija notizis us zela un kà tas no wīneem pašihts, maiši lauschot.

A) Tee peedereja pee teem septindesmit.

B) Pa tam starpām mahzekki jau dširdejuschi no Petera mutes, ka tas Kungs augšcham zehlees un wīnam parahdijees.

S a u t a j u m i :

1) Us tureeni gahja diwi Jezus mahzekki?	10) Kur wīni tā kōpā runajot bij jau no-nahkuschī?
2) Kas ta bij par deenu, kad šchee mahzekki gahja us Emmau?	11) Kur Jezus likās ejam?
3) Kas wīneem us zela peegahja klah̄tu?	12) Ko mahzekki luhdša, laj Jezus daritu?
4) Ko tas Kungs prasija šcheem dirveem mahzekkeem?	13) Kā Jezus paklausija mahzekku luhgšchanu?
5) Ko mahzekki wīnam atbildēja?	14) Kas tur wehlah̄ notikas?
6) Waj mahzekki Jesu pasina?	15) Kur Jezus palīka?
7) Kā Jezus wīnus aprahja?	16) Ko mahzekki par šcho parahdīschanos runaja?
8) Ko Jezus tagad wīneem isstahstija?	17) Ko wīni nu tuhdaļ darija?
9) Ko šwehtee raksti par Kristu bij šinojuschi?	18) Ko wīni Jerusaleme atrada?
	19) Ko mahzekki nu weens otram stahstija?

65. Jēsus parahdas ņaveem mahzēkleem.

Luhf. 20; Jahn. 20.

Hirmā nedelas deenā, kad wafars bija metees, tad tee mahzēkli aiš aišlehtām durwin bija ņapulzējuschees, bihdamees no Judeem. Tad Jēsus nahza un eestahjās winu widi: un uš teem ņafa: „Meers ar jumš!“ Bet tee koti iņb. jās un teem schfita, ņa garu redņot. (A) Un winņch uš teem

Jēsus parahdas ņaveem mahzēkleem.

Jēsus parahdas ņaveem mahzēkleem Leeldeenas wafarā u mahzēkliim Tomam.

ņazija: „ņam juhs eņat tā iņbijuschees? Un ņapehž tahdas domas želās juhsu firdis? Redņat manas rokas un ņahjas; eš pats tas eņmu. Aptaustat mani un apņkatat: jo garam naw mečņas un ņauli, tā juhs redņat manim eņam.“ Un to ņazijis winņch teem rahdija ņawas rokas un ņahjas un ņawus ņahnus. Tad tee mahzēkli tapa lihgfui to Rungu redņedami.

Tad Jēsus atkal uš teem ņafa: „Meers ar jumš! tā mani tas Tehms ņuhtijis tā ir eš juhs ņuhtu.“ Un to teizis, winņch puhta uš teem un ņazija: „ņemat to Swehto Garu! kom juhs grehtus peedofat, teem tee peedoti, un ņam juhs grehtus patureņat, teem tee patureti.“

Bet Tomš, wēns no teem diwpadņmit, dwihnis ņaults, ne-bija pee teem, kad Jēsus nahza.

Tad tee ziti mahžekli uš to fazija: „Mehs to Rungu ešam redsejuschi.“ Un winsch uš teem fazija: „Ja es neredsu tās naglu sīhmes wina rotās un neleeku sawu pirktu tantis naglu sīhmes un neleeku sawu roku wina šahnos, tad es netizeschu.“

Un pehž astonām deenam wina mahžekli atkal tur bija kopā un Toms pee wineem. Jēsus nahl, kad durwis bija aisslehgtas un eestahjās widū starp teem un šata: „Meers ar jums!“ Pehž tam winsch šata uš Tomu: „Steep schurp sawu pirktu un apluhko manas rotas, un sneedš schurp sawu roku un leez to manos šahnos, un ne-efi netizigs, bet tizigs.“ Toms atbildeja un uš wīnu fazija: „Manš Rungs un mans Deews!“ Jēsus uš to šata: „Lapehž ka tu mani efi redsejis, Tom, tū tizi. Swehriģi tee, kas neredš un tomehr tiz.“ (B)

A) Mahžekli newareja šaprast, ka Jēsus buhtu warejis ušzeltees ar tām paščam šawām meesam un domaja, ka šahds gars eestahjees wīnu widu. Pehž augščamzelschanašs Kristum bija tapat meesa un šauli un tā ari mehs pehž augščamzelschanašs nebuhšs gari, bet pateesi žilweki ar meesu un šauleem, tikai apštairdroteem (Šjaba 19, 25—27) Kristus pehž augščamzelschanašs wareja ehst tapat tā žits žilweks (Luhf. 24, 37—43.)

B) Tizeschana ir neredšamu leetu štaidra peerahšdichana un štipra pašauščhanašs uš tām leetam, kas top žeretas.

Šantajumi:

1) Kad mahžekli bija šapulzejuschees aif aisslehgtām durwim?	12) Waš žilwekam ir wara žiteem grehšus peedot un paturet?
2) Kadehš wīni šapulzejas aif slehgtām durwim?	13) Kuršch mahžeklis nebija tobrihd wīnu šarpā?
3) Kas tad eestahjas wīnu widu?	14) Kad Toms atnahža, ko žiti mahžekli wīnam šahštija?
4) Ar šahdu šweizeenu Jēsus apšweiz šawus mahžeklus?	15) Šā Toms šcho preeka wehsti uš-nehma?
5) Šahdu eespaidu dara ta Runga parahšdichanašs uš mahžekleem?	16) Kad atkal wīši mahžekli bija šapulzejuschees šopā?
6) Šā Jēsus šawus mahžeklus eedroščina?	17) Šā Jēsus atkal eestahjas wīnu widu?
7) Šo Jēsus šahda šaweem mahžekleem par pareišu pahleeginaščhanošs?	18) Šo tas Rungs fazija uš Tomu?
8) Kad mahžekli Jēsu pašina, kas ar wineem notifas?	19) Par šahdu Toms tagad atšina to Rungu?
9) Šo Jēsus atkal fazija uš mahžekleem?	20) Šahdu nopeetnu pamahžibu tas Rungs dob Tomam?
10) Šo winsch uš wineem puhta?	21) Kas ir tizeschana?
11) Šahdu leelu waru Jēsus dahwina šaweeni mahžekleem?	

66. Jēsus ušbranz debesis.

Mat. 16; Luhf. 24; Ap. darb. 1.

Pehž šawas augščamzelschanašs Jēsus parahdijās šaweem mahžekleem 40 deenas, ar teem runadams par debesu walstibas leetam. Pehž am winsch toš šapulžinaja Jerusaleme un pawehleja teem neatštahtees

no Jerusalemes, bet gaidit uš ta Tehwa apsolischanu. Un winsch fazija: „Juhš dabufat spehtu, kad tas Swehtais Gars pahx jums buhš nabžis, un juhš buhjat mani leezineeki tā Jerusaleme, kà ari wišà Judu semē un Samarijā un lihds pat pafaules galam.“

Kad Jēsus to bija fazijis, tad winsch iſweda ſawus mahzektus lihds Betanijai un, rotas pazehlis, tos ſwehtija. Un teem redsot, winsch tapa ušzeltš, un weena padebešs to ušnehma no winu azim. Kad mahzekli ſtatišās uš debefim, tad diwi wihri pee teem ſtahweja baltās drehbēs un fazija: „Juhš Galileju wihri, ko juhš ſtahwat un raugatees uš debefim? Šhiš Jēsus, kas no jums ušnemts uš debefim, tā nahšs, kà juhš winu eſat redſejufchi uſtahpjam debefis.“ (A)

Tad mahzekli atgreesās uš Jernsalemi, un wiši paſtahweja weenprahtigi luhgſchanā un peeluhgſchanā. Tee gahja ari iſ deenas Deewa namā un teiza un ſlaweja Deewu. Judasa Iſtarjata weetā tee, Deewu peeluhgufchi un meſlus meſdami, eezehla par apuſtuli Matišu. (B)

Jēsus ušbrauz debefis.

A) Uſtahpjot debefis, Jēsus atkal pilnigi dabu ſawu deewiſchligo godibu, ko tas no brihwa prahta bija nolizis, ſemes wirſu buhdams.

B) Gezejdami Matišu Judasa weetā, mahzekli gribeja iſpildit robu apuſtulu ſaſtahwā, bet Deews pats wehlat aizinaja Saulu jeb Pawilu, un par Matišu turpmat wairs nefas naw dširdams.

I a u t a j u m i :

- 1) Zil ilgi pehž ſawās augſchamzeliſchanās Jēsus parahbijās ſaweem mahzekteem?
- 2) Par ko Jēsus arween ar ſaweem mahzekteem runaja?
- 3) Kur Jēsus wehlat ſawus mahzektus ſapulžinaja?
- 4) Ko Jēsus wineem pawehleja?
- 5) Kaħdu apſolijumu Jēsus wineem dewa?
- 6) Kur pehž tam Jēsus ſawus mahzektus iſweda?
- 7) Ko winsch tur darija?
- 8) Kaš tur ar Jēsu notikaš?
- 9) Kā Jēsus ušbrauz uš debefim?
- 10) Mahzekteem tā ſtatotees uš debefim, kas pee wineem peeſtaħjaš?
- 11) Ko ſchee wihri uš mahzekteem fazija?
- 12) Kur mahzekli tad atkal atgreesās?
- 13) Kā wini wiši turejās kopā?
- 14) Kur wini iſdeenas gahja?
- 15) Ko wini tur Deewa namā darija?
- 16) Waj ſawās mahšās mahzekli newareja Deewu teitt un ſlawet?
- 17) Kamdeht wini gahja Deewa namā Deewu luhgt?

- 18) Kas tabehi ari muhsu peenahkums ir darit? 20) Kur tabehi mums peenahkas eet Deewu peeluhgt?
 19) Par to Jeesus pats reij Deewa namu nosauza? 21) Ko mahzekli eezehla Judasa Jstarjata weeta par apustlisi?

Attahrtoſchanas jantajumi.

I.

1) Kad Marija Madala bij Jeesus mahzkeem paſinojuſe, ka Jeesus kaps atwehrtis, fur wina atkal nahza? 2) Ko wina pee kapa atnahſuſi darija? 3) Kapã paluhſojusis, lo wina tur eeraudſija? 4) Kã wina ſarunajas ar ſcheem engeleem kapã? 5) Kas winai turpat parahdijas? 6) Kam Marijai Madalai buhs ſcho Kristus augſchamzelschanaš wehſti paſinot?

II.

1) Uj kureeni, diwi mahzekli, tai paſchã beenã gaſja? 2) Par kahdeem notiku-meem wini ſawã ſtardã ſarunajas? 3) Kas wineem tur peestahjas par zela beedri? 4) Kã Jeesus wineem iſſtaidro ſwehtus rakſtus? 5) Emmau nonahkuſchi, ko mahzekli no Jeesus luhdſa? 6) Kahdã ſinã wini nu Jezu paſina?

III.

1) Kahdã watarã Jeesus mahzekli bija ſapulzejuſchees aij aiſſlehtãm durwim? 2) Kur tas bija? 3) Kas eestahjãš wini widu? 4) Kã mahzekli to kungu ſanehma? 5) Kã winsch eedroſchinaja mahzektus? 6) Kahdu waru Jeesus tur dewa ſaweem mahzkeem?

IV.

1) Bit ilgi Jeesus parahdijãš ſaweem mahzkeem pehz ſawãš augſchamzelschanaš? 2) Kahdu parwehli Jeesus dewa ſaweem mahzkeem? 3) Ko mahzekli pehz kahdãm beenam ſanemſhot? 4) Kas tab mahzekli buhſhot? 5) Kur beidjot Jeesus ſawãš mahzektus iſweda? 6) Kas tur ar Jezu notita?

67. Swehtais Garaš iſleets.

Ap. darb. 2.

Kad waſaras ſwehtu deena atnahza, tad wiſi mahzekli weenprabtigi bija kopã Deewa namã. Un peepeschi notita ruhſchana no debeſim, it kã no breſmiga wehja, un peepildija wiſu to namu, fur tee ſehdeja. Dã litas mehles teem parahdijãš it kã uguns un nolaidãš uj iſ-

Swehta Gara iſleeschana.

weenu no teem. Un wiſi tapa peepilditi ar Swehtu Garu un eefakta runat ar žitām mehlem, kà tas Gars teem lita ifrunat. (A)

Daudž Judu bija swehtku deht Jerusaleme, deewbijigi wihri no wiſadām tautām apatſch debefim. (B) Kad nu notita ſchi baltis no debefim, tad wiſs tas pulks nahza kopā un iſtruhzinajās, jo itweens tos dſirdēja runajam ſawā walodā. Un wiſi, ſabijuschees, brihnižās un ſazija žits uſ žitu: „Redſi, waj ſchee wiſi, tas runā, naw Galileji? Kā tad mehſ itweens dſirdam tos runajam ſawā walodā?“ Un wiſi, ſabijuschees neſinaja, to darit, un ſazija žits uſ žitu: „Kas tas buhs?“ Bet žiti ſazija, mehdi-dami: „Žee ir ſalda wiſna pilni“.

Tad Peteris noſtabjās ar teem, pazehla ſawu balti un ſazija uſ teem: „Žuhs Judu wihri, lai tas jums ir ſinams, ka ſchee naw peedſehruſchi, kà jums ſchēet, jo ſchi ir deenas treſchā ſtunda, bet tas ir peepildijeess, to ſludinajis praweets žoels: Notiks pehdejās deenas, ſata Deews, ka es

Apuſtuls Peteris ſludina Kriſtu to kruſtā žisto.

iſleechu no ſawa Gara uſ wiſu meesu, un juhsu dehti un juhsu meitas ſludinās nahlāmās leetas. Žuhs Iſraeta wihri, klaufat ſchoš wahrduē: Žesu no Nazaretēs, wihru, no Deewa ſkaidri eerahditu zaur ſpzhzigeem darbeem un brihnumeem un ſihniēm, juhs eſat pee kruſta peekaluſchi. Scho paſchu Žesu Deews uſmodinajis un paaugſtinajis pee ſawas labās rotas. Wintſch nu ir Swehtu Garu, to Deews winam apſolija, ſubtijis pee mums, kà juhs to tagad redſat un dſirdat. Tapehž ari wiſam Iſraeta nanam buhs ſinat, ka Deews ſcho paſchu Žesu, to juhs eſat ſitučhi kruſtā, darijis par Kungu un Peſtitaju wiſeem žilwekeem“. (C)

Schee wahrdi teem gabja pee firds, un wini šazija uf Peteri un ziteem apustuleem: „Wihri, brahli, ko mums buhs darit?“ Peteris atbildeja: „Utgreeschatees no grehkeem un leetatees kristitees uf Jesus Kristus wahrdu uf grehku peedoschenu, tad juhs dabufat Swehta Gara dahwanu!“ Kas wina wahrdu labproht usnehma, tee tapa kristiti, un to bija pee 3000 dwehjelēm.

Bet wiši, kas bija tizigi, palika kopā, un wišas leetas teem bija kopā. (D) Un tee pahrdewa wišu šawu mantu un to isdalija, kā turam wjadseja. Un tee ik deenas turejās kopā Deewa namā, un š.turp un turp namos laufsija maiši (E) un nehma baribu ar preeku uu firds wenteesību, Deewa teikdami; un bija wišeem laudim peemihligi. Bet tas Rungs ik deenas peepulzinaja pee draudses.

A) Wašaras šwehtu brihnums wehl turpinas; Kristus mahžekli šubina ewangeliju wišās pašauls malās un wišās zilweku mehlēs. Zilwekus, kas pee Wabeles torna bija šajauti un iškšdinati, Deews atkal šaweeno zaur wašaras šwehtu dahwanu.

B) Uš wašaras šwehtkeem bija par leezineekeem neween Judi no wišām pašauls malām, bet ari tizigi pagani jeb Zudu tizibas beedri (proseliti) no daschadām tautām.

C) Swehta Gara nahšchenu pahr mahžekkeem kastesošchee dabuja eewehrot neween ahrigi (wehšich un uguns) bet ari pee mahžeklu firdim. Apustuli tapušchi jauni zilweki ar jaunām firdim: Uš mehdišchenu Peteris atbild ar lehpratiibu, agrako baitu weetā reds pee wina leelato firdsbrošchibu, kas nebehdā par eenaidneekeem; zittahrteio šchaubu un mastizibas weetā tas rahda šipru tizibu un preezigu zeribu.

D) Nahšuchi pee atšichšanas, ka Deews teem weenlihdšigi dewis to dahrgo mantu — šawu walšibu — mahžekli negribeja weens no otra atšichirtees zaur laizigām mantam. No brihwa prahta bagatakee dalija šawu laizigo mantu ar nabaga brahkeem.

E) Sem maies laušichšanas šaprot draudses kopigo meelastu, kas beidšas ar Šw. wafara ehdeenu.

Š a u t a j u m i :

1) Rahdi šwehtki Judeem atkal peenahza?	12) Rahdu grehku Peteris tagad Judeem pahrmeta?
2) Kur Jesus mahžekli turejās kopā?	13) Ko Deews ar šcho pašchu Jesu ir darijis?
3) Rahda brihniškliga parahdiba tur Deewa namā notifa?	14) Un ko Jesus atkal tagad bija šuhtijis?
4) Ar ko mahžekli tapa peepilditi?	15) Ko Israela namam tagad buhs nu šinat?
5) Kas tai laikā uf šwehtkeem Jerusaleme bij šaradees?	16) Kā laudis šcho Petera špredki usnehma?
6) Kā laudis pret šcho brihniškcho parahdibu iturejas?	17) Ko wini prajija apustuleem?
7) Ko wini runaja par mahžekkeem?	18) Ko Peteris wineem atbildeja?
8) Kā žiti atkal mahžeklus peesjojoja?	19) Uš ka wahrda buhs liktees kristitees?
9) Kursch mahžeklis uštahjās un šahla deewišchlo pateesibu aištahwet?	20) Rahdas wjadšibas dehl liktees kristitees?
10) Kā Peteris usrunaja Zudu wihrus?	21) Ko tā tad kristiba dod?
11) Kursch praweetis bij šubinajis par Swehta Gara isleeschenu?	22) Ko mehs šw. kristibā šanemam?
	23) Žil dwehseles tapa pirmajā kristigā draudisē peesfaititas?

68. Ananija un wina seewa Sawira.

Ap. darb. 4 un 5.

Un ta draudse, kas tizeja, — Jerusaleme, — bija weena firds un wena dwehsele, un neweens nelo no sawas mantas nesauza par sawu, bet tās mantas bija wiseem kopā. Un wina starpā ari nebija neweena, kam kas peetruhka, jo kureem tihrumi waj nami bija, tee tos pahrdewa un atnesa to maksu no ta, kas bija pahrdots, un nolika teem apustuteem pee kahjam, un iffatram tapa isdalits, kà kuram wajadsēja.

Un weens wihrs, ar wahrdu Ananija, ar sawu seewu Sawiru pahrdewa sawu mantibu. Un atrahwa to no tās maksas ar seewas snu; un kahdu dalu atnesis, to nolika pee apustula kahjam.

Bet Peteris sazija:

„Ananija, kapehž tas jatans tawu firdi ir peepidijis, tam Swebtam Garam melot un no ta tihruma maksas ko atraut? Waj tas taws buhdams newareja taws palikt? Ir pahrdots tas bija tawā watā; kapehž tad tu tahdu leetu sawā firdi efi eedomajees? Tu neefi zilwekeem melojis, bet Deewam“.

Ananijn un Sawira.

Un schoš wahrduš dsirdejis Ananija krita pee semes un nomira; un leelas bailes usgahja wiseem, kas to dsirdeja. Un tee jaunekli zehluschees to apkopa un isnesa un apraka.

Un notidās pehž kahdām trim stundām, tad wina seewa aridsan eegahja, nesinadama kas bija notizis. Bet Peteris tai atbildeja: „Sati man waj juhs to tihrumu tit dahrgi esat pahrdewuschi“? Un ta sazija: „Teescham tit dahrgi“. Un Peteris us to sazija: „Kapehž tad juhs sawā starpā esat norunajuschi ta Kunga Garu kahrdinat? Redsi, to kahjas, kas tawu wihru aprakuschi, ir preesch durwin un tewi isnesis“. Un tuhdat ta nokrita pee wina kahjam un nomira. Un tee jaunekli eefschā nahkuschi to atrada miruschu un to isnesa un apraka pee winas wihra. Un leelas bailes usgahja wišai draudsei un wiseem, kas to dsirdeja.

Z a n t a j u m i :

1) Kas teel mums šche par Jerusalemes draudsi stahstis?	9) Ari pehz pahrdoschanas, ko Ananija wareja ar šcho naudu darit?
2) Kā pirmee kristigajee usluhstoja šawu mantu?	10) Kas bija ihsti šche Ananija grehts?
3) Kā wini gahdaja par jāweem nabadsigalajeem brahšleem?	11) Kā Deewa šodiba pee Ananija ispidbijās?
4) Kuršch no draudses lozetkeem ari bija pahrdewis šawu tihrumu?	12) Kahdu eespaidu darija šchis deewischli-gais šods us ziteem zilwekeem?
5) Ko Ananija šarunajās ar šawas seewas darit?	13) Kas Ananiju apbedija?
6) Ko Peteris par šchahdu wiltibu us Ananiju šazija?	14) Kas pehz tam eenahza pee apustu-leem?
7) Ar kahdeem wahrdeem Peteris peerahda Ananijam, ka Deews sin šcho wina wiltibu?	15) Ko Peteris waižaja Sawirai?
8) Waj Ananija bij speests šawu tihrumu pahrdot?	16) Kahdus melus wina stahstija apustulim?
	17) Ko Peteris tad us winas runaja?
	18) Kas ar Sawiras notifa?
	19) Kur wina tapa aprafta?
	20) No ka šchis stahsts muhs beedina?

69. Stepinšch.

Ap. darb. 6 un 7.

Kad mahzetti wairojās, tad apustuli isredjeja septinius wihrus par nabagu apfopejeem un dohwanu idalstajeem; (A) to starpā bij ari Stepinšch, tizibas un Swehta

Gara pilns, kas darija sihmes un brihnumus. Tad daschi no Judeem zehlās, kas šarunajās ar Stepinu par tizibas leetam, un tee nespehja pretinu stahwet tai gudribai un tam garam, zaur ko Stepinšch runaja.

Tad Judi ismahzija daschus wihrus, lai dotu wiltigu leezibu: „Mehs Stepinu esam dsirdejuschji šaimoschanas runajam pret Mosu un pret Deewu“.

Un, laudis šastubinajuschji, tee winam usmahzās, (B) šagrahba winu un weda to augslās teefas preelščā.

Kad Judi to apsuhdjeja, tad augstais preesteris tam jautaja: „Waj tas tā ir“. Stepinšch atbildeja: „Wihri, brahki un tehwi, klau-

Stepinšch top ar atmineem nomehtats.

fatces!" Un winsch ilgi runaja us teem par leelajeem Deewa darbeem pee Israeta tehwi laikos un beidsot sazija: „Juhš stuhrgalwige, juhš allaschin preti stahwat tam Swehtam Garam, it kà juhšu tehwi, tà ari juhš! Kuru no praveescheem juhju tehwi naw wajajuschi un nokawuschi, kas runajis par ta Taisnà (Kristus) atnahkschanu? Schi Taisnà nodeweji un sleftawas ari juhš esat!" To dsirdedami, tee aif dusnam fatoda sobus, bet Stepinsch Swehta Gara pilns, skatijàs us debesiim un sazija: „Es debesis redsu atwehrtas un Silweka Dehlu stahwam pee Deewa labàs rotas!"

Tad tee, ar skanu balsi brehdami, aistureja sawas auffs un wiffi topà winam usmahzàs un ismeta to no pilsehtas ahrà un nomehtaja winu ar atmineem. Un leezineeki, kam bija jamet pirnee afmiini, nolita sawas drehbes pee kahda jaunekta, Saula, kahjam, kam Stepina nahwe bija pa prahtam. Bet Stepinsch luhdja Deewu un sazija: „Kungs Jesu, peenem manu garu!" Un zetos mesdamees, tas sauza ar skanu balsi: „Kungs, nepeelidhsini teem scho grehku!" To sazijis, winsch aijniga.

A) Birmajà laikà apustuli isdaliija nabagu dahwanas, bet, lai netaptu kaweti ewangelija slubinaichanà, apustuli scho darbu atdod nabagu topejeem jeb diatoneem, kas wehslaf palihdjeia apustuleem slubinat ar Deewa wahrduš.

B) Agrak tikai Judu wirsneeki eenihdeja apustulus, bet laudis tos zeentija.

J a u t a j u m i :

1) Kad Kristus mahzjeku pulks wairojàs, to apustuli iswehseja draudse par lihbsdarbineekeem?	9) Ko augstais preesteris Stepinam jautaja?
2) Kurseh ari atradàs nabagu aptopeju starpà?	10) Ko Stepinsch winam atbildeja?
3) Kas it ihpasehi pee Stepina bija nomanàs?	11) Par to nosauza Stepinsch Judu wirsneekus?
4) Par kahdàm leetam Judi farunajàs ar Stepinu?	12) Stepinam tà runajot, kahdu parahdibu winsch redseja?
5) Ko Judi nespehja Stepinam peerahdit?	13) Ko Judi to dsirdedami darija?
6) Kahdu wiltibu Judi farunajàs isdarit pret Stepinu?	14) Kur Judi Stepinu ihweda?
7) Ko wiltige leezineeki apnehmàs pret Stepinu leezinat?	15) Ko tee ar Stepinu darija?
8) Ko kauschu puhlis darija ar Stepinu?	16) Kur afmina metese nolita sawas drehbes?
	18) Kam it ihpasehi Stepina nahwe bij pa prahtam?
	18) Kà Stepinsch mira?

70. Sauls atgreeschas pee Kristus.

Ap. darb. 9.

Tant laikà leela wajaschana zehlàs pret draudsi, kas bija Jerusaleme. Un Sauls postija draudsi un gahja pa nameem, fatwerdams ir wihrus, ir seewas, un tos nodewa zetumà. Winsch gahja ari pee augstà preestera un luhdja grahmatas us Damasku, lai winsch ari tur melletu tos, kas turejàs pee Kristus, un faistitus atwestu us Jerusalemi.

Kad Sauls nahza tuwu pee Damastus, tad gaischums no debešim peepeschi winu apspihdeja, un winsch krita pee semes un dsirdēja balši šatam: „Saul, Saul, ko tu mani waja?“ Sauls šazija: „Kungs, kas tu eši?“ Tas šazija: „Es esmu Jēsus, ko tu waja. Tew gruhti nahšees špahrdit pret dsenu!“ (A) Sauls šazija, trihzedams: „Kungs, ko tu gribi, lai es daru?“ Tas Kungs šazija: „Zeles un ej pilšehtā, tur tew šazīs, ko tew buhs darit!“ (B)

Saula zeta beedri stahweja, istruktuschees, balši gan dsirdedami, bet neweena neredšedami. Kad Sauls zehlās no semes un šawas azis pazehla, tad tas neredšēja neweena. Zeta beedri to, pee rošas wešdami, eemeda Damastū; un trihs deenas tas newareja redšet un ne ehda, ne dšehra.

Damastū bija weens mahžeklis, wahrda Ananija. Uš to šazija tas Kungs: „Zeles un ej uš to elu, kas top šauka „Daisnā“, un mešē Judasa namā to Taršeeti, kam wahrda Sauls, un redši, winsch luhdi Deewu!“ Bet Ananija atbildeja: „Kungs, es esmu dsirdējis no daudšiem par to wihru, žil šaunuma tas darijis taweem

Saula břihtniškīga atgreeshanās zeta uš Damastu.

šwehteem Jerusaleme, un ari scheitan tam ir wara no augštajeem preestereem šaistit wišus, kas peesauz tawu wahrdu“. Tas Kungs šazija: „Ej, šchis ir mans isredšets eerozis, manu wahrdu nest pee paganeem!“

Tad Ananija nogahja un nahza tant namā, fur Sauls bija, un rošas tam ušlita un šazija: „Saul, brahl, tas Kungs mani šuhtijis, lai tu atkal topi redšigs un peepildits ar Swehtu Garu!“ Un tuhdat no Saula azim nokrita tā šwihni, un winsch tapa atkal redšigs un, ušzehlees, tapa křistits. Bež tam winsch nehma baribu un atšpirga.

Sauls, ko šauza ari par Pawilu, bija kašdas deenas pee mahžekleem Damastū. Un tuhdat winsch pašludinaja bašnizās, ka Jēsus esot Deewa Dehšs. Tad Judu laudis šarunajās, Saulu nokaut, bet winu nodoms Saulam tapa šinams. Judi gan apšargaja wahrtus zarrām deenam un naktim, bet mahžekli nakti winu nehma un pahr muhri nolaida semē. Bež tam Pawils drošchi šludinaja ta Kunga Jēsus wahrdu ir Judeem, ir paganeem.

A) Dšenulis ir sislis ar asu dšelonu galā, ar kuru pamudina nasu lopus us tšhakkaku tezešhanu. Ja nasu lops pret dšenuli spahrda, tad tas tikai pats sevi eewaino. Tā ir arī Saulam: jo nīknaki wiņšch waijā ta kunga draudsi, jo grūstati tam pašcham par to buhš jazešch, kad wiņšch atšihš pateesibu.

B) Sauls jeb Pawils te tapat no Kristus pašcha aizinats par apustuli, tā Peteris un žiti.

J a u t a j u m i :

1) Kas tani laikā Jerusaleme pār kristigo draudsi izžehlas?	13) Kādu eespaidu šchi bīhnišchliga parahdiba atstahja us Saula zela beedreem?
2) Kas tur postija Kristus draudsi?	14) Kā Sauls pehž scho parahdibu isturejas?
3) Kā Sauls rihžojās ar kristigajiem?	15) Kāhds mahžellis atradās Damaskā?
4) Us kureeni wehl arī Sauls gahja kristigos waijat?	16) Ko tas kungs us Ananiju sazija?
5) Kas Saulam zela us Damasku parahdijas?	17) Ko Sauls tagad darot?
6) Kas ar Saulu tur notika?	18) Kā Ananija Saulu usrunaja?
7) Kādu balši Sauls dširdeja sakam?	19) Kas ar Saulu un notika?
8) Ko Sauls prasija?	20) Kādu wahrdu Sauls peenehma pee kristibas?
9) Kas winam tapa atbildets?	21) Ko Pawils pehž atgreeschanās tušlin darija?
10) Ko Sauls tā tad lihđj šchim bija waijajis?	22) Kā Judi scho Pawila pahrwehrchanās usnehma?
11) Ko Sauls no ta kunga luhđjas?	23) Kā Pawils isbehdja no Damastus?
12) Ko tas kungs pawehl Saulam darit?	

Atfahrtošchanas jautajumi.

I.

1) Us kāhdeem hwehtkeem Judi bij attal šapulzejuschees Jerusaleme? 2) Kāhda bīhnišchliga parahdichanās notika tur Deewa namā pee deewakalposchanas? 3) Kas pār mahželkeem tapa isleets? 4) Kāhda pahrwehrtriba notika žaur to pee mahželkeem? 5) Ko laudis runaja par Swebhta Gara isleeschānu? 6) Žil dwehšelu tapa peeskaititas pee pirmās Wsarfwehtku draudses?

II.

1) Kā pirmee kristigajee šawā starpā šabihwoja? 2) Par kādu wiltigu wihru un šeeru pirmajā kristigā draudšē teef mums stahstīts? 3) Kādu grehku wini pret Deewu bij darijuschī? 4) Kas winus par tāhdu wiltibu norahja? 5) Waj Ananija bij špees, eekemto naudu mahželkeem nodot? 6) Kāhds Deewa šods nahja par Ananiju un Sawiru par winu wiltigeem meleem?

III.

1) Kad Kristus mahžeku pulks wairojās, kāhdus wihrus apustuli iswehleja draudšē darbotes? 2) Kā wahrdā šauza weenu it ihpachī eewehrojāmu diakonu? 3) Par ko Judi mehđsa ar Stepinu šarunatees? 4) Kā Judi isturejās pret Stepinu? 5) Kāhdu parahdibu Stepinšch redjeja, kad wiņšch runaja augštās teefas preeščhā? 6) Ko Judi ar Stepinu beidsot darija?

IV.

1) Kāhdas breešmas nahja ap to laiku pār Jerusalemes draudsi? 2) Kuršch tit wareni trafoja pret Kristus draudsi? 3) Us kureeni wehl Sauls nogahja kristigos waijat? 4) Kas Saulam zela us Damasku notika? 5) Kā Sauls palika par Kristus apustuli Pawilu? 6) Kā Judi par Saula atgreeschanās winam gribeja atreebtees?

71. Pawils Wilipos.

Ap. darb. 16.

Gauls, jeb, kà winsch wehlaki sauzàs. Pawils nonahza, ewangeliumu fludinadams, ari Wilipos, Makedonijas galwas pilsehtà. Pawilam tur esot, kahda meita winu fastapa, kurai bija sibletajas garš, un kas ar siblešchanu peeneja daudš naudas šaweem kungeem. Šchi gahja Pawilam pakat. Bet tas tam bija pretim, un winsch atgreesdamees, šazija us to garu: „Jesús Kristus wahrda es tew pawehlu iseet no tàs!“ Un winsch no tàs isgahja tani pašchà stundà.

Meitas kungi, redsedami, ka winu peknaš zeriba bija sudusi, uskudinaja laudis pret Pawilu un wina beedri Silaju, un wirsneeti pawehleja teem nopleshst drehbcs un tos schauft ar rihtstèm. Un daudš fiteemus teem dewuschhi, wini tos eemeta zeetumà un pawehleja zeetuma fargam tos zeeti fargat. Schis, tahdu pawehli dabuišs, eemeta tos dšitakà zeetumà un winu kahjas apzeetinaja seelstà.

Ap naktš widu Pawils ar sawu beedri luhdša Deewu un dšeedoja flawas dšeesmas, un kas bija zeetumà, klaušijàs us wineem. Peepešchi notika leela šemestrihžesčhana, tà ka zeetuma pamati tusteja, un tuhdat wišas durwis atwehtràs, un wišeem šaites tapa wakà.

Zeetuma fargš, ušmodees un zeetuma durwis redsejis atwehrtas, išwilkà šobinu un gribeja sewi pašchu nonahwet, domadams zeetumneekus ešam isbehguschus. Bet Pawils brehza ar štipru balsi: „Nedari sew šauna, jo mehš wišì ešam šcheitan!“ Šwezi prasijis, zeetuma fargš eefkrehja pee zeetumneekteem un, drebedams, metàs semè preešch Pawila un wina beedra un isweda tos ahrà un šazija: „Kungs, ko man buhš darit, lai es dšihwoju muhšchigi?“ Un tee šazija: „Dizi us to Kungu Jesu Kristu, tad tu un wišš tawš nams muhšchigi dšihwos!“ Un wini runaja to wahrdu us wišeem, kas bija tani namà.

Zeetuma fargš tani pašchà naktš stundà tos ušnehma un bruhzes teem nomasgaja; un tuhdat winsch tapa kristits un wišì wina peederigeet. Un winsch toš weda šawà namà, šehdinaja toš pee galda un preezajàs, ka winsch ar wišù sawu namu bija nahzis pee tizibas us Deewu.

Otrà rihtà Pawilu atlaida no zeetuma, jo wirsneeti ašfina, ka tee tam darijuschi netaišnibu.

Š a u t a j u m i :

- 1) Kahdà pilsehtà apustuls Pawils ewangeliju fludinadams bij nonahzis?
- 2) Kas Wilipa bija dar pilsehtu?
- 3) Kas Pawilu tur Wilipos fastapa?
- 4) Kas šchai meitai bija dar amatu?
- 5) Kas ir siblešchana?
- 6) Šaur kahdu garu wina šcho siblešchanu idarija?
- 7) Kahdu šabumu wina darija šaur siblešchanu šaweem kungeem?

8) Kà schi meita isturejas pret Pawilu?	20) Ko zeetumneeki darija, kad zeetuma durwois atwehtràs?
9) Ko Pawils pawehleja launam garam darit?	21) Ko zeetuma fargš gribeja darit, redjedams zeetuma durwois atwehrtas?
10) Ka wahrbdà Pawils launo garu ishdina?	22) Ko Pawils darija, kad winsch redseja, ka zeetuma fargš gribeja šew galu padarit?
11) Ko sihlneežes fungi nu darija pret Pawilu?	23) Kad zeetuma fargš redseja, ka neweens no zeetumneekem nebij aishedhsis, ko winsch tad darija?
12) Kas Pawilam bij wehl lshbdà par beedri?	24) Ko Pawils un Silas winam šazija?
13) Ko wiršneeki pawehleja ar Pawilu un Silasu darit?	25) Kà zeetuma fargš nu usnehma Pawilu un Silasu?
14) Kur zeetuma fargš winus eemeta?	26) Kas notika ar zeetma fargu un wisu wina namu?
15) Kur winu kahjas tapa apzeetinatas?	27) Ko wiršneeki atšina, ko wini Pawilam un Silasam bij darijuschji?
16) Kas ir seefšis?	
17) Ko Pawils ar sawu beedri zeetumà ap nafts widu šahka darit?	
18) Ko ziti zeetumneeki darija?	
19) Kas peepeshji notika par brihnischku notikumum?	

72. Bar apustulu dšihwi.

Apustuls Pawils pasludinaja pehz sawas atgreeschanàs ewangeliumu jeb preežas mahzibu ar leelu spehtu un labàm šekmem wišàs toreif eewehrojamaš semēs. Trijos garos mišijas zetojumos winsch pahřstaigaja Mas-Asiju, Makedoniju, Greetiju, dibinadams wisur kristigas draudses kuràs usnehma gan Judus, gan paganus. Bet jo wairak paganu Pawils usnehma kristigà draudšè, jo nitnaki isturejās Judi pret winu pašču. Kad Pawils pehz treschà mišijas zetojuma nonahza Jerusaleme, tad Judi šazehla dumpi un gribeja winu nokaut, 59. g. pehz Kristus. Romeeschu karawihri winu gan isglahba no nahwes, bet semes fogi to tureja 2 gadus Zesarejà apzeetinatedu kà dumpineeku. 61. gadà winu suhtija us Romu, lai pats keisars to teefatu, jo Pawilam peedereja Romas pilsona teefibas. Romà pehz pahris gadeem Pawilu attaisnoja. Brihws tapis, winsch no jauna šahka zetot, preežas mahzibu sludinadams, pa Makedoniju, Greetiju, Italiju un laikam ari Spaniju. Wisa wina dšihwe bijuši zihnu un nemeeru pilna. Breesniğà keisara Nerona laikà to atkal apzeetinaja un nokawa ar sobinu, ap 67. gadu.

Pawilam bijuschji winà mišijas zetojumos daudsi beedri. Tee eewehrojamafee ir: Barnabass, Silass, ewangelisti Martus un Lukas un tad wehl Timoteus un Titus, kureem tas rakstijis grahnatas, kas atrodas Saunajà Deribà. Romanidams sawu galu tuwu esam, Pawils rakstija sawam draugam Timoteum: „Mans atraifšechanas laifs ir tuwu klah. To labu zihnišchanos es esmu zihnijees, to tezeschanu esmu pabeidšis, tizibu esmu turejis. Jo projam man ir nolikts tas taišnibas

frouis, fo man tas kungs, tas taisnais fogis, dos winâ deenâ un neween maniu, bet ari wiseem, tas mihejuschi wina atspihdeschanu.“

Pawils farakstijis 13 Jaunâs Deribas grahmatas.

Sachtunâ apustulis Peteris sludinaja ewangeliumu Palestinâ, wehlaft winsch gahja us Antiokiju (Sirijâ) un pehz tam us Babeli. Kad apustulis Pawils bija Româ zeetunâ, tad Peteris kopa wina atstahâts draudses Mas-Asijâ, tam rakstidams sawu 1. grahmatu un wehlati pats tâs opmekledams. Wispehdigi ari winsch nonahza Româ un tapa fists frustâ ar galwu us jemi, apmehram tai paschâ laikâ, kad Pawils mira mozekla nahwê. Tad peepildijâs ta kunga wahrdi, fo tas us winu bija fazijis: „Pateefi, pateefi, es tew safu: Tu jaunats buhdams, pats efi iosees un gahjis, kury gribedams. Bet wezs tapis, tu istteepfi sawas rofas un zits tewi jofis un tewi wedis, fur tu negribi.“

Peteris farakstijis 2 Jaunâs Deribas grahmatas.

Kad ziti apustuti isflihda pa wisu pasauli, tad Zekabs palifa Jerusaleme tureenés draudsei par gamu. Winsch bij uszihtigs sawâ amatâ, preekschihmigs sawâ dshwê un tureja, kristigs buhdams, wehl wisus Judu litumus, zaur fo tas eeguwa zeenibu pat pee Judeem un dabuja wahrdu „Taisnais.“

Bet kad Pawils bij iiglahbees, un Judi nebija paspehjuschi sawas dusmas isgahst pee wina, tad wisu Judu eenaidis greesâs pret Zekabu, Jerusalemes draudses wadoni. Ari winu opzeetinaja, un Judu leeldeenâs swehtkos weda us Deewa nama juntu un pawehleja nolahde Kristu. Bet Zekabs leedsâs to darit. Winsch turpretim apleezinaja Jesu esam Kristu un Deewa Dehlu un stubinaja laudis us atgreeschanos. Tad tee winu nogruhda no Deewa nama jumta un nomehtaja ar atmineem. Bet, zelos metees, winsch luhdja Deewu un fazija: „Kungs Deews un Tehws, es tewi luhdsu par teem, jo tee nesin fo tee dara!“ Pehz tam tas isflaida sawu garu, ap 63. gadu pehz Kr.

Ari Zekabs farakstija weenu Jaunâs Deribas grahmatu.

Likai weens apustulis, Zahnis, ta kunga mihtakais mahzektis, nomiris firmâ wezumâ, dabigâ nahwê. Kad apustuti Pawils un Peteris jau bija miruschi mozeklu nahwê, tad Zahnis gahja us Ewesu Mas-Asijâ, lai koptu Pawila draudses. Ari winsch peedshwoja grnhu pabrbaudijumu, jo Romeeschu keifars Domizians to aissuhitja us weentulu Patmosas salu, fur Deews tam lita statit leelischkâs parahdischanâs kristigâs draudses naktamibu. Bet pehz tam winsch no tureenés atgreesâs un dshwoja atkal Ewesâ un nomira ap 100. gadu pehz Kristust

Ar kahdu mihtestibu Zahnis kopis draudses, leezina schahds nostahsts: Keifi apustulis apmekleja no Ewesas taimiau draudsi un

atrada tur kahdu jaunelli, kura firds bija kreetna un gatava fanemt Deewa wahrdu mahzibas. Jahnis eemibleja apdahwinato jaunelli un, aiseedams, nowehleja to bistapa apfardsibai. Pehz dascheem gadeem Jahnis atkal atnahza, bet pa tam starpam jaunellis bija noklumis kauna sabeedribā un tapis par laupitaju wirsneeku. Welte Jahna flats raudsijās pehz wina draudses sapulzē, un kad winsch bistapam jautaja par jaunelli, tad tas atbildeja ar asarām azis: „Winsch ir miris!“ Jahnis sazija: „Wed mani pee wina tapa!“ „To es newaru,“ atbildeja bistaps, „jo meesigi winsch dsihwo, bet nomiris Deewam un wisam labam.“ Tahda wehsts toti apbehdinaja Jahni, un winsch apnehmās eet tuffnesi pee laupitajeem, lai jaunelli atrastu un atgreesu. Tuffnesi isejot, laupitaji winu saguhstija, bet winsch sazija: „Wedat mani pee sawa wirsneeka!“ Tas notita. Titko eeraudsijs firngalwi, laupitaju wirsneeks aij kauna sahla behgt. Bet Jahnis tam dewās pakal un sauza „Mans dehls, kam tu behds no sawa tehwa? Nebihstees, wehl ir zeriba preefsch tewis! Tizi tifai, Kristus mani pee tewis fuhstijis!“ Tad jaunellis apstahjās, un asaras pluhda pahr wina waigeem; winsch nahza pee Jahna, gahja tam lihdsi un atgreesās.

Beidsjot Jahnis aij leela wezuma bija tapis tif nespehzigs, ka winsch pats wairs newareja aiseet us draudses sapulzēm, bet winu wajadseja nest. Kahdu reisi winsch bija tif wahjsch, ka nespehja wairs zita neta sazit, tā tikai tos wahrdu: „Behrnini, mihlatees zits zitu!“ Sawas mihlestibas deht us kristigo draudsi Jahnis dabujis pawahrdu „mihlestibas apustulis.“

Jahnis sarastijis 3 Jaunās Deribas grahmataš, zeturto ewangeliumu un parahdischanās grahmatu.

Par ziteem apustuteem truhst drofchu sinu, bet domajams, ka ari tee miruschu afinsleezineeku nahwē.

Mateus sarastijis pirmo ewangeliumu un Judas weenu grahmatu

J a u t a j u m i :

1) Kā apustuls Pawils pasudinaja Kristus ewangeliju?	8) Zit grahmataš Pawils ir sarastijis?
2) Kam winsch scho ewangeliju studinaja?	9) Us kureeni apustuls Peteris gahja ewangeliju studinat?
3) Zit mihijas zelojumos winsch pahr- stajgaja Ma-Usiju?	10) Kahdas draudses apustuls Peteris ar wehl aptova?
4) Kā Judi isturejas pret Pawilu?	11) Kur wehla winsch ari nonahza?
5) Kur Pawils wehla tapa nosuhstis tā zeetumneeks?	12) Kahdu nahwi Peteris Romā peedsih- woja?
6) Ko Romā ar Pawilu darija?	13) Zit grahmataš apustuls Peteris sarastijis?
7) Kahda leifara laifa Pawils zeeta afins- leezineeta nahwi?	

14) Kur apustuls Jekabs palika ewangeliju ūbinat?	19) Kur Jahnis aiġahja ewangeliju ūbinat?
15) Kā Judi pret wīnu iſturejas?	20) Uſ kaħdu ſalu Jahnis tapa wehlat iſfuh tītš?
16) Kō tomehr beidsot Judi ar apustuli Jekabu darija?	21) Kaħdu parahbiſchānu Deewš lika Jahnim tur redjet?
17) Zil grahmatas Jekabs ſaraſtijiš?	22) Zil grahmatas Jahnis ir ſaraſtijiš?
18) Kurſch apustuls nebajuja mirt mozetka nahwi?	23) Kaš par žiteem apuſtuleem ir ſinamš?

73. Jeruſalemeš iſpoitiſchana.

Taš poſtš, to taš Kungs bija paſludinajis pahr Jeruſalemi, peepildijāš drihš. Romeeſchu ſemešfogi netaiſni apſpeeda laudiš, tā ka tee eeſahla dumpoteeš; 66. g. Sirijas pahrwaldneekš gan nahža ar kara ſpehtu uſ Judeju un notifa pat lihđš Jeruſalemei, bet newareja pilſehtu eenemt. Kad winſch greeſāš atpaka, tad Judi winam uſbruka un to pahrwareja.

Dabujis ſinat par Judu uſwaru, Romāš keiſars Nerons ſubtiġa 67. g. pret wineem ſawu kreetno karawadoni Weſpaſianu. Tagad eeſahkāš nahwiga žihna. No ſeemeſeem Weſpaſianš eelaufāš Paleſtinā, un lai gan Judi turejāš ſirdigi, tomehr winſch eenehma weenu pilſehtu pehž otras, kamehr beidsot nokluwa lihđš pat Jeruſalemei. Bet te karapulli wīnu iſſauza par Romāš keiſaru miruſchā Nerona weetā, un winam wajadſeja ſteigteeš uſ Romu.

Weſpaſiana weetā palika wīna dehlš Tituš, kaš 70. g. aplenza Jeruſalemi, kurā bija ſanaħkuſchi uſ leeldeenas ſwehtkeem ap diwi miſjoni žilweku. Tituš uſaižinaja eedſihwotajuš padoteeš, bet laiņniba nelihđſeja; Judi apnehmāš pretoteeš.

Tituš gribeja žaur baħrdſibu pilſehtu peeſpeeſt padoteeš. Ap pilſehtu winſch uſžehla kruſtuš, pee kureem peeſita tuħtſtoſcheem Judu, kaš aħrupuš muħreem bija meklejuſchi pahrtiku un no Romeeſcheem ſakerti. Weidsot bij it kā meſchš no kruſteem ap pilſehtu, pat koku peetrukta, no ka taiſit jaunuš kruſtuš, bet Judi nepadewāš, lai gan badš pilſehtā bija breeſmigiš. Par maiješ reezenu nokawa draugš draugu, laudiš aprija ſeenu un aħdaš gabaluš no wairogeem, ehda pat wiſreebigakāš leetaš. Tuħtſtoſchi lehža no pilſehtāš muħreem, žiti behga, bet tapa no Romeeſcheem ſakerti un breeſmigi možiiti un nogalinati. Paſchā pilſehtā ploſijāš niſnaš ſawſtarpigāš žihnaš; ja kaš dewa padomu padoteeš, to beſ ſchehlaſtibāš nogalinaja. Wairak nekā 600,000 lihku iſmeta pahr pilſehtāš muħreem.

Tituš eeſlehdſa pilſehtu weennmehr zeeſchaki un zeeſchaki, aħrpilſehtāš eenehma ar joni, bet Judi glaħbāš žetotſni un Deewa namā, kaš ſtiſpri bij apžeetinataš. Deewa namu Tituš wehlejāš ſaudſet. Bet niſnā žihnā

tahds Romeeschu karawihrs eesweeda tani degoschu lahpu, tà ta tas sahka degt pilnàs leesmàs. Gau Titus pawehleja dshst, bet tas neisdwàs, un tà nodega frahschnà ehka. Jerusaleme galigi tapa ispostita, un pee winàs peepildijàs ta Kunga wahrdi: „Ne afmins uf afmina nepaliks.“ (Mat. 24, 2.)

Wiša Judu seme bija ispostita. Wairat nekà pusotra miljona Judu atrada galu un 100,000 pahrdewa par wehrgeem, waj speeda zihnitees Romeeschu zirkos ar plehšigeem šwehreem. Pehz kara šwinigà gabjeenà Romà eejot, Titus weda tà laupijumu lihds šwehtos rihtus.

Tikai kristigà draudse nebija zeetuš zaur breesmigo karu; ta, ee-wehrodama laita šihmes (Mat. 24, 15. 16), bija meklejuš patwehrumu otrpus Jordanas, tahdà masà pilsehtà, ar wahrdu Pella.

Z a n t a j u m i :

1) Kad un tur tas Kungs pašlubinaja Jerusalemes ispostišchanu?	12) Šif daudš zilweku uf Leelbeenas šwehtkeem bij Jerusaleme šanahtušchi?
2) Kad šchi ispostišchana par Jerusalemi nahja?	13) Šahdas breesmas wlošijàs pa pilsehtu?
3) Kuršč semes pahrwaldbneeks wišpirmat nahja larot pret Judeem?	14) Ko Titus darija ar šagubšiteem Judeem?
4) Waj wišč wareja Judus pahrwaret?	15) Šif daudš lihku Judi pašchi ismeta pahr pilsehtas muhreem?
5) Kas dabuja šinat, ta Judi bij Širijas karaspehtu pahrwarejušchi?	16) Kur Judi wišštipraki apzeetinajàs?
6) Kas tagad šuhtija kara špehtu pret Judeem?	17) Pee pilsehtas eenemšchanas, kas notifa ar Jerusalemes šlaiso Deewa namu?
6) Kuršč karawadonis weda romeeschus zihnà pret Judeem?	18) Šif daudš Judu šhini breesmigajà karà atrada galu?
8) Kurà gadà romeeschu karaspehts eelaušàs Palestinà?	19) Šif winu tapa pahrdoti par wehrgeem?
9) Kas wehlat ar Wespasianu notifa?	20) Kas nedabuja žest šcha kara breesmas?
10) Kas palita wina weetà par karawadoni?	21) Kur kristiga draudse bij meklejuš patwehrumu?
11) Ap šahdu laitu Titus aplenja Jerusalemi?	22) No ta kristigee šinaja, ta pahr Jerusalemi nahš tahdas leelas behdas?

74. Palestina.

Seme, kur Kristus staigaja, ir Palestina; ta atrodas Ašijà pee Widus juhras. Winas wezakais nosaukums ir Kanaana, t. i. Semà seme. Tapehž ka Deews to bij apšolijis Abraama dšinumam, winu mehds šaukt ari par „Ašfolito semi“. Greeki to nosauž par Palestinu, t. i. Wilisteeschu semi. Palestinas plaščums ir 540 kw. juhdšes, tas buhtu apmešram uf puš masat nekà wišs no Latweescheem Kursemē, Widsemē un Witebštas gub. apdšihwotais semes gabals. Šehnina Dawida un Salamana laikos šchai semitei bij ap peezi miljoni eedšihwotaju, Kristus laikà ap divi miljoni.

Palestinas seemetos pazetas Libanoni, t. i. Baltee kalni, til augstu, ka galotnēs gandrihs zauru gadu redsams ūneegs. Sche auga krahschnee zeedru meschi, kuros Salamans zirta fokus preetsch Deewa nama. Blatus Libanona kalneem steepjas Antilibanona kalni; Antilibanona deenvidus galu fauz par Veelo Hermannu, pee kura izjetas Jordana.

Jordana tet zaur wisu Palestinu no seemekeem lihds deenwideem un dala to reetuma un austruma dalās. Sawā augšchgalā Jordana tet zaur muflaino, ar needrām aisauguscho Meromas eseru un drihs pehz tam zaur Genezaretēs eseru jeb Galilejas waj ari Tiberijas juhru.

Schi esera apfahrtnē atrodas wisjantakās weetas Palestinā. Seemetos un deenvidos peesleenas pee esera augligi lihdsenumi, reetumos un austrumos neaugsti kalni. Wehtras plojas uš esera deesgan beeschi un peepeschi, bet drihs mehds atkal aplust. Esera uhdens ir wehfs un flaidrs, wina siwu bagatiba ir leela. Kalnu peegahsēs aug dateles, zitroni, wišnogas, melones un ziti fiktsemju stahdi. Schai no dabas til bagatigi apbalwotā eesejā bija zitreis toti rofiga dšihwe. Bagatas pilsehtas, kā Kapernauma, Betšaida, Magdala, Tiberija ar ūweem jautajeem dahrseem un kuplajām druwām atrodas zita pee zitas. Sche bija ta Kunga galwenatais darba lauks. Kapernaumā winsch pats dšihwoja. Esera swejneeki bija wina eewehrojamakee mahzefki: Peters, Andrejs, Šetabs un Zahnis. Sche winsch darija dands brihnuma darbu, sche winsch runaja basnizās un namos un neapfufs ismeta ūawu tihflu pehz zilweku dwehselem.

No Genezaretēs esera tet Jordana stiprā kritumā un daudsos lihsumos kahdas 15 juhdsēs zaur dšilu grawu, tā ūaukto Jordanas lanku, lihds Nahwes jeb Sahls juhrai. Sahkumā Jordanas lejā ir sahlainas lankas, bet wehlat tikai klinschu klajumi. No tam noprotams, ka Zahnis Kristitajs wareja ušturetees tufnesi un ari Jordanā kristit.

Kahdā augligā oasē, palmiju meschu widū, atrodas Jerika, pee kuras ūanahza dands zeku. Jezus daschu reis stajagais zaur scho pilsehtu, eedams uš Jerusalemi. Zefsch uš Jerusalemi wed zaur klinschu grawām un tufnescheem, kuros slehpjas laupitaji, tā ka weentulis zefineeks te drihs war ūaudet mantu un dšihwibu. Tadeht tur ari nemehts zetot pa weenam, bet leelakos pulzinos jeb karawanēs, kuram daschreis abrumoti wihri ir par ūargeem.

Weidsot ūtraujā Jordana eetel Nahwes juhri, kas atrodas dšitā eedobumā starp augstām kailām klinschu ūeenām. Tadeht ka schis juhri uhdens ūatur toti dands ūahls, to ūauz ari par Sahls juhru. Siwis nedšihwo winas uhdeni, pat putni nelaiūchas pahri; nahwes klusums walda wisapfahrht, un stahdi isbeidsas winas tuwumā.

Nahwes juhras deenwidus galà fenatnè atradàs bagatàs pilšehtas Sodoma un Gomora. No reetrumeem Nahwes juhrà eetef Kidronas upite, kas ižetas Jerusalemes tuwumà.

Kristus laikà semi eedalija tšhetros nowados jeb prowinzēs: Perejā — austrumos, Galilejā, Samarijā un Judejā — reetrumos no Jordanas. Perejas augstakā kalnu galotne ir Nebus kalns, no kura war pahreddset leelu abgabalu Jordanas reetrumos; no šchi kalna tadeht ari Mošus apluhkoja to semi, kurā tas nedrihtsteja eeeet.

Wisaugstati seemetos ir Galileja. Seme ir kalnaina, deenwidos pazetas Tabora kalns, no kura war redset Nainu, Nazareti un Kanu.

Samarijas seemeta dala atrodas augligajā Jesreeles eelejā, zaur kuru tek Rišanas upite. Šche brahki pahrdewa Jasepu, šche isfaroti nitni kari. Deenwidus reetrumos no Jesreeles eelejas pazetas Karmeta kalns, deenwidus austrumos Kilboas kalns, kur Sauls krita ar saweem dehleem. Karmeta kalns ar sawām daudzajām gravām un alām labi noder par patwersni wajateem kaudim, tadeht ari praweetis Elija šche sšehpās, kad Akabs wimu mekleja. Kalnainajā Samarijas deenwidus dalā atrodas senās Israeta walsts galwas pilšehta Samarija. Starp Ebala un Garižima kalneem ir Sikeme, tās tuwumā bija Jelaba aka, kur Jesus farunajās ar Samareeschu šeevu.

Wiswairaf deenwidos ir Judeja, zaur kuru welkas wairafi kaili kalnu strehki, tā šauttee Judas kalnaji. Šche atrodas neaugligā weetā femes galwas pilšehta, Jerusaleme, kurai uhdens beeschi ween peegahdajams mahšligā žetā, jo Kidronas upite tek tikai pawašaros waj leetus laikā. Jerusaleme usželta uš tšhetreem kalneem, no kureem Zianas un Morijas kalni tee eewehrojama tee; uš Zianas kalna bija Dawida pils jeb žetofnis un uš Morijas kalna Deewa nams. Trijās pušēs Jerusalemei ir dšitas grawas, tikai seemetos ta naw šargata no dabas, bet te usžehla wairakšahrtigus augstus muhrus, tā ka pilšehta bija gruhti eeneemama. Austrumos Jerusalemei ir Josafata eeleja, bet otrpus tās pazetas Etkas kalns, kura nogahšē atrodas Getsemane. Kad uštahpj uš Etkas kalna, tad war redset wišu Jerusalemi ar winas torneem, pilim un Deewa namu. No šchejeenes ari Kristus nostatijās uš Jerusalemi, kad winšch pasludinaja tās galu un par to raudaja. Uš austrumeem netahki no Etkas kalna redš Betaniju, kur Jesus labpraht kawejās Lazarus namā. Etkas kalnam pretim, taisni Jerusalemes reetrumos, redš Golgatu, kur Jesu fita krustā. Uš deenwideem luhkojotees, redšams žetsch, kas no Jerusalemes wed uš Betlemi (maifes namu). Šche Kute lašija wahrpas, šche Dawids ganija awis, šche engeki ganeem pasludinaja preeka wehšti, ka Bēstitajs pēedšimis.

J a u t a j u m i :

- 1) Kā sauza to semi, kur Jēsus staigāja?
- 2) Kāhdā pasaules daļā viņa atrodās?
- 3) Kā agrākī šķo sems apgabalu nosauca?
- 4) Kam Deeros šķo semi bij apskolijis?
- 5) Zīl eedstihvotaju, apmehram, bija Palestīnā?
- 6) Kāhdi kalni pazelās Palestīnas seemetos?
- 7) Kamdehl šķee kalni ir tik eewehrojami?
- 8) Kāhda eewehrojama upe tel zaur Palestīnu?
- 9) Kas tīla reij Jordānā kristīts?
- 10) Zaur kāhdu eewehrojama ešeru Jordāna tel zauri?
- 11) Kāhdas breefmas us šķo juhru reij Jēsus mahžekleem usgahja?
- 12) Kur Jordāna eegahšch šawus uhdenuš?
- 13) Ko kā šahls juhra ir zehluseš?
- 14) Zīl prowīnzēs Palestīna bij eedalita?
- 15) Kāhdā prowīnzē atradās Jerusaleme?
- 16) Kāhdi eewehrojami kalni atrodās pee Jerusalemes?
- 17) Us kura kalna atradās šķaistais Deewa namš?
- 18) Us kura kalna atradās Davīda piš?
- 19) Ko kura kalna Jēsus apraudaja Jerusalemi?
- 20) Us kura kalna Jēsus zeeta krusa nahwi?
- 21) Kāhdš eewehrojams dahrīs atradās Jerusalemes turvumā?
- 22) Kas Getsemanes dahrjā notika?

Akfahrošchanas jantajumi.

I.

- 1) Kur Pavils ar Silasu reij bij nonahfuschī ewangeliju šludināt?
- 2) Kāhdš launs garš tur kāhdu meitu bij apfehdiš?
- 3) Ko Pavils ar šķo šihletajās garu darīja?
- 4) Kas Pavilam ar Silasu par to bij jaižzeešch?
- 5) Kā Pavils ar Silasu ištūrejās žetumā?
- 6) Ko viņi zaur šķo Deewa šlawešchanu panahza?

II.

- 1) Kur apustuls Pavils wišwairaf nobarbojas ar ewangeliju šludināšchanu?
- 2) Zīl mišijas zelojumos wiščch pahrštaigāja Maī-Asīju?
- 3) Kā Zudi ištūrejās pret Pavilu?
- 4) Kur apustuls Peteris gahja ewangeliju šludināt?
- 5) Kurščch apustulis kopa Jerusalemes draudsi?
- 6) Kāhdu deewiščchu parahdibu apustuls Žahniš redseja us Patmošas šalu?

III.

- 1) Ap kāhdu laīfu Romas ķeīsarš Nerons šūhtija karaspehku pret Žudeem?
- 2) Kuri bij šķo karaspehka wadoni?
- 3) Ap kāhdeem šwehtkeem Titus aplenja Jerusalemi?
- 4) Kas par breefmām iščehlas Jerusaleme?
- 5) Zīl breefmigi tapa Jerusaleme išpostita?
- 6) Kas šķo išpostišchanu Jerusalemei bij jau papreekšch pašludinajis?

IV.

- 1) Ar kāhdeem wahrdeem top nosaukta ta seme, kur Kristus meesā buhdams štaigāja?
- 2) Kur Palestīna jeb Kanaana atrodās?
- 3) Kas bij viņas galwas pišfehča?
- 4) Kāhda eewehrojama pišfehčina wehl atradās Žudejā?
- 5) Kāhda upe tel zaur Palestīnu?
- 6) Kāhdi kalni atrodās ap Jerusalemi?

Swarigafee notifumi is basnijaz wehstures.

Romeefchi waja kristigo draudsi.

Paur apustulu un winu mahjektu darbibu kristigà tiziba isplatijàs jau 1. g. f. pa wisu Romas keisaru walsti, kurai toreis peedereja wifas jemes, kas atrodas ap Widus-juhru, gan Ciropà, gan Asija un Afrikà. Romeefchi, pagani buhdami, eenihdeja kristigos un fazehla pret wineem tif nitnas wajaschanas, ka schauschalas zetas, to lasot un dsirdot.

Romeefchu keisars Nerons tà pirmais israhbija atklahtu eenaidu pret Kristus draudsi. Winsch bija breefuiigs warmahla un nebaidijas ne no kahda noseeguma. Daudseem kristigeem nozirta galwu, zitüs fita krusà, daschus dsihwus fajahgeja un wehl zitüs eeschuwa swehru ahdàs un rihbija teem nitnus sunus wirsü. — Schai pirmajà wajaschanà mira ari apustuli Pawils un Peters mojektu nahwè. Pirmà wajaschana foti ustrauza kristigo draudsi. Ta tureja Neronu par Antikristu jeb Pretkristu un domaja, ka pafaules gals jau peenahzis. Tomehr tas bija titai ruhgtø zeeschanu eesahkums.

Nestatotees us wajaschanu Nerona laikà, kristigà tiziba tomehr isplatijàs; pat augstas kahrtas Romeefchi un bagati laudis bija peegreeschees kristigai tizibai. — Keisars Domizians bija loti mantas kahrigs; kad nu winsch redseja, ka dascheem kristigeem bija daudf mantas, tad winsch, gribedams to eeguht, pawehleja kristigos waj nu nokaut, waj tà walsts noseedsneetus aissuhtit trimdà (us swehrummu), lai pats paturetu winu mantu. — Stary ziteem Domizians wajaja ari apustuli Jahni, lai gan tam nebija laizigu mantu, aissuhtidams to no Ewesas us Patmos falu, kur apustulim bija japahrzeesch daudf gruhtibu. Tomehr tas kungs atlihdinaja sawam kalpam gruhtàs zeeschanas, rahdidams tam kristigàs draudses nahkamibu, to Nahnis ufratstija Parahdischanàs grahmata.

Keisara Trajana laikà bij Antiokijas draudsei (Sirijà) par wadoni biflaps Ignazijs, to jau apustuli bij eezehluschi draudses gana amata. Ignazijs draudses lojektus stubinaja us pastahwibu tizibà par spihiti wisam mozibam. Sawàs dusmàs par tahdu pretestibu keisars lita wajat Antiokijas draudsi daudf gruhtaf nekà zitas. Lai glahbtu sawu draudsi, Ignazijs no brithwa prahta lifàs westees keisara preefschà. Keisars winu usrunaja: „Kas tu est par besdewi, ka usdroschines pretotees manàm pawehlem?“ Winam atbildedams, Ignazijs runaja par elku kalpu neleetibu un apleezinaja Kristu. Saskaitees par tahdu atbildi, keisars pawehleja, ka Ignazijs metams nitneem swehrum preefschà.

Keisara Marka Aurelija laikā jau peedereja pee kristigās draudses dāšči augsti mahžiti wiħri, kas kristigo tizibu aisstahweja pret paganu rakstneeku ušbrukumeem. Gewehrojamatais starp wineem ir Justins Mozetlis, kas šawas finibas isleetoja zihnā pret paganeem. Winšch eefneedsa rakstu pašcham keisaram, peerahdidams, ka ihstā pateesiba atrodama tikai pee Kristus. Keisars gaušchi apstaitās par tahdu rakstu, lika Justinu mest zeeumā un nospreeda tam nahwi.

Keisara Marka Aurelija laikā plošijās nitna kristigo wajaschana Smirnas draudse (Mas-Asijā), kurai bija par preekschneeku firmais bistaps Polikarps. Draudse winu toti zeenija, tapehž paganu nitnumš greesās it ihpašchi pret Polikarpu, un leels kaušchu puħlis mahžās gubernatoram wirsū, lai tas wineem isdotu kristigās draudses bistapu Polikarpu. Gubernators apšolija bistapu atlaist bej sōda, ja tas Kristu nolahdeschot. Dšiti aišgrahbts, firmgalwis atbildeja: „86 gadus es winam kalpojis, un winsch man neka ļauna naw darijis; tā lai es waretu nolahdet šawu ķehniņu, kas mani atpestijis!“ Par tahdu atbildi gubernators nospreeda Polikarpam nahwi uš ugunšsahrta.

Keisars Dezijš islaida pawehli, ka wiseem kristigeem finamā laikā jaeerodas pee elka preestereem un janes upūris. Ērehdneem zeešchi bija peekodinats, lai stingri uš to rangas, ka neweens kristigais neatrautos. Ja kahds neatnahža noteiktā laikā, waj leedsās upuret, tad to neschehligi mozija un nonahweja. Tif breesnig: un plascha wajaschana wehl nekad nebija bijuši, tadeht to ari dehwe par pirmo wispahrigo kristigo wajaschanu. — Uri agrakos laikos kahdu reisi bija gadijees, ka weens, waj otrs kristigais upureja elkeem. Tomehr tahdi gadijumi bija peeskaitami pee retajeem. Dezija laikā atkriteju skaitš bija waren leels. Dāšchi kristigee dema eerehdneem naudu, lai tee israkstītu apleezību, ka isdarīts pehž keisara prahta; wehl ziti lika par naudu eerakstīt šawus wahrduš tanī grahmarā, kur peesihmeja wisus atkritejus. — Kristigā draudse pret wiseem tahdeem isturejās toti stingri. Tos wisus isšlehdša no draudses, un tif tad, kad tee ruhgti šawu nosēegumu noschehloja, tos pehž stingras pahrbaudišchanas no jauna usnehma draudse. Daudsi kristigee, negribedami atkrīst no tizibas, bet baididamees no nahwes un mozibām, behga tukšneschos un kalnos, kur nomira aij bada un šlahpēm. Kad wajaschana bija mitejujees, tad tehwi un mahtes welti mekleja pehž šaweem behrneem; behrni, apkahrt maldidamees, šauza pehž šaweem wezakeem. Pat weselas draudses mekleja šawus ganus. Tomehr tahdas šaušchanas beeschi ween palika bej atbildes.

Tai laikâ basnijas tehws Origenš apmekleja mozeklus zeetumos, pawadija tos uš soda weetu un atklati stuhpstija. Beidsot ari winu notwehra un steepa uš motu benka Tirus pilsehtâ. Bahrat samozits un sakroplots, tas nomira ap 254. g.

Tai laikâ daudsi Kartagas draudses lozekli, to starpâ pat jaunawas un behrni, bija šagrahbtii, breefmigi moziti un beidsot aissuhstiti kalnaraktuwēs pee spaidu darbeem. Kartagas bistaps Žiprians rakstija zeetejeem, tos eepreezinadams: „Kalna raktuwēs meesai gan truhkst atšpirdsinajuma, bet bagatiga Kristus eepreezinashana atšpirdsina dwehseli.“ Drihs pehš tam aizinaja ari Žiprianu soga preelšhâ un pawehleja tam noziršt galwu. (†158. g.)

Keisars Valerians, atsihdams, ka wina preelšhgahjeji maj panahkuschji, kristigos wjadami, domaja, ka tee nodarijuschi leelu kluhdu, lidami nokaut katru, kas pirmais gadijās zelâ. Winsch turpretim bija pahrelezinats, ka draudses isklibdis paščas no šewis, ja tām atmens winu ganuš. Tadeht tas pawehleja wisur ušmeklet kristigās draudses bistapus un žitus wadonus un lika tos nomaitat. Daudš draudses šaudeja tai laikâ šawus ganuš, to starpâ ari Romas draudse. — Valeriana laikâ mira mozekla nahwē ari Laurenzijs, Romas draudses diakons (bistapa palihgs). Laurenziju šaistija uš kwehlošhâm restēm un zepa. Kad tas weenos šahnos jau stipri bij apdedšinatš, tad to apgreesa uš otreem, bet winsch pazehla šawas azis uš debesim, aissluhdja par Romas eedšihwotajeem un islaida šawu garu.

Wisju breefmigakâ kristigo wajaschana bija keisara Diokleziana laikâ, to ari dehwe par otru wispahriigo kristigo wajaschamu. Kahwa no keisara pawehlēm šlaneja šchahdi: „Kristigo deewkalposchanas buhs šlehgt, basnijas noplehst, Bibeles šadedšinat un wisus nepaklausigos možit un nonahwet.“ Daudš Bibeles toreiš šadedšinjaja, daudšas pašaudeja, bet daudšas norakstija ari par jaunū. Ja kahds atdewa paganeem Bibeli, tad tahdu isšlehdsja no draudses. — Daudš bij atkriteju, bet tuhstfošchi kristigo apleezinjaja šawu tizibu, zeesdami drihsat wisbreefmigakās mofas un nahwi, nekâ upuredami elkeem. Pagani pat aplusa, kristigos šaudami, tadeht tos nenosodija wairs kâ agrat pa weenam, bet lika pulkos uš reiši nodurt waj šadedšinat. Weena mehnescha laikâ Mas-Asija esot nokauti kahdi 15,000 kristigo, un tâ tas gahja weselus desmit gaduš. Ko nepaguwa nokaut, tos aissuhstija pee spaidu darbeem. Tai šagahnitu ar elku upureem tos kristigos, kas wehl bija dšihwi, tad keisars pawehleja uš tirus apšlazinat ehdamās leetas ar upura uhdeni. — Tomehr kristigee pahrzeeta ari šcho pahrbauđschamu, un lepnajam keisaram bij jaatsihst, ka winsch nepaspehja isdeldet kristigo tizibu.

Kristiga tiziba uswohr Romas walsti.

Pehz tam walsts reetrumos waldija Konstantins; bet winam bija wairaki lihdswaldineeki zitās Romas walsts datās, kuri wisi to loti eenihdeja, tadeht ka winsch sleveni pabalstija kristigos. Konstantinam wajasdeja prei wineem eet tarā. Pirms kaujas tas redseja sem faules sposchu krustu ar usrakstu: „Zaur scho sihmi tu uswaresi!“ Nahkoschā nakti pats Kristus parahdijās Keisaram šapni, pawehledams tam taišit karogu ar krusta sihmi un nest to karapulkeem pa preekschu (kuri pa leelakai datai fastahweja no kristigeem). Konstantins ispidbija Kristus pawehli un pahrawareja šawu sühwako pretineeku kahdā leelā kaujā. No ta laika tas atklahti apfargaja kristigo tizibu un pahrspehja wifus šawus pretineekus, lamehr hridsot tapa par weenigo waldineeku wišā plaschajā Romas walsti. (313. g.)

Konstantins islaida litumu, zaur kuru kristigo tizibu eezehla par walsts tizibu (323. g.). Kristigeem ustizeja augstakos walstsamatus un garidsneekus atfwabinaja no nodokteem. Wantas, ko kristigee bija saudejuschi wajaschanu laikā, atdewa teem atpatak. Uš walsts rehkina zehla daudš basnizu, waj pahrbuhweja agrakos elku deewu namus par basnizām. Keisara mahte Helena zetoja uš Jerusalemi un zehla tur uš Kristus kapa škaistu basnizu, kura pa datai usglabajusees wehl lihds muhs: laikeem. Konstantins pawehleja, ka wišā walsti jaswehti swehtdeena, un nofahrtoja ari seemas-swehtku un leeldeenas swehtišchanu, par ko agrak kristigās draudses lozektu starpā nebij weenprahtibas. Winsch skubinaja laudis, it ihpaschi šawus saldatus, tšchalli luhgt Deewu un šasauza pirmo wispahrigo basnizas šapulzi Nikejā, lai islihdšinat u kildas, kas bija zehluschās kristigā draudšē.

Konstantins tšchalli lasija Swehtos Makstus, notureja luhgschanas šawā pili, bet šargajās littees kristitees, jo winsch domaja, tapat kā daudsi ziti wina laikā, ka kristibā nomasgā tikai tos grehtus, kas padariti pirms kristibas. Kad Konstantins šawā wezumā nomanija, ka wina gals tuwojas, tad winsch nolika keisara kroni, apegehrba baltas drehbes, atazinaja garidsneekus un likās kristitees, apleezinadams šawu tizibu uš Jesu Kristu. Drihš pehz tam tas nomira. Wina lihki eelika selta šahrkā un paglabaja Konstantinopolē, t. i. Konstantina pilsehtā, kuru tas bija Romas weetā padarijis par šawu galwaspilsehtu. Wina nopelnu deht wehsture tam dewa nosautumu „Ceelais“.

Pehz Konstantina Ceelā nahwes dalijās wina trihs dehli tehwa walsti. Kā waldineeki tee aisstahweja kristigo tizibu un šahša wajat paganus, bet šawā dšihwē tee nebuht nebija labaki par paganeem. Kad tee zits pehz zita bij miruschji, tad waldibu par Romas walsti sagrahba šawās rokās winu brahlens Julians. Winsch mehginaja ar wiltu kristigos atkal peelabinat pee paganu tizibas, bet tas winam neisdewās, jo šawas waldibas otrā gadā tas

krita kaujā. Stahsta, ka mirdams winsch issauzis wahrds: „Galileeti (Jesu), tu tomehr est uswarejis!“ (363. g.) — Pehz tam waldija titai kristigi keisari Romas walsti.

Tizibas kildas.

Famehr kristigeem bij jazeesch wajaschanas, tikmehr paschu mahjās waldija meers un deesgan laba fatiziba. Wisi apleezinaja tizibu us Trihsweenigo Deewu pehz tā saužamās Apustulu tizibas apleezibas jeb teem triu tizibas lozefkeem, kas atrodas masajā Lutera kaktismā (bes isskaidrojumeem) un pehz kureem wehl tagad kristigās draudses apleezina sawu tizibu — Bet kad wajaschanas bija nitejuschās, iszehlās nitnas eeschkigas kildas kristigā draudse. Weens no tahdeem kildas zehlajeem bija presbiters (wezakais) Arijs. Winsch newareja saprast Swehtos Rakstus, kas runā par Deewu to Tehwu, Deewu to Dehlu un Deewu to Swehto Garu, un atkal teiza, ka ir titai weens weenigs Deews. Lai waretu scho mahzibu, ka weens ir trihs un tee trihs atkal weens, darit saprotamu, tad Arijs nehmas istulkot Swehtos rakstus pehz sawa prahta, nostahdidams to Dehlu semak par to Tehwu. Arijam bij daudj peekriteju, jo zilwekam jau allasch patihl peenemt par pateesu titai to, ko winsch ari war saprast. Bet stingri tizigee draudses lozekti gauschi nostuma par Arija mahzibām un stahjās ar wiseem spehkeem tam pretim.

Sirdigakais Arija pretineeks bija kahds jauns diakons Melkandrija, wahrda Atanasijs. Ari winsch newareja isskaidrot deewischto noslehpumu par Swehto Trihsweenibu, bet pasemigā garā atfina, ka zilwekam nenahkas ar sawu tumscho prahtu speestees deewischto noslehpumu dsitumos, bet tizibā sanemt to, ko pasneeds Swehtec Raksti, proti, ka tas Dehls ari ir „patees Deews“. Atanasijs prata aisgrabhjoschi runat. Laudis tahwās pahrllezinatees no wina firsnuigajeem un dedsigajeem wahrdeem. Ari pats biskaps peekrita Atanasijam un isslehdsja Ariju no draudses. Pehdejais tomehr nedewās ar to meerā, bet turinaja kildas uguni arween tahkat.

Lai daritu galu nejautajām kildām, kas postija kristigo draudsi, tad keisars Konstantins Leelais sasauza 325. g. Nisejā (Mas-Nisjā) pirmo wispahrigo basnijas sapulzi. Keisara aizinajumam paklawidami, eeradās us sapulzi ap 300 biskapu. Bes wineem atnahza wehl leels pulks semaku garidneeku un daudj kauschu. Ari Arija atnahza ar saweem peekritejeem un nehmas aisstahwet sawu mahzibu. Tomehr wina puhles bija weltas. Atanasijs pahrllezinaja wisu sapulzi un paschu keisaru, ka Kristus muhsu Pestitajs ir „patees Deews“. Bet lai turpmak nezeltos wairs kildas par scho jautajumu, tad usstahdija paplaschinatu tizibas apleezibu, ko wehlat sahka dehwet par Nisejas tizibas apleezibu. Wehl scho baltu deemu to apleezina muhsu draudses

wisof leelajos ņwehtkos. Ariju, kas leedsās parafstīt ņho tizibas apleezibu, iņņlehdņa lihdņ ar diweem biņkapeem un ziteem wina peekriteem no draudņes un aiņņubtija trimdā (uņ ņweņņumu). Tomehr Arija peekriteji ņpehja turetees wehl ap 200 gadu, it ihpaņchi jaunatgreeti pagani no Wahzu tautu zelma peenehma wiņpirms Arija mahzibu.

Pehz tam ņastahdija wehl garatu tizibas apleezibu, ko pehz pirmā Trihsweenibas aiņņtahwetaja noņauza par Atanasijas tizibas apleezibu. Tani ņtaidri ņazits, ka Deews ir trihsweenigs: Deews tas Tehws, Deews tas Dehls un Deews tas Swehtais Gars, un naw trihs Deewi, bet weens Deews. Pee ņchim trim tizibas apleezibām turas wiņas kritigās draudņes.

Rahda zita leela kilda groņijās ap jautajumu: „Waj zilwekam paņcham no ņewis, beņ Deewa ņchehlastibas, eephejams eemantot muhņchigo dņihwoņcham, waj ne.“ Gewehrojamaņee pretineeki ņchai kildā bija Pelagijs un Augustins (†430. g. Seemet-Afrika).

Pelagijs mahzija: Deews zilweku radijis labu; un wehl weenmehr zilweks war iņņchirtees, waj nu uņ labu, waj ņaunu. Tikai ņauna preekņchihme, kura, deewamņchehl, beņņchi redņama, to ņtubina uņ grehkeem. Bet zilweks ņpehj pats no ņewis darit labu, aiņņneegt tikumibas pilnibu un tapt ņwehts.

Baņnizas tehws Augustins no paņcha peedņihwojumeem un Swehtajem Raņsteem ņinaja daudz labak, zik ņamaitata ir zilweta daba. Tadeht wiņņch zehlās pret Pelagiju, mahzidams: Zilweks jau peedņimis grehkos, jo Adama grehks pahrgahjis uņ wiņa wina dņimumu. Tadeht mehņ wiņi eņam wainigi Deewa preekņchā un neņpehjam no ņewis neta laba darit. No ņchi poņta muhņ war glaht tikai Deewa ņchehlastiba zaur Kriņtu. Ta modina muhņu ņirdis tizibu un dod mums ņpehku deewiņchīgi dņihwot. (Rom. 7, 18; Rom. 3, 23, 24.)

Zaur Augustina puņlineem draudņe gan atmata Pelagija mahzibu, bet apņlehtā weidā ta ilgi uņglabajās un ar laiņu pahrgahja Katolu baņnizā, kur ta pa daņai paņtahw wehl tagad. Muhņu tizibas iņņkaidrotajs Martiņņch Luters turejees pee Deewa wahrda un Augustina raņsteem.

Kristigās draudņes dņihwe ņenos laikos.

Kad kristigo tizibu wairs newajaja, tad winaņ peekriteji ņahja zitadi dņihwot paņaulē. Pagani nepahrgahja kristigā tizibā tikai aiņ pahrleezibas ween, bet ari aiņ aprehina, lai eeguhtu laižigus labumus. Tahdā kaņrtā eeweņņās paganu netikumi ari kristigā draudņē. Mantas kaņriba, neņchihņta dņihwe, kildas un leetuliba nebija kristigo starpā wairs ņweņņas leetas. Tapehz daudņeem nopeetneem draudņes lozektēem tahda paņaulīga dņihwe bija par reebumu, un tee apnehmās dņihwot weentulibā, lai tā glahtu ņawu dwehņeli no ņamaitaņchanaņ.

Weens no eewehrojamaateem weentulneekem bij Antonijs Egiptè. Wina preekschihmei daudsi fekoja, tadeht wiinu ari mehds usluhtot par muhlu kahrtas dibinataju. (Ap 330. g.)

Antonija laika beedrs bija Patomijs. (Ap 330. g.) Tas redsedams daudsus weentulneekus jeb muhtus isklaidus dshwojam, nahja us domam tos pulzinat sewischlâ mahjâ jeb klosteri us kopigam lubgshchanam. Katram klosterim bija saws preekschneeks, to sauza par abatu, t. i. tehwu (retrumus par „prioru“). Tahdu zilweku, kas wehlejâs eestahtees klosteros, bija wijai daudsi. Lai waretu atturet nezeenigos, tad katram jaunpeenahzejam nofazija ihpashu pahrbaudishchanas laiku, pehz kam tikai spreeda par wina galigo usnemschanu klosteri. Nesfatotees us tahdam gruhtribam, tomehr lihds Patomijs nahwei jau bij ap 7000 muhtu. Simts gadu wehlat wiinu skaitis fneedsjees lihds 100,000.

Behz austruma semju parauga dibinajâs klosteri ari reetruma semes. Katram muhtam, kas gribeja eestahtees klosteri, bij jaapsolas trihs leetas: 1) paklausiba pret preekschneekem; 2) schihstiba, t. i. neween tilka dshwoschana, bet ari apnemschanas nekad nedotees lauliba; 3) nabadsiba, t. i. pascham muhtam nedrihsteja peederet nekahdas mantas (tikai klosterim). Wes tam wehl muhkeem bij jaapsolas nodarbotees ar kahdu amatu, lai laiskums tos nesamaitatu. Ziti no wineem topa dahrsus un lautus. Wehl ziti mahzija behrnus un nodewâs sinibam. — Ar laiku dibinaja ari seeweeschu klosterus. Scho eemihneezes sauza par „muhkenem“ jeb „nonem“ un wiinu preekschneezi par „abateni“ jeb „prioreni“.

No klosterem ikgahja widus laikos daudsi misionaru, kas, par gruhtribam un breesmdam nebehdadami, sludinaja paganeem ewangeliju. Tee eeguwa dashus panahkumus, jo tee neprastija ne pehz kahdeem dshiwes baudijumeem un ehrtibam, pazeeta labprahht pat issalkumu un slahpes. Tufneschus tee pahrwehrtu par augligam druwam, nolihda meschus un nosufinaja purwjus. Kad karatrolfnis atstaneja, kas toreisejos laikos notikâs wisai beeschi, tad waijatee atrada glahbinu aisi klosteru muhreem. Klusajâs klosteru istabinâs usglabajâs ari sinibas, lai gan wisur zitur bij atrodama beesja gara tumfiba.

Draudses wadonus sauza par „garidsneekem“, kamehr zitus lozektus dehweja par „pasaulneekem“. Zaur eeshwehtishchanu wareja pasaulneeks jeb laijs tilt garidsneeka kahrtâ. Ari garidsneezibas lozekteem nebija wiseem weenadas teefibas. Tee dalijas semakos un augstakos garidsneekos. Augstakee garidsneeki bij „biskapi“. Leelako pilsehnu biskapus, ka Româ un Konstantinopolè, sauza par „patriarkeem“. Tomehr ari tahds gods wehl nebija deesgan leels preeksch Romas biskapa. Utsautdamees us to, ka Peteris, kas bija pirmais starp apustuleem, esot bijis ari pirmais Romas biskaps, winsch apgalwoja, ka tam nahkotees wisleelakais gods kristigâ draudse. Lai

atschirtos no ziteem bistapeem un pat no Konstantinopoles patriarka, tas dehvejās par „papa“ — pahvestu, t. i. tehvu.

Laħda godħabriba nebuht naw Kristus garā, bet pahvests atrada Reetrum-Giropā wišpahriģu peekrišchanu un eeguwa leelu waru, kaut gan tadeht zehlas kildas un nefatiziba kristigā draudšē.

Muhameds aptaro kristigo tizibu.

Romas keijara walsts reetumos sagruwa 475. g., bet austrumos ta pastaħweja wehl lihds 1453. g. Tur waldbija daschs labs spehziģs un eewehrojams keisars, un walstij, ko saħta dehwet par Bizanzijas keisara walsti, bija daudš jazešch neween no ahrigeem eenaidneekem, bet ari no eesħķiģām kildām un nemeereem. Tās semes, tur Kristus bija staigajis, tur bija zehlušchās pirmās kristigās draudšes un senakos laikos bija pluhdušchas til daudš mozeklu ašinis, krita Muhamedaneeschu rotās, turi šteidsjās iļleetot kristigās draudšes kildas sawā labā.

Muhamedaneeschu tizibas jeb islama dibinatajs ir Muhameds, dšimis Arabijā, Mekās pilšehtā, un miris 632. g. Winam bija labas gara dahwanas, un wiščy prata zilwekus walđsinat ar sawām runam. Tās to pamudinaja uš godħabribu. Atrasdams pee wišām pastaħwošchām tizibam kaut kaħdu wainu, wiščy nehmas fastahdit jaunu. Bet lai laudis tizetr, ka no wina fastahditā tiziba ir ta ihstā, tad tas iđdewās par praweeti. Wina galwenatā mahziba bija: „Jr titai weens Deews, Allah, un Muhameds ir wina praweetis. Mosus un Kristus ari bijušchi praweeshchi, bet masati nekā es.“ Wiščy saweem peekritejeem apsolija wišadus labumus un gahrdumus naħtošchā dšihwē un škubinaja tos, lai tee, par nahwi nebeħdadami, isplata ihsto tizibu ar uguini un sobinu.

Muhameda peħznahzeji jeb kalifi isplatija wina mahzibu, ko usraštija koranā, pa Arabiju, Palestinu, Siriju, Mas-Asiju, Egipti, Seemel Afritu, eelaušās pat Spanijā un apdraudeja kristigo tizibu wehl daudšās zitās semēs. Daschi kristitee bija zaur pašauligo dšihwi un kildām til samaitati, ka tee no břiħwa praħta peebeedrojās Muhameda tizibai jeb islamam. Tomehr Deewa praħts nebija, lai ņhi waldigā mahzibu walditu paħr Kristus draudsi. Deews titai gribeja sawejus paħrbaudit un zaur paħrbaudišchanām tos ņķķiħstiit winu dšihwē un stiprinat winus tizibā. — Tagad zaur Deewa ņcheħlastibu Muhamedaneeschu ušwaras gahjeens apturets.

Kristiga draudse ņķķelas.

Muhamedaneeschu tizibas aħtrā isplatišchanās rahdija kristiģām draudsem, kaħdas launas ņetas naħt zaur kildām, bet tomehr tee no tām newareja til driħš atsazitees. Starp reetruma jeb pahvestu draudsi jeb Katolu baņģizu

un austruma draudsi jeb Grieķu basnizu, kuras augstatais garidsneeks bija Konstantinopoles patriarhs, jau no seneem laikeem bija pastahwejščas domu starpibas. Ari walodas sinā abas draudses šķēhrās. Reetrumos leetoja basnizās un deewkalposchanās Latinu, austrumos — Grieķu walodu. Klu-fais eenaidš iszehlās par atklastu kildu 857. g.

Konstantinopoles ķeisers bij atzehlis no amata patriarki Ignatiju un nostahdijis wina weetā mahzitu wihru Fotiju. Abi patriarki tagad greešās ar luhgumeem pee pahwesta Nikolaja: Ignatijs, lai pahwests atsihtu wina atzelschanu par nedibinatu, Fotijs atkal, lai pahwests wina apstiprinatu patriarka amatā. Pahwests, negribedams, ka ķeisers eejauzās basnizas leetās, isskaidroja, ka ištāis patriarhs warot buht tikai Ignatijs. Par to Fotijs apskaitās. Tas šafauza austruma semju bislapus us šapulzi, kurā usrahdija, ka dasčas reetruma draudses mahzibas ir nepareišās. Tā par peemehru reetrumneeki Nikejas tizibas lozeklim bija peelikuschī klast weenu wahrdu. Pežj Fotija nahwes kildas ar reetruma draudsi gan drustu aplusa, bet pilniga brahliga satikšne nespehja wairs nodibinatees.

Apmehrām pahris fimts gadu wehlať iszehlās tit aša kilda, ka ta nobeidšās ar abu draudschu šķēkirschanos 1054. g. Konstantinopoles patriarhs pahmeta reetruma draudsei, ka ta ne tikai Nikejas tizibas simbolu pahrgrosijusi, bet ari leetojot neraudsetās maišes šwehtajā wakara ehdeenā, itin tapat tā Judi, šwehtidami šawus paša-šwehtkus. Uš ķeisara wehleschanos pahwests šuhtija šawus weetneekus us Konstantinopoli, lai kildu islihdšinatu. Bet weetneeki negribeja peekahptees. No ta laika abas draudses gahjuščas katra šawu žeku. Weenošchanās pat lihds šchai deenai wehl nāw panahkta.

Kristiga tiziba isplatās pa Ķiropu.

Ašijā un Afrītā kristigā tiziba šaudeja daudz semju zaur islamu, bet to weetā Ķiropas tautas peegreesās Kristus mahzibām, kadehť tad ari widus laikos galwenee wehsturigeē notikumi šaištas pee šchim semem un wina eemihnteekeem.

Deenwidus Wahzijā jau Romeeschu laikos bija dibinajuščas kristigas draudses; ari no Franziņas un Anglijas allasch bija nahkuschī mišionari us Wahziju, bet leelatā Wahzu tautas daka tomehr palika pee agratās elku tizibas. Beidsot usausa ari Wahzijai ewangelija gaisma zaur Angtu muhku Winfridu, kas jaunatgreetos Wahzijā nostahdija sem pahwesta waras. Par tahdeem nopelneem pahwests to eezehla par arkibislapu un godinaja ar nošaukumu „Bonifazijš“, t. i. labdaris (†755. g.).

Ugrakos laikos Danijas un Standinawijas apdšihwotaji, tā šauktee Normani, bija breešmigi juhras laupitaji. Ar šaweem kugeem tee drihš usbruka weenai, drihš otrai pilšehtai, to dedšinadami un ispostidami.

Breefmas, fo wini pastrahdaja, bija tik leelas, ka kristīgās deewkalposchanās it reiġes luhdsja: „Atpeſti, Kungs, muhs no Normanu negantibas!“ Schee laupišchanas tari tik tad mitejas, kad ari ſġo ſeemetu ſemju apdſihwotaji peenehma kriſtigu tizibu. Leelakais nopelns pee tam ir muhtam Unſgarum. Ari Seemet-Giropas ſemes aſfina pahweſtu par ſawas baſnizas galwu.

No Standinawijas reetruma daſas kriſtigo tizibu neſa uſ Iſlandi un Grenlandi, no auſtruma daſas uſ Somiju. Tapat tã no reetruma draudſes, zehlãs ari no auſtruma baſnizas miſſionari.

Balkana puſſalas leelako datu apdſihwoja ſahda Slaħwu tauta, ar wahrdu Bulgari, kuri, pagani buhdami, weda niſnus karus ar Konſtantinopoles keiſareem. Kriſtigo tizibu pee wineem neſa braħi Kirills un Metodijs. Tee pahrtulloja Swehtus Raſtus Slaħwu walodã, iſgudrodami preekſġ tam ihpaſġhas raſtu ſihmes, kuras tagad neſ noſaukumu „kirilliza“ un top leetotas baſnizãs Slaħwu walodã un pahrgroſitã weidã pahrnaħtuſġhas ari Kreewu walodã. Bulgarija palita ſem Konſtantinopoles eeſpaida.

Morawijã un Bohemijã ari dſihwoja Slaħwi, pee kureem Waħzu tautibas preeſteri jau bija neſuſġi ewangeliju. Bet tã ka neprata Slaħwu walodãs un deewkalposchanas notureja Latinu walodã, tad peekriſġhana nebija leela. Moraweeſġu knaſs, dſirdedams par Kirilla un Metodija labajãm ſeknem Bulgarijã, greeſãs pee Konſtantinopoles keiſara ar luhgumu, lai tam ſuħtot taħdus miſionarus, kaſ protot Slaħwu walodu. Winam aiſſuħtijã Kirillu un Metodiju. Tee iſġatli ſtrahdaja ſawu darbu, bet Waħzu tautibas preeſteri teem lika zelã wiſadus ſġġhehrſġġus un apſuħdſeja toſ pee pahweſta. Pehdejais, labi ſinadams, ka winam naw teeſibas uſſtaħtees ar baħrdſibu, laipni luhdsja abuſ braħtus pee ſewis uſ Romu. Kirills un Metodijs patlauſija. Tã pahweſts ar laipnibu dabuja ſġo baſnizu ſem ſawas waras. (Ap 880. g.) No Morawijas kriſtigã tiziba iſplatijãs pee zitãm Slaħwu tautãm, tã: Bohemeeſġeem (Tſchekeem) un Poſeem; zaur peħdejeem to peenehma ari Leiſġu tauta. Ari ſġis ſemes aſfina pahweſtu par ſawas baſnizas galwu.

Kriſtigas tizibas peekriteji jau no agreeem laikeem hijuſġi Kreewijã. Staħta, ka apuſtuls Andrejs jau eſot Kreewijã ſludinajis ewangeliju. Droſġi ſinams, ka Kreewu leelkuaſeene Olga peenehma Konſtantinopolẽ kriſtigu tizibu, bet tautas wairums wehl ſtingri turejãs pee ſaweem elkeem. Tikai Olgaſ deħla deħlam Wladimiram, fo weħlak ſauza par Swehto, iſdewãs kriſtigo tizibu eeweſt. Wladimirſ pats liſãs pamahzitees un eeſtipriſmatees kriſtigã tizibã. Winſġ pawehleja zelt baſnizas un eerihġoja biſkapu jeb metropolitu weetas Kijewã un Nowgorodã, kuras noſtaħdija ſem Konſtantinopoles patriarka wirſwaldibas. Kijewã dibinaja ari pirmo kloſteri Kreewijã, kaſ wehl tagad paſtaħw. No ſġi kloſtera zehlãs pirmee garidſneeki, kaſ ſludinaja deewwahrduſ Kreewu walodã.

No Kijewas kristigà tiziba isplatijàs pa wišu Kreewiju. Dajchi garidsneeki nonahza pat lihds Baltijai, sludinadami deewwahrdus Latweescheem un Zgauneem. Bet wineem ar laiku wajadsjeja atkahptees, tadeht ka Katolu garidsneeki eeguwa leelatus panahktumus.

Zitu reisi gar Widsemes juhrmalu un Daugawu dsihwoja Lihbeeschu tauta, kas walodas sinà Zgauneem tuwu rada. Semes eefscheenè mita Latweeschi. — Wahju tirgotaji bij atraduschi, ka sche teem laba pelna, un tadeht tee zehla noliktawas Zschèikè, lihds kureenci bij aishrautuschi ar saweem tugeem. Kahdu zitu reisi teem atbrauza lihds muhts Meinhardts (1186. g.), lai atgreesu Baltijas tautinas pee kristigas tizibas. Meinhardts un wina beedri mehginaja ar lehnprahtibu un laipnibu peedabut paganus pee kristigas tizibas. Bet tahds darbs prasija dauds pazeetibas, un panahktumi nebija leeli preelisch zilweku azim. Wina nopelnu deht pahwests to eezehla par Widsemes bistapu. — Meinharda pehznahzeji nospreeda ar bahrdsibu drihsal kluht pee mehrka. Bistaps Bertolds atweda kara pulku un ussahka zibnu ar Lihbeescheem. Bet winu paschu nokawa, kaut gan wina kara pulks uswareja. Trefschais Widsemes bistaps bij Alberts, kas nekautrejàs ar uguni un sobinu isplatit kristigo tizibu. Lai buhtu atbalssts pret paganu usbrukumeem, tas dibinaja 1201. g. Nigu, no kureenes isgahja misionari un kara wihri, lai atgreesu paganus pee kristigas tizibas. Wiswairak bistapam palihdsjeja sobina brahtu ordens, ko tas 1202. g. pats dibinaja. Sobina brahti bija muhti, kas bes trim parastajeem muhtu solijumeem, ecstahjotees sawà sabeedribà jeb ordeni, swehrti nosolijàs karot pret paganeem, un tadeht nesa eeroischus tapat kà laizigi brunineeki. Atbalsstotees us sobina brahtleem, Widsemes bistapi isplatija sawu waru neween pa wišu Baltiju, bet sanahza ari kildàs ar Kreeweem un Leisheem.

Latweeschi jau senos laikos bija meeriga semkopju tauta. Kad winu kaimini ar eeroischeem pretojàs kristigas tizibas eeweschanai, tad tee sahka pahrdomat, pee kahdas tizibas teem deretu palikt. Par to wisi bija weenis prahtis, ka elku tiziba atmetama. Schaubas teem bija tikai par to, waj peenemt kristigo tizibu no Wahzeescheem un stahtes sem pahwesta wirswaldibas, waj atkal liktees kristitees no Kreeweem, kas jau agrak pee wineem bija nahktuschi un kristigo tizibu sludinajuschji. Nospreeda jautajumu isfchirt zaur liktena sirgu, ko weda pahr semè noliktu schkepu. Sirgs spehra kahju tà, ka kristigà tiziba bij japeenem no Wahzeescheem (1208. g.). Lai gan wispahrigi Katolu basniza leetoja deewkalposchanà Latinu walodu, tomehr Alberts atfina par derigu list ismahzit Wahzijà daschus Latweeschu jauneklus par preestereem, lai tee saweem tautescheem waretu sludinat deewwahrdus. Weens no tahdeem preestereem bij Jndrikis Latweetis, kas neween ischakli

sludinajis deewahrdus, bet ari pamatigi aprakstijis kristigas tizibas eeweschanu Baltija.

Ta kristigas tizibas sehla gan bij issehta, tikai augschana gahja lehnun uf preetschu, jo pascha Katolu basniza ar laiku eeweesas leelas nekahrtibas, kas kaweja kristiga gara eestiprinaschanos zilweku firdis.

Pahwesta wara un winas aptaroschana.

Pahwests neapmeerinajās ar garigu waru ween, bet kahroja ari pehz laiziga waldineeka goda. Ar laiku tam isdewās dabut kahdu datu Italijas sem sawas waldibas, un winsch to nosauza par „basnizas walsiti“. Winsch walskaja tahdu pat kroni, ka laizigi waldineeki, tureja saldatus, kala naudu, ihfi fatot, bija pilnigs pafauls waldineeks. Daschi laizigi waldineeki, it ihpafchi Wahzu keisari, bija spehzigaki par pahwestu un, sanahdami ar winu kilda, tee nekawejas usbrukt pahwesta semem un winu paschu pahrmahzit. Tadeht pahwestis gudroja, ka waretu pazelt sawu waru tik augstu, ka neweens laizigs waldineeks neusdroshinatos winam pretotees. Winsch tadeht mahzija: Pasauli walda diwi spihdekti, tas leelakais — faule, un tas mafakais — mehnefis. Ka schis sawu gaischumu dabu no faules, ta keisaram sawa wara jadabu no pahwesta, kas drihtst keisara, kehniun, leelkungu un zitu waldineeku walsis un katra zilweka mantu nemt un dot, ka katrs to pelniji. — Ar laiku pahwests aishneedsa sawu mehrti un tapa par wirspawehlneeku wiseem waldineekem Reetrum-Eiropā.

Katolu basniza mahzija daudz leetas, kas nebija peerahdamas no Swehtajeem Katsstem. Bet lai laudis peenemtu wisu par pateefibu, tad aishneedsa laudim lasit Bibeli, eestahstidami: „Laudis nesaprot Bibeli un zaur to tikai sajukt sawa tiziba.“ Pret schahdam warmahzibam zehlas kahds deewbijigs wihrs un bagats tirgotajs Lionē (Franzija), wahrdā Peteris Waldus. (†1197. g.) Tas sarunajās kahdu deenu ar wairakeem draugeem par muhschigo dshwoschunu, kad peepeschi weens winu widi nomira ar treeku. Tas Waldu ta aishgrahba, ka winsch apnehmās wisā sawā dshiwē kalpot tikai tam Kungam. Pehz ta Kunga wahrdā: „pahrdod wisu, kas tew ir, dod to nabageem un staigā man patat“ — winsch wisu sawu mantu atbahwaja truhzigeem, ischakli lasija Bibeli, pahrtulkoja to Frantschu walodā un isdalija starp laudim. Waldus un wina peekriteju tikumibu atsina pat winu pretineeki, tomehr nepaklausibas deht pahwestis to istuhma no draudses ar wiseem wina peekritejeem. Kad Waldus wehl nemitejas, tad pahwestis sludinaja pret Waldus peekritejeem krusa karu, mahzidams, ka karsch pret atkritejeem esot Deewam patihkams. Daschi waldeesch, t. i. Waldus peekriteji pahrgahja atkal Katolu basniza, ziti shlehpās, bet ziti droshchi apleezinaja sawu tizibu un mira par to zeetumos un uf uguns sahrta. Pahwestis eezehla sehwischtu

atkríteju teefu jeb intwiifiziju, kas pastrahdaja fchauftchaligus breefmu darbus. Domehr par spibti wíseem pahwestu puhlineem Waldeefchu draudfi pilnigi nepoguwa ífdeldet. Wehl fcho baltu deenu pastahw kahda masa Waldeefchu draudfite Seemel-Italija. Italijas fehnínfch teem attahwis tizibas brihwibu, un wínu tiziba stahw muhfejai toti tuwu.

Pahwestam bija daudf palihgu, kas aifstahweja wina waru un maldigàs mahzibas, bet wisdedfígaki to darija ubagotaju muhki, furi dalijàs divos galwenajos faros — Dominikaneefchos un Franzifkaneefchos.

Ubagotaju muhki gríbeja pahrtift tikai no labprahtigàm dahwanam, fo laudis teem atméta; tee nedfihwoja klofteros ween, tà ziti muhki, bet staigaja apfahrt, laudis peenendami pee grehtu fuhdfefchanas. Wifur tee zentàs aifstahwet pahwesta waru un mahzibas. Bet lai teem buhtu wairaf pee-friifchanas, tad tee ufmetàs augfifkolàs par ftolotajeem un beidsot ufdrofchina-jàs pat apgalwot, ka tikai wineem efot teefiba eenemt fchahdas weetas. Wínu ufbahfíbai stahjàs pretim Zahnis Wíllefs, toti mahzits wíhrs Anglija.

Ubagotaju muhkeem Wíllefs pahrméta, ka tee mahzibas fagrosot un neewehrojot Swehtos Kafstus. — Pahwestam Wíllefs pahrméta naudas kahribu, jo tas par naudu pat grehtus peedodot un netaisni plehfchot no wífam semèm tà faukto „Peters graf“, fo ífleetojot tikai sawà labà.

Sawas mahzibas Wíllefs peerahdija no Swehtajeem Kafsteem. Lai laudis paschi spehtu pahrléezimatees par wínu pateefibu, tad tas Bibeli pahrtulkoja Anglu walodà. Wíllefa draugi ífnesaja Bibeli pa wífu semi un fludinaja laudim tíhrus deewwahrdus, kaut gan nebija garídsneeki. Wíllefs nomira meerigi kahdà klufà mahzitaja muifchà, ífzeetis daudf waijaschanu. (†1384. g.) Bet pat kapà wina eenaidneeki nedewa tam meera. Tee wina faulus ífrata un lífa fadedsinat.

Nefahrtibas basnizà tapa ar laiku tíl leelas, ka daschadas partijas eezehla katra few pahwestu. Tà notíkàs, ka weená reifè bija trihs pahwesti. Katrs no teem apfahwa sawus pretineekus ar basnizas lahsteem. Kristigà draudfe apjuka un nefinaja wairs, kam klaufit. Tadeht zehlàs daschi mahziti wíhri, kas flubinaja, lai fasauf basnizas fapulzi un tur ífchfir kíldu un pahrfpreefch jautajumu, tà turpmat buhtu nowehrfchamas nefahrtibàs.

Nefkatotees uf pahwestu pretrunàm, Wahzu keifars Sigismunds faazijnaja tahdu wispahrigu basnizas fapulzi Konstanze 1414. g. Basnizas fapulze atfina wífus trihs pahwestus par wainigeem un atzehla no amata, bet jauneezeltais pahwests, Martínfch V., ar wiltibu un ífmanibu prata laufchu prah-tus tà apmeerinat, ka no draudfes pahrlabofchanas nefas neifnahza. Laudis wehl par daudf atradàs sem Katofu basnizas waras un eefpaída. Zif leela bija toreif gara tumfiba, leezina ari deewbíjigà mahzitaja Zahna Gufa noteefafchana uf nahwi zaur wispahrigo basnizas fapulzi.

Gufs dšihwoja Bohemijâ (Pragâ) un spredikoja tautas, t. i. Tšheku walodâ. Wiſch beſ bailem uſrahdija garidsneeku netiklibu un palaidnibu. Laudim Guſa mahzibas toti patita un tee zeefchi pee winâm turejâs, kaut gan pahweſts Guſu nolahdeja. Bats Guſs turpinaja deewahrdu ſtudinaſchannu, fazidams: „Ta mania no Deewa uſdota.“

Baſnizas ſapulze aizinaja Guſu ſawâ preeſchâ, lai taſ tur aiſbildinatos par ſawâm mahzibam. Kad Guſs ſawas mahzibas neatſauza, bet apnehmâs peerahdit no Swehtajeem Raſteem, tad to lika ſadedſinat. Kad leesmas uſſchahwâs, laudis dſirdeja Guſu ſauzam: „Kriſtus, tu dſihwâ Deewa Dehls, apſchehlojees par manim!“

Guſa peekriteji bija gauſcham noſtaituſchees par tahdu warmahzibu un kehrâs pee eerotscheem. Wiſâs kaujâs tee uſwareja, kamehr beidſot paſchi pretineeki teem ſahla peedahwat meeru. Utrak tee tomehr nepadewâs, kamehr nebija teem apoſolitas daſchas pahrgroſibas tizibas leetâs. Wiſpirms tee praſija, lai turpmak teem dotu tilai tahdus garidsneekus, kaſ ſtudina deewahrduſ tantai ſaprotamâ walodâ. Tahak tee wehlejâs, lai garidsneeku dſihwi ſtingri pahrluhtotu, ka ta nebuhtu laudim par peedaufiſchanos, bet preeſchſihmi. Bet wiſkarſtak tee wehlejâs atſwabinatees no maldibas, kahda bij eeweeſuſees mahzibâ par ſwehto wakara ehdeenu. Katoli leedſa draudſes lozekteem bikeri ſwehtajâ wakara ehdeenâ un dewa teem tilai maiſi. Tâ ka taſ neſaſtanceja ar Swehtajeem Raſteem, tad Guſa peekriteji praſija blakuſ maiſei ari wiſnu.

Atſihdoms, ka pret Guſa peekritejeem ar waru neſas naw iſdarams, pahweſts apoſolija eewehrot wiſus winu praſijumus. Bet kad tee bija noli-kuſchi eerotſchuſ, tad ne domat nedomaja toſ iſpildit. — Tâ wiſas puhles, atjaannot draudſi, palika weltigaſ.

Widus jeb tumſchais laiſmets.

Œtaiftajâ Watifanaſ pili waldija neiſſalamas leelas gamiles, kad pahweſts Leos III. 800. gadâ pz. Kriſtus, Romas Petera baſnizâ uſlika ſelta troni galwâ eewehrojamam Franku kehniam Karlim Leelajam un ſwaidija winu par Katolu baſnizai padewigu waldineeku. Un tapat atkal dſili ſwehts un kuſs preekſ pahrnehma Wahziju un wiſu Ciropu, tad 31. oktobri 1517. g. kahds Auguſtineeſchu muhts peeſita 95 teſes jeb teikumus pee Wittenbergas pilſbaſnizas durwin. — Œho wairak kâ 700 gadus garo laiſa gabalu, ſtarp abam ſche minetâm deenam, noſauz paſaules wehſture par widus jeb tumſcho laiſmetu.

Tizigi preezas mahzibas wehſtneſchi tai laiſâ bij toti maſ. Miſionara darbu pee paganeem pa leelakai datai iſdarija daſchadu kloſteru muhti, kuri no wiſpahrigaſ paſaules dſihwes bij atrahwuſchees. Wini gan neſa paga-

neem dšihwibas wahrdu, bet pašči neprata pašaulē dšihwot un dšihwi pazelt; nespehja ari Kristus ewangelija mahzibu iswest prakše, zaur to toreisejee kristigajee palita sem Katolu maldu mahzibas par kristigeem wehrgeem. Sem šchās kristigas wehrdšibas, kur zilweki nomozās zaur šaweem darbeem un upureem nopelnit debesu walstibu, smot wehl lihds schai deenai dauds kristigajo Katoku semēs. Katolu muhki neprata lihds ar dšihwibas wahrdu dot zilwekeem ari dšihwes energiju, tā to tagad dara Protestantu misionari, kuri lihds ar ewangelijas gaismu atnes tumšhajās paganu semēs zilwekeem ari gara attihstibu kulturās dšihwē, tā ka kristigajums atgreesteem paganeem nāw wis tā usstepta wehrdšiba, bet gara gaisma prahta attihstibai, pareisi tizet un šaprašt Deewa esamibu.

Kur Katolu muhks nepaspehja Kristus krusa sismi kahdā semēs apgabalā usstahdit, tad to isdarija brunineeku un kchninu wara. Dašči semes gabaļi tapa no brunineekeem e enemti un tautas uswaretas, laj laudis peegreestu pee kristigas tizibas; zitas tautas atkal atgreestas, laj eeguhtu winu semēs. Tahdā weidā tapa widus laikmetā kristiga misija weizinata no Katoleem. Tahda misijas darba sekas daudsfrej bija, ka kristigajums tika paganeem usspeests tā kahda ahriga sime, kamehr pateesibā wini tatschu nebij atgreesti. Kahds brijnumš tad, ka pee šchahdas warmahzigās rihzibas, lauschu prahta neattihstibas un nesinaschanas, ar laiku, gluschi pašauligas un mahntizigas leetas eewešās kristigā basnijā, tā ka beidsot kristigas misijas darbs, schis Deewa walstibas dšihwibas-nerms, ar 14. gadu-šimteni pawisam apstahjas un dašči labakee kristigajee, winā laikmetā, pehž basnizas reformam ar ilgoschanos gaidija.

Kristigas basnizas atjaunošana zaur Martinu Luteru.

Kad mehš, Luterani, runajam par basnizas jeb kristigas draudses atjaunošanu, tad nerunajam par kāhda zilveka darbu, bet par Deewa darbu, ko winsch zaur šawu kalpu padarijis. Tāpehž nosauzam arī to wihru, zaur kuru Deews scho darbu isdarijis, par Deewa wihru. Un no scha Deewa wihra, Dr. Martina Lutera, teek mums reformazijas, jeb tizibas atjaunošanas šwehtkos basnizā un stolā arween stahstits un šudinats.

Tizibas atjaunošanas darbu, ko neweens konzils, neweena universitate un neweens lehninsch newareja isdarit, to Deews isdarija zaur šawu neezigu kalpu, kuru winsch preeksch tam isleetoja, laj atklatu to grehka zilveku, to pasusšanas dehlu, kas turas preti un paaugstinajas pahr wisu, kas Deews sauzams un kas ir Deewa kalposchana, tā ka winsch Deewa namā sehshch kā Deews israhdidamees, it kā winsch esot Deews. 2. Tes. 2, 4. Schis wihrs, no Deewa suhtits, no Deewa isredjets, no Deewa stiprinats pret wihām romeeschu antikrista wiltibām un launumeem, bija Dr. Martinshch Luters, winsch ween.

Tadeht tas no leela šwara, ka scho Deewa darbu lasam un us to leekam wehribu.

I.

Lutera behrniba un jouniba.

Gislebenes pilsehtā, Wahzija, tagadejā Saksija, dšihwoja deewbijigs kalnrozejs Ansis Luters ar šawu laulatu draudseni Margreetu. Abi bij strahdneeku laudis, kari ar šawām rotam pelnija šawu deenišeku maiši. Ansis bij šapratigs un laipnis wihrs, kurshch šawu šewu mihleja ar pilnu ustizibu un mihlestibu. Tur 10. nowembrī 1483. gadā, pulksten 11-toš wakarā, teem peedsima pirmais dehls, kuru otrā deenā kristibā, pehž tās deenas šwehtajo wahrda, nosauza par Martinu. Masa un nabodšiga bija ta istabina, kur schis behrns eeraudšija pasaules gaišmu, bet behrna schuhpulis bij puschtots ar šawadu dahrgumu, proti wezatu firšnigām deewaluhgšchanam. Kad puisens bij seschi mehneschi wezs, wina wezati pahrzela šawu dšihwi us 1½ juhdses attahlo Mansfeldu, kur tehws zereja šew atrašt labakus dšihwes apstahklus, kaut arī tur winam nahžas strahdat kalnraktuwēs. Ar laiku wiza zeribas arī peepildijās. Zaur tšhallibu un taipibu Lutera wezaki, ar Deewa palihgu, kluwa labakos dšihwes apstahklus tā ka wareja jau domat us šawu

Deewa kalps
Dr. Martinsch Luters.

dehla isglightofchanu, kaut gan pee weentahrscheem laudim tahds gadijums
winos laikos bija reta leeta. Lutera tehms zaur savu sapratigu un godigu
dshwes weschanu tapa ezeenits un mihlets no saweem lihdsplisoneem un
beidsot no wineem eewehlets pilsehtas walde par domneeku.

Gesahkumâ ari Mansfeldâ Lutera wezakeem bij jaišteel ar nabadfigu dšihwi, jo tehws wareja nopelnit tiko dšihwes pahrtiku šew un šawejeem. Dehls Martinšch no pat muhscha šaktuma dabuja eepasihtees ar dšihwes gruhitibam. Un tas bij winam par šwehtibu. Prawectš Jeremija šaka: „Tas ir labi zilwekam, ka winšch nes juhgu šawâ jaunibâ.“ Luters pats šaka: „Šmu weentahrscha wezaku dehls. Mans tehws, weztehws un ziltš- tehwi ir bijušchi weentahrschi laudis. Tapehš mans tehws nogahja dšihwot uš Mansfeldu un tur ir strahdajis par kalnrazeju. Mana mahte ir nešufi

Lutera peedšimšchana, šur winu tehws ar šawâm luhgšchanam nobod behrniru Deewa wadišchanâ.

malu mahjâš uš muguru, laj muhs behrnus waretu išaudšinat. Wineem ir gruhiti klahjees.”

Mašais Martinšch jau agri mahzijas truhktumu panest, ušzihīgi klawit wezakeem un Deewu turet širdi. Tehws bija stingra karaktra zilweks šawâš darišchanâš un netaupija rihtsti, šur ta bija wajadšiga. Tapat ari mahte, reiši deht weena neeziga reeksta, dehlu neschehligi pehrufi. Wezaku deewbijiba ari behrna širdi modinaja deewbijibas garu. Luters pats nostahsta par šawâm behrnibas deenam, ka winam širdš trihzejuši, zeekahrt ar wezakeem kopâ turejis Deewa luhgšchanas. Deewu winšch pašinis tikai tâ bahrgu šogi un no Jesus mihlestibas un schehlastibas tas maš ko dabujis dširdet. Luters weenmehr bijis pateizigs šaweem wezakeem, par winu stingro un deewbijigo audšinasčanu.

II.

Luters skola.

Martinš Luters bija tiko peži gadu vecs, kad viņa tēvs, ar Deeva peeluhģšanu, to aizveda Mansfeldas skolā. Sehns bija nehl masš no auguma un ţkolasznamš atradās augstā kalnā; daschreis bij peelufis kaħp-dams kalnā un viņa ţkolaszbeedris, Emšers, prahwaks augumā, Martinu neščus usneša kalnā. Tur viņš ijmahģjās dešmits Deeva bauščkus, tizibas apleezibu un ţwehtu luhģģšanu. Tomehr Deewahrdu mahģziba bij wahja; dsirdeja gan stahstus par ţwehtajeem, waj atkal par raganān, bet

Luters top nodots Mansfeldas skolā.

neko no ta Kunga Ješus Kristus. Stolā mahģzija ari lafit, rakstit, reħkinat un druszin latinu walodas pirmmahģzibu. Stolotajs bij koti bahrgs wiħrs, kursch daudschreis par nepateešu behrnus rahja un ţita. Weenā paschā preekšč-puščdeenā reiš Martinšch ţaneħma 15 ţiteenus, bet viņšch jau nefad par to mahģjās neščuhdsejās, jo ţinaja, ka wezaki nezeetis, kad behrnš pret ţkolotaju ko runā. Smagi bija behrnu gadi, ko Luters pawadģja Mansfeldā.

Ta tizibas mahģziba, ko Luters haudģja Mansfeldas skolā, bij wairak preekšč viņa ţirds beedinaschanas nekā ustaiţģšanas. Ko viņšch dabuja mahģzitees, bij wairak pahwestneezibas mahģtiziba un elkadeewiba. Seemas

ſwehtkos gan tika dſeedats: „Mums behrniſch ſchodeen peedſimis,“ bet augſto preeka wehſta weetâ: „Zums ſchodeen Peſtitajs peedſimis,“ tika ſkolâ paſludinatſ no elles un moſâm. Neweens nemahzija behrnuſ preezatees par ſawu kriſtibu, bet lâ Luters pats ſaka par ſaweem ſkolotajeem: „Ziklibſ mehs bijam ſawas turpites nowiltuſchi un no atjaunoſchanas maſgaſchanâs ſkolâ eenaktuſchi, tad tuhdat ſkolotajs to wiſu mums atnehma zaur ſawu ſludinaſchanu: „Ak, tu jau ſen eſi ſawu kriſtibu paſaudejis un zaur to grehkojis. Tagad tew buhſ peeluhkot, ka ſawuſ grehtuſ noſchehlo; dari labuſ darbuſ, gawè daudſ, luhdſi Deewu, apmeklè ſwehtas weetas un dibini eeſtahdes, lihſf kamehr eſi ſalihdſinatſ ar Deewu un tâ pee ſchehlaſtibas teezi.“ Wehl maſat wiſch mahzija paſiht Kriſtu, „No behrnibas titu eſ radinatſ,“ Luters ſaka tahtak, „ka ſabijos un ſatruhkos, zeekahrt eſ dſirdeju Jeſuſ wahrdu, jo zitadi netiku mahzits, ka wiſch eſot ſtingriſ un duſmigs ſogis.“ Sche tika ſkolâs behrni uſ paſchu nopelnu un ſwehtajo aiſluhgſchanu paſtu-binati.

Luters wehl ſaka: „Mehs titam neſchehligi paweſti pahweſtmeezibâ, jo mums netika Kriſtuſ tâ ſludinatſ, lâ praweeſchi, apuſtuki un Kriſtuſ pats to darijis, bet wiſch tika mums iſtehlots tik ſchauſmigs, ka no Kriſtuſ wairak bijamees nekâ no Moſuſ; nebijam ari zitadi domajuſchi, ka Moſuſ hauſliba ir weeglaka un labaka lâ Kriſtuſ mahziba. Tapehſ kriſtigâ mahzibâ neta wairak neſinajam, ka Kriſtuſ eſot duſmigs ſogis, kuru duſmaſ waram remdi-nat weenigi zaur labeem darbeem un ſwehtu dſihwoſchanu un zaur ſwehtajo nopelnu aiſluhgſchanu ſanemt wina ſchehlaſtibu. Taſ ir, ne tikween negodigi melots, nabaga dwehſeles negehligi peekraht, bet ari Deewa ſchehlaſtibu uſ augſtako ſagahnit, Kriſtuſ nahwi, augſchamzelschanâs, uſbraukſchanu debeſis un wina wiſeem neiſſatama leela labdariba noleegta, wina ſwehta preezas mahziba iſſmeeta un ſaimota, tiziba uſ Deewa ſchehlaſtibu iſnihzinata un to weetâ eepoteti negehligi meli, wiltiga mahziba un Deewa ſaimoſchana. Ja ta naw tumſiba, tad neſinu, kaſ tumſiba pateefibâ ir.“

Lâ Luters uſauga pahweſta wiltuſ mahzibas tumſibâ. Neweena lah-ſite no Deewa ſchehlaſtibas, neweens debeſchkiſſigſ pateefibas ſtars neatſpirdſi-naja wina ſirdi, bet bailes un drebuki pahrehma wina dwehſeli par Kriſtuſ ſodu. Tapehſ jau paſchâ jaunibâ Luters apnehmâs zelot uſ Romu, lai „taptu ſwehtſ“ lâ wiſch to pats aprakſta ſawâ „Zetøjumâ uſ Romu“ Lâ Luters ſawu Peſtitaju, kuru ſwehtâ kriſtibâ wiſch bija apwilziſ, bij paſaudejis un buhtu ari paſuſchanâ grimis, ja Deewſ ar ſawu ſchehlaſtibu nebuhtu wina iſglahbiſ. Wiſch pats rakſta: „Ja Debeſu-Zehwſ nebuhtu mani glahbiſ, kur buhtu eſ paliziſ, kad biju diwpaſdſmit gaduſ wezſ?“

Behſ Mânſfeldaſ ſkolâs apmekleſchanâs, Luters aiſgahja uſ Magde-burgu, kur wiſch turpinaja ſawas mahzibas tahtak tureenes Domaſ-ſkolâ.

Sche Luteram tapat kà ziteem nabadsigeem skolneekem, nahzas sawu dshwes usturu nopelnit ar dahwanu lasifchanu, brihwstundàs pa celam un namu no nama apfahrt staigadami, dseedadami, deklamedami un maifi luhgdami. Ta bija tolait Wahzija parasta leeta pee wisàm augstatàm skolam, un tahdus dahwanu lasitaju skolneekus sawuza par „Kurrendeschüler“. Bilschta dewa skolneekem pajuntu un gutas weetu, tapat ari muhti dewa skolas mahzibas par brihwu, bet par meesas usturu wineem wajadseja gahdat pascheem. Luteru wezaki nebij spehjigi dehsu pabalstit winu tahlakai ijskoloschanai, tadeht winam pascham wajadseja sawu usturu nopelnit ar dahwanu lasifchanu, zaur dseedaschanu un pantinu usteitschanu. Par scho gadijunu Luters nostahsta schahdi: „Seemas-swehtku laika mehs gahjam apfahrt pa schdscham, dseedadami tshetrbalsfigas swehtku dseemas, laj tà nopelnitum sawu usturu. No tahda nama isnahza kahds wihrs, kurfch rupjà balsi ussauza: „Kur juhs, puitas, esat?“ Tas muhs tà sabaidija, ko isklichdam us wisàm pufem un no bailem pahnemti nema neewehrojam, ka tas sawàs rokàs tureja preefsch mums desas.“ Schi gruhtà dshwe Magdeburgà neilga wisai gari; pehz wecna gada Luters atgreesàs atkal mahjäs pee saweem wezakeem Mansfeldà.

III.

Luters angstskolà.

Pehz ihsas usturesschanàs tehwa mahjà, Luteram bij leels preeks, kad tehws to 14 gadus wezu, suhtija us Eisenaku, tureenès angstskolà jeb gimnasija. Tur par skolotaju bija mahzits wihrs, wahrèd Trebonius, kas ar sapratibu wadija skolu ari bes speeka un leekeem rahjeeneem. No wina nostahsta, ka tas skola eenahkot pee dirwim nonehmis zepuri un mehdsis fazit: „Scho skolneeku pulkà sehsh daschs labs, ko Deews deenàs warbuht zels par pilseh-tasgahou, walstszkanzleru waj zitu kahdu angstu wihru“.

Sche Luters pirmo reiji dabuja baudit laipnibu un mihlestibu no saweem skolotajeem un wina firds atwehras kà seedu pumpurs sem filtajeem faules stareem. Winam bij ihsts preeks mahzitees un bagatigi apdahwinats ar gara dahwanàm, sehns skolas mahzibà drihfi ween bij aishahjis preefschà ziteem skolneekem.

Luteru mahte Eisenakà dshwoja daudj radu, un wina zereja, ka tee nabaga Martinu usnemš sawà apgahdibà. Bet par noscheloschanu, tee nelitàs par maso skolneeku neka simat. Tadeht ari sche Eisenakà tapat kà Magdeburgà, Luteram wajadseja nopelnit saws usturs ar dseedaschanu un deewluhgshanu. Schahda dshwe bij apgruhinoscha un daudsreis zaur to nokawetas skolas studijas. Truhkumu deht Luters palita daschreis tit nostumis, ka gribeja no Eisenakas greestees atpakat us mahjam un eet palihdset tehwoam strahdat kalnraktuwès.

Tomehr ſchi dſeedaſchana pa nameem, Luteru it ſewiſchki pamudinaja ar leelu intereſi nodarbotees ar dſeedaſchanas un muſitas mahtſlu, kaſ wehlaſa dſihwé winam nodereja par preeka ſagatawoſchanu un gara atpuhtu.

Beidſot tatſchu Luteram uſauſa laimes brihdis, kur wina dſihwes apſtahtki ſahta labotees. Kahda pahrituſi, deembijiga Kottas kundſe jau ſen ar labpatilſchanu bij noluhſtojuseſ uſ maſo Lutera jauko dſeedaſchanu un firſnigo deewluhſgſchanu un wehlejujeſ winam parahdit ſawu mihleſtibu.

Kotta kundſe uſnem Luteru ſawâ namâ.

Kahdâ deenâ Lutereſ atkal ſawoſ ihoſo ſwarziſnoſ, auſtâ ſeemas laikâ, ar ziteem ſawcem ſkolaoſ beedreem, dſeedaja Kottaoſ kundſeſ nama preekſchâ. Te iſnahza nama-mahte un ſatwehruſi maſo dſeedataju pee rokaſ, tam praſa: „Waj tew patiktu manâ namâ dſihwot? Eſ tew buhtu ſche mahteſ weeta. Sehnſ ar preeku peenehma laipno peeſolijumu un Lutereſ nu atradaſ mihtâ un labâ paſpahrnê.

Rottas kundse gahdaja par Martinu kà par sawu behrnu un sehns nu bij atradis namu, fur pateefi mahjoja deewbijiba un mihlestiba. Ar wisu nopeetnibu jaunellis tagad nu nodewàs sawàm studijam, pee tam neislaifdams is prahtha sawu deewbijigu wezaku labàs pamahzibas, ka „tschakli Deewu luhgt buhs katru deemu“. Wijs tas laiks, tschetri gadi, ko Euters pawadija Eisenakà, palika winam jo mihlsch un dahrgs wisà wina muhschà. Vihds muhscha beigan, Euters ar patezibu peeminejis to mihlestibu un laipnibu, ko winsch baudijis Rottas kundses namà. Laizigà sinà jaunellis bij atswabinats no ruhpem, bet garigà sinà Deewa bauslibas juhgs wehl smagi guleja us wina firdi. Tehws, mahte, skolotaji un preesteri tif to ween bij kaluschi jaunekta firdi, ka Deewa bauschli un basnizas pawehles us wiszeeschatò jatur un jaispilda. Waj esnu to turejis kà wajadsejis? Waj waru pastahwet sem swehta soga azim? Schis bija jautaschanas, kas beeschat un beeschat speedàs jauneklim zaur firdi un kas kà ehna gulstijàs us wina jaunibas garu.

Skolas mahzibà Euters bij preefschà wiseem ziteem skolneekem, un kad reis flawenais profesors Trutweters, no Erfurtes, apuelleja Eisenatas gimnastiju, tad wajadseja Euteram kà labatajam runatajam latinu walodà, turet apswelischanas runu. Pehz tam profesors Trutweters sazija us Treboniusu: „Rektora kungs, junis scheid ir laba skola un labi runataji. Greeschat wairak eewehribu us Euteru; no wina war redset, ka no ta kas isnahks. Mehginat winu sagatawot preefsch uniwersitates un subtat winu us Erfurtu“. Un us Euteru winsch sazija: „Mans dehls, tas kungs tew ir dewis labas gara dahwanas, isleeto tàs wina kalposchanà. Kad tu reis buhfi tif tahli un gribefi nahkt pee mums us Erfurtu, tad atminees, ka tewim tur ir kahds labs draugs preefschà, proti Dakters Jodokusa Trutweters. Greesees pee wino, winsch tewi firsnigi usnems“.

Pehz tschetri gadeem Euters nobeidsa sawas studijas Eisenakà un tà ka wina wezaji, ar Deewa palihgu, par scho laiku bij palituschi turigati, tad Eutera tehws wehlejas dehlu juhrit wehl augstakà skolà. Jauneklim firds degtin debfa us jaunàm sinibam un tà 1501. g., 18 gadus wezs, winsch nogahja us Erfurtes uniwersitati, laj pehz tehwa wehleschanàs studetu teesleetu sinibas. Erfurtes uniwersitates flawa bija jo tahli isplatita un jaunais students turpinaja sche sawas mahzibas sem tehwischka drauga, profesora Trutwetera wadibas. Laj gan jaunellis bij jautras dabas, tomehr winsch bija deewbijigs un stingris sawas darischanàs. Reweenu rihthu winsch neaigahja us skolu, pirms nebij jau agri nogahjis us basnizu un Deewu peeluhdhis. Wehlat winsch pats teiza: „Kas peeluhds firsnigi Deewu, tas ir wairak kà pusei studejis“. Pret sewi paschu winsch netad nebij glehws, bet teesaja sewi us bargako par katru nepilnigu darbu un wahrdu.

Stolas mahzibam winsch nodewās ar wišu firsnibu un bes apnitschanas lafija wezu un jaunlaidu rakstus. Nekad winam nepeetita ar pawiršču finaschanu, bet winsch gabja dšilumos un gribeja wišu isdibinat, zaur ko ari wina gars tapa apgaišmois, prahts apķehrigs, waloda dšita un dedšiga. Ar uniwersitates profesoreem wairak eepašineez, winsch dabuja atwehli, eet leelajā uniwersitates bibliotekā, lašit dašč,adas grahmatas. Tur grahmatu

Utters atrod Latinu bibeli Erfurtes uniwersitatē.

krahtuwē, par leelu brihnumu, winsch atrada pilnu bibeli latinu walodā, ko winsch wehl fawā muhščā nebij redsejis. Vihds šchim Utters bij domajis, ka bibelē atrodas tīfai tee ewangeliumi un lezčijas, ko winsch basnizā bij dširdejis. Tagad nu redseja, ka bibelē atrodas wehl dauds zitas grahmatas. Pirmo reiš bibeli šķirštot un lašot, Utters usduhras uš wežās deribas stahstu no Samuela. Dšiti domās nogrimis, winsch tur stahw šwehtā fajuhsmā

Swehtas grahmatas preekschâ, it kâ luhgdamees: Kungs runâ tu, taws kalps klaufas.

Tolait bibele bij toti reta un dahrga grahmata, fura bij atrodama peekshdeta weenigi klosteros un leelâs grahmatu krahtuwës. Bibeli laſot, Luteram bij jabrihnas par ſawu maſu ſinaſchanu tijibas leetâs. Tagad ſchi grahmata palita winam tit mihta, ka winſch ſtundam wareja eedſitinatees winas laſiſchanâ, zit daudſ ſkolos ſtudijas winam to atlahwa. Luters wehleſchanâs wehlaſ ari peepildijâs, bet pirms taſ notifa, Luteram wajaſjeja pahrzeeſt daudſ behdu un gruhumu. Ko Deews preekſch ſawa darba iſweſchanas grib darit par augſtu un derigu, tam papreekſch jatop ſemam un neezigam. Pee wiſas ſazenſibas laiſigâs ſinibâs, wina ſirdij truhta paleekama meera. Kad ziti ſtudenti jokojaſ un preezajaſ, Luters jutaſ weennehr ſem Deewa aſim un palika domu piſus. Wina bahlais waigs leezinaja, zit toti winſch eelſchkiſgi zihnijâs. No ſirds pehz ſwehtas dſihwoſchanas dſihdamees, ar behdam winſch atſina, zit daudſ tam pee ta truhta.

Œhi atſiſchana winu darija behdigu; iſbailu un kaſrdinaſchanas wilni gaſjâs pār winu un winſch ſchita, ka eſot un palitſhot paſudis grehſineekſ tadeht, ka newarot tikdaudſ laba darit, laj ſawus grehtus atlihdſinatu. Nij garigas zihnaſ, Luters palika wahjſch un ſlims un winſch domaja, ka winam buhſ jamirſt. Tad kâ gaiſmas ſtars atſpihdēja wina ſirdi, kad kaſds deewbijigſ preeſteris peenahzjſ pee wina ſlimibas gultaſ, ſtiprinaja winu ar Deewa wahrdeem un teiza: „Œi droſchs, ar ſcho ſlimibu tu nemirſi. Deews wehl tewi daris par leelu wihru, kaſ daudſ zitus pazekſ. Ko Deews mihle, tam winſch uſleek kruſtu, bet pazertigas dwehſeles kruſta-ſkolâ daudſ ko mahzaſ. Luters atſpirga, bet preeſtera derigo eepreezināſchanu winſch drihſi ween aiſmirſa, jo Deews nehma wiku wehl dſitakâ behdu-ſkolâ.

Taſ bija pa Veeldeenam 1505. g., kad Luters ar ſawu draugu gaſja uſ Mansfeldu, apmeklet ſawus wezaſus. Zekâ winam gadijâs nelaimigi kriſt, un ſobinaſ, ko pee ſahneem neſa kâ tolait wiſi ſtudenti to mehſja darit, bij ſtipri eegreeſiſ winam kaſjâ. Aſiniſ ſtrehja aumulam un Luters tiſto paſpehja iſſault: „Swehtâ Marija, glahb!“ kad winſch pagihba. Wina draugs tuhlin aiſſtrehja pehz ahrſta, bet ka mehr taſ atnahza, Luters atſchilbiſ un augſchpehdu uſ ſemes guledamaſ, bij paſpehjiſ aſinu ſtreekſchanu daudſmaſ apturet. Kaſja breeſmigi uſpampa un Luters atradâs nahweſ breeſmâs. Tatkhu zaur ahrſta palihdſibu winſch drihſi iſweſetojaſ, ka wareja eet apmeklet ſawus wezaſus. Domehr ſchis notikumis Luteru ſtipri ſatrhzinaja.

De ilgi pehz ſchi notikuma winſch ſanehma behdigu wehſti, ka wina ſirds draugs, Alekſiſ, peepeſchi miriſ. Luters ſewi jautaja: Kaſ buhtu ar tewi, ja tu kâ peepeſchi buhtu tijiſ aiſſaultiſ? Luters palita ſawâ ſirdi

nošūmīs un wīnšch wehlejās, kaut jel tā waretu nopelnit Deewa ūchehlastību. Wehl tai pašā gadā ap Jahneem, Luters gahja atkal uš mahjam, ūawus wezatus apzeemot. Atpatat nahtot uš ūkolu, pee Erfurtes mešča, wīnu pahsteidsa breesnigs pehrkona negais, tur sibins eespehra wīnam turpat blatus uš zela semē, tā tā wīnšch uš ūaweem zekeem patrisdams tito wareja iūhaukt: „At, ūwehtā Anna, palihdī man! Es palīschu par muhtu!“ Tagad wīnšch domaja, ka weenigi ūwehto peesautschana wīnu ūche glahbūfī un ka Deews wīnu ar pehrkona balūi uš daudī ūwehtaku dūiūwoūchanu ūauzis.

Luters uš zela top pahsteigts no pehrkona negaisa.

Bet tur un tā to panahkt? Tīkai weens zelsch uš tē, pehž Katoku basnijas mahzības, bija wakā: Kas grib no pafaulēs grehtu dūiūwes kluht atwabinats, tas laj eestahjas klosteri, tur wentulibā dūiūwodams Deewam, panahūschot meeru ūawai dwehselei. To ari Luters zereja tā panahkt.

IV.

Luters klosteri.

Ūawu ūolijumu Luters peepildija. Wīnšch līka pee malas wīžas ūawas laizīgās ūinības un zerības, atūweizīnājās no draugeem un paūiūstameem un ūagatawojās eestahtees klosteri. Pehdejās stundas draugu ūabeedribā, ar dūeedaūchanu un ūpehleschanu, aīūriteja toti ahtri un neweens no draugeem neūinaja Lutera nodomu. Kad pee atwadiūchanās Luters wīneem paūajija,

ka wiņšch wehl schodeen eestahschotees klosteri, tee tureja to par jolu un wiinu issmeħja. Bet kad Lutereš uš draugeem runaja ar nopeetnibu un saħija: „Schodeen juhs mani sche redsat, un tad wairš ne“, tad tee saħla wiinu neat-laidigi luhgt, laj tatschu tahdàm eedomàm atsaħotees. Tomehr wišaš drauga puħles schini leetà palika weltigas; Lutereš palika stingris pee sawa nodoma. Wakarà, 17. julija 1505. g., draugu puħš wiinu pawadija lihđš ubagotaju muħtu, Augustineeschu klostera wahrteem, fur Lutereš peeħlauweja un luhđšaš, laj wiinu tur ušnem. Durwiš atweħràs un atkal aišweħràs, un meeru meħle-tajš paħuda tuuňchajoš klostera muħtroš.

Lutereš eestahjaš Augustineeschu klosteri.

Kad Lutereš tehwoš dabuja sinat, ka deħš eestahjees klosteri, wiņšch tapa ustrauckts un dušmigs par deħla tahdu riħzibu. Wiņšch nobrauza pats uš Erfurtu, laj deħlu pahrrunatu, atsaħitees tahdam nodomam. Wina leelàs zeribas, deħlu reiš redset augštà weetà par godatu wiħru, bija nu isputejuščas un tadeħt tehwa siđš bij satreekta.

Bet kad muhti eestahstija tehvom wina dehla eestahschanos klosteri par toti teizamun un labu darbu, tad winsch apmeerinajäs un fazija: „Kaut Deews dotu, ka tas nebuhtu peewilschana un wellischkigs darbs. Bet waj juhs neesat dsirdejuschi, ka wezakeem buhs paklaufit un neko nedarit bes winu sinas un atlanjas?“ Ari no ziteem draungeem winsch tapa pahrrunats un tehws wehlat apmeerinajäs un fazija: „Laj noteek, Deews dotu, ka wisf tas isfotos par labu.“

Luteram klosteri nu eesahzäs wisflittakä dsihwe wisä wina muhschä. Kä jaunakajam muhkan, winam nahzas darit wissemakos darbus klostera wajadsibam. Wina usdewums bij: apfargat wahrtus, isflauzit klostera istabas un koridorus, uswilkt torna pulkstieni, gehrbtees ar rupjo muhka mehteli, fajoftes ar striki, nemt maisu par plezeem un eet gar nama durwim ubagot maifi un zitas dahwanas preeksh klostera, pee kam ziti muhti winu issmebja un fazija: „Saccum per naccum et per civitatem“, t. i.: ar maisu par plezeem, staigat pa pilsehtu. Un tas nahzas darit jauneklim, kursch bij radis zitadu dsihwi un bijis eezeenits students. Tomehr ar leelu uszihhibu Lutera ispidbija wisus muhtu solijumus. Kamehr ziti muhti padewäs laisku-mam, tikmehr Lutera ar ustizibu kopa sawu klostera dsihwi, stundas 7 lihds 8 itdeenas winsch pawadija ar deenluhggschanam, istundas pa 25 tehweifes un „Suminata Maria“ staitidams. Winsch beeschi gaweja, weenu lahgu 4 deenas stahweja neehdis. Tä sawu meesu winsch mehrdeja un mozija ar pahtagam, un kad reis zaur ko aiskawets nebij dabujis nostaitit wisas sawas luhgschanas, tad wehlat otrtit ilgi sehdeja sawä istabinä un luhdsa Deewu. Winam bija tikai weens usdewums: zaur to nopelnit Deewa shehlastibu un grehtu peedoschanu. Zaur schahdu gara atlibu winsch nomozija sawu meesu tahdä mehrä, ka palika gluschi wahjisch un flims. Kahdä deenä wajadsesja wina istabas durwis usflaut un atrada winu pusdsihwu us grihdas gutam, zaur sawu meesas bendeschanu. Slittakais tomehr bija un palika, ka winsch zaur tahdeem puhlinu darbeem nemantoja sawai dwehselei leelatu meeru, bet arween gaischaki atfina, zit samaitata no dabas ir wisä wina dsihwe un nederigi schahdi „swehtdarinaschanas lihdselki“, ko zilweki isdomajuschki preeksh sawäm eewainotäm dwehselem. Bet tahda atsihschana war zilweku nowest pee issamischanas, ja winsch slaidrä Deewa wahrdu mahzibä neatrod ihsto eepreezinaschanu, proti dwehseles pestischanu zaur Kristus nopelnu. Un scho eepreezinaschanu Deews lita pamafam peedsihwot schim zihdigajam jauneklim pehz tam, kad winsch wisus zitus lihdselkus, us swehtu tapschanu, pee sewis pascha bij atradis par pilnigi nederigeem.

Par sawu klostera dsihwi Lutera pats wehlat fazija: „Pateesi esmu treetnis muhts bijis un pehz klostera litumeem tik zeeschi turejees, ka waru gan fazit, ja kahds zaur muhtu darbeem war kkuht debesis, tad ari mant urp

janahf. Wißi klostera brahli to war apleezinat; nowodâ stahwedams, luhgdams, laßidams un gawedams es nomozijos gandriß libds nahwei“. Kur ween winam radas kahds brihwats laika brihdis, to tas isleetoja grahmatu laßißehanai. Uß wina luhgunnu tam eedewa Latinu bibeli. Klosteri atradas ari daudß zitas Deewahrdu grahmatas, fo Luters laßija ar leelu kahri. Bet leelais preeks winam bija, kad reis tika pee klostera leelâs bibeles, kura farkanâ ahdas wahfâ eeseeta ar kehdi bij peeßeßgta pee seenas. Za bij Ebreju un Greeku walodâs, tomehr Luters nehmas tajâ laßit un mahzitees.

Libds schim klostera muhkeem nebij bijis brihw bibeli laßit, zit ilgi patihf, bet tikai noteiktus brihßchus. Bet tagadeßs Tiringenes un Saksijas Augustineßchu ordena general-wikars, deewbijigais Jahnis Staupizs, bij pawehlejis, ka muhleem bußß jo dedßigati nodarbotees gar Swehtajeem Raksteem. Luters atrada deesgan laika, laßit sawu bibeli un studet Deewa wahrdu mahzibu. Klostera preekscheeks Staupizs winu par to eemihleja un atweeglinaja winu no klostera netihrajeem darbeem un pamudinaja Luteru zihfigi laßit un studet Deewa wahrduß. Ziti muhfi gan tâ nedarija, bet daudßreis sazija sobodamees uß Luteru: „Ußagojot, newis studejot, kalpo klosterim.“ Zitâ reisâ wini sazija: „Li, brahli Martin, kas ir bibeles! Wairaf jalasa wegee rakstneeki, jo tee to pateesibas medu is smeßluschi.“

Dihfi Luters peeredseja, ka no muhku deerobijibas nekas teizams nebija. Winsch wehlaß rakstija: „Muhku-tau'a ir flinka un laißka tauta. Naw netur leelaka uspuhtiba atrodama tâ klosteri. Tee ir wehdera kalpi un schkiru dsineji.“ Raut gan daudßi muhli klosteri dsinas peßß meesas kohribam, tomehr Luters weda stingru, paschaisleedßigu dsihwi. Sawu bibeli laßot, winsch to sinaja zaur un zauri, tâ ka wareja pateift, kurâ lapas puse atrodas kattris pan.insch. No zitâm grahmatam winam bij it sewischi mihti basniztehwa Augustina raksti. No tecm winam tâ jauna mahziba spihdeja pretim, ka grehzineeks newar tapt swehts zaur saweem labeem darbeem, bet weenigi zaur Deewa schehlastibu, tizibâ uß Kristus nopelnu. Bet scho mahzibu winsch nespehja wehl pareißi sawrast. Luters usgahja ari wehl zitus wezus rakstus, no kureem redseja, ka ari tahdu jau daudßi bijuschi, kas weenai un otrai no tagadeßâm skatoku basnizas mahzibam pretojuschees, un ari paschu pahwestu eesklatijuschi par maldigu zilwetu. Bet Luters arween wehl, sawâ garigâ atlibâ, pecluhdsjo pahwestu tâ redsamu Deewu wirs semes. Winsch pats raksta: „Tahdi swehtuki mehs bijam pahwestneezibâ, tahdi paschi, ja ne labati Kristus wajataji tâ Pawils, wiswairaf es. Pahwestu es godaju tit augstu, ka man schkita, ka masatâ wina litunnu neispildischanâ ir grehßs, muhschiga pasuschanâ un schis besdeewigais usßtats mani modinaja tahdas dußmas, ka es Jahni Husu tureju par besdeewigu kezeri un usßkatiju par grehtu, no wina domat. Za kahds tanî laikâ buhtu to mahziis, fo es tagad zaur Deewa

ſchehlaſtibu tizu un mahzu, tad buhtu tahdu ar ſobeem ſaplehjäs.“ Luters turejas zeeſchi pehž Katolu baſnizas preeſſchraſteem, gabja un ſuhdſeja preeſtereem ſawus grehtus, bet atkal winu lauſija täs domas, ka daſchi grehti tomehr buhs aiſnirſti un neaſihti un kà buhs ar ſcheem, jo preeſteris peedod tifaſi tos pee wahrda peeſaunktus noſeegumus. Preeſteris meerinaja, ka deesgan ar to, kad ziweks darijis laba zit ſpehjis, bet kaſ apgalwoja, ka pateeſi nebij ſpehjis wairaf laba darit? Bibeli laſot winam arween wairaf ſkaneja firſdsbals pretim: Tu ziweka behrns, tahdam tew bij buht, bet redſi, kaħds tu eſi! Wiſnſch aſſima, ka grehzigas bij wina domas, wina wahrdi, wina darbi.

V.

Luters nahk pee tizibaſ atſihschanas.

Deewa wahrdu mahziba Luters bija jau tit tablu tizis, ka 2. Maijã 1507. g. winu eefwehtija par piluigu preeſteri. Ari tehws un radi bij uſ ſcho wina goda deenu eeluhgli. Tehws bij abrauzis no Mansfeldas un tagad liſäs buht miħligaks pret deħlu. Pa ſcho laiku wiſnſch bij ſaudejis diwus ſawus deħlus zaur mehri, un kad nu winu luhdſa, laj tatschu tagad wiſnſch no pilnas tehwa firſds weħle laimes ſawam deħlam wina ſwehtã zelã uſ preeſtera amatu, tad wezais Luters wiſu preeſteru preeſchã ar droſcheem wahrdeem atbildeja, ka winam ir un buhs preti, ſawu deħlu redſet kloſterneeku pulkã.

Luters patſ turpreti preezajas, ka wiſnſch eezelts preeſtera amatã, jo wiſnſch weħl arween atradäs taiſ maldigãs domãs, ka nu winam buhſſchot iſdewibas darit dauds labakus un ſſaiſtakus darbus preeſch Deewa. Par wiſam leetam, wiſnſch ar ſaweem darbeem gribeja nopelniit Deewa ſchehlaſtibu. Deenam un naktim wiſnſch nomozijas ar gaweſchanu, dſeedaſchanu, luhgſchanam un ſtudijam; tã ſaſot, Luters gribeja ar waru kluht debesis. Preeſtera amatã eewests, Luters ar wiſu firſnibu ari kopa ſcho ſawu amatu. Wiſnſch newareja, kã daudſi ziti preeſteri to darija, luhgſchanas tit tã nopenteret, bet miſſſas turot un Wiſſwehto Deewu peeſauzot, winam kã duħreeni gabja zaur firſdi. Dahrgi un miħli winam bija tee brihſchi, kad wiſnſch ar deewbijigo kloſtera preeſſchneeku Staupizu dabuja ſarunatees par debesu walſtibas leetam. Tas Luteru wairaf ſaprata kã ziti; tas winu ari daudsreis norahja par wina paſchtaifnibu un miſtizibu; pahrmeta, ka par tuſſſchu nopuħlotees patſ ar ſawu ſpeħtu ween gribedams wiſus grehtus iſniħdet. Kaħdreis Luters ſuhdſejas un teiza: Ak, mani grehti, grehti, grehti! Tad Staupizs winam atgahdinaja, ka muħſu Kungs un Peſtitajis ir pateeſi par muħſu greħteem miris, ari par wiſleelaſajeem un ir greħtu ſoda maħſu pateeſi nomalſajis.

Kad weħlak Luters, aiſ behdam un ſkumjam par ſaweem greħteem, palika ſlims, tad kaħds wezaks kloſtera braħlis winu eepreezinaja ar

wahrdeem: „Es tizu grehku peedofchanu. Tizi ari tu, fa grehki tew no Deewa top peedoti. Deews grib, lai itweens tij, fa grehki top winam pateefi peedoti.“ Un scho winsch iffkaidroja Luteram fchahdâ fahrtâ: „Naw deefgan, fa tu Deewam tizi tifai tâ wifpähri, jo tâ tij ari fatans. Bet tew buhs tizet, fa tawi grehki tew, tew, tew ir peedoti. Jo zilweks top taifnots no fchehlaftibas zaur tizibu.“ Tâ Luteram jau no tâs reisas fahfa ufaufst ewangelija gaiswina wina firdi un wina prahts palifa wairak apfkaidrots un bibeles pantinfch Romeefcheem 3, 28.: „Tad nu mehfs turam, fa zilweks top taifnots zaur tizibu, bef bauflibas darbeem“, palifa winam mihtakais un galwenatais pantinfch wifâ wina muhfchâ. Kur winsch lihds fchim Deewu bij ufluhtojis weenigi fâ muhfchigi bahrgo fogi, tur tagad fahfa winam fpihdet preti Deewa laipniba un fchehlaftiba, fâs atnes peftifchanas preeku un fneedf Deewa taifnibu. Luters tifai ftudeja Swehtus Rafstus, un fche winsch atrada, fandeht winsch ar drofchu prahtu war un winam buhs tizet grehku peedofchanu. No ta laika radas brihnifchigis meers wina firdi un fâs winu neatfahja ari nahfofchajâs leelajâs pahrbaudifchanâs, fâs winam wehlfak muhfchâ bij japeedfihwo. Winsch fajuta, fa zaur Kristus nopelnu winsch ir Deewa behrns, un nelahwas fcho eepreezu wairs few nefad nolaupt.

VI.

Luters top aizinats uf Witenbergu par profeforu.

Pehz trihs gadu ufsturas klofteri, un pehz tam, kad winsch zaur faweem peedfihwojumeem bij jau tif tahlu mahzijeef, fa wareja peftifchanas preeku fludinat ziteem zilwekeem, Luters no Deewa top aizinats uf fwehto faru, kur winam jazihnas pret pahwesta tunfibu, laj atjaunotu kriftigu bafnizu.

Safchu kurfirfts Fridrikis Gudrais bij ecrihlojis 1502. g. Witenbergâ uniwerfitati un zentâs preefch tâs eeguht labatos fpehtus. Stauwizs bij eezelts par jaunâs augftifkolas teologijas fakultates preefchneeku (defann), un uf wina padomu ari Luters tifa aizinats turp par profeforu, jo Luters bij eemantojis Stauwiza labpatifchannu, zit dauds fehdejais bij mahzijeef pofiht jaunâ muhfa karakteri. Tâ jaunais Augustineefchu muhfs nahja augftâ un eewehrojama amata, proti par Deewa wahrdu mahzibas profeforu. Stauwizs aizinaja winu bef fawefchanâs pahrwilktees uf Witenbergu, tâ fa Luteram neatlika ne laika atwaditees no faweem draugeem Erfurtâ. Un fâ jaw pre-tams, ubagotajam muhftam nefahdas mantas nebij, tad pahrzelfchanâs uf jaunu dſihwes weetu, Luteram nedarija dauds puhlina. Tâ fahdâ rudens deenâ 1508. g. mehfs redfam, fa wahjais un nonihkfufchais, 20 gadus wzais muhfs no Erfurtes pahrzetas dſihwot uf Witenbergu. Winam eerahdija tureenes klofteri dſihwokli un dewa wajadfigu ufsturu. Lihds ar profefora

amatu augstskolā, Luteram bij jaušnemās spredīkot un buhī par preesteri masajā klostera bāsnīzā. Par augstskolas profesoru buhdams, Luters arweeu wehl palika muhtu kahrtā un dšihwoja tā muhts.

VII.

Luters ka profesors un mahzitajs.

Ui augstskolas preekschneežibas ušaižinajumu, Luteram wispirms wajađseja turet preekschlašijumus par filosofistām mahžibam, kaut gan winam

Luters študina deewwahrdus bāsnīzā.

patika dot teologistus preekschlašijumus. Wina firdšwehleschanās ari drihši pēpildijas, jo 1509. g. Luters šanehma ušaižinajumu, mahžit saveem studentem Swehtus Rāstus. Tagad par Deewwahrdu mahžitaju eezelts un uš to šwehrināts, iš Deewa wahrdeem škaidru pateesību nemt un ziteem študinat un

mahzit, winsch nejutas wairs faistits pee to mahzibam, to no zitu preesteru mutes bij dsirdejis; winam pascham nu bij jamellè un Jareds, waj basnizas mahzibas faetas ar Deewa wahrdeem, jeb ne. Deenas un nattis winsch nodarbojas gar Swehteem Rastteem, un us katru jautajunu winsch wareja ar bibeles wahrdeem dot atbildi. Winsch pats no sewis fazija: „Bibele ir jauks meschs, un tur naw neweena toka, pee ta es nebuhtu klawejis. Deewa kaspam peeklahjas trihs leetas: smelt bes miteschanas is Deewwahrdu swehta awota, no Deewa, ta bibeles kunga luhgtees Swehta Gara apgaišmoschamu, un behdu skolà palikt gudram.“

Ar leelako preeku un uszihribu Luters eedfilinajas swehtu rakstu mahzibà un winsch metleja tur pehz muhsu swehlaimibas pamateem. Kad uniwersitates preekschneeks jeb rektors pahris reisas bij noklausijees Lutera preekschlafjunnus, tad tas fazija: „Schis muhts apmullinàs wišus dakterus, dibinàs jaunu mahzibu un pahrlabos wišu Romas basnizu, jo winsch dibinajàs us praweeschu un apustufu raksteem un stahw us Jesus Kristus wahrdeem.“ Staupizs mehginaja Luteru peerunat us špredikofschanu, bet winsch kautrejas un neatrada us tam eeksch sewis nelahdu ihstu drošhibu. Tomehr, paklawidams sawam preekschneekam, Luters sahla teikt špredikus, protams wispirms masaja klostera basnizina. Drihji ween wina šprediki laudim eepatilàs, un tadeht to eezehla par mahzitaju pee pilsehtas leelakàs basnizas, kur Luters katru swehtdeenu sludinaja deewwahrdus. Laudis bareem speedàs basnizà, lai klawitos wina špredikus. Tagad atwehràs winam durwis, kur ar leelako iŋdewibu winsch wareja ziteem sludinat dšihwibas wahrdu. Tà pagahja pahris gadu klawibà, kur Luters wareja pats eedfilinatees swehtu rakstu mahzibà un ziteem to sludinat, bet tad pehz Deewa prahta tam bij ussahht leelo tizibas atjaunoschanas darbu.

VIII.

Luters zelo us Romu.

Augustineeschu klosterem 1510. g. radas daschadas darischanas, kuras bij notahrtojamas ar paschu pahwestu Romà. Us to iŋredseja Martinu Luteru, kuram jau pascham firds sen ilgojàs redset „swehto pilsehtu“ ar sawam azim. Kaut gan Luters arween wairat peenehmas deen ischkas pateefibas atšihšchanà, tomehr winsch wehl atradas pahwestneezibas waschàs. Sawà padewibà un paklawibà sawai basnizoi, winsch wehl arween usluhtoja pahwestu par semes waldineeku Kristus weetà. Tadeht winam bij leels preeks, ka klosteru darischanàs winam bij jadodas us Romu. Tagad nu „swehto pilsehtu“ apmetlejt, winsch zereja atrast ihstu meeru un preeku sawai dwehselei. Ap Leeldeenam 1511. g. no kahda klostera brahta pawadits, Luters dewas zelà. Zelu wajadseja nostaiगत kahjam un wini gabja no weena klosteru us otru. Zela nauda nebij wajadšiga, jo klosteri, kas wisur atradas zelmalà, dewa pajumtu un usuru. Tomehr Luters nejutas ihsti jautris us scho zefojunu. Arween škaneja wina ausis Deewa wahrdi: „Taisnais dšihwos zaur sawu tizibu“.

Pehz ilgaku laiku zetofchanas, zaur Italias daudz jaukeem apgabaleem, wīnu zefsch eegreesas gar kahdu pafalnu, un ūsche wahzu muhku preefchā atklahjas romeeschu klajums. Aif ta, pee Tibera upes, uš septineem pafalneem pazehlas wezā, ūskaitā Roma, ar ūaweem staltajeem nameem, apzeetinajumeem un baūnijam. Kā Luteram firds buhs puūstejuūi aif ūwehta preefa, tad wīnūch wafara ūaules reetā eeraudūija Romas baūnijas ūeltitos tornuū! Wīnūch krita uš ūawu waigu it kā Moūos uš Dreba kalna, pazehla rofas uš debefim un iūūauza: „Eūi ūweizinata ūwehtā Roma, kas tu trihstahrt ar apuūtuku aūnim eūi ūlazinata!“ Tagad peepildijās wīna ūapnu tehls, ko wīnūch ūawā jaunibā jau bij preefchā ūtahdijis.

Ar ūwehtu godbijibu Luters tuwojas Romai, kur pehz wīna uūskateem mahjoja Kriūtus weetneeks. Par wīūam leetam, wīnam ruhpeja eepoūitees ar tureenes baūnijas buhūchanam un augūto preeūtera dūiūwi. Pilūehā eegahjis, wīnūch apmetas Auguūtineeūchu kloūteri un no tureenes gahja iūdarit ūawuū kloūtera uūdewunnuū. Kad wīūu bij labi pabeidūis, tad Luters uehmas apmetlet Romas ūwehtatās weetas. Wīnūch uūmuetleja ari ūwehtās trepes, ko ūauza par „Pilatus trepem“, un nerima, pirms ari wīnūch uš zekeem bij uūrahpees par tām 28 marmora pafahpem. Romā uš Luteranu laukuma atrodas kahdas trepes, ko apm. 200 miūjonu Katoli wīūā paūaulē, pehz pahweūta apgalwojuma peenem, ka tās eūoi tās paūūas trepes, kas Peūtitaja laikā atraduūchās Ponzius Pilatus pili un par kuram Peūtitajis uūūahpis teefas ūahlē. Tapat wīnūch eūot pa ūūahnu trepem nokahpis, pehz tam, kad teefas ūahlē tizis ūūauūts un ar ehreūūchu kroni galwa iūweūts ahra ūauūchu preefchā un noūoditš uš nahwi. Tadeht tee aūins laukumini uš trepu pafahpem, eūot ta ūwehta aūiniš, zaur kurām paūaule atpirta no wīnu grehkeem. Ja ūūihš trepes pateefi buhtu tās paūūas, pa kuram muhūu Peūtitajis wīnā eewehrojama ūtundā uūūahpa un nokahpa, tad buhtu wehrtš, ka wīnas kahdā publiūtā namā taptu uūglabatās par redūūūanu, bet Katoli apgalwojums, ka ūelena, ūeiūara Konūtantina ūeelā mahte, 330. g. pž. Kriūtus, eūot liūuūi ūūihš trepes no Jeruūalemes nowest uš Romu, neūaeetas it nekahdā ūinā ar pateefibr.

ūhām „Pilatus trepem“ ir 28 marmora pafahpeeni un augūūgalā eetaifitš ūtaifitš altariš. Kur uš pafahpem ūinami aūins laukumini iūdūiūūūchi, tur ta weetas eekalti metala gabalini. Kas no Katoteem grib eeguht grehku peedoūūanu, tam uš zekeem, ūahpeena pehz ūahpeena, jarahpjas augūchā un lejā. Augūchā uūūuwis, wīnam uš zekeem nometuūūamees, tureenes altara preefchā, jatur ūinama luhūūchana. Tad ūahūas atkal lihūūchana uš zekeem pa trepem uš leju. Apakūchā pee iūejas durwim ūahw kahds preeūteris, kurūch ūwehtzetotajam nu paūneedš — protamš par naudu — grehku atlaiūūas.

ūchahdā ūahrtā eeguhta grehku ailaiūūa ūihne apūola katram 9 gadu grehku peedoūūanu iū uš katru pafahpeenu, kas paūiūam iūtaifa grehku peedo-

ſchanu uſ 252 gadeem. Sche nü ir grehtu peedoſchana paſcham papilnam un atleef wehl aiſgabjuſcho radu un draugu dwehſelem, ar ko iſglaht winuſ no ſchlihtſchanaſ ugunſ. Lutereſ jawâ firde wehl pilnam uſtizigſ jawai baſnijai, zenſchaſ ſchoſ „ſwehtdaridamuſ darbuſ“ uſ mata ari iſpildit, jo ſwehtu tapſchanaſ dehl winſch bij gatawſ darit wiſu gruhtato. Pa Pilatuſ trepem augſchâ rahpjot, winſch noſchehloja, ka wina wezati wehl nebij miruſchi, jo tagad buhtu dehla warâ ſtahwejiſ, wina dwehſeleſ iſraut no preeſch-elleſ un eewefſ debefiſ. Bet ta Kunga Garſ ari ſche ſtrahdaja pee wina ſawu darbu. Pa trepem augſchâ rahpjoteeſ, winam arween gaiſchaf ſtaneja auſiſ praweeſcha Abatuka wahrde: „Taiſnaiſ dſihwoſ zaur ſawu tizibu.“ Winſch bij zerejiſ redſet Româ wiſuſwehtako kriſtigu dſihwi, bet winſch aplam peewihlaſ. Preeſteri un muhki dſihwoja kaſrumoſ un grehtâ, rehjaſ zite ar zitu; leekuſtoja baſnijâſ, bet ſawoſ namoſ dſihwoja neſahtibâ un neſchlihtſtibâ, paſchi tumſibu mihledami, neſpehja neſd gribeja ziteem ſneegt gara gaiſumu. No paſcheem pahweſteem dſirdeja breeſmiguſ noſtahtſti-
jumuſ. Kaut gan tagadeiſ pahweſtſ Juliuſ II. nedſihwoja wairſ tik beſ-
deewigi un iſſchkehrdigi kâ wina preeſchteziſ Alekſanderſ VI., tomehr ari ſchiſ bij iſhtſ paſaulſ behruſ. Winſch dſina wairaf laiſzigu poliitiku nekâ nodarbojaſ ar baſnijâſ leetam, weda karuſ un redſeja labaf brunneſchuſ wina uniformâſ, nekâ preeſteruſ wina amata ſwahrkoſ. Katolu baſnijâſ eelſchpufe bij ſatruwejuſi lihdi pehdejai. Kur nu bij ſwehtâ kriſtiga baſniza?
Schim augſtajam zeribam, ko lihdi ſchim wehl bij liziſ uſ zilweku ſwehtumu un Româſ godibu, bij paſchâ Româ jaiſirſt, laj ſeltu atſihſchana, ka mumſ naw ziteſ wahrdeſ dotſ, eelſch ka waram kluht ſwehti, ka ween Jeſuſ Kriſtuſ.

Par peedſihwojumeem Româ, Lutereſ patſ iſſataſ ſchahdi: „Româ buhdamſ, ari eſ biju tahdeſ pahſſpibletſ ſwehtuliſ, ſtrehju pa wiſam baſni-
zam un alom, tizeju wiſam, kaſ tur melotſ un domaju tâ panahht grehtu
peedoſchana. Deewtalpoſchana zeremonijaſ tika noturetaſ tik pawirſchi un
weenaldſigi, ka preeſteri nejuta pee tam klaht itin nekahdu ſwehtumu. Kahdâ
Româſ baſnijâ eſ tureju deewtalpoſchana un lihdiſaſ uſ ta paſcha altara
wehl tapa turetaſ ſeptinaſ zitaſ miſchaſ no ziteem preeſtereem. Tiko eſ
noſkuwu pee ewangelija, mani beedri bij jau ar ſawam miſcham zauri un
ſtubinaja mani: „Fratello, paſſa, paſſa, t. i. ſchiglaki, ſchiglaki, brahli
Martin, un ſuhti muhſu mihtotai mahteſ winâſ dehlu drihſi atpatuſ.“ To
wiſu redſot, Lutereſ toti noſkuma un ſahla ſawâ tizibâ par Romu ſchaubiteeſ,
jo winſch bij turejiſ pahweſtu par nenofeediſigu wiſru. Bet nebuſ domat,
ka ſchiſ zetojumſ uſ Romu ween buhtu wainigſ pee Lutera atkriſchanaſ no
Katolu baſnijâſ. Nebuht ne; wiſa ſchi atkriſchana jau gadeem ilgi wina
firde tika ſagatawota. Schiſ zetojumſ tikaſ apſtiprinaja wina agrakoſ
uſſtatuſ.

Uš mahjam eedams Luters šazija: „Nu esmu ari pahvesta majestates pakatpusi dabujis redset.“ Šchi eemantotà atsihschana winam bij tit dahrga, ka šazija: „Par tuhtstoschu gulfscheem es nepahrdotu šawu Romas zekojuniu. Neweens netizes, kahda besdeewiba un kahdi grehki noteet Romà. Neweenam newar eestahstit, kahda besdeewiba walda Romà, kamehr pats to neredi, nedfird un nepeedfihwo.“ Mahjās pahrnahzis, winsch šawam preetschneekam, prioram Staupizam nodewa pahrstatu par wišam darischanam, to Romà bij iswedis. Tad stahjas winsch atkal pee šawa agratà darba, Witenbergas uniwersitatē pee letziju doschanaš.

IX.

Luters top eezelts par Deewwahrdn šinibas dakternu.

Lutera darbiba Witenbergā šakta peenemtees plaschā apmehrā, tā ka winsch atrada wisur sew draungus un zeenitajus. Kahdā deenā, kad winsch ar Staupizu jehdeja kloštera dahrsā sem kupla kola un šarunajas par tizibas lectam, kloštera preetschneeks panehma winu pee rotas un šazija: „Brahli Martin, tā no manis, kā ari no ziteem brableem ir nolemts, ka jums top peeschkiris Deewa wahrdn šinibas daktera titulis.“ Luters atwainojas, ka winsch esot wahjšch un šlimigs, kam nebuhs warbuht wehlets ilgi dšihwot šchini pašaulē un buhtot labaki, kad wini apstatitos pehž kahda zita špehzigaka un gudrata wihra, bet Staupizs jokodamees atbildeja: „Iz paredšams, ka Deewam drihši buhs daudš darba debefis un semes wirši: un tadeht winam wajadses daudš dakternu, zaur kureem winsch šawu darbu gribēs redset padaram. Tadeht peenemat, ko juhsu konvents jums ir nolehuris un to juhs esat šawam amatam ari parahdā.“ Weidsot Luters peenehma winam peedahwato goda amatu un 18. oktobri 1512. g. tika winsch ar leelām zeremonijam no Dr. Karlstata eezelts par Deewwahrdn šinibas dakternu. Šo tas nošihmē, par to Luters pats šaka: „Es, dakters Martinšch, esmu us to aizinats un špeests, daktera tituli peenemt bes jeb kahdas pateizibas, weenigi zaur paklausibu. Tā zaur šcho bij man maneem nihtlajem Šwehtajem Rakštem šwehret un apsolitees, toš šchihsti un šlaidri mahzit un tikušchi šludinat.“ Šchi apšolischana Luteru ari bešchji eepreezinaja, kad wehlat winam bij jawed leelais reformazijas zihnišch. Tagad winsch arween wairat atšina šarpibu šarp haušlibu un ewangeliju, un nu winsch šaprata Deewa wahrdn pareišu nošihmi: „Taisnais dšihwos zaur šawu tizibu“

Kad Luters teiza šprediki, tad bašniza bij bahštin peebahšta. Wina šprediki atšahja uš klausitajem leelu eespaidu. Kurširšis Fridrišis wina deewtalpošchanas dširdejis, winu eemihleja no firds un nesinaja tā Lutern joprojam godinat. Lihds šchim Luters us šaweem studenteem bij wairat runajis par šwehto bašniztehwu rakštem, bet tagad winsch nehmas ištahstit

paschus Swehtus Rastu?, eesahdams ar Dawida dseefman, las winam ta
bals is pascha firds islikas, un tad Pawila grahmatu Romeescheem, Gala-
teescheem u. t. t. Zitus mahzidams, winsch arween gaischat noyrata, ta

Puters fanem baktera tituli par Swehtem Rastem.

Deewa taisniba ne muhscham naw nopelnama ar muhsu darbeem, bet ta
fanemama weenigi zaur tizibu us Jesu Kristu. Mahziba par grehku peedo-
schanu, bija wina sprediku galwenais temats. Romeeschu grahmata bija
winam ta mihtakà. Winsch mahzija, ta weenigi is Swehtajem Rastem

mehs mahzamees ihsti tijet, kristigi dšihwot un swehti mirt. Tà ap scho laitu Luters rakstija wehstuli kahdam Augustineeschu muhtam, fur starp zitu winsch ijsatas schahdi: „Mans mihtlais brahli, mahzees pasiht Kristu to frustâ-sisto; mahzees wiinu slawet, un tad efi bes zeribas, luhdſi Deewu, fazidams: Tu, mans Kungs un Pestitajs, efi manas pestiſchanas patwehrums, bet es taws grehzineels. Tu efi nehmis uſ sewis, kas bija mans, un efi man cedahwinajis, kas man nepeenahzas. Gewehro labi scho wina mihleſtibu, tad smelſi no tàs ſaldu eepreezinahšanu. Jo tad mehs zaur ſaweem darbeem un zeeschanam waretu ſanemt ſirdsapsiņas meeru, kadeht tad Kristum waja-dſeja mirt? Tadeht neatradisi meeru nekur zitur, ka ween eefsch wina.“

Dahrgs draugs un palihgs Luteram pee augstſkolas bij radees zaur jauno profesoru Silipu Melanchtonu, kas wezajās walodās bij tit dšitsch pratejs, ka neweens zits, pee tam no wiſas ſirds deewbijigs zilweks. Melanchtons wairak eepasinees ar Luteru, ſazija: „Behz tumſchas nakts, mums nu reiſ raduſees jauna gaisma. Sche ir wihrs, kas mahza iſſchirt hauſlibu no ewangelija. Kà Zahnis rahdija uſ Deewa Jehru, kas nes paſaules grehtus, tà Luters mums ſludina, ka muhsu grehti, bes muhsu paſcha nopelna, Deewa Dehla labad, top ijdſchsti un mums titai atleek, tijet schim Deewa schehlaſtibas darbam.“

Luters palika neween par publikas, bet ari kurfirſta mihtuli. Winsch tapa eezelts par pilſbaſnižas mahzitaju un drihſi ween augsti un ſemi melleja Luteru draudſibu. Hollandez ſlawenais profesors, Erasmus, ſarakstijās ar wiinu, bet Luters newareja tam palikt par ihstu draugu, jo pee wiſas wina leelas gudribas, Luters to atrada par weeglu Deewa walſtibas leetās. Mihtu draugu un amata beedru ari Witenbergà tam netruhta. Tahdi bij: Karlstats, Amſdorfs, Schurfs un Spalatinſ; ar ſcheem, bet it ihpaſchi ar Melanchtonu Luters mihleja pahrrunat wiſus preekus un behdas, ſawas domas un zeribas. Luteru daudſpuſigà darbiba bij apbrihnojama. Winsch dewa titdaudj mahzibas ſtundas augstſkolà, teiza ſpredikus baſnižà, rakstija grahmatas preeſch drukas, kopa ar uſzihtibu ſawu preeſtera amatu, ſanehma un rakstija wehstules uſ wiſam paſaules malam, ari uſ Rigu tureenes kristigajerm. Winsch apmelleja ſlinus, ſtiprinaja mirejus un pee tam wehl pahrwaldija wairak klosterus Tiringenas prowinzè; ruhpejas ar wahrdeem un darbeem, ka uſ lauteem ſahtu wairak gahdat par ſkolam, fur tàs wehl nebija. Kad 1516. gadà Witenbergà iſzehlas mehris, un ziti profesori un preeſteri bij aiſmukuschi projam, Luters weens ſtahweja nenoguris ſawà weetà; kà Deewa engelis winsch gahja no weena ſlinneeko pee otra, nebehdadams par ſawu dšihwibu, ar Deewa wahrdeem ſtiprinaja dšihrus un mirejus. Kad ziti wiinu beedinaja un nahja ar ſaweem padomeem, laj-tatſchu behgot projam no mehra weetas, Luters atteiza: „Deews mani ſche

lizis, winsch ween war mani aiffaukt. Pasaule tadeht ari nesagruhs, kad brahlis Martinsch ari kristu.“ Deews winu brihnischligi pasargaja.

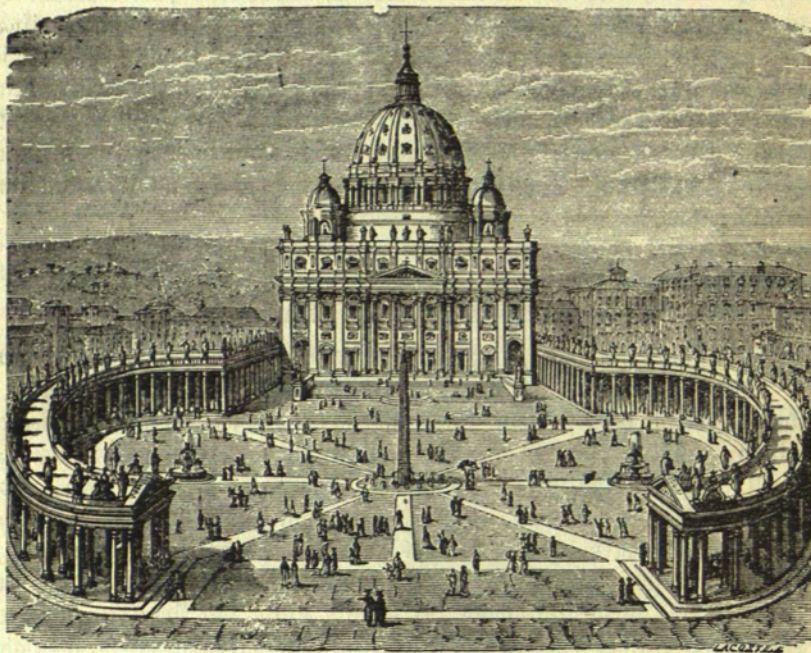
Luters no Deewa wahrdeem bij smeheles fšaidru atfihšchanu par kristigu tizibu un tadeht sawu daktera tituli par Deewa wahrdu mahziku negribeja welti walfat.. Bet winam ne prahtâ nebij nahzis, ka wina tizibas atfihšchanas zeksch schlihras nost no pahwesta un Katolu basnizas mahzibam. Winam duhrâs gan azis schihs un tahs nekahrtibas, tahdas walidija toreisejâ basnizâ, bet winsch domaja, ka pahwests pats warbuht wiſu to nemaſ nesin, un to dsirdejis, nepretosees pateesibai, bet atmetis zilweku leekos un muſkigos peegudrojumuſ. Tahdâ kahrtâ Katolu basniza, sem pahwesta galwas, waretu buht atkal ta Kunga draudse. Bet Deews gahdaja, ka Luteram azis pilnigi tapa atwehrtas un winsch redseja wiſu to postu, kas usgulis kristigai basnizai un samaitajis tiſlab draudses lozekluſ kâ paſchu galwu — pahwestu. Pehz Deewa prahta, tumſibai bij nu janahſ gaismas foda preekschâ.

X.

Luters faro pret atlaischam.

Pehz Julius II. nahwes, us Petera krehsſta Româ, 1513. g. bij nahzis jauns pahwests, lepnais Leo X. Schis bij nodomajis pahrbuhwet lepno un ſtaisto Petera basnizu, par kura buhwi jau lihds schim bij iſdoti wairaki miljoni. Taj preeksch ſcha neluhſta ſadabuhſtu wajadsfigo naudu, iſgudroja iſlaiſt „atlaischu ſihmes“, un winsch to pamatoja us ſawu waru, proti: pahwests, kura warâ ſtahwot, zilwekeem atlaiſt grehtu ſodibas, warot ari iſſuhtit grehtu peedofchanas kwihtes pa wiſam semem un schihs kwihtes jeb „grehtu atlaischu ſihmes“ liſt pahrdot par naudu. Par „atlaischam“ toreij ſauza grehtu ſoda atlaischamu, to basniza uſlika par ſinameem grehteem. Wiſſpirmak Katolu basniza atlaida ſodu tiſtai tahdeem zilwekeem, kas pateefi noſchehloja ſawus grehtus. Wehlat jau peetika ar to, ka zilweti dewa nabagu dahwanas, zekojâ us ſwehtam weetam, rahpâs augſchâ pa „Pilatus trepem“, waj ari ſamaksaja ſinamu ſumu naudas. Atlaiſchu eenahſtumus mehdsâ iſſleetot kahdeem ſinameem noluhkeem, bet nekreetnu pahwestu laiſâ leela dala no atlaischu naudas nahza wineem paſcheem par labu. Tâ Lutera laiſâ, pahwests Leos X., ſcho atlaischas ſihmju pahrdofchanas darbu preeksch Wahzijas bij nodewis Mainzſes kurſirſtam un tas atkal iſſuhtija ſawukahrt atlaischu pahrdewejes pa wiſu Wahziju. Pa Sakſiju brautaja apkahrt, grehtu kwihtes pahrdodams, nekaunigais un uſbahſigais Dominiſkeſchu muhts, Jahnis Tezels. Schis wihrs, gadus atpatal, deht rupjeem noſeegu-meem, bij tizis noteefats us nahwi, bet atſtahts dsihws.

Balijis par muhtu, tagad tas brauktaja apfahrt ar pahwesta swehtajam apleezibam un dsina sawu darbu ar leelako bestaunibu. Kad winsch nonahza fahdâ pilsehtâ, tad lita papreetsk issuhtit wehsti: „Deewa scheblastiba un swehtais tehws ir preetsk pilsehtas wahrteem“. Tuhdat fahka swanit ar wiseem pullsteneem, preesteri ar tarogeem un frusteem un pilsehtas waldes eerehdni sawâs uniformâs gehrbuschees nahza pretim un eewadija Tezelu pilsehtâ. Pahwesta scheblastibas leezibas grahmatu neša us samta spilwenu

Petera basniža Româ, preetsk kuras pahrbuhtwes Jahnis Tezels lasija naudu zaur sodu atlaiščam.

papreetschu un Tezels us lepmi isgresnota sirga jahja no patalas. Pahwesta grahmatu uftahra pee basnižas durwim, basnižâ uszehla leelu farkann krusstu un pee ta peelahra pahwesta wairogu. Pee altara nostahdija diwas kastes un nu fahkâs dwehsetu tirgus.

Basnižâ Tezels eeslaweja sawu prezi un teiza: „Schis farkanais krussts ar pahwesta wairogu ir tikpat spehzigs un swehts kâ Kristus krussts. Man ir dota wara, grehku sodibas atlaist dshweem un miruſcheem. Litlihdj nauda lahde fkan, tad dwehselei debesu walstibu swan. Es ar sawam atlaiščam esmu wairaf dwehseles is elles un schtichtiſchanas uguns ispestijis kâ apustuls

Peteris ar faweem spredikeem.“ Kaluraktuwu pilsehtinã, Annasburgã, Tezels apsolija tureenes nabaga kaluratscheem, ka wisi kalni ap scho pilsehtinu isdoschot skaidru sudrabu, ja til wini labi dauds pirtschot atlaischu sîhmes. Pahwestam esot wairak wara tã wiseem apustukeem un jumprawai Marijai, jo tee wisi stahwot sem Kristus, bet pahwests sche esot Kristus weetneeks. Pesti-tajs tagad neko wairs newaldot, bet aitemis wisu waru pahwestam.

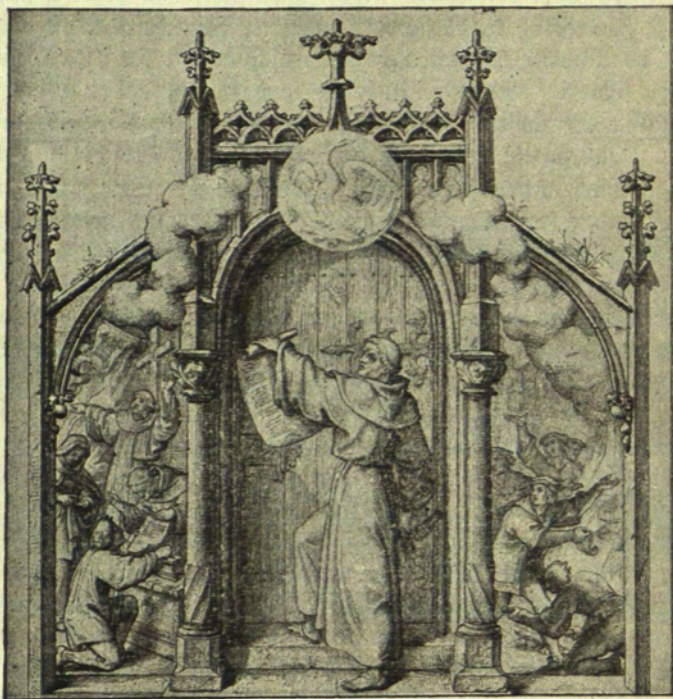
Tahda breefmiga lauschu peewilschana libds schim wehl nebij notikusi, fur swehtã weetã zilwekeem bij jadsird tahdi meli. Tezels jau wairak weetãs tã dsihdams sawu besdeewigo tirgoschanos ar grehtu peedoschanu, nonahza 1516. g. Jiterbokã, tahdã fahdschã tuwu pee Witenbergas. Laudis bareem pluhda no Witenbergas un apfahrtnes us Jiterbokfu pee Tezela, pirkt grehtu atlaischu sîhmes. Luters to isdsirdis, tapa swehtu dusmu pilns. Winam bittstrehslã bij jadsird, tahdus grehtu augtus schahdi neleetigi basnizas nedarbi tagad atnesa. Ruppji grehzineeki palika jo droschi un pahrgalwigi sawos grehtos, negribeja no atgreeschanaðs no grehteem wairs ne dsirdet. Tee atfauzas us sawam nopirktam atlaischu sîhmem un negribeja ne par to sawu dsihwi labot pehz swehteem raksteem. Luteram sirds nelahwa zeest klusu, redsot tahdas apgrehzibas. Par preesteri un dakteri par swehteem raksteem buhdams, winsch skaidreem wahrdeem sludinaja, ka ar tahdu nopirktu atlaischu sîhmi grehti ne muhscham naw isdsjeshchani. Grehtu peedoschana war droschi tapt egubta zaur grehtu noscheloschanu bes jeb tahdam atlaischu sîhmem, weenigi zaur tizibu us Jesu Kristu, kas zaur sawu zeeschanu un mîschanu mums grehtu peedoschanu nopelnijis. Luters rakstija Mainzess furirstam un arkibistapam Albrechtam, tos luhgdams, laj jel gahdã, ka Deewa wahrds netop tã saimots un nabaga dwehseles til breefmigi peewiltas. Bet us wina luhgunnu neweens neklaußijas. Tezels to dabujis dsirdet, gribeja plihst ais dusmam pret Luteru un leelijas wînu apshuhset par kezeru un lîkt warbuht wînu fadedsinat. Tagad Luters nu sajuta, ka wina dwehseles gana amats no wina praja, ka winam peenachtas Deewa wahrda mahzibas pateesibu no wîsas teesas un ar droschibu aisstahwet. Tã tad notika, ka Luters sem Deewa wadibas, eesahka leelo basnizas atjaunoschanas darbu.

XI.

Luters peesit 95 teses pee Witenbergas pilsbasnizas durwim.

Pehz paraduma Witenbergã itgadus Nowembra mehnescha fahkumã mehdsã swinet Pilsbasnizas eeswehtischanas swehtkus, us kureem arveen eeradas dauds lauschu. Pret Tezela atlaischam Luters no sawas pufes sarakstija protestu 95 teikumos jeb teses un pehz akademijas lehmuma, teem wajadsja tapt peesisteem publikas atklahtibã deenu preeksch swehteem. Tã notika,

ka Luters šavus 95 teikumus peefita 31. Oktobri 1517. gadā pee Witenbergas pilsbasnizas durvim, kuroz wiusch aprahja maldigo mahzibu par grehtu atlaischam. Wirsrakfts pār šcheem teikumeem šlaneja šchahdi: „Preekšč disputazijas isškaidroschanas par atlaischu spehtu. Miblestibā uš pateesibu un zenschanās to paschu nostahdit pateesibas gaismā, taps westa disputazija Witenbergā preeštera Martina Lutera wadibā. Wisi tee, kas newar buht klast pee disputazijas, war to isdarit zaur rakstu. Muhsu Jezus Kristus wahrdā. Amen!“

Luters peefit šavus 95 tešes, jeb teikumus pee Witenbergas Pilsbasnizas durvim 31. oktobri 1517. g.

Sche daschi Lutera teikumi:

1) Kad muhsu Kungs un Meistars Jezus Kristus šaka: Noscheshlojat šavus grehtus, tād Wusch grib, ka Wina tizigajo dšihwe laj buhtu pastahwiga grehtu noscheshlošana.

36) Škweens krisiits zilweks, kas pateesi noscheshlo šavus grehtus, šanem pilnigu šodu un parahdu peedoschānu, kas tam bes-atlaischam jau peeder.

37) Itweenam pateefi kristigam zilwelam, waj dšhwš, jeb miris, ir daka pee wiša Kristus nopelna. Deews ir tam to dahwinajis no šchelastibas, bes atlaischam.

62) Draudšes ihsta bagatiba ir ščaidrais ewangelija sposchums un Deewa šchelastiba.

Schis Lutera droščais darbs, peeštot sawus 95 teikumus pee Witenbergas pilsbasnizas durwim, bija tizibas ištaidroščanas darba ihstais eesahkums. Tadehl wišas luterištās draudšes wiša pasaulē swin 31. Oktobri katru gadu reformazijas, jeb tizibas atjaunoschanas šwehtkus, pateildami Deewam par leelajeem darbeem, ko wišch zaur šawu kalpu darijis pee basnizās atjaunoschanas. Top nostahstiis par kahdu brihniščigu šapni, ko Satschu kurfiršts redšejis nakti preešch 31. Oktobri šawā Schweidnizas pili, apm. 3 juhdses no Witenbergas, tur wišch tobrihd ušturrejees. Šapni wišch redšejis nahkam muhku, wahr ko lidinajuschees šwehto pulki un saukuschi: „Schis ir no Deewa šubtiis!“ Muhts gahjis pee Witenbergas pilsbasnizas durwim un rakstijis tahli šalafamu rakstu ar šawu spalwu. Šchi rakstama spalwa steepusees garaka un garaka, kamehr sneegušees lihds pat Romai un lihds pascha pahwesta kronim tā ka kronis uš pahwesta galwas šahzis ščto-bitees. Pahwests šanzis pehz glahbejeem; waldineeki šastrehjuschi pahwesta kroni šaturet un muhkam wina rakstamu spalwu šalanst, bet tillihds tee šehrušchees pee spalwas, te no tās weenas radušchās šimts zitas spalwas un wiši palikuschi bailēs, kas nu buhs? No šchi šapna redšam, ka ari kurfiršta firšs štipri ween nodarbojas gar tahni leetam un notikumeem, kas tagad zehlas zaur Luteru. Augustineešchu muhka wahrdi tagad šazehla leelu kustiibu pee wišas tautas. Ko kurfiršts bij šapni redšejis, tas šahla nu peepilditees pateešibā. Uš Lutera ušaižinajumu neweens neradas, kas buhtu dispušejis par wina teikumeem. Pateizotees nesen atrastajai drukas mahšlai, Lutera 95 teikumi ne žit deenās ištaudas pa wišu Wahziju, ir pat pa wišu Ciropu. Kā pehrtona grahweeni, Lutera špehzigee wahrdi pašludinaja wišai pašaulei, ka Romai tuwojas negaišs, kas Wahzijā šazehlees pret pahwestu. Tikai pats pahwests nelitas to dširdam. Sawā aughtprahtibā wišch wišu šcho tizibas štrihdus leetu Witenbergā tureja par tit neezigu, ka pat wehl Luteru ušteiza, šazidams: „Wahlis Mahrtinšch ir it gudriš wihrs, tikai aiš štaudibas žiti muhki wimu apšuhds par basnizas pretineeku“.

Ari Luters pats wehl nemas nedomaja, ka winam buhs jašanahšt tizibas žihnā ar pašchu pahwestu. Tā ap Wasaras-šwehtkeem 1518. g. Luters wehl rakstija pahwestam wehštuli, kurā ar wišu pašemibu, bet ari ar pateešibas droščibu ištaka sawas domas par nelahrtibam basnizā, peesautdams daudš netillibas un apgrehžibas pee wahrda, buhdams tai žeribā, ka šwehtais ehws pats tahdas apgrehžibas mehginajis ijdeldet. Luters buhtu ar to dewees

pilnâ meerâ un pahwesta gods nebuhtu tizis nemaf aistahrts; bet pahwests palika tâ apstulbots jawâ augstprahribâ. Luters ar wahrdeem un raksteem sludinaja joprojam is Deewa wahrdeem smeltâs mahzibas, un tam radas draugi un aistahwi wisâs malâs. No preeka pahruemts Dr. Flets fazija: „Tâ, tâ, tas daris. Wînsch nahf, us ka mehš ilgi esam gaidijuschî.“ Rahds zits tolaitu mahzits wihrs fazija: „Tagad nahf laiks, kad tumšiba is basnijas un skolas taps isdel deta“. Wehl kohds zits fazija: „Paldees Deewam, tagad tee atraduschî wihru, kas wineem daris koti gruhtu darbu. Tagad war nabaga zilwešs mirt ar meerigu firdi“. Tomehr netruhka âri tahdu, kas ar bailigu firdi noluhkojas us scho reformazijas darbu. Tâ slawenais Dr. Kranzš, Hamburgâ, isfauzâs: „Ej til jawâ kambari, tu mihtlais brahli un luhdsees: Kungs apscheljoees par mani“. Wehl kahds wezs mahzitajs fazija: „Mans mihtlais brahli Martin, ja tu to moku weetu un pahwesta tirgošchanos ar grehkeem wari apgahst, tad pateesi tu esi leels wihrs.“ Wišeem teem Luters ar droščibu atbildeja: „Mihlee tehwi, ja schis darbs naw Deewa wahrdâ eesahkts, tad tas drihši nobeigsees: bet ja tas eesahkts Deewa wahrdâ, tad ļaujât Winam to nobeigt.“

Ar apbrihnojamu ahtrumu Luteru peefistee 95 teikumi isplatijas pa wišu Wahziju un us kaiminu walstim. Wini tapa drukati tuhtstoschos elsemplaros un lafiti ar leelako sintahribu, jo laudis fajuta smagi garigo nastu, ar ko pahwests un Katoku basniza winus bij aprahwuschî. Tadehl Witenbergas muhka darbs 31. oktobri tika apšweikts ar wisleelako preeku. Wehstules nahza us Witenbergu no wisâm pafaules malam, kurâs Luters tika luhgts, neatstahtees no usfahktâ pahdroščâ darba, bet to iswest lihds galam. Ari patš ķeisers Maksimilians, no kurfiršta Fridrika dsirdejis par Luteru, tureja wînu godâ.

XII.

Luters Augsburgâ, kardinala Gajetana preekščâ.

Lihds ar Luteru peekritejeem, un draugeem, wairojas ari wina pretineeku un eenaidneeku staits jo leelâ mehrâ, kas ari zitadi nemaf nebij sagaidams. Tezels domajas isdarijis waronu darbu, kad wînsch Ziterbokâ fadedsinaja wairaf Luteru rakstus. Ar to isnihzinaja gan papiru, bet ne pateefibas wahrda špehtu. Wehl wairaf Tezels zereja jawu pretineeku nonizinat, islaisdams kahdu rakstu, kurâ wînsch Luteru wisadi nolamaja un nizinaja. Witenbergas studenti turpreti aistahwedami Luteru, scho Tezela jaimošchanas rakstu fadedsinaja us Witenbergas tirgus lautuma. Luters arween wehl tureja zeribas us pahwestu un tadehl wehl reis rakstija winam wehstuli, kura palika beš jeb kahdas eewehribas.

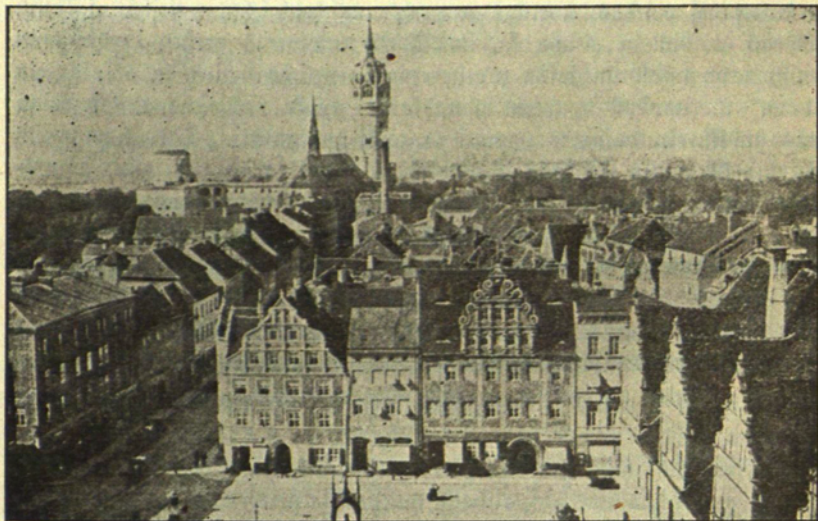
Pahwests Leos X. eesahkumâ smehjas par no Luteru peefisteeem 95 teikumeem un domaja, ka šķis tizibas strihdus drihši ween apluštis. Pirmaf

pahwests šazija: „Brahlin Martinam ir gudra galwa un schis „atlaischu“ stridus ir tika muhtu pašchu Eildoschanās, un wehlat pahwests jau šazija: „Kahds gluschki peedsehris wahžeetis ir schos teikumus usratstijis; tad wiensch paliks staidrā prahā, tad wiensch domās zitadi.“ Bet tad pa laikam pahwests bij dabujis dsirdet, kahdā spehkā Lutera mahzibas bij nahfuschas laudis un ka leeli pulki šakla winam peekrist, wiensch palika usrauktis. Tezels un ziti „atlaischu“ tirgotaji redseja ar breešman, ka winu meikalām ir behdigs gals. Pahwesta wara un gods ar „Jauno mahzibu“ tika apdraudets, jo zilweki leedšas pirkt atlaischu sīhmes tadeht, ka wini nu sinaja, ka grehtu peedoschanu war dabut beš naudas, weenigi ar grehtu noschehlošchanu tizibā uš Jesu. Pahwests ar bailem atšina, ka, ja zilweki nepeenems grehtu peedoschanu weenigi zaur winu un wina preestereem un netizēs wairs, ka ar „labeem darbeem“ un naudas upureem panahkama grehtu peedoschana, tad wina waras un Katolu basnijas pamati ar to ir apdraudeti. Tadeht pahwests usaizinaja kardinalu Thomas Bio de Gaetu, kuru parasti pehž wina dsimtsweetas fauza ari par Gajetanu, un kursch patlaban atradās Augsburgā 1518. g. uš wahžu walstsdomes sehdi, likt peedaufigo muhtu Luteru 60 deenu laikā sūhtit uš Romu un pahwesta preekščā aishildinatees par šawu kezeribu. Buhtu Luters uš Romu nogahjis, tad maš zeribas, ka wiensch dsihws no tureenes wairs mahjās buhtu atgreesees, jo Roma tolait lihdsinajas lauwas midseknim, kur redsam daudš pehdas ee-čjam, bet neweenas isnahkam.

To sinaja daudsi un ari Sakšijas kurfirsts Fridriks Gudrais. Luters bij gataws, tuhdat dotees zela uš Romu, bet wina draugi un it sewischki kurfirsts Fridriks, wina semeswaldineeks to neatlahwa. Tee sinaja it labi, ka Romā gan sinās Luteraa aishahst muti un ka neweens to wairs nedabus dsirdet. Kurfirsts atsauzas uš tam, ka zaur tahdu zelojumu Witenbergas uniwersitatei uš ilgaku laiku teek atnents wajadšigs profesors un luhdša pahwestu, laj tas leel Luteru isklauschinat turpat Wahzijā. Ar Deewa palihdsibu, kurfirsts panahža šawu wehlešchanos. Pahwests bij ar to meerā un ušdewa šawam isweizigajam kardinalam Gajetanam, laj tas isklauschima Luteru, un turpat Augsburgā. Luters beš kaweschchanās dewas zela uš tureeni, tiklihds wiensch no keisara Matšimileana bij šanehmis Aisfardsibas-raštu. Nirnbergā wiensch no kahda pašihstama preestera aisleeneja jaunus swahrkus, lai waretu godigi stahtees preekščā pahwesta legatam. Gajetans bij lepnis un toti augstprahtigis garidsneeks, kursch zaur šawu eeraschanos walstsdomes sehde ar šawu lepno un krahschno pawadonibu pee wahzeescheem bij šazehlis leelu apbrihnošchanu. Ar zela gruhstibam un dachadām domam notaujotees, Luters pūsfastimis nonahža Augsburgā, bet Deews winu brihnischki eestiprinaja.

Daschi draugi gan Luteru beedinaja, neiseet ij Witenbergas, jo daudfi tihtojot pehz wina dšihwibas; tomehr winsch sazija: „Es nejuhtos ešam wainigs; esmu tikai skaidru Deewa wahrdu mahzibu mahzijis. Sen jau to sinaju, ka mani sprediki šwehtajem Judeem buhs par apgrehzibu un gudra-jeem Greekeem par gekibu. Septembri winsch isbrauza no mahjam un 7. Oktobri nonahza Augsburgâ, un gribeja tuhdat stahtees kardinalam preekschâ, bet draugi atrumaja, laj atspirgstot no zela gruhtribam un nokahr-tojot keijara Apšardšibas-raftu.

Tagadejâ Witenberga ar pahrbuhweto Pilsbasnizu.

Tad stahjas Luters kardinalam preekschâ, un tã to mehdsja darit, nometas zekos un gaidija, to kardinals tam sazise. Sche wisu augstmanu preekschâ stahweja divi eewehrojami deewwahrdu kalpi, weens pret otru, kuri tatschu bij weens otram tif sawadi pretigi. Lepnais Gajetans sehdeja mihsstã trehslã, tehrpees wišã sawã bagatibas sfošchumã, kamehr nabaga kalurazeja dehls un weentahršchs muhks guleja wina preekschâ uš zekeem. Laizigã sinã winsch bija tik nabags, ka pat schee swahrki, kas winam bij nuigurã, bij aifšleneti un kurfirstam wjadseja dot Luteram zela naudu, ar to nobraukt uš Augsburgu; bet garigã sinã, tiklab finibãs tã Deewa wahrdu mahzibã Luters wareja turpreti labi mehrotees ar sawu pretineeku. Kardinals lika, laj Luters peezelas un ar ihseem wahrdeem peeprafija, lai saka, ka grehkojis, tahdas wiltigas mahzibas laudis islaisdams; tãs winam tagad wajagot atsaukt.

Luters wiſa paſemibâ atbildeja: „Es to dariſchu, titlihdj man ar Deewa wahrdeem peerahdis, ka esnu nepateefibu runajis. Zitadi es negribu atſaukt, jo newaru no Swehteem Raſſteem atſahptees.“ Uſ tahdàm tijibas leetu pahrrunam lepnais kardinals negribeja eelaiſtees, atſautdamees uſ pahweſta pawehlem un likumeem. Luters turpreti paſtahweja, ka Swehti Raſſti eet pahr wiſu un nodewa kardinalam kahdu raſſtu, kurâ bij iſhumâ ſakopojis, ko Deewa wahrdſ ſaka par wiſàm ſchàm ſtrihduſ leetam. Kardinals palizis duſnigſ, noſweeda raſſtu ſemè un uſſauza Luteram: „Ja negribi ſawai wiltigai mahzibai atſazitees, tad ej un nerahdees wairſ manâs azis.“ Luters aiſgahja; wehl preeſchriſtabâ kahdſ preeſteris winu jautaja: „Kur tu zilwekſ gribi palikt pahweſtam pretodamees?“ Luters atbildeja: „Apakſch debekſ.“ Gajetans jau kluſibâ bij nodomajis pehz pahweſta wehleſchanâs ſcho „beſtiju“ (ſwehru) ar tàm dſilajàm azim un: dihwainàm domam galwâ“ likt ſagubſtit un uſubſtit uſ Romu, bet baidijas to darit, redſedamſ ka kurſirſts Luteru lik toti aiſſtahweja. Schis bij palizis Luteram par iſtu draugu, jo ilgatu laiku wiſch jau bij klaufijees Luteru ſpredikos un no teem ſwehlees Deewa atſiſſchannu, ka palika par iſtu kriſtigu ſemes waldineeku. Luters paſlepuſ atgreeſas atpakat uſ Witenbergu, jo bij jabaidas, ka tik Gajetans neiſwed ſawu nodomu zauri. Mahjâs pahrnahzis, Luters dabuja ſinat, ka wina niſnais eenaideekſ Tezels, kahdâ netahlâ kloſteri, gul uſ mirſchannu. Luters ſubſtija pee wina kahdu draugu un lika Tezelam teikt, ka wiſch tam peedodot wiſu launumu, lai tik ſalihdſinoteekſ ar ſawu Deewu. Tâ Luters nowehleja ſwehtigu un meerigu ſtundinu tam wiſham, kurſch winu bij lahdejis un wajajis lihdiſ nahwei.

XIII.

Luters Altenburgâ Miltiza preeſchâ.

Fad pahweſts dabuja ſinat, ka wina kardinalam naw iſdewees Luteru apluſſinat, wiſch apſkaitas wehl jo wairat. Beſ kawehſchanâs wiſch iſlaida paſinojumus, ka tikſchot iſtuntti iſ baſnizas wiſi tee, kuri pretofees wina warai, grehtu ſodibas par naidu atlaiſt. Wiſch buhtu jau ari tagad iſlaidis laſtu grahmatu pret Luteru, bet baidijas no kurſirſta Fridrika Gudrà, kurſch kâ kriſtigs waldineekſ ſawu pilsmahzitaju godaja un aiſſtahweja. Satſijas kurſirſts tolaik pehz keiſara Maſſimileana bij otris eewehrojamakais waldineekſ Mahzija, jo wezais keiſarſ bij ſlinigſ un tant paſchâ gadâ ari mira. Tadeht pahweſts negribedamſ kurſirſtam ſareebt, mehginaja wehl reiſ ſtrihduſ leetu ar Luteru iſbeigt kriſtigâ zetâ, jo kurſirſts Fridrikis ari uſ tam ween paſtahweja, lai Luteru 95 teikumus atſpehko ar Swehteem Raſſteem.

Pahweſts redſedamſ, ka ar bahrdſibu nebij nekâs panahkamſ, mehginaja ar wiltibu Luteru ſew peelabinat. Tadeht wiſch ſubſtija ſawu iſweizigo

kambarkungu, Karli von Miltizu, dšimuschu sakseeti, uš Wahziju, laj tas rauga Luteru pcerinat, atšazitees šavàm jaunajàm mahžibam. Par dahwanu kurfirstam wińsch lika aišwest šwehtitu selta roši, žeredams ar to dabut kurfirstu uš padewigu paklausibu. Kad Miltizs nonahža Wahzijà, tad wińsch dabuja šajust, ka winam ar Luteru jaapeetas ar laipnibu, jo wińsch redseja, ka laudis leelà daudsumà peekrita Luteram un wińsch newehlejas wahzu tawu aplaiinat. Miltizs aizinaja 1519. g. Luteru uš Altenbergu uš šarunam un kad Luters tur eerudas, tad Miltizs winu apšweizinaja medussaldeem wahrdeem, noscheloja winu, ka neapdomigi žilweki winam ušbruktot un šazija, ka Luteram esot bijuši pilnigas tešibos pretotees tahdam apgrehžibam, kašdas žaur Teželu notifikušas. Bežž wisas tahdas garas eewadrunas, Miltizs firsnigeem wahrdeem luhdša Luteru, laj jel ari no šawas pušes apdomajot pahwesta šwehtu amatu un lai apšemotees šargatees no wiša, kas šwehto tehwu, Kristus weetneeku, apbehdinatu. Wińsch šazija: „Mihto brabli Martin, pirmat es domaju, ka tu esi kašds wežs, šawu muhschu nodšihwojis teologs, kas aij krašnes sehdedams wed ar šewi disputaziju, bet es redšu, ka eši jauns, špehžigs wihrs. Kad man buhtu 25,000 wihru leeks karaspehks lihdsja, tad ari neušdrošchintatos tewi išwest iš Wahžijas, jo šchurpu braukšams esnu šchur un tur apwaižajees, ko wahzu tauta par tewi domà un ka wina tewi ištur, bet wišur esnu atradis, tur pahwesta pušē šahw weens, tur uš tawu puši šahw trihs. Es nebuht neprasu, lai tu atsatees no šavàm mahžibam. Es gahdašchu, ka pahwests pats nollegs atlaišchu tirgošchanos; tit weenu leetu no tewis prasu: Neaišteezi pahwestu pašchu. Sargees no wiša, kas kristigu bašnizu waretu šastaldit.“ Pret tahdu laipnu walodu, Luters newareja buht žetširdigs. Wińsch kašwas šewi tit tahtu peerunatees, ka apsolijas par wišu šcho strihdus leetu kluset, ja tit wina pretineeki winam turpmak wairs neušbrukt. Wińsch no šawas pušes wehl luhdša, lai peedodot, ja kašds wahrds išteikts pahr mehru.

Miltizs patureja Luteru pee šewis uš maltiti un atsweizinadamees winu mihti noskubpstija. Luters wehl norakštija wehštuli pee pašcha pahwesta un eedewa to lihdsi Miltizam; tani wińsch ištakdroja, ka tit tamdeht karojis pret atlaišchu tirgošchanos, lai naudašlabrigi muhti nesagahnitu Žesus šwehto draudši. Ari žiti, lihdsi šchim puslihdsi draudšigi biškapi tagad apmekleja Luteru un winu luhdša, lai tatschu neleekotees buht weens pats tas gudrakais, lai paklausot ari žiteem un nežekotees pahri pahwestam, bet pašemojotees, ka Deewa kalpam peeklahjotees. Luters apsolijas žest klusu, ja winu lišchot meerà. Strihdus leeta lišas buht išbeigta un pateesi, ja pahwests wehl tagad buhtu apdomajis, kas pee wina un kristigas bašnizas meera wajadšigs, tad wina gods wehl ilgam nebuhtu tizis aišlabrts. Bet pahwestneeki šawà atlibà raka šew pašcheem bedri. Luters tureja žeešči šawu šolijumu, bet wina pretineeki uššabla šaru par jaunū un Luters drihši ween atšina, ka pahwests ir Šwehta-jos Rakstos apšihmetais Antikristis.

XIV.

Leipzigos disputacija ar Dr. Ēki.

Wēens no Lutera leelatajiem pretiniekiem bij Ingolstadtes universitates profesors Dr. Ēkis, kuruš bij eedoutaješs ispelnitees šev slawu un godu ar to, ka wiņsch issauza Lutera peekritejus uš disputaciju par Lutera jaunajām mahzibām. It sewiški wiņsch weda šcho disputaciju ar Witenbergas universitates profesoru Bodensteinu von Karlstatu, kuru weentabrschi sauza par Dr. Karlstatu. Luters wehlejas meernu, bet kad kluwa issauts uš pahrunām, tad wiņsch newareja no tam atšajitees.

Luters tura religijas disputaciju ar Dr. Ēki, Leipzigā.

Disputacija tapa wēsta Leipzigā un 24. Junijā 1519. g. šcho minetee eewehrojami wibri ar saweem draugeem sanahza kopā uš sarunām par tizibas leetam. Pirma Dr. Ēkis disputeja ar Dr. Karlstatu par Deewa schehlastibas prahtu, bet sawus aishahdijumus wiņsch aishweer wehrsa pret Luteru, ka tas šazekotees pret pahwēsta waru. Luters newareja kluset, bet stahjas Ēkim preti ar Swehtu Raktu mahzibu. Trihs deenas Luters tur stahwedams zihņijas ar Ēki par tizibas mahzibām. Wistarstatās zihņas bija ap jautajumu, waj pahwēsta wara ir no Deewa, jeb no zilweeem? Ja jau tizibas

mahzibàs Dr. Ekis newareja sawu pretineeku nolift, tad par pahwesta waru kristigà basnizà, winsch Swehtos Raktos natrada itin nelahdu pamatu. Ekis gan arween atfauzas uf basniztehwu raksteem un sawà runà kledsja, ka wisa fahle sfaneja, bet Luters turpreti atbildeja ar meerigu garu un arween no Swehteem Raksteem peerahdija, ka Kristus draudsei naw zitas galwas, ka ween tas Kungs Jesus, — ka til tur war buht runa no ihstias kristigas draudses, kur Deewa wahrduš mahza schkistti un sakramentus tà swehti tà Kristus tos eestahdijis, un ka pahwests, buhdams zilwets, war malditees tapat tà wišf ziti. Ekis gribeja aif dufmam waj pušchu plihst, un iffauzas, ka ari Zahnis Hufs schahdu pat usskatu isteizis pret pahwestu. Luters wišas leelàs fapulzes preelšhà iffalaidroja, ka Zahnis Hufs, kursch preelšch simis gadeem Konstanze uf konzila nolehnuma tizis fadedsinatš tà kezerš uf ugums fahrtà, ir mahzijis dafchas ihsti kristigas mahzibas un ka konzils ari nebuht naw nemaldigs. Schi apleeziba fahzehla fapulze leelu uftraukumu tà ka Sakfijas erzogs Georgs, kursch nehma dalibu pee disputazijas, sawàs dušmàs iffauzas: „Tas tatschu par daudš!“

Luters ne par to nelahwas pahwarrees; winsch aifrahdija, ka kristigai draudsei ir nepezeefchami wajadsiga galwa, bet tas ir Kristus, ne pahwests. Ja pahwests buhtu draudses galwa tad pehz pahwesta nahwes Kristus draudse paliktu bes galwas, kamehr zits pahwests top eewehelets. Ari Austruma basniza pahwestu par tahdu naw atfinuši. Ekis newareja Luteru aplufinat, jo pateefibai wajadsjea tumšibu ufwahret. Luters bij atkal eemantòjis daudš firdis. Behmeeschu brahki winu apfweizinaja un tam pateizàs par pateefibas aifstahwefchannu. Daudšf wahzu bruxineeki peedahwajas Luteram, ka buhschot ar sobinu wina leetai paškirt zetu, bet Luters pateidamees angftmanu labam prahntam, atbildeja: „Zaur Deewa wahrdu pafaulè ir ufwahreta un Deewa wahrdam ari tagad ween buhs buht tam eerozim.“ Tà Luters ar Deewa wahrdeem sawu pretineeku ufwahrejis, atgreesas atkal preezigs uf mahjam — uf Witenbergu.

XV.

Pahwesta lahstu grahmata.

Pehz disputazijas, Ekis ar kwehlofchàm dufmam aifbrauzà uf Romu pee pahwesta, lai no wina isdabutu lahstu grahmatu pret Luteru. Ja par tahdu bij iffalifta lahstu grahmata, tad tas ar to bij ifflehgtis no basnizas tà kezeris un fatris weens tohdu wareja nonahwet un par to fanemt wehl finamu grehtu peedofchannu. Uf Eka luhgunnu pahwests ari israfstija lahstu grahmatu pret Luteru 1520. gadà un pawehleja, ka wišf wina rakstf fadedsinami. Luters tita ufajzinats sawus rakstus atfaukt 60 deenu laikà; ja ne, tad tiks ifflehgtis no kristigas draudses. Tapt no pahwesta nolahdetam, tolaik bij breefmigs fods. Tahds zilwets bij ifstumts no wišàm zilwezigàm teefibam; neweens

wina nedrihſteja dot pajumtu, ne maiſes kumofu, nedj uhdens maſtu. Wina meefas wajadſeja aprakt ahrpus kapſebias un wina dwehſele tapa nodota ellè. Tà pahweſti mahzija un Katoli ſawà tizibas tumſibà to tizeja un tureja par ſwehtu pawehli. Tahds Luteram peedraudets lahſts tika peenaglots pee baſnizas durwim, lai wiſi laudis ſinatu no wina ſargatees. Dr. Ekis brauza apfahrt pa Wahziju un gawiledams rahdija pahweſta lahſtu grahmatu, bet neatrada pee tautas nekahdu dſihwu peekriſchanu. Sakkijas waldineeks un eewehrojamafee wiſtri ſinaja, ka Luters zitu neko naw mahzijas, ka ween to, kas Swehtajos Raſtkos. Wini bij ari pirmee, kas pretojas, ka ſchis lahſtu raſtkis netaptu winu walſti iſfludinats. Erfurtes un Witenbergas ſtudenti jaunibas dedſibà medija pehz ſcho pahweſta lahſtu raſtkem un tos ſlihzinaja uhdenti, ſajidami: „Lahſtu grahmata naw nekas wairak, ka uhdens burbulis, tas lai ari peld pa uhdens wirſu.“ Luteram aiſween radas wairak peekriteju, kas nemas wairs nebaidijas pretotees paſcham pahweſtam.

Luters tagad iſdewa raſtku, ar noſaukumu: „Bret lahſtu grahmatu un antikriſtu“ un lika to iſdalit laudis. Tani wiſch ſtarp zitu raſtkija: „Ja pahweſts neatſauz ſcho lahſtu grahmatu un neleek winu iſnihzinat, pee tam ari wehl noſoda Eki par wina trakulibam, tad neweenam nebuhs ſchaubitees, ka pahweſts ir Deewa eenaidneeks, Kriſtus wajatajs, kriſtigas draudſes poſtitajis un pateſſais antikriſts.“ Rahdam draugam wiſch wehl raſtkija: „Tagad eſnu droſchaks, kad ſinu, ka pahweſts ir atraſts par antikriſtu un wina waldischana par ſahtana mitekli.“ Kad Luters dabuja ſinat, ka wina raſtki uſ pahweſta pawehli wairakàs pilſehtàs tituſchi ſadedſinati, tad ari wiſch apnehmas ſpehrt pahdroſcho ſoli un iſpildit ſawu peenahkumu. Luters lika atklahti Witenbergà iſſinot, ka wiſi tee, kas grib aiſſtahwet ewangelija pateſſibu, lai tee 10. Dezembri 1520. gadà pulkſten 9 eerodaz pee Swehta Kruſta baſnizas, ahrpusè pee pilſehtas wahrteem. Turpat tiſchot pahweſta beſdeewigàs grahmatas lihds ar wina liſumeem ſadedſinatas tadehl, ka tàs ewangelija pretineezes. Tiklihds ſtudenti to dabuja dſirdet, tee ſkrehja pa wiſam eelam un ſaſauza publiku uſ ſapalzes weetu pee pilſehtas wahrteem. Laudis ſanahza ſimteem un ap pulkſten 9-neem eeradas ari pats Luters, pawadits no daudſeem profeforeem un ſtudenteem, kuri neſa wairakas pahweſta grahmatas. Ugunsſahrts tika uſtaifits un Luters pats ar ſawu roku uſlika uſ ta pahweſta grahmatas un tahds magiſtrs peelaida uguni. Kad uguns leesmas bij pilnà ſpehka, tad Luters ar ſpehzigu roku ſadedſinaja pahweſta lahſtu grahmatu, ſajidams: „Tu eſi Deewa Dehlu behdinajis, laj muhſchiga uguns tewi aprij.“ Studenti ſtahweja ap ugunsſahrtu un preezigàm baſſim dſeedaja: „Kungs Deews, mehſ ſlawejam.“ Zaur ſcho darbu Luters galigi iſſlehdſas no Katolu baſnizas. Wiſch ſinaja it labi, jif ſwarigs ſchis notikumis tagad bija.

Wiša pasaule tīl ilgi bij drebejuši pahwesta preekščā un baidijusees no wina lahsteem, bet tagad Luters drošchi un atklahti ufstahjas pret pahwestu un wina waru, preekšč kura dašchi walbineeki lihds šchim bij lozijuschi šawus želus. Tahds pahdrošchs darbs pret pašču swehto pahwesta tehwu wehl nelad nebij dširdets. Pašchi augstee semes walbineeki sadrebeja, to isdširdušchi.

Sche pee Witenbergas pilšehtas wahrteem, sem klajas debefs, tagad stahweja pirmais ewangelistais pulzinsch, kopā apleezinadams, ka ne wairs

Luters sadefsina pahwesta laštu grahmatu.

pahwestam, bet weenigi Deewa wahrdam hubs, waldit par zilweka širdim. Saweem klausitajeem Luters otrā deenā šludinaja: „Ja juhs no wišas širds neatšakatees no pahwesta waldebās, tad juhs newarat kluht šwehti.“

XVI.

Luters Wormšas walstšjapulzes preekščā.

Wēž tam, kad Luters bij atklahti no pahwesta atšazijees, un pahwests wehl gribeja pret jauno reformatoru kaut ko isdarit, tad winam wjadseja šchini leetā meklet palihdšibu pee laizigeem walbineeekem jo pats ar šawu basnižas wirskundšibu nespehja pret Luteru wairs nečā darit. Pa šcho laitu,

pehž keisara Matšimileana I. nahwes, bij Wahžijâ nahžis uš trona jauns waldineeks, lihdiššinejs Spanijas karalis — Karlis V. Šchis jaunais waldineeks jau pirms tam bija weens no leelatajeem waldineekeem, jo Spanija tolaik bij eewehrojamatâ un bagatatâ walstis pašaulē. Wina bij ņaweenota netikween ar bagato Niederlandes walsti, bet ari ar nešen no Kolumbus atrasto jauno pašauli — Ameriku. Tâ Karlis V. wareja ar pateesibu ņazit, ka wina walsti ņaule neņad nenoreet.

Šchis warenais waldineeks nu taišni šchini tizibas atjaunoschanas laikâ bij nahžis uš Wahžijas trona, un eewehrojot wina leelo waldišchanas waru, bij jadomâ, ka wiņsch jaunajai reformazijas kustibai uš ahtu roku padaris galu, ja tit wiņsch peesteešees pahwesta pušē. Tomehr Karlis V. kâ rahdijs, zeenija Saksijas kurfirštu Fridriki wairak kâ pahwestu, jo weenigi šchim waldineekam bij japateižas, ka Karlis V. bij nahžis uš Wahžijas trona. Ziti Wahžijas maņako walstinu waldineeki bij gribejušchi eezelt Saksijas kurfirštu Fridriki Gudro par Wahžijas keisaru, bet wiņsch, netik ween kâ šcho godu no ņewis atraidija, bet žihņijas, ka Spanijas karalis taptu eewehlets pret Franžijas karali Franžu I., kuruš ari tihņoja pehž Wahžijas trona.

Tâ notikas, ka keisars Karlis V. nelika wis Luteru beš pahrklauschinaschanas iššehgt iš pilsonibas un nodot wiņu pahwestneeku rokâs, bet dewa winam išdewibu, attaiņnotees no pahwesta apwainojumeem. Tâs 60 deenas, kas Luteram bij dotas par apdomaschanas laiku, bij jau notezejuškas un pahwesta labstu draui stahjas spehlâ. Pats keisars Karlis, kuruš lihdišchim nebuht nebij uš Luteru launs bijis, ņabka palikt nemeerigs, jo žaur Luteru tagad bij žehlušees šchekšchanas walsti. Keisars ņaazinaja ņawu pirmo walstšņaeimu Wormšâ un wehlejas tur ari iškluschinat Luteru šrihdus leetu. Pahwestneeki gan gribeja keisaru peerumat, lai Luteru pašchu kâ nolahdetu, nelaišch wairs waistšņaeimas preelšchâ, bet keisars pastahweja uš tam, ka Luteram wajaga naht un dot išskaidrojumus par ņaweeem raksteem. Beš tam keisars peesuhņija Luteram Apšardšibas rakstu, kurâ wiņsch apšola Luteru neimt apšardšibâ un dot wiņam pawadonus, kas wiņu pawadis želâ uš Wormšu un atpakal uš mahjam. Keisara aizinajums bij deesgan laipņigs; ko pahwests bij nolahdejis, to keisars kâ „ņawu godigu, mihtu un deewbijigu Luteru“ aizina uš leelo walstšņaeimu. Gan bija jabihstas, ka Luteram tit neišet tâpat kâ Žahnim Hušan, ko ari keisars bij aizinajis uš Konstanzes ņapulzi un tam dšihwibas drošchibu apgalwojis un kas tomehr tika ņadedšinat, Kurfirštis Fridrikis jautaja Luteru: „Waj ušneņšatees braukt uš Wormšu?“ Luters atbildeja: „Kad keisars mani aizina, tad jalkauša un kaut mani nešchus nonestu. Ar wiššpehžiga Deewa palihdšibu es gribu peerabbit, ka pateesibâ buhs pastahwet wihrišchīgi un ka lihdiš šchim ne žaur weeglprahtigu, neapdomigu, neđš kahtigu prahtu ešnu pehž laižiga, pašauliga goda dšinees, bet

wiſu, to eſmu rakſtijis un mahzijis, to darijis weenigi ſawu ſwehraſtu un peenahſtumu iſpildidams, kà nabaga ſwehtu rakſtu mahzitajam taſ peenahſtaſ darit, Deewam par godu un kriſtigai draudſei par ſwehtibu. Waj man grið darit waru? Taſ ſtahw Deewa rotàs. Deewſ ir dſihwſ, taſ mani paſargas. Genaidneekem nebuhs leeliteeſ, it ka mehſ neſpehtum ſawu mahzibu kà pateeſibu apleezinat, un ſawas aſinis par to iſleet. Laj taſ ſirdſſchehligaiſ Kungſ Jeſuſ nowehrſch no mums wiſu kaunu un no wineem wiſu leeku godu“. Un ſawam draugam Spalatinam winſch rakſtija: „Ja riſſchu aizi-natſ, tad griðu, ziſ taſ atteezas uſ mani paſchu, nobraukt uſ Wormſu, kaut ari nejuhtoſ iſhti weſeſ, jo nedrihtſtu ſchaubiteeſ, ka taſ Kungſ mani pee ſewiſ aiſſauktu, kad keiſaraſ mani aizina. Un ja tee waru pret mani iſleetotu, tad buhs mums to uſtizet tam Kungam. Sagaidi no maniſ wiſu, tiſai ne behgſchanu, nedj aiſaukſchanu. Behgt eſ negriðu un aiſaukt newaru.“

Tad 26. Martà 1521. g. eeradaſ Witenbergà pee Luteru keiſara marſchalaſ, Kaſparaſ Sturmſ, kam bij Luteru aſſargat zetà uſ Wormſu un atpaſat. Winſch nodewa Luteram keiſara rakſtu, kura winſch teek uſaizinatſ 21 deenu laiſkà eerasteeſ Wormſà uſ walſtſſaeimi. Draugi dewa Luteram padomu, laj nebrauzot, jo nebuhschot labi, bet Luteraſ atbildeja: „Kaut wini ari ſakurtu taħdu uguni, kaſ no Witenbergas un Wormſas ſneegtoſ liħdſ debefim, taſſchu eſ griðu eet un noſtahteſ ſahtana riħklè un apleezinat Kriſtu, laj winſch ween walda.“

Tà 2. Aprili, Luteraſ, pawaditſ no triħſ draugeem un keiſara doteem ſargeem, dewaſ zetà uſ Wormſu. Wiſi wina ſtudenti un draugi ſapulzejaſ pee pilſehtaſ wahrteem, un ar aſaram ažiſ nowehleja ſawam mahzitajam laimigu zetu. Ģaur pilſehteem zauri braukdamſ, Luteraſ atrada wiſur draugus ſew preekſchà un tà winſch wareja nojauſt, ka winſch atrodas Deewa wahrdu mahzibà uſ pareiſa zeta. Daudſàs weetàs winam bij jaſprediķo un tà zituſ ſtiſprinadamſ, winſch ſtiſprinajaſ ari patſ ſewi uſ ſwarigo briħdi, kur winam buhs jaſtaħjaſ ſemeſ ſogu preekſchà. Leipziģà, Erfurtà un zitur Luteru ſagaidija un iſwadija ar leelu godinaſchanu. Netahlu no Frankfurteſ uſ zeta Luteraſ ſaſlima. Draugi ſaħta biħteeſ par wina dſihwiðu. Luteram keħraſ pee ſirdſ ta ſina, ka no keiſara nebuhschot nekas labſ ſagaidamſ; winſch leekot ſakraht wiſuſ Lutera rakſtuſ, ka warot toſ ſadedſinat. Tàpat eenaidneeki mehginaja Luteru aiſlawet no eerachanoſ walſtſſaeimà. Bet Luteraſ ſirſnigi Deewu peeluħdſiſ, jutaſ atſpirdſinatſ un iſſauzaſ: „Kriſtuſ dſihwſ, tapeħz mehſ eeſim eeſchà, laj ari elle ſtahw mums preti ar ſaweem ſauneem gareem“. Uſ ſcho zetu Luteraſ ari ſazereja ſawu ſlaweno dſeeſmu: „Deewſ Kungſ ir muħſu ſtipra pilſ,“ kura wiſeem ewangelija tiģigajeem palikuſi par weenu no miħlakajàm un ſpeħziģakajàm tiģibaſ ſtiſprinaſchanaſ dſeeſmàm wina dſeeſmu ģraħmatà. No ſchàs dſeeſmaſ redſam, ziſ paħahwiģi

Luters ar sawu leetu nododas Deewa wispehzigai wadischanai un fargaschanai. Ištī preekšč Wormšas winam peenesa wehstuli no drauga Spalatina, turā winsch Luteru luhds, laj no Deewa pušes neebet Wormšā, jo nebuhschot labi, bet Luters issauzas: „Un kaut Wormšā buhtu tik daudš welnu tā dastinu uš jumteem, es tomehr gribu eet.“

Tas bija 16. Aprili 1521. g., pulksten 10-tos no rihta, kad Domasbajņizas torna waktneeks Wormšā, sahba pušt sawu bajuni par sihni, ka pilsehtai tuwojas šwešči jahtneeki. Keisara marschals, Sturms, jahja pa preekšču, kam uš kruhtim bij keisara nosihne. Winam pakaf brauza watejā ekipaschā, Dr. Martinsch Luters, gehrbees sawā weenkahrschā muhtu uswalkā, bet apnemts no daudseem jahtneekeem, kuri bij peebeedrojuschees pa draugeem waj nu uš garā zeta, jeb no Wormšas ijjahjuschi winam pretim. Pee pilsehtas wahrteem Luteru šagaidija trihs brunineeki, kuros Saksijas kurfirsts bij issuhtijis Luteram preti, winu nowest sinamā weesnizā. Tiklihdš torna waktneeks bij pašinojis, ka Luters peenahzis, laudis tuhstoscheem pluhda uš pilsehtas wahrteem un tahm eelam, zaur turām Luteram bij eenahft pilsehtā, laj tatschu redsetu to apbrihnojannu muhtu, kirsch no pahwesta nolahdets, tomehr ar kehniščkiġu godu eenahft pilsehtā. Laudis bareem speedas pee wina wahgeem un slaweja Deewu un pateizas Luteram, ka winsch sarahwis pahwestneeziabas gara wehrdsibas kehdes, kuros kristigajums šasaitits smozis wairaf gadušimtenus. Kad Luters iškahpa iš rateem un gahja sawā weesnizā, winsch šazija: „Deews buhs ar mani.“ Wehl tai pašchā deenā daudš draugu nahja Luteru apzeemot, to starpā ari Hesenēs landgrafs, kirsch wehlat pee atwadischanās šazija: „Kad Juhšu leeta, daktera kungs, ir taisniga, tad laj Deews Jums palihds.“ Bet wina eenaidneeki ari nestahweja meerā; tee gahja pee keisara un wim luhdsja, laj winsch leel Luteru apzeetināt un nogalināt, tā pahwests to wehlotees. Bet keisars atbildejis: „Ko apsola, to buhs ari turet.“ To nakti Luters pawadija ar firnigām Deewa luhgschanam un tā stiprinajas uš to stundu, kur winam buhs jastahjas keisara preekščā.

Otrā rihtā jau agri eeradas keisara marschals pee Luteru un nodewa winam keisara rakstu, ka winam scho pašchu deenu pulksten 4-ros pehz pufdeenas jastahjas keisara un waltsšaeimas preekščā. Luters šagatawojas un isschkiroschā stunda tuwojas, kur Kristus leezineekam bij jastahjas leelas šaeimas preekščā uu janodod laba leeziba preekšč daudš leezineekeem. No teiktā laikā Luters tapa wests uš biskapa pili, kur keisars ar saweem augsteem padomneekem bij šanahkuschi uš waltsšaeimi. Gelas un namu junti un logi bij ar skatitajeem tā pahrpilditi, kas gribeja Luteru redset, ka wimu wajadseja šlepeni pa zitu eelu nowest uš biskapa pili. Ušgaidama sahlē eejot winam nahja pretim firmais kara wirsneeks Georgs von Frundsbergis, usšita Luteram uš pleza un šazija: „Muhzin, muhzin, tu eji gruhthu zetu, kahdu ne

es, nedj mani kara wirsneeki paschâ kara ugunt neefam gabjufchi, bet ja efi us pareija zeta un droschs par sawu leetu, tad eji Deewa wahrda, Deews tewi neatstabs." Sahles durwis tapa atwehrtas un pahr leelo sahli waldija it ta swehts klusums. Tur sehdeja tolait warenatais keisars us sawa godatrehfla, ap winu pusapata rinki lehnkrehslos 6 kurfirsi, 8 markgrafi, 24 erzogi, 30 biskapi un daudsi ziti augstmani. Reti kad bijufi tahda sapulze jeb tur ta apmekleta, ta schi.

„Muhzin, muhzin, tu eji gruhtu zetu . . .“

Utters gahja droscheem foteem sahles widu un pret keisaru passlanijees, fazija: „Luhdsos pasemigi, laj keisara majestatei patittu manu taisnigu leetu shehligi ismeklet.“ Utera raksti guleja us galda keisara preetschâ. Trieres erzbislapa sekretars. Ekis, bij isredsets par jautataju. Tas pee galda peenahzis, keisara wahrda jautaja: „Waj schihs grahamtas ir no jums sarakstittas nu waj atsibstatais par sawam?“ Advokats Schurfs, kas us turfista Fridrika wehleschanas bij Uteram par padomneeku nostahjees blatam, luhdja, laj jel tas apwainotais grahamtas issauz pehz wirsrafsteem. To Ekis nu ari darija. Tad Uters ar skanu balsi fazija: „Es apleezinu, ta schihs grahamtas ir no manis sarakstittas.“ Us to sapulzes runatajs winu jautaja: „Waj

gribat schoš ſawus rakstus atſaukt un ſkaidri iſſazit ka eſat nepateeſību ar to laudis iſſaiduſchi?“ Schis bija ſwarigatais azumirkliis Luteram, kur winam ar weenu wahrdu bij jaiſſchkir, waj winſch grib meeru un draudſibu baudit ar ſchihš ſemes warenajeem, jeb laj winſch apleezina Deewa ſawa Kunga pateeſību? Schi ſwarigà atbilde gulàs ſmagi uſ wina dwehſeli, un winſch ari nemaſ nebij uſ tahdu weentahrſchu atbildi ſagatawojees, bet zerejis uſ pamatigu pahrrunu par wiſàm tizibas mahzibam. Warbuht ka Luters tita ari druſtu uſtraukts zaur ſapulzes leelo kraſchnumu, kur winſch weenſpats ka weentahrſchais iſ tautas ſtahjas preti augſtajeem waldineekeem, un neatrada iſhto wahrdu, ko dot uſ ſcho ſwarigo jautajumu. Luters atbildeja, ka ſcho rakstu atſauſchana ir toti ſwariga leeta, jo ta atteegas uſ firſſapſinu, uſ tizibu, uſ ſwehtu tapſchanu un Deewa wahrdu, kaſ tatschu eſot ta augſtakà un dahrgatà manta debetiis un wirs ſemes. Tadeht winſch luhdſa, laj tam preeſch galigas atbildes dotu apdomaſchanas laitu lihds rihideenai, jo gribeja dot ſpehzigu atbildi. To keiſars winam atwehleja un Luters dewas atpakat uſ ſawu dſihwolli, bet Lutera weentahrſchà uſſtahſchanàs pee daudſeem ſapulzes augſtmaneem bij aiſtahjuſi neapmeerinoſchu eeſpaidu, un pats keiſars Karliſ V. uſ ſaweem blakuſ-ſehdetajeem bij iſmetis wahrduſ: „Schis tatschu mani nepadaris par kezeru!“

Luteram no ſapulzes aiſeſot, jau pee durwin wina draugi winu apſweizinaja un ſtiprinaja ar ſcheem ſwehtu rakstu wahrdeem: „Nebihſtees no teem, kaſ nokauj meeſu, un dwehſeli newar nokaut, bet bihſtees wairak no ta kaſ meeſu un dwehſeli war nomaitat ellè,“ un „Kad tee juhš wediis uſ baſnižteeſam un preeſch waldineekeem un warenajeem, tad nebehđajatees, tà un ar ko juhš aiſbildinaſatees, jeb ko juhš runaſot, jo taſ Swehtais Garš juhš mahziis tani paſchà ſtundà, ko buhš runat.“ Luters titai uſ kahdu brihdi bij uſtraukts zaur ſawàm dwehſeles zihnam, ko winam tagad iſhti nu buhš darit. Gandrihš wiſu ſcho natti winſch bij nomoda. Lihds wehlam wakaram winſch logà eeguliis luhkoja uſ ſwaiſnuto debeti un luhdſa firſnigi Deewu, laj taſ pats wada wina leetu; tad ſehđas pee galda un pahrluhkoja wehkreiſ ſawus rakstus.

Otrà deenà keiſara marſchals bij atkal klahu un pawadija Lutera uſ ſapulzes pili. Celas bij kauſchu pilnas, ka tit ko ſpehja iſlausteis zauri. Luters tagad jutas garà ſtiprinats un tizibas droſchiba wirdſeja iſ wina azim. Taſ bija zeturtdeen 18. Aprili, kad Luters atkal ſtahjas walſtsſaeimas preeſchà, nodot galigo atbildi par ſaweem rakſteem un tizibas mahzibu. Kad winam tapa jautats, waj gribot paſtahwet pee wiſeem ſaweem rakſteem, jeb daſchus no ſeem atſaukt, tad Luters atbildeja, ka winam ſchihš grahmatas jaiſſchkirot trijàs dakàs: Pirmajàs winſch eſot mahziis ſkaidrus Deewa wahrduſ par tizibu un kriſtigu dſihwoſchanu, otràs eſot pretojees pahweſta

leekâm un aplamâm mahzibam un treschajâs ar afeem wahrdeem runajis pret dascheem wiltigeem mahzitajeem, kas mehginajuschji aistahwet tabs neleetibas, kas eeweesuschees kristigas basnizas dsibwe. Apmehram divi stundu garâ firdigâ runâ Luters aistahweja wisus sawus rakstus, sazidams: „Pirmâs newaru atsaukt, jo tad es schkirtos no Deewa pateesibas; otrâs un treschâs ari ne, jo zaur to titai besdeewiba un tumšiba nakhtu špehtâ“. Domehr, ja gribot tam peerahdit, ka winsch kaut kur sawos rakstos un mahzibâ allojees, tad laj to usrahdot. Kad tas klungs Kristus augsta preestera preekschâ (Jahn. 18, 23), sazija: „Ja es esmu nepareisi runajis, tad peerahdi, ka tas ir nepareisi,“ tad winam kâ tam semafajam kalpam jo wairak buhs buht gatawam dsirdet pretleezibu, bet weenigi ij šwehteem Deewa wahrdeem. Ja tas notischot, tad winsch gribot labprahd wisu sawu maldischanos atsiht un buhschot pirmais gataw wisas sawas grahmatas eesweest uguni un šadedšinat. Bet us to šapulzes runatajs winam škarbi atbildeja, ka šche naw weeta išpreest, waj Lutera mahzibas wittigas jeb ne, tabs esot jau Konstanzes basnizasšapulze reis noteesatas. Tagad no Lutera tik peeprahot, waj gribot wisus sawus rakstus atsaukt, jeb ne. Kad nu tã Luteram usstahjas, tad winsch sawu balši pazeldams ar drošcheem wahrdeem dewa šcho atbildu: „Ja keisara majestate grib dsirdet staidru un weentahrschu atbildi, tad es atbildeschu ar tahdeem wahrdeem, kam naw ne ragu nedj sobu. Ja man nepeerahda leezibas preti ij šwehteem raksteem, ar prahtigeem išstaidrojumeem, tad mana firds ir šaistita zaur scheem Deewa wahrdeem, ko esmu peesauzis. Es netizu ne pahwestam, nedj konziteem, tadeht ka tee ari war malditees, tã tas jau daschahrt notizis un pašchi šewim pretim runajuschji. Tadeht es newaru un negribu atsaukt, jo naw drošcha, nedj eeteizama leeta kaut ko darit pret firds-apsinu. „Šche es stahwu, es newaru zitadi. Deews lai man palihds! Amen“. Tã Deewa wihrs tur runaja keisara un wisas walstššapulzes preekschâ, apleezinadams, ka Deewam wairak jaklausa kã zilwekeem. Tas bija dahrgs brihdis, kas kristigai basnizai muhscham paliks peeminâ. Šchee drošchee wahrdi, ko Luters tur apleezinaja, ir un paliks šwehta leeziba pret wisu gara wehrdsinoshanu un tumšibas waru. — Luters dsiki paklanijees, atstahja šapulzi un dewas us šawu korteli. Tuhstoschi winu tur pawadija, jo katris wehlejas redset šcha warenâ wihra waigu, kas tik firdigi un drošchi aistahweja Deewa pateesibu. Sawâ istabâ eegahjis, Luters krita us saweem zekeem un širšniigi pateizas Deewam, ka wišs nu bija galâ. Tahda drošcha un neatlaidiga usstahshanâs darija waren leelu eespaidu us draugeem un eenaidneekem. Kurfiršts Fridrikis Gudrais bij it sewischki preezigs par tahdu pastahwibu, kahdu reformators parahdija keisara un walstššaeimas preekschâ. Ari ziti waldineeki, kuri lihdschim negribeja no Lutera mahzibas neta šinat, newareja šawu zeenibu pret Lutera wairs noleegt.

Tà Braunschweigas erzogs Erichs, kursch bij zeeschs pahwesta peekritejs, at-
suhtija wakarà sudraba kannu ar alu, lai Luters atspirdsinotees pehž grubtas
deenas, ar to parahdidams Luteram šawu zeenišchanu. Luters to šanemdams
lika erzogam atbildet: „Kà erzogs Erichs mani schodeen atminejis, tà lai tas
Kungs Jēsus winu atmin pastarajā stundā“. — Nahkoschās deenas Luteram
nu bij prekla deenas. Daudsi firsi un ziti eewehrojami wihri nahža Luteru
apmeklet un isteikt winam šawu peekrišanu. Bet šinams, pretineeki ari
nešnauda; wini gribeja ķeisarū peerunat, lai atkanj Luteru apzeetināt.

Luters walstšjaeimas preekščā apleezina: „Šche es stahwu, es newaru
žitadi. Deeros lai man palihds! Amen.“

Tomehr Luters wareja droščs un netrauzets no Wormšas ašbraukt, jo
ķeisars Karlis bij uš tam par godigu un lepmu, lai laustu šawu dotu
wahrdu. Gan pahwesta legati mehginaja ķeisarū pahrlēzinat, ka pret tohdu
ķezeri, kahds Luters tagad ir, naw wajadšigs goda wahrdu turet. Bet ķeisars
negribeja no tam neka dširdet un palika pee šawa aršolijuma. Tomehr wini
bij ķeisara prahtu tiktahl šagrosijušchi, ka winsch „jauno mahzibu“ šawā
walsti wairs nezeeta, un nodomaja tai darit drihsu galu, jo winsch paredseja
ščķešchanās bašnizā un walsti. Wehl wešelu nedetu gan ar draudeem, gan

ar wilinaſchanàm ſtrahdaja ap Luteru, waj newaretu winu wehl pahrwahret, bet wiſſ welti. Luters palita pee ſtaidrajeem Deewa wahrdeem un luhdſa, lai winu atlaiſch mahjàs. Keiſars dewa atwehli, ka Luters war braukt netraužets atpakat uſ Witenbergu. Goda-marſchalam Sturman wajadſeja atkal Luteru apſargat un pawadit uſ Witenbergu un tà 26. Aprili Luters atſtahja Wormſu, dodamees žetâ uſ mahjam.

Ar audekta apſegtajâ orê Luteram brauza lihdsâ wehl peezi wina tuwake draugi, un kad žetotaji nonahza lihds Friedburgai, Saktijas robescham,

Luters teel Tiringenas meſchâ no brunineekem ſaguſtits
un aiſweſts uſ Wartburgas pili.

Luters atlaida marſchalu no ſawa pawadonibas uſdewuma un dewa lihdsâ pateizibas ratſtu keiſaram, par laipno apſargaschanu. Herzfeldâ un Eifenakâ Luteram bij jateiz ſprediki, kaut gan tas winam tagad zeſchi bij aiſleegts. Morâ wiſch apmekleja ſawus radus un teiza ari ſprediki tureenes baſnizâ. Maija mehneſcha 4. deenâ Luters atſtahja Moru un dewas taſlak žetâ uſ Witenbergu. Kad winu pawadija lihds Altenburgas pili un tad no wina atwadijas. Kad Luters ar ſaweem draugeem nobrauza lihds Tiringenas meſcha, pee kaſdeem wezeem kapeem, te peepeschi no meſcha iſſahja maſtoti brunineeki un aptureja žetotajus. Peejahdami pee rateem, wini iſžeſla

Luteru, ſehdinaja winu uſ ſirga un nakts-widû aiſſlehtſchoja ar ſawu gubſtelau projam. Draugi nomanija, ka ſchis newareja buht eenaidneeta darbs, brauza ſawu zeku tahtak, pahrrunadami par notifikuſcho noſlehpunnu.

XVII.

Luters Wartburgas pili.

Lurfirſts Fridriķis Gudrais bij jau paredſejis kaſ nakts un tadeht bij par to gahdajis, ka droſchais Deewa wahrdu leeziņeeks teel eemeetots droſchâ weetâ, pirms zelas leelais negaiſs. Zuhlin pehž Lutera aiſbraukſchanas no Wormſas, ķeiſars Karlis ſaaizinaja biſkapuſ un laizigos waldinekuſ un taiſija ſawu bahrgo ſpreedumu pahr Luteru, iſdodams 26. Maijâ tâ ſaukto Wormſas ediktu, pehž tura Luters tapa iſſtumts iſ walſts, t. i. winam atnehma pilſonu teeſibas, tâ ka kaiſs wareja nemt Lutera mantu un dſihwibu, beſ ka kriſtu par to ſodâ; lihds ar to ķeiſars ari pavehleja, ka wiſus „ſcha ķezera“ rakſtus buhs ſadedſinat.

Sakſijas un Salzes kurfirſti, abi Lutera draugi un aiſſtahwi, ſlimibas deht bij no Wormſas aiſbraukſchi projam un tâ tad uſ ſapulzi bij palikuſchi wairak wina ſihwatee eenaidneeki, tadeht ori nenahzas gruhti weenotees uſ ſcho bahrgo ſpreedumu. Pahweſtneeki noteiza Luteru par ķezeri un tureja, ka winſch neefot ne maſ zilweks, bet dſihwais welns un kad jau ſwehtais tehws pahweſts, pehž ſawas augſtas waras, ſcho leelo beſdeewi noſodijis ar baſnizas lahſteem, tad ari ķeiſars tagad wiſas walſts wahrdâ taiſija par winu ſcho paſudinaſchanas ſpreedumu. Tomehr Deewa prahts bij zitads un wina warenâ roka nowehrſa ſcho bahrgo mahſuli no ſawa kalpa galwas. Wormſâ uſturedamees, kurfirſts Fridriķis Gudrais bij jau nowehrojis, ka pahweſtneeki nelikſees tik weegli meerâ, bet mehginas wareno waldineeku, ķeiſaru Karli dabut uſ ſawu puſi, kaſ wineem beidsot ari iſdewas. Tadeht kurfirſts liſa ſaweem brunineekem Luteru uſ zela ſanemt gubſtâ un nakts widû noweſt uſ Wartburgas pili, ne tahtu no Eifenakas, kur winam wajadſeja dſihwot ſlepenibâ, kamehr tautâ daudſmaſ noſtaidrojas ķeiſara bahrgais ſpreedums. Uſ kurfirſta pawehli wiſs jau bij preekſch tam ſarihtots, ka Luters tur wiſâ klufumâ wareja dſihwot, paſargats no ſaweem waijatajem. Winam bij jagehrbjas brunineeku uſwalkâ, jaudſina bahrſda, jaleekas ſauktees par „junkuri Jurgi“, un jaiſpilda daſchi brunineeka peenahtumi.

Ēſahtumâ Luteram nahzas gruhti apraſt tahtu dſihwi, buht atſchķirtam no wiſeem draugeem un eeraſta darba, bet ar laiķu eedraudſejas ar pilſkandin un aprada ſcho weenmuſigo dſihwi. No eſahtuma winam bij ſtingri noleegts nodarbotees ar grahmatam, lai ari tahs winu nenodotu. Kurfirſts par to gahdaja, ka Luters pa laiķam dabuja ſinas iſ Witenbergas un wehlat winſch ſahta atkal nodarbotees ar rakſtudarbeem. Lutera peepēſcha paſuſchana

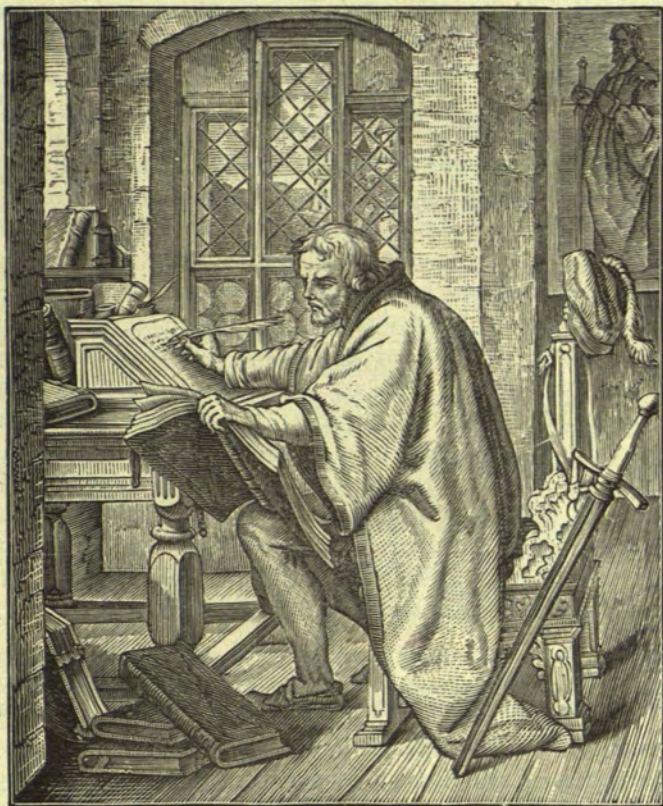
padarija leelu ustraukumu wišā walsti. Pašauļe domaja, ka Luters atradis galu un daschi draugi domaja, ka wiņsch no eenaidneekem nonahwets. Pahwestneeki gawileja un daudfinaja, ka nolahdetais, no zilwezes ištumtais Luters esot jau pagalam. Raħda wehstule, rakstīta Mainzēs erzbīstapam Albrechtam, starp zitu štan: „Mehs ešain, tā to gribejam, no Luterā walā, bet tauta ir tā ušbudinata, ka baidos, ka nebušim drošchi pašchi par šawu dšihwibu, jo mehš ar aišdegtām lahpan nēesim wiņu meklet“. Slawenais Nīrnbergas glesnotajs M. Dirers, kas no pat šahuma pekrita Luteram un wiņa mahzibai, eerakstīja šawā deenas grahmatā šchahdus wahrdus: „Ir wiņsch dšihws, jeb tee ir wiņu nogalinajušchi, to es nesimu. Tā wiņsch ir zētis par kristīgu pateesību tadeht, ka nekristīgo pahwestneezību šodijis. Ak Deews, ir Luters miris, kas mums turpmati šludinas škaidro, šaldo ewangeliju?“

Kamehr kristigajee behdajas un šchehlojas, Luters atradas no Deewa šchehligi glahbts un pašargats no wišēem pahwesta lahsteem un keisara trindas Wartburgas pili. Kaut gan wiņam tur bij jāsaeetas ar brunēekem un junkureem, tomehr pa watas brihscheem Luters studeja tahlak šwehtus rakstus un kēhras pee šawas rakstamas spalwas. Wartburgā wiņsch šarakstīja šawu leelo „Mahjas šprediku grahmatu“ un dandz zitus rakstus. Bet leelakais darbs, ko Luters Wartburgas pili dšihwodams paštrahdaja, ir Jaunas Deribas pahrtulkošana wahzu walodā. Wiņsch tur eesahka tultot ari Wezo Deribu, bet pabeigt to wareja tikai kahdus gadus wehlat Witenbergā. Pahrtulkojums Wahzu walodā ir weens no eewehrojamaekem Luterā darbeem.

Galwenais lihdsēklis, ar ko pahwestis wareja kristīgos turet tahdā gara tumšibā un kalpināšanā, bija tas, ka wineem truhka bibeles. Swehtu rakstu laššchana bij laudim stingri aišleegta un wiņi pee tā newareja ari peektuht, jo bibeles wahzu walodā tolaiķ atradas toti šlīktā tulkojumā. Luteram pee šcha darba bij jāpahrwār neišakami leeli gruhtumi, jo tolaiķ wahzeescheem wehl truhka rakstneezības waloda. Wahzija runaja dasch daschadās isloksnēs, tā: šchwabeeschu, reineeschu, pruhšchu, plawwahzeeschu un zītās runas isloksnēs, bet noteikta rakstneezības waloda nebija, tadeht ari wiši šinatnīsti raksti tapa isdoti latinu walodā. Tadeht Luteram un wiņa draugeem pee bibeles pahrtulkošanas bij jaatrod wahrdi un jāsastahda noteikta waloda, kas wišām wahzu tautinam bij šaprotama. Luters zentās bibeli tā tultot, ka katrs zilweks, kas tik mahzeja lašit, ari wareja bibeli šaprašt. Tadeht Luterā bibeles tulkojums ahtri išplatijās un wehl tagad ir dahrga manta ewangelīstās wahzu mahjās. Brihnišchīgi, ka šchis tulkojums palizis par wahzu šinatnīstās rakstneezības walodu lihds šchai deenai.

Top nostahstis par kahdu parahdibu, tur Wartburgas pili, bibeli

tulkojot, Luteram parahdijees welns un gribejis wīnu kahrinat. Luters aīs
dusnam wīnam ūweedis ar tintes glahsi pa galwu un tas fashkīhdīs pret
seenu, apraipijīs wīsu seenu ar tinti. Lai gan šchīs darbš patš par sewi
naw deesin žit teizams, tomehr tas ir ihstis notehlojums no tam, ko leelais
reformators wīsu fawu muhschu darija, jo ar tām grahmatam, ko wīnsch
ratstija, wīnsch pateefi tintes glahsi ūweeda wezajam eenaidneekam pa galwu.

Luters pahrtulko Jauno derību, dšihwodams guhstā Wartburgas pīf.

Kad Wartburgas pīskaudīs ar laitu ūahka Luteru pasihst, tad ari
wīnsch no teem wairš neslehpas sem ūweescha wahrda. Swehtdeenās wīnsch
mehdsja pīsk faimi sapulžet uš deewkalposchanām un teiza spredikus. Wef
miteschanās wīnsch nodarbojas gar Deewa wahrdeem un wīnam bij leels
preeks dširdet, ka zaur wīna wahrdeem un ratsteem daudsi apgaišmoti, ūahka

atstahdīt pahwestneezības parastās tumšības zekus un wīsu šawu dšihwi nostahdīt ewangeliuma gaišmā. Augustinešhu muhki Witenbergā bij pirmee, kas šwehtu wafarinu šahla atkal tā baudīt, tā Kristus to eestahdijis un tā wīsa kristīga bašniza agrak to bij šwehtijusi, proti: ar maisi un wihnu, un newis tā pahwestneeki to bij usnehnuschi, bikeri deewgaldneekem atraudami un preestereem ween atwehledami. Daudsi klosteri atfina, ka it nekur šwehtos rakstos naw teitts, ka klosteru dšihwe par ihpašchi šwehtu tur buhtu norahdita. Muhki šahla atstahdīt klosterus un preesteri Deewa wahrduš lasidami atrada, ka „biskapam peenahkas buht weenas seewas wihram“ (1. Tim. 3, 2.), atfina pahwesta likumu par laulības noleegšchanu tā leeku zilwežigu peegudrojumu. Kembergas prahwestis Bernards bij pirmais, kas eedewās laulibā, un winam sēloja palak daudš ziti preesteri.

Kad Luters bij septinūs mehneschus Wartburgā mitis, wiņsch nespehja wairš waldīt šawu ilgošchanos pehž saweem draugeem un beedreem. Wiņsch šlepūs nobrauzā uš Witenbergu un ušturejas pee šawa drauga, profesora Armsdorfa, kura namā dšihwoja ari wina firdsdrauge Jilips Melanchtons. Wišeem bij leelš brihnums par šcha mihtā weesa eerashanos. Ak, kas tās bija par krašchnām un šwehtigām stundām, ko šchee Deewa wihri tur kopā pawadija. Pahrbrauzis atpakal Wartburgā, Luters atkal šehdeja šawā istabā pee rakstama galda un strahdaja tahlak pee bibeles tulkoschanas. Aiš pastahwigas sehdeschanas wiņsch bij stipri saudejis šawu weselibu un bruni-neeki winu daudšreis usaižināja lihdsi uš medibam, bet kad ari reis wiņsch išgahja lihdsi meščā, šatumos, tad tomehr nekahds medineeks wiņsch nebija. Winam nepatika medibas trofnis un newainigu meščaputnu noschawšchana bija winam pretiga. Medišchanu wiņsch nosauza gan par godigu darbu preekšč slinkēem un teiza: „Medibas uš wiltigeem mahžitajeem es turu par daudš jautaku un patihfamaku darbu nekā šchaut lapšas un breechus“.

XVIII.

Luters žibnas pret Witenbergas strahwneekem.

Galda ewangelijas balšs atflaneja drihši wišās Eiropas semēs un tizigajo pulzini wairojas uš skaidras Deewa wahrdu mahžibas pamata. Luters bij jau daudš tizibas-atjaunoschanas rakstus laidis kļajā, bet wina šwehtibas pilnais darbs Wartburgā wajašseja peepeschi tapt pahrttrauktam, jo Witenbergā, Lutera pašcha draudse, no dascheem strahwneekem bij ižehlees nopeetūs nemeers un šchēlschanās.

Profesors Karlstats, kūršč nehma dalibu pee Leipzigas disputazijas, bij šawā žihnā pret Katoku bašnizu un winas eekahrto gahjis daudš par tahlu. Wiņsch bija gudris, bet loti štraujs un godfahrigs wihrs, kūršč šawā godfahribā newareja pazeest, ka Luters arween un wišur špehleja pirmo lomu

in winam bij jaet no pakalas. Tit ilgam, kamehc Luters dšihwoja Witenbergâ, wjadseja Karlstatam no Lutera wadosčas personibas atkahptees, bet tagad, fur reformazijas darbwedis dšihwoja wišâ klusibâ Wartburgas pili, Karlstats domoja, esot peenahzis laits, šawus isdomatus pahrlabojumus pee Katolu basnizas iswest zauri un tadejadi us sawu galwu turpinat Lutera darbu tahlat. Winsch issazijas atklati pret katras redšamas un atklatas deewkalposchanas, šawos špredikos nosodija preesterus par neeedošchanâs laulibas dšihwê, karoja pret mišcham, grehtu šuhdšechanu un zitâm basnizas eekahrtam. Winsch noleedša šwehtu wakarehdeenu noturešchanu bes bikera un šahla bides un biktšrehslus šweest no basnizam ahra un strahdat wišadus waras darbus. Uš wina pamudinajumu, studenti eelaušas basnizâ un isdšina preesterus, kas tureja mišchas. Tee gribeja isnihzinat wišu, kas tikai atgahdinaja Katolu basnizu. Pa Seemas šwehtkeem tee Deewa namâ šadaušija bides un zitus basnizas rihtus un isgahja uš tam, ka basnizâ buhs isnihzinat wišu gresnumu un ispušchojumu. Karlstats šawâ strahwošchanâ gahja pat tik tahlu, ka winsch atmeta mahžitaja isglibtibu un skolas šinibas.

Šcho strahwneeku labad pahwestneeki apwainoja wišu Lutera mahžibu, ašrahdidami, ka nu warot redset, kahdi augli no tam zelotees. Profesors Šilips Melanchtons gara isunišis, gahja pee kurfirsta un šuhdseja tam šawas behdas, ka nesinot, tâ šcho jauno strahwi sawaldit. Uri kurfirstam pašcham šchee strahwneeka nedarbi kehraz pee širds. Nemeers kluwa wehl leelaks zaur to, ka Witenbergâ eeradas wehl ziti strahwneeki, tâ šauktee Žwitawas praweešchi. Tee šludinaja, ka wini ween esot Kristus šwehtais pulšinsch un ka wini zaur dširdamu Deewa balš esot aizinati par mahžitajeem, jo Deews wineem ihpaschi parahdotees un nahkamas leetas pasludinot. Wini usstahjas it šewišchi pret behrnu kristišchanu un mahžija, ka masu behrnu kristišchana esot nepareiša. Wini dšinas uš to, ka wiši, kas lâ masi behrni tikušchi kristiti, lai liktos wehšreiš kristitees, kapehž winus nosauza par atalkristitajeem jeb baptisteem. Ar Dr. Karlstatu šametušchees uš weenu roku, tee šahka apgahst wišu lihdschinejo basnizas eekahrtu un gribeja rihtot wišu no jauna pehž sawa prahta. Wini gahja apahrt pa nameem un mehginaja taudim issšaidrot šwehtus rakstus un isnahturns bija tas, ka 1522. g. pilšehtâ izšehlas leels nemeers, jo usmušinati kauschu puhli štaigaja apahrt pa pilšehtas eelam un šadaušija basnizâs wišas bides un zitus isgresnojumus. Skolas panihka, deewkalposchanas tapa pahtrauktas un reformazijas peekriteji atradas behdâs un isšamišchanâ.

Kad Luters dabuja dširdet par šcheem nemeereem, winsch nebija wairs Wartburgâ noturams. Kurfirsts negribeja no tam ne dširdet, ka Luters jau tagad atstahj Wartburgu, jo winsch bij nošazijis, ka Luteram tur klusibâ

japaleek wišmaš lihdš nahkošchai walstšaeimai. Kurfiršts lika Luteram pašinot, ka winam nebuhs eespehjamš Luteru Witenbergā afsargat, it šewiški tadeht, ka reformazijas leelais eenaidneets, Saksijas erzogs Georgiš dšihwojot turpat tuwejā Leipzigā. Bet Luters rakstija kurfirštam eewehrojamu wehstuli, kurā wišch stary žitu sazija: „Tā wajaga un tam buhs tā notiktees, jo neween Ananašs un Raiwašs trako, bet ari Judasš stary mahžekteem un sahtans stary Deewa behrneem. Wilks ir eelauses manā ganamā pulkā, mani bihtšbehrni sauž mani palihgā. Kad ari Leipzigā buhtu notikuschas tahdas leetas tā Witenbergā, ir tur es eetu un kad zauras 9 deenas tahdi erzogi Georgi no debesim lihtu un katris no teem buhtu 9 reiš nifnašs kā šchis, tad es tomehr tur eetu“.

Brunineeku uniformā apgehrbees, Luters kašpa firgam mugurā un pehž 6 deenu žetoschanas wišch nonahža Witenbergā. Kurfiršts Fridrikis to ištširdis, un gribedams kšijara azis šegtees, noprašija Luteram parastu, ka wišch patš uš sawu galwu, pret kurfiršta gribu, nahžis ahrā no Wartburgas guhtneezibas. Luters labpraht apleezinaja, ka wišch augštakai nekā laizigas waldibas pawehlei klausidams nahžis uš Witenbergu, lai waretu ne tikween no Witenbergas, bet no wišas Wahzijas nowehrst leelo dumpi un postu. Wišch wairš nebuht ari neprasot kurfiršta apsardšibu, bet stahwot tagad daudš augštakā un spehžigakā Deewa afsargaschanā, zaur ko wišch ari drihšak warot buht par afsargataju kurfirštam nekā šchis par winu. Šchinis leetās šobins newarot itin nekā palihdšjet. Weenigi Deewam šhe buhs strahdat ar saweem šwehteem wahrdeem, beš jeb kahdas žilweka polihdšibas. Tadeht, kas stahwot stiprā tizibā, tas tapšchot pašargats lihdš galam.

Witenbergā Luters nu nehmas laudim mahžit pateesibas želu un ar dedšigeem wahrdeem šludinaja kotru deenu basnižā un ašrahdija, ka strahwneeki Deewa pateesibu sagroša aplamās mahžibās. Zauras aštonas deenas wišch špredikoja pret dumpineekeem. Mišchu tureschanai un šwehta bikera atraušchanai bij jabeidšas, tomehr daudš žitām lihdšschinejam basnižas eekahrtam bij wehl japaleek un jagaida saws nokahrtas laiks. Preesteru laulibas, kloštera dšihwi, gawešchanas un parastās deewkalpošchanu kahrtibas newareja uš weenu rahweenu pahrgrofit, kas basnižas dšihwei nebuhtu ari darijis nekahdu labunu. Luteram ištšewas Witenbergā strahwneekus sawaldit un nokahrtot meeru. Neweens neušdroschinajas Luteram stahtees pretim, nedš aštahrt wina dšihwibu. Dr Karlštats ašgahja dšihwot uš laukteem un palika par semkopi, žiti nemeerneeki ištšlihta uš žitām pušem. Tomehr ašdedšinatais nemeera uguns no Witenbergas pahrgahja atka! uš žiteem apgabaleem un šewiški pee apšpeestajeem semneekem Tiringenas prowinzē.

Stary Žwitawas praweescheem atradas kahds Toms Minzers, kuram

ar sawu strahwoschanu nebij robeschu. Nespehdams Witenbergâ pret Lutera mahzibu neka wairs isdarit, winsch nogahja us Mühlhausenu, Tiringenâ, un turpinaja tur sawu wiltigas mahzibas sludinaschanu tahlat. Wina glaimu wahrdi atrada pee tureenēs semneekem toti leelu peekrischanu. Schee semneeti tolaik atradas pateesi noschelojamâ stahwolli. Gandrih kâ wehrgeem, bes jeb kahdas personigas brihwibas, wineem bij jakalpo leelajās muischās saweem kungeem un garigâ sinâ Katolu garidsneeziba winus bij nowahrdsinajusi us pehdejo grahdu. Pats par sewi šaprotams, ka šchee nospeestee semneeti jau šen ilgojas pehz kaut kahdas swabadibas un sawa stahwolka uslaboschanas. Wini bij šlepenibâ organisejuschas wairatas sabeedribas, laj us noteiktu pawehli waretu šazeltees us dumpi pret warmahzigajeem muischneekem. Jau ari Luters, kurch pats zehlees no nabagu strahdneeku kahrtas, juta lihdsi scheem nospeestajeem semneekem un rakstija atflahtu wehstuli tureenēs muischneekem, laj wini tatschu zenschas uslabot sawu kalpu stahwolli. Bet samuſinati no Toma Minzera straujajeem spredikeem, wini usfehtra Lutera peedalischanos winu stahwolka uslaboschanâ gluschi nepareisi. Wini domaja, ka leelais reformators, kurch tagad sludina wiseem tijibas brihwibu, zaur sawu rakstu muischneekem, ari pilnigi peekriht semneekem winu šazelschanâ pret muischneekem un waldibu. Semneeki isgahja us dumpi un usbruka klosterem un muischam un pastrahdaja dauds breesmu darbus. Luters mehginaja semneekus nomeerinat ar saweem spredikeem, bet tas neka wairs nelihdseja. Waldibai bij jakeras pee eerotscheem, un 1525. g. bij napspeesch semneeku dumpis ar sobinu un uguni.

XIX.

Reformazijas basnizas eekahrta.

Pahwests Leos X. bij miris 1521. g. un wina weetâ us Pehtera krehsla bij nahzis atkal jauns pahwests, wahrda: Adrians, bet tas tâpat ar wiſu špehtu karoja pretim ewangelijas gaiſmai, kas Wahzija patlaban usauſa. Anglijas karalis Indrikis, gribedams israhditees pahwestam par ihstu draugu un padewigu deſlu, bij islaidis sawâ walsti rakstus, kurās winsch nonizijnaja Luteru un zensas isrihžinat wina mahzibu. Bet Luteram bij weenalga, kas wina pretineeks, augsts waj sems, pahwests waj kahds semes waldineeks; winsch škarbeem wahrdeem atraidija karala Indrika wahrduš pee malas un dewa waldineekam padomu, nodarbotees labak gar sawam waldibas leetam neš ar tahdeem raksteem. Luters rakstija: „Ša wehlatees ar manim eelastees tijibas strihdās, tad dſenatees pa preekschu us to, ka Žuhs labaki šaprotat Deewa wahrduš.“

Luters kehras nu zeeschi pee darba, lai nokahrtotu ewangelistas deewkalposchanas un winu zeremonijas, peeturedams wiſu wezu kas labs un

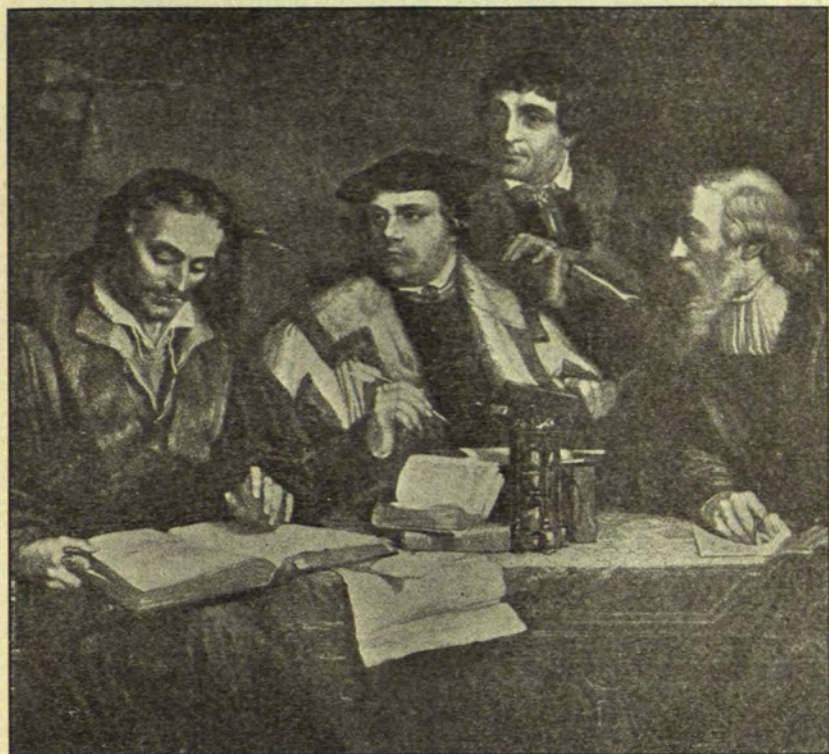
derigs, bet atmeta tifai to, kas launs un Deewa wahrdeem pretigs. Tā wünsch nofabrtōja, tā peh̄ ewangelistās mahzibas buhs kristit, laulat, pawadit lihkus, tā grehtus ūhdset un ūwehtu wakarimu isdalit. Deewkalposchanām par jaukumu wünsch eeweda draudses dšedafchanu; gabdaja par jantām, firdi paziloschām dšeesmam, zeldams gaišmā ūen aišmirstās dšeesmas, waj atkal sadsejodams jaunās un pušchloja tahs ar jantām melodijām. Wina pašcha ūazeretas 34 ūpehzigās dšeesmas, tā: „Deews Kungs ir muhsu stiprā pils.“ „Es dšitās behdās nofauzos“ „Paleez pee mums Kungs Jēsus Krift.“ „Widū pašchā dšihwibā“ u. z., tāpat drauga Sperata krahschūā dšeesma: „Tā pestišchana pee mums naht“, tani laikā tā wareni sprediki atškaneja mahju no mahjas, pilsehtu no pilsehtās un weselus apgabalus ihjā laikā weda pee ewangelija gaišmas. Jau 1524. gadā bij dšeesmu grahmata ar 24 dšeesmam gatawa; wehlat nahza wehl ūeht zitas 12 dšeesmas un tā jau draudses wareja turet ūawas deewkalposchānas ar janku dšedafchanu.

No pašcha ūabkuma Luters greeja ūawu wehribu ari ūj to, ka waretu apgaišmot jauno paudsi. Wünsch ruhpejas no firds par skolam un behrnu isglihtibu, lika pilsehtu waldem preešchā, ka pilsehtās augstakā manta ir un paleel apgaišmoti godigi laudis. Kur ween tika nodibinata ewongeliska draudse ar basnizas deewkalposchanam, tur ari tuhdak gabdaja par pamatigu skolas eefahrtu Preešch kristigeem mahjneekem Luters ūastahdija jantās luhgšchanas; preešch draudses ūstaiššchanas wünsch ūaratstija ūkaidrā tizibā dāsch dāschadus rakstus un grahmatas. Pee wisa ūcha darba winam par leelu palihdšibu bij pašchi ūwehti raksti, kuruš wünsch pahrzehla wahzu walodā un kuri tagad nu tika lašiti tišlab waldineeku un augstmanu pilis, tā nabagu kauschu buhdinās.

Luters bij pahrtulkōjis Jauno deribu, tā jau teikts, wehl Wartburgā buhdams 1522. gadā. Laudis pašchi nu wareja lašit un pahrleezimatees, waj pahwesta un Katoku basnizas mahzibas ūastan ar Deewa wahrdeem, jeb ne. Pilniga pahrtulkota bibele, Wezā un Jaunā Deriba, pirmo reisi tapa ijdota 1534. gadā kahdos 3000 eksemplaros

Kamehr Luters tā ar ūaweem darba beedreem, ūewiškki ar ūstizigo Melanchtonu, firdigi strahdaja pee ewangelija isplatišchanas, tamehr atkal pahwests Adrians ar ūaweem peekritejeem ar ūobinu un ūauni zihnijās ūšauštoschāi ewangelijas gaišmai pretim. Šakfijas erzogs Georgis Leipzigā, lika nokaut grahmatu tirgotaju Ergotu weenigi tadehl, ka wünsch bij tirgošees ar no Lutera ijdotām grahmatam. Bet zaur to Lutera grahmatas tapa wehl jo wairak mekletas un pirktas. Polijas karalis Sigismunds weenā pašchā deenā, Danzigā, lika aplaut 14 ewangelistas tizibas peekritejus; bet jo wairak winus spaidija, jo wairak winu ūstais auga wairumā. Branden-

burgas erzogs gr'beja litt fawu laulatu draudseni dšihwu eemuhret muhri tadehk, ka ta bij swehtu wakariuu baudijuši pehz ewangeliskas mahzibas. Winai bij jabehg pahr robeschu un tikai pehz 17 gadeem wareja atgreetees atpakat mahjās. Bet ko lihdsēja katokeem wišas šchihš špaidišchanas? Luters no pahwesta un Keisara Karla V. pašudinatš, tomehr pee tuhstoscheem

Melancthonš

Luters

Pomeranus

Krügerš

Luters pahrtulko Wežo deribu.

ziteem stahweja leelā zeenā un godā. Keisars un pahwests išsuhrtija pawehles pee ewangeliskeem waldineekeem, laj tee apzeetinot Luteru un nododot winu tešjai, bet šchahdas pawehles tagad palika beš eewehribas, jo tahš karoja pretim Deewa patešibai. Ewangeliskee waldineeki atbildeja ar neapgashameem peerahdijumeem, kahdas ar rolam taustamas netišlibas un elladeewibas atrodas Katolu pašnizā. Daudsi klosteri bij jau palikuschi tukšchi un Witenbergas Augustineeschu klosteri bij atlikušchees tik wehl Luters ar

klostera preekšneeku. Bet 1524. gadā Luterss uš wīseem laikeem nolīta šawu muhka apgehrbu un joprojam šawās amata darīšanās šabta nesot garus swahrkus jeb mehteli, kaħdus tolaik walkaja wīšī mahziti wihri. Kurfirsts Fridriķis winam atsuhtija preekšch pirmajeem swahrkeem 8 olettis melnas

Luterss teef šalaulats ar Katrinu von Bora.

wadmalaš. No ta laika, lihds šchaj deenai lutertizigee mahzītaji un augstakee teesneschi paturejušchi paradumu, šawās amata darīšanās walkat garus amata swahrkus.

Kaut gan mums Luteraneem nefahds preefschrafts par sewischteem amata swahrteem Jaunajā deribā naw dois, tad tomehr tas ir jauts un patihkams zilwetu eefahrtojums, kas daudsi to peepalihds pee deemkalpoſchanu ſwiniguma pazelſšanas. Kurſirſts Fridriks Gudrais 1525. gadā ſchifhras no ſchihš paſaulē tā ihsti ewangelija tizigš kriſtigais un wina weetā uſ Salkſijas trona nahja wina brahlis Zahnis. Fridriks bij no firds gabdajis par Luteru un Deewa walſtibas lectam un Luters eelſch wina paſaudeja uſtizamu draugu un ſpehzigu aiſſtahwi. Jaunais kurſirſts ſtaigaja ſawa brahta pehdās un galigi atteizās no Katolu bajnizas un ſauzās par ewangelija tizigu waldineeku. Wiſa Salkſija darija ſawam waldineekam pakat un ta nu bij pirmā walſts, kaš zaur un zauri peedereja pee ewangelija tizibas. Laſot Luteru rakſtus, ari nonnes nahja ahrā iſ kloſtereem un dſihwoja atkal zitu lauſchu ſabeedribā. No Nimſchas kloſtera bij iſbehgufchās kahdas deewinas nonnes tadeht, ka winus no tureenes ar labu neatlaida. Tahs atnahufchās uſ Witenbergu, atrada mahjotli daſchos kriſtigos namos. Winas weena pakat otras eedewas laulibas dſihwē, titai weena, proti Katrine von Bora, ſkaiſta un peemihliga jaunawa, negahja pee neweena, kaut gan godigu prezineeku winai daudsi bij raduſchees. Wina reiſ bij iſmetuſt ſchahdus wahrduš: „Eš neweemu neprezeſchu, ja Deews man nepeerahda, kam mana muhſcha pateiziba nahſas par manu ſwabadibu un tizibas gaiſmu.“ Tas nahja Luteram auſtis un wiſch jau 42 gadus wezs buhdams, apprezeja Katrini von Bora par ſawu ſewu. Junijā 13. deenā 1525. godā bij deribas un pehz diwi deenam Luteru draugs Bugenagens winus ſalaulaja. Pehz 12 deenam jaunais pahris ſwineja atahſas, uſ to daudsi draugi un ari Luteru wezati bij atbraukufchi ſaweem behrneem nowehlet laimigu dſihwi un Deewa ſwehtibu.

XX.

Luters gimenes dſihwe un ſabeedribā.

Dr. Martinſch Luters bij apbrihnojams wihrs, waj winu redſam keiſaru un tehniku preeſchā, waj klufumā Deewa walſtibas darbus ſtrahdajam, jeb waj ſawā kriſtigā namā ſawu mahjas dſihwi waldam un kopjam. Bagats wiſch ſawā muhſchā naw bijis; wiſa wina manta bij nams, dahrs un gada algas. Wina laulata draudſene, Katrina, bij kreetna ſaimneeze. Wehlat Luters winai nopirka kabdu ſarmu — Zeilsdorfu, kur audſinaja lopus un wareja kopt patihtamu ſaimneezibu. Ari Luters pats beeſchi ween tur iſbrauza uſ ſakumeem, atpubſtees no daudſajeem gara darbeem. Tur wiſch apkopa dahrsu, ſtahdija un poteja auglu fokus un pa wakaš břihscheem nodarbojas ar dreimana darbu. Jofodamees wiſch ſazija: „Ešo amatu eš mahzoš, ka waretu ſawu maiſi pelnitees, ja paſaulē negribetu man dot maiſi par deerwahrdu ſludinafchanu.

Lutera mahja bij ihsta ewangeliska mahzitajo mahja. Wina lauliba ar wina Katrini bija wiſa laiſa firſuiga un lainwiga, ta ari bij ruhpiġa, ſapratiga un deewbijiga namamahte, bij Luteram ihſis muhſchu drauġe, palihdſeja fur ween ſo waredama, raudſija winam gruhtibas weeglinat, preekus wairot un behdu brihſchos wina firſi pazilat. Luteram bij leels preeks, tad wina ſewa pa walaſ brihſcheem apſehdas wina rakſtama iſtaba un pahrrunaja var darbeem un rakſteem, pee ſa winſch patlaban ſtrahdaja. Atpuhſdamees winſch tai tad laſija gabalinus preekſcha no ſawa darba un jautaja, ſo wina par to ſata. Winſch tai iſſtaidroja tizibas jautajumus un ſo par to nodomajis rakſtit. Luters daudſtaht ſawu ſewu ſlawejis, ſa ta eſot winam mihta un uſ:izama dſihwes beedrene un behrneem godiga mahte. Reiſ winſch ſazija: „Bateeſi mana Raſcha man ir mihtaka ta frantſchu kehuina walſts un Wenezijas ſelta krahjumi.“

Lutera ſewwai nebija weenmehr weeglaſ deenas. Rabza laiſi, fur Luteram bij dſiki janokumſt un daudſ jonoruhpejaſ gan par paſcha meefigam kaitem, gan ari par to, ſa wina darbs tika no wiltigeem drauġem aplam iſtulkots, waj atkal no ſihweem pretinceem apkarots. Tad wina uſtizama ſewa tahdos brihſchos prata loti labi pret ſawu wihru iſturetees. Un tad atkal Katrini daſchreiſ ſawos wahrdos bij ſkarba, tad Luters jokodamees ſazija: „Nu tu neeſi wairſ mana Katrini, bet kungſ Raſcha.“ Kad Katrini ſawu ſaimneeziſu weidama, bij kahdreij uſ kahda ſaimes behrna ſadujmojuſees un to bahra, tad Luters tai pakluſu jautaja: „Raſcha ſaki, waj eſi ari noſkaiiſuſi tehweeſi, pirms tik wareni uſ ziteem ſprediſo?“ Wina lauliba bij ſwehtita ar 3 dehſeem un 3 meitam. Tee bij Lu.era wiſdahgaka manta. Zikkahrt winſch uſ ſawu mihtu Raſchu un ſawu behrnu pulzinu noluhkojaſ, winſch mehdiſa ſazit: „Nu tik atſihſtu, zik eſmu bagataſ un laimigatſ par pahweſtu un wina preeſtereem.“ Wina behrni pehſ kahrtas bij 1) Anſis, kaſ bij ſtudejis teeſleetu ſinibas un bij par teeſneſi, bet mira beſ behrneem. 2) Eliſabete, mira jau 2 gaduſ weza. 3) Madlena, mira 13 gaduſ weza. 4) Martiſch, bij ſtudejis par mahzitaju, bet mira jaunſ un neprezejees. 5) Pawilſ, bij par ahreſtu pee Saſſijas kurfirſta. 6) Magreeta, bij apprezeta ar J. von Kuhnheinn. Ta no Dr. Martina Lutera paſcha mums naw neweena pehznahzeja, kaſ neſtu wina wahrdu. Ir gan wehl Lutera gimenes, bet tahſ wiſaſ zehluſchadſ no Martina Lutera brahta — Sehtaba.

Jau laulibaſ paſcha pirmā laiſa Luters palika loti ſlims un ſazija uſ ſawu laulatu draudſeni: „Mihta Katrini, ja mihtlaiſ Deewſ mani aizinat uſ pee ſewis, tad luhdſama, padodees Deewa ſwehtam prahtam“. Bet Deewſ wina atkal iſzehla no ſlimibas un abi laulati draugi ſlaweja kopā par to ſawu Deewu. Lutera wiſa gada alga bij pehſ toreijejaſ Wahzijas nandas

200 ortes un tatschu winsch bij weenmehr preezigs un Deewam pateizigs, jo trubht winam nefas netruhsa. Kad reis kahds augstis draugs winam eedewa kahdu leelaku naudas dahwanu, tad bij Lutera leelais preeks, ar to apdahwinat ari nabadsiuus. Reis eenahza pee wina kahds ubags un luhdsja dahwanas. Luteram bij tulscha roka, bet to nu lai dara: Winsch eegahjis istaba, eeraudsiija noliktu naudas gabalu, fo Katrina patlaban bij eenehmufti par pahrdoteem augleem; winsch to patehra un isnesja luhdsjeam. Kad Katrina eefauzas, ta nu pate nefinaschot fo darit bes grafcha, tad Luters klusa gara atbildeja: „Deews ir bagats, gan winsch sinas un gahdas.“

Ari Lutera namam nebij behdu deenas aistaupitas. Bij mihti behrnini jagulda sahrta un tur draugs stiprinaja draugu ar Deewa wahrdeem. Ka Luters sawus behrnus mihleja, to redsam no wina istureschanas slimibas un nahwes gadijumos. Kad meitina Madlena palita septembra mehnescha sabkumâ 1542. gada slima, tad tehws par winas dauds noruhpejas. Gruhta slimbâ wina wehlejas redset sawu brahli Ansi, kuru wina wiswairat mihleja; bet tas bij tolait skolâ, Torgowâ. Luters tuhlin suhtija sirgus us Torgowu un rakstija skolas rektoram Krodolim wehstuli, kura luhdsja, laj atlaisch Ansi us kahdam deenam mahja. Brahliis pahrnahdam, atrada wehl sawu mihtu mahju dsihwu, bet drihfi pehz tam wina mira. Kad wina jau bij us mirschanu, tad tehws peegahjis to glaudija un sazija: „Mana meitina, waj gribi tagad atstahst sawu meesigu tehwu un gribi aiseet pee mihta debesu Tehwa un mist pee wina ka lihds schim te mita pee mums? Madlenite atbildeja: „Ja, mihtais tehws, ka Deews to grib“ un drihfi pehz tam wina isdsiija. Luters zelos kritis, rofas salizis luhdsja Deewu sazidams: „Das Kungs ir dewis, tas Kungs ir nehmis, ta Kunga wahrds lai ir teikts un slawets.“

Jau daschus gadus pirms tam Luters pats bij toti slims bijis, un tiko drustu atspirdsis, te Witenbergâ atkal iszhelas mehris, un Luters nu dsihwoja gar slimeem un mirejeem deenam un naktim. Schini behdu laika winsch rakstija kahdam draugam: „Te nu ahra kildas un eefsheene bailibas. Bet muhsu preeks, ka mums ir staidri Deewa wahrdi, kas muhsu dwehseles ustur. Luhdsat par mums Deewu, ka panesam, fo winsch uslizis un welna wiltu un spehtu pahrwaram waj zaur dsihwibu, jeb zaur nahwi.“ Luters bij toti peewilzigs un weemihligs zilweks, kura namâ draugu pulzinsch pawadija dabrgas un firde paziloschas stundas. Sewischki wakaros winsch mihleja redset draugus pa fewi un ar teem pahrrunat daschadas leetas. Wina daudjas galda runas ir pa leelai datai mums wehl usglabatas, — tur war smeltees dsikas mahzibas no katra teizeena. Katru gadu winsch sawa namâ swineja sinamu goda deenu, kur tad nehma wifu sawu saimi un behrnus pahrklauschinat par ewangelijeem, luhgschanam, dseesmam un melodijam.

Dseedafchanu winsch toti mihleja. Rihtos un wakaros ar šawa nama laudim winsch tureja kopigas Deewa luhgichanas. Luters bija gaušs un šahrigs un mihleja to ari pee ziteem. Ar gadeem winsch palika tullaks un braschaks augunā, galwa metās paširma, bet tad winsch stahweja uš kanzeles, waj ari draugu widū runaja par Deewa walstibas leetam, tad wina tumšhajās azis kwehloja jaunibas uguns un wiši jutas pee wina dedsiģeem wahrdeem tā pešeeti.

Lutera meitinas Madlenas nahve.

XXI.

Luters zihnas pret reformirte. m

Uaschā reformazijas sahtumā jau Luteram nahzas west tizibas zihnu ne tit ween ar pahwestu un Katoļu basnižu, bet ari ar daudsoģeem strahneeteem, tā: Witenbergas nemeerneeteem, Zwifaras prawcescheem, dumpiga-

jeem semmeekem un kahdeem jauneem ewangelisteam, proti Zwinglija peekritejeem.

Drujku wehlat pehz Lutera reformazijas Wahzijā, usstahjas pret pahwestu un Katolu basnizu ari nehl kahds zits, bet toti maza samehra reformators Schweizē, wahrda Ulrichs Zwinglis. Ari schis no eesahkuma bij zihnijees pret pahwesta grehtu atlaischam un bij sawā aptahrtnē eemantojis daudj peekritejus. Bet Zwinglis nebija nahjis pee tahs dsitās, bernischtigās un zaurspeedoschas tizibas atsihschanas, kahdu Luters tureja sawā firdi. Luters peenehma Deewa wahrdu taišni tā kà tas bibelē bij rakstits un nelikas zaur šapraschanas šchaubam sewi maldinatees. Turpretim Zwinglis gribeja Deewa wahrdeem tif tad tizet, kad winsch šcha mahzibu wareja ar šawu šapraschanu aptwert; bet kur winam tas nebija eespehjams, tur tas mekleja zaur zilweziģeem aistrahdijumeem dot Deewa wahrdam zitu, šapraschanai peemehrigu nosihni.

Schi tizibas atsihschanas starpiba starp Luteru un Zwingliju jo leelā mehrā parahdijas mahzibā par sw. wataru ehdeena baudiščanu. Luters turejas zeeschi pee Deewa wahrdeem, kà tee bibelē ir rakstiti un mahzija, ka sw. šakramentā lihds ar maissi un wihnu mehs bandam pateesu Kristus meesu un ašinis; turpretim Zwinglis to newareja šaprast un isskaidroja maissi un wihnu tikai par sihmi, kas kristigajeem pee sw. watarina baudiščanas laj norahditu us ta Kunga meesu un ašinim. Schi mahzibas starpiba tad ari weda Luteru pee aseem tizibas strihduraksteem pret Zwinglija mahzibu, jo Luters pastahweja, ka zaur tahdu mahzibu pee sw. wataru ehdeena baudiščanas kristigas dwehseles top peewiltas. Newis zaur nosihmem, bet ar pateesu Kristus meesu un ašinš baudiščanu mums ir muhschiga dsihwiba. Jahn. 6, 51—56.

Bet tā kà Lutera un Zwinglija mahzibām par kristigu tizibu daudjās leetās bij šastana, sewischēi zihnā pret pahwestu un Katolu basnizu, tad tapa wairakfahrt mehginats šcho tizibas strihdu islihdšinat un panahkt meeru starp abeem ewangelija šludinatajeem. Sewischēi Hešenes landgrafs Hilips schini leetā bij toti eeinterešeees un mehginaja starp Luteru un Zwingli panahkt tizibas mahzibas weenoschanos. Winsch usstatija to par eewešlamu, ka wišas tizibas schēiras, kuras atšazijuschās no pahwesta, šaweenotos kopā un tā ar šaweenoteem spehkeem sekniģati zihnitos pret Katolu basnizu un winas nekristigo mahzibu. Winsch tadeht usšazinaja Luteru un Zwingli us kopigām šarunām Marburgā 1529. g., kur abi wihri lai šanahktu kopā un ar muti pret muti isrunatos par tizibas starpibām un mehginatu tizibas leetu strihdu pehz eespehjas islihdšinat. Bet kur Deewa wahrdam wajadseja isschēirt, tur Luters nepasina peekahpschanos. Winsch par daudj dsiti bij mahzijeēs pašht un wehrtet Deewa wahrda wehrtibu, ka no tahš ne par burtu newareja atfahptees.

Figuras strichbus farunas stary Luterni un Zwingli, Marburgâ, 1529. g.

Zif labprahit winsch Zwinglijam buhtu sneedfis brachta rofu, bet schis tizibas stribdus, ko Luters pret wiau weda, nebija nekahds personisks stribdus, bet kristigas mahzibas un Deewa pateefibas aisstahweschana. Siche Luters newareja zitadi isturetees ka Deews pats to sawos wahrdos nofazijis. Kad uu tomehr pehz garakam un pamanigam pahrunam, schinis tizibas jautajumos, katris pastahweja us saweem eestateem, tad Luters pastahweja zeechi pee Deewa wahrdu skaidras mahzibas un stingri atraidija tahdu islihgshanu, kur mahzibas weeniba newareja tapt panahkta. Trihs deenas no weetas Luters ar Zwingli tur disputeja par tizibas mahzibam un Zwinglis ar asaram azis peedahwaja Lut. ram stribdus islihgshanu, bet kad Zwinglis tomehr neotfazijas no sawas maldigas mahzibas, tad Luters no wina schlihrs ar wahrdeem: „Zums ir zits gars ka mums“.

XXII.

Reformazijas isplatishanas.

Pahwesta basnizas nemitigeem usbruzeeni un daschadu sekteneeku pahrsphilejumi, pehz zilwezigeem nowehrojumeem, lita domat, ka tee Lutera „jaunajai mahzibai“ buhs wisai skahdigi. Bet tas ta nebija. Turpretim ewangelijas mahziba gahja milsu sokeem us preekschu. Ar bibeles pahrzelschenu wahzu waloda, Luters bij atwehris Deewa wahrda awotu katram grahmatu lasitajam. Apmehram desmits gadu laika Lutera basnizas reformazija jau bij isplatijusees gandrihs pa wisu Wahziju, Daniju, Norwegiju un Sweedriju. Pai gan bibeles lasischana daudsas semes no Katokeem bij stingri aisleegta, tomehr laudis to pirka un lasija. Pirmais isdenums wahzu waloda bij ispahrdots ihsa laika un tai pascha gada wehl wajadseja eespeest par jaunuu un isdot wairal tuhstoschu eksemplarus. Zaur to ari bibeles zena palika loti lehta. Kamehr agrak pilniga latinu biblele maksaja ap 300 gulschu, tamehr tagad Lutera tulkojumu wahzu waloda wareja pirki par pahris gulscheem. Par Lutera bibeles tulkojumu Jilips Melanchtons starp zitu sata: „Biblele wahzu waloda ir weens no leelakajeem brihnuma darbeem, ko Deews zaur Dr. Martinu Luteru ir darijis wehl preeksch pafaules gala.“ Un Matejus peesihme: „Ustizigam bibeles lasitajam tagad isleekas, ka Swehtais Gars zaur praweescheem un apustuleem buhtu runajis muhsu paschu waloda.“

Zaur ewangelija gaisma isplatishanos, paplaschinajas jo leela mehrä ari Lutera darba lauks un tihri jabrihnas, kur winsch nehmis tildauds laika un energijas, sarakstit tildauds un derigas mahzibas grahmataš. Winsch ariveenu wehl tureja teologistus preekschlasijumus Witenbergas universitate, ispildija draudses gana amatu un ruhpejas par draudschu un skolas nodibinaschenu wisä walfi. Kur tik kahda draudse atstahjas no pahwesta un

Katolu basnizas, tur ta greefās pehž padoma un mahžitaja pee Lutera. Winam nebij eespehjamš wisur eerastees un nemt perfonigu dalibu pee draudses un skolas eelahrtas, bet ar raksteem winsch dewa aifrahdijumus un pamahzibas tur un tā ween waredamš. Leelu wehribu Luters peegreesa behru audšmafchanai křiftiga garā. Lai pahrlėezinatos par basnizas un skolas pareiřo stahwokli, Luters isluhdja no kurfirřta atwalinajumu no universitates darba, ka waretu pahrluhtot draudses un skolas wiřā Saksijā. Kurfirřts Jahnis atřwabinaja Lutera no wina usdewuma Witenbergā un tā řahlot no 1527. lihđř 1529. gadam winsch kopā ar Melanchtonu isdarija wispahřigu draudřchu wisitaziju jeb pahrluhtošchanu. Pee řchis isdewibas winsch dabuja pahrlėezinatees, ka neween laudiš, bet ari mahžitaji un řkolotaji wehl atrodas toti leelā gara tumřibā. Lai tahđai gara tumřibai daritu galu, Luters řarastija 1529. g. řawu „Leelo kateķismu.“ Bet tā ka grahmata bija par pľaschu un dereja tikai mahžitajeem un skolotajeem, tad wehl tai paschā gadā winsch řarastija řawu „Maso kateķismu“ preeķřch behrneem, tur to lihđř řchāi deenai palikufi wiřās ewangelistās řkolās par pamata mahzibu tizibas mahzibas pašneegřchanā. Par řcho kateķismu tahđš mahžitajš wehľat rakřtija: Martina Lutera Masajš kateķismis ir pateesa laja bibeľe, turā atrodama wiřa křiftiga mahziba un eesřch ka itweens křiftigš žilweľš war atrařt to řuibu, kas preeķřch wina řwehtloimibas wajadřigš.“ Starp wiřān grahmatam pašaulē gau naw nemeena žita atrodama, tur tiř ihřā formā, bet řkaidrā un řaprotamā walodā isķeikřs Deewa prařřs preeķřch muřřu řwehtu tapřchanas tā taiřni Dr. Martin Lutera masajā kateķismā. Tāpehž řchi grahmata ari kalpoja wiřās řkolās un nanios ar tahđu řwehtibu, ka Luters driřři ween jau dabuja peeredřet řawa darba augľus. Winsch rakřtija kurfirřstam řtarp žitu: „Žiř řch:řligš parahđas lehnprařřtignāis Deewš žaur to, ka winsch řawu wahřdu padara tiř řtīpru un augľigu juřřu walřti. Teesřham juřřu walřti atrodas labakee mahžitaji un řľud.nataji tā jeb turā žitā semē pašaulē. Tagad muřřu jauniba uřaug kateķismas un řwehtu rakřtu mahzibā labi mahžitai, kas dara manai řirdij preeķu, un waru peedřřhwot, ka tagad řehni un meitenes prot daudř wairāľ Deewu luhgt, tizet un řtahřtit par Deewu un řawu Peřtitaju tā tař agrāľ notifa řkolās un řľosterōš.“

Bet ari par augřtakām řkolās iřglihtibām Luteram bija leela intreře; řewiřķři weřwalodu leetořchanā un mahzibā, kuras wehřtibu winsch zeenija augřti, lai žaur winu řtudijam iřglihtotu tautai un walřřij ihřti kreemus mahžitajus, řkolotajus un walđibas eerednūs. Ļaiķu pa ľaiķam Luters ľaida ľķajā jaunus rakřtus, ar kureem winsch eepreežinaja řawus draugus un peekritejus, bet ari apķaroja řawus pretineekus un winu malđigās mahzibas. Dařchi Lutera rakřti ir řtingri teologijřa řatura, kuri derigi tikai mahžitajeem

preeksch religijas studijam, bet leelaka daļa wina raksti ir tahdi, kas pamahza un uštaisa itweenu kristigu zilweku, kas tik grib tizibas leetās ko mahzitees.

Zit leela bijuši Luteram wina rakstmeezibas spehja, redsam no tahm daudsfajam grahmatom, ko winsch šaraktstijis preeksch tizibas istaidroschanas un mahzibas. Sahlot no 1517. lihds 1526. gadam, reformazijas pirmajā desmits gadu periodā, Luters šaraktstijis un isdewis 300 daschadus religistus rakstus un grahmatas. Tad no 1527. lihds 1236. gadam, otrajā desmits gadu periodā, winsch šaraktstijis 232 isdewumus. Un beidsot no 1537. lihds

Luters pahrluhko stolas.

1546. gadam, kad Luters miris, winsch šaraktstijis 183 grahmatas. Tā tad Luters laidis klajā 715 daschadus rakstus un grahmatas, kas istaisa drusku wairak kā 25 par gadu, jeb zaurmehrā weenu rakstu it pa diwi nedelam. Tahdu rekordu gan neweens zits rakstmeeks pasaulē newar usrahdit. Protams, Luters wisus šhos rakstus neusrakstija pats ar sawu roku, bet daudsus ditēja preekschā studenteem un draugeem, kuri to preeksch wina usrakstija. Tapat ari wairaki isdewumi nebij leelaki kā traktatu un pampletu formatā, bet daudsi turpretim bij leeli un eewehrojami rakstu darbi. Pēc

bibeles pahrtulkoſchanas ween Luters faſtrahdaja 12 gadus, un ja wiſch ari neweenu zitu rakſtu wairat nebuhtu iſdewis là ſcho, tad taſ ween jau buhtu bijis miſſu darbs wiſa wina dſihwes laika. Lutera darba raſchiba ir apbrihnojama. Wiſch rakſtija dſitas ſinatniſtas grahmatas preekſch augſti mahziteem un ari weegli ſaprotannus rakſtus preekſch weenkaraſcheem zilweſeem un behrneem, là peemehran maſo katekiſmuu un zituſ. Arſkaitor bibeles pahrtulkoſchanu, Lutera rakſti pilda 60 beeſas grahmataſ.

XXIII.

Augsburgas konfeſija jeb tizibas aplecziba.

Baſnizas atjaunoſchanas darbs jau kahdus aſtonus gadus bij roſigi weizees uſ preekſchu. No keiſara iſdotais Wormſas edits netita no ewangelija tizigajeem nemas wairs eewehrots, un it ſewiſchki tadeht, la keiſars Karlis V. wiſu ſcho laitu Wahzija nemas nedſihwoja. Tublin pehz walſtsſacimas nobeigſchanas Wormſa 1521. gadā, keiſars atſtahja Wahziju un weda karus pret Franziyu. Franzijas kehniniſch Franzis I. redjedams, la keiſars Karlis V. ſaweeno tik daudſas eewehrojamas walſtis ſem ſawas pahrwaldibas, palika uſ wiſu greiſſirdigs un ſahla weſt ſaru pret mahzu keiſaru Karli V. Beſ tam ari turki bij eehehniniſchi Konſtantinopoli, un wairakſahrt draudeja eelausſtees Ungarijā, kur waldija wina brahliſ Ferdinandſ. Tā keiſaram Karlim V. par ſcheem aſtoneem gadeem atlika loti maſ laika to peedomat un darit ar Lutera mahzibas apſpeeſchannu, un tadeht ewangelija tizigo ſkaiſts auga jo deenas wairumā un leeli tauſchu pulki atkahpas no Katolu baſnizas un pahweſta wiltigām mahzibam.

Tomehr pahweſtneeki gluſchi nepalaida ewangelikai baſnizai beſ ſchekhrichleem un pretoschanās iſplatitees. Par to jau gabdaja pahweſts ar ſaweem legateem. la Lutera peekritejeem netar tu dotas nekahdas pilſoniſtas teeſibas. Pehz pahweſta Adriana nahwes uſ Petera krehſla Romā bij mahzis atkal jauns pahweſts — Klemens, kurſch ar wiſu nopeetnibu ſtahjās keiſaram wirſū, lai nahlot palihgā un ar waru apſpeeſchot lutertizibneekus. Keiſars tad ari ſaſauza leelu walſts runasdeenu Speiera 1529. g. un noſuhtija turp brahli Ferdinandu ſawā weetā. Katoli ſameruſchees uſ weenu rolu, tur taiſija preekſch ewangelija tizigajeem loti nepatihſtamu ſpreedumu, proti: la Wormſa 1521. g. iſdotais edits wiſadā ſinā iſpildams, t. i. noleegt noturet deewtalpoſchanas, deewwahrdu ſtudinaſchannu un ſw ſakramenta baudiſchannu zitadi là taſ ir eeweſts Katolu baſnizā. Bet nu reformazijas leeta bij jau pa wiſam zitada. Tagad neſtahweja par to wairs tikai weens nabaga muhts, là aſtonus gadus atpatat Wormſas walſts ſapulzē, bet weſals pulks ſemes waldineeku un pilſehtu, leeli un maſi, kuri ſtahweja kopā la ewangelija tizibas ſargi. Kahdi 6 waldineeki un 14 pilſehti iſſazija uſ tam ſawu proteſtu un

pastahweja, ka firds-apfiinas leetās jadod šwabadiba latram pehž wina pašča iſwehles. Tā no schis pretoiſchanās deenas, ewangelija tizigee nes to goda wahrdu: „Protestanti“, tas ir tahdi, kas tizibas leetās nelaujas no zilweeem ne ar kabdu juhgu aprautees pehž apustula wahrdeem: „Tad nu pastahwat tai ſabeedribā, uſ to Kristus muhs ir atſwabinajis, un neleekatees atkal guhſtitees ſalpoſchanas juhgā.“ Gal. 5, 1.

Ewangelija tizigee manidami, ka katoli ſlepeni beedrojas uſ karu, lai ar waru uſbruktu luterizibneekem un toš apſpeestu, ari ſawā ſtarpā notureja ſarunas Schmalkaldē, un nolēma, ja wajadfigs ari kertees pehž eerotſcheem un kopigi aiſtāhwet ſawu tizibu. Pee ſchi nolihguma peebeedrojās Salkijas kurfirſts Jahnis Paſtahwigais, Geſenes landgraſs Jilips, Lineburgas erzogs Ernests Tizigais un Anhaltes firſts Wolfgangs. Luteram gan patika, ka ſchee waldineeki tiſ ſirdigi un droſchi aiſtāhweja ſawu tizibu wiſu tauſchu preekſchā, bet par brunotu ſazelschanos pret pretineekem un paſchu keiſaru, wiſch negribeja ne dſirdet. Wiſch tureja to par grehku, ewangelija deht pazelt kara ſobinu pret pretineeku. Wiſch rakſtija kurfirſtam Jahnim wehſtuli, turā ſaka: „Es labak diwdesmits reiſ gribu miri, nekā redſet, ka ewangelija deht tezetu aſinis, jo mehš eſam tee, kam jazeesch. Muhsu Kungam Jeſum ir beſ mums deesgan ſpehka.“ Tā Luters melleja meeru un wiſch ari ſiipri patahwas uſ Deewu, ka wina wiſſpehzigajā wadiſchanā un ſargāſchanā kriſtiga baſniza augs un paſtahwes un ka elles wahrteem nebuhs Kristus draudſi uſwahret. Doſchi peenem, ka Luters ſchini laikā ſazerejis ſawu ſirdigo dſeesmu: „Deews Kungs ir muhsu ſtiprā pils“, kamehr ziti ſaka, ka wiſch to ſazerejis buhdams Koburgā 1530. g. Zaur Luteru uſtāhſchanās pret karu, Salkijas kurfirſts ari atteizās no Schmalkaldes nolihguma un Deews dewa, ka Luters ſawā muhſchā kara troſhni nedſirdeja un wina poſtu nepeeredſeja. Taiſni zaur ſcho wiſgaiſchak atſpihd Luteru tizibas ſklaidribo un droſchiba. Winam ne prahtā nenahk, atkahptees un uſudināt ſklaidro ewangeliju, tapehž ka Katolu keiſars to aiſleedſis. Tikai wiſch ar ſaweem peekritejeem negrib buht apiargajami no paſaules kungu eeroſcheem. Deews Kungs ir winu ſtiprā pils un augſtais palihgs. Wina un wina ſwehta wahrda deht tee ir gatawi paneſt wiſu un atſtaht wiſu un eet ſweſchumā, waj ari paſchā nahwē.

Keiſars Karlis peepraſija pahweſtam, lai ſafauž ſawus kardinalus un biſkapus uſ ſen gaidito leelo baſnizas ſapulzi, kur tad waretu dſirdet iſhtu ſpreedumu par wiſām tizibas ſtrihduš leetam, kaħdas tagad ſaſuſtinajuſchās wiſu walſti. Pehž tahda baſnizas konzila daudſi ſen jau bij ilgojuſchees, bež pahweſts patš ar ſaweem peekritejeem tam bij pretim, bihdamees, ka tur wiſas winu un Katolu baſnizas leetās mahzibas un apgrehžibas nahk warbuht gaiſmā un ſawā ſodā.

Keisars tagad us tam pastahweja, ka tahdu basnizas sapulzi wajaga eesautt, bet pahwests Klemens apsolijas par scho leetu wehl pahsprreest ar saweem augstajeem kardinakeem un bistapeem, gribedams ta titai aishwiltt jaitu.

Protestantu stahwotlis pehz Speiera walstisjapulzes bij palizis koti nopeetns, jo keisars neeweeroja ewangelija tizigo leeklungu protektu. Pehz ilgakas prombuhshanas, keisars Karlis ari atgreesas atfal Bahzijâ, jo bij tagad noslehdsis meeru ar Franziju. Wehledamees notahrtot meeru sawâ walsti, keisars Karlis V. sazauza jaunu walstisjaeimu Augsburgâ 1530. gadâ. un rakstija ewangelistakeem leeklungem, ka gribot taisni un lehprahrtigi isklauschinat un spreest par wisâm tizibas stridbus leetam, laj panahstu meeru un weenoschanos wisu tizibneeku starpâ. Tas skaneja koti jauki un to dsirdot, reti kahdam eekrita prahâ, ka tai paschâ reisâ keisars apspredâs ar sawu brahli — Ungarijas waldineeku, waj nederetu pehz pahwesta padoma sahlt strahdat pret protestanteem ar sobini un uguni. Saksijas kurfirsts tuhlin usdewa Luteram, lai ar ziteem mahzitajeem kopâ, fastahdot wisus tos ewangelija mahzibas gabalus weenkopus kâ apleezibas rakstu, kuru deht teem bij nesaderiba ar katoleem, un tos tam nododot Torgowâ, pirms Augsburgas walstis runasdeenas, ka winsch to waretu likt keisaram preekschâ. Luters to sarakstija 17 gabalos un scho sarakstu mehdsja nosaukt par „Torgowas leezibu.“

Kurfirsts dodamees zelâ us Augsburgu pawehleja, lai wisâs basnizâs luhds Deewu, ka winsch dotu labu laimi un liktu wisam labi isdotees; lika teikt sprediķus par swehtu rakstu wahrdeem: „Kas mani apleezinâs zilweku preekschâ, ir to es gribu apleezinat sawa Tehwa preekschâ, kas ir debesis.“ Ap. ita mehnesi 1530. g. kurfirsts, pawadits no 160 leeklungem, brunnescheem un saldateem, dewas zela us Augsburgu. Wo mahzitajeem bij lihdsi Luters, Melanchions, Jonas, Spalatinis un Agrikola. Bet us Luteru wehl aishween guleja pahwesta lahsti un keisara sodiba; tas nedrihtsteja walstisjapulzē rahditees. Kurfirsts ari haidijas keisaru zaur to apkaitinat, kad winsch wehl to wihru, kas sen bij us nahwi un elli noteefats un is walstis pilsonibas isstumts, westu wehl wisas walstisjaeimas peekschâ. Melanchtonam bij jaekt Luteru weetâ us Augsburgu un Luters apmetas Koburgas pili, kas nebija wisai tablu no Augsburgas, ta ka wareja weenmehr ar saweem jasinatees un teem dot sawus padomus, kahrtstahwet saweem schai swarigajâ, gruhtajâ brihdi. Tur winsch mita Deewu luhgdanis kâ zittahrt Mosus, kamehr Israels karoja pret Amaleku. Pâis notaudamees ar breesunigâm galwas sahpem, tas stiprinaja draugas ar wareneem wahrdeem. No schejeenes winsch rakstija sawai seewai un behrneem koti jaukas un pamahzjoschas wehstules. Melanchtonu winsch luhdsja, lai taupot sawu

weselibu. Kà stipriš ofols tas tureja šawu draugu, kas bij mihtšts kà lokāma leepa.

Kurfiršts ar šaweem mahzitojeem un pawadoneem eebrauza Augsburgā. Uš kauschu firsnigu luhgunnu schee mahzitaji teiza spredikus un daudš firdis peebeedrojas ewangelisto pulkam. Wiši Wabzijas leelkungi bij jau sanahkuschī Augsburgā, tikai ķeizars kawejas neatbraukdams nedetu no nedelas. Pasihstamais Ēis, Lutera sīhwais pretineeks, bij islaidis rakstu pret Luteru, Melanchtonu un Zwingli, tos wišus kopā nolikdams par dumpineekeem, kas esot noteesajami. Kurfiršts gribedams ishwairitees no katra leela wahrda, kas katolus waretu sakaitinat un tā ka ķeizars ari tik drihši wehl neeeradas uš walstšsapulzi, wiensch usdewa Melanchtonam, lai eet wehl reis zauri tos no Lutera šaliktus 17 mahzibas gabalus un papildinadams lai nogludina un sataisa tā, kà tee ihsti deretu walstšsaeimas preeškā. Melanchtons nehma šchos rakstus wehl reis smalkā isstrahdaschanā un sarakstīja wišu 28 nodalās. Rakstu nosuhitīja Luteram uš Koburgu preešch pahrbaudišchanas un Melanchtons wehl peesihnē: „Tu atradīši, ka wišs rakšts tawā garā!“ Luters atsubtidams rakstu atpakaļ, raksta kurfirštam: „Ešnu pahrelašījis magistra Jilipa apleezibas rakstu; ta man gauscham patihl. Nesinu neka ko labot, nedš pahtraisīt. Neklahtos to ari darit, jo es nemahku tik lehni zelt kahjas kà Melanchtons“.

Junija 15. deenā ķeizars Karlis ar šawu brahli peenahza Augsburgā. Wiši Wabzijas leelkungi jahšchus un ar leelu godu isjahja ķeizaram pretim, winu eewadit pilšehtā. Ķeizaru sastapuschī, tee kahpa no sirgeem un winu apšweizīnāja. Uri ķeizars pats nokahpa no sirga un wišus laipni usrunāja. Tikai pahwesta legats, kardināli un biskopi palika šehšhot uš šaweem sirgeem. Ķeizars sew par leelu brihnumu nomanija, kahda leela starpība notifusi starp Katoleem un Protestanteem pa wina prombuhschanas laiku. Kad pahwesta legats pazehla šawu roku uš šwehtišchanu, tad ķeizars un wiši Katolu leelkungi nouetas zetos, lai šanemtu pahwesta šwehtibu, tikai ewangelija tizigee palika nemetuschees zetos preešch pahwesta weetneeka. Ķeizars ar leelu godu eenahza pilšehtā un nehma korteli bīšapa pili.

Otrā deenā bij Katolu šw. maišes deena, kuru wini šwehti atlikušchas šw. wakarehdeena maišes dehl, to judraba štapišchos, ar karogeem un leelām zeremonijām nesdami ap basnizu. Katoli mahza, ka deewmaišite ari ahrpus šw. wakarina ir un paleef Kristus meesa, kadehl wini to usluhko un glabā kà šwehtu wišos laikos. Ķeizars usaižināja Protestantu leelkungus, lai tee ari nemot dalibu pee šw. maišes šwehtkeem, bet tee lika atbildet, ka wini newarot tahdus šwehtkus lihdsi šwinet, jo tas esot pret winu firšsapšinu un Deewa godu. Deewmaišite nes Kristus meesu tik tai šwehtā brihdi, kur dwehsele to bauda šw. wakarehdeenā, bet kur tahda brihšcha naw, tur maiše paleef maiše

tā bijuši un ūšai raditai leetai nepeenahšas tas gods, kas peeder Deewam tam Kungam. Kad keisara brahlis Ferdinands ar bahrgeem wahrdeem runaja ūšai leetai pretim, tad Brandenburgas markgrafs Georgis fastaitas un sažija: „Gekams es Deewu un wina ūwehtu ewangeliju aišleedsu, es labat gribu keisara preekšā nomestees želos un kaut noziršt ūawu galwu.“ Luters no Koburgas rakštija draugeem stiprinašchanas wehštules, sažidams „Keisars gan ir deewbijigs, bet mums tomehr tas nepalihdšes, jo to gan žilweks spehji pret titdaudš wesneem“.

Walstšsaeima tapa atklahta 20. Junijā un pahwesta legats atklahšchanas runu turedams starp žitu sažija: „Ja wahžu leeklungu atminu firdis newards atwehrt ar Petera atšlehgam, tad tahš jašt ar Petera jobinu.“ No tam wareja noprast, kahdas domas Katoleem bija pret Protestanteem. Keisars nolika 25. Juniju par to deenu, kad ewangeliskee lai žel saeimas preekšā ūawu tizibas apleezibu. Nepahrredšams kauschu pulks bij žapulzejees ap biškapa pili. Runas sahlē bij telpas tikai preekš 200 represantateem, bet durwis un logi tapa tureti walā, lai klaustitaji dširdetu, kos žapulžē teel runats. Tā peenahža ta deena, kur Luteranu majais pulžinšch atkal apleezinaja ūawu Kungu Jesu Kristu keisara un wisas walstšsaeimas preekšā.

Sakšijas kurfiršta walstškanzlers Bruks un ministris Beiers, weens latinu un otris wahžu walodā žarakštitu ewangelistu tizibas apleezibas rakštu rofā turedami, nahža keisara preekšā. Beiers nolajija skaidrā, dširdamā wahžu walodā apleezibas rakštu walstšsaeimas preekšā, kas aisnehma divi stundas laiku. Walstškanzlers Bruks ūawu latinu walodā žarakštitu tizibas apleezibu pasneedsa keisaram pascham ar schein wahrdeem: „Šchi tizibas apleeziba pastahwes pret elles wahrteem muhšchigi, sem Decwa muhšu Kunga Jesus Kristus apsargaschanas.“ Pasneegtais tizibas apleezibas rakšts bij parakštits no Sakšijas kurfiršta Žahna, Brandenburgas markgrafa Georgi, Lineburgas erzoga Ernesta, Hesenes landgrafa Žilipa, Sakšijas erzoga Žahna Žridriķa, Lineburgas erzoga Žranza, Anhaltes leeklunga Wolfganga un divi pilšehtas domem — Nirnbergas un Reitlinas.

Melanchtona muhšchā ūšchi bij ta leelakā deena, kad pehž leelām bailem un ilgām publem galā išdewas ūšo tizibas apleezibas rakštu abās walodās nodot Augsburgas walstšsaeimai. No ta laifa, ūšchi no Melanchtona fastabdita konfesija, jeb tizibas apleeziba, smelta weenigi iž ūwehtajeem rakšteem, palitusi par pamata mahžibu wisām ewangeliskām draudsem lihdi ūšai deenai. Newar buht neweena ižsta Luteranu draudje un nedrihtštas ari par tahdu hauktees, kura nepeenem ūšo Augsburgas tizibas apleezibu pilnigi wisoš wina sihtumos. Ar ūšo Augsburgas deenu dšima kristigas basnižas břiħwiba. Tur muhšu tizibas tehwi skaidri un nelotami apleezinaja:

lahda ir ewangelista tiziba un tur ta schēras no Katoku un pahwesta maldigām mahzibām. Kad tizibas apleezibu nolafija walstisfaeimas preekščā, tad dascham labam katolim bija jaatstihstas, ka tur naw neka launa, bet tikai tihrs Deewa wahrds. Pats keisars, wahzu walodu labi neprafdams, gan esot lizees kā snaustu, bet ziti roteesklauwifjuschees ar wisleelatu usmanibu. Schi tizibas apleeziba gabja kā no engeleem nesta ar wehja spahrneem pa wifu toreis ziwilifjetu pasauli, tapa pahrtulkota daudzs walodās un lasita no tuhstoscheem kristiteem, kuri drihfi atfina, ka Luterā mahziba ir ta pascha sfaidra swehtu rakstu mahziba, ko Kristus un apustuli mahzijuschi. Pehz tizibas leezibas raksta nolafischanas Augsburgas walstisfaeimā, Katoku peekritejs, Baieru erzogs, jautaja leemutigo Eki. „Nu draugs, waj juhs warat peerahdit, ka schi mahziba naw pateefa?“ Us to Eki atbildeja: „Ar swehteem raksteem ne, bet ar basnijtehwi raksteem un tradizijam gan.“ Tad erzogs issauzās: „Tā redsam gan, ka Luterani sehsh Deewa wahrdos eekschā, un mehš sehsham tur blakam.“

Uj darbeem un raisem Melanchtons Augsburgā bij palizis kā salaufts un issomifis, bet pehz leezibas raksta nodoschanas keisaram, tam radas atkal dubshja. Un Luters tam gabja palihgā. Pats sew un draugeem tas smehta jaunus spehtus Deewa luhgschanās. Melanchtona tam bij schehl, ka tas tik nemecrigs un nelainigs. Bet dusmotees us to tas newareja. Rakstu pehz raksta tas laida Melanchtonam, to stiprinadams: „Tawas behdas tew nenahk no tizibas, bet no tawas filosofijas. Ta aismirst, ka wijas leetas stahw ta Kunga rokās. Kad muhsu mahziba ir Deewa pateefiba, ko tad muhschigi bailojamees, schaubamees, suhdamees un noslumstam . . . Esat meerā — tas Kungs faka, — Es esmu pasauli uswahrejis.“ Tahdi eepreezinaschanas wahrdi Melanchtonam bij kā jahles wahjneekam. Tee darija to stipru, turetees pretim Katoku jauneem: usbrukumeem, kas tagad pret wimu tik leelā mehrā tika westi.

Keisars gan usklaufijs Protestanti. tizibas apleezibu, bet sawā firdi peekrita Katokeem. Winsch usdewa Ekam an ziteem Katoku garidneekem, jastahdit atbildi us Melanchtona leezibas rakstu. Kad atbilde, ko par konfutaziju nosauza, bija gatawa, tad keisars isskaidroja, ka winsch to atstihstot par pareisu. Melanchtonam nelika meeru. Tam mahzas wirsū gan ar labu, gan ar draudeem, lai tas atlaistos un peekahptos Katokeem. Ahrigās basnizas zeremonijās tas bija labpraht gataws isliht meeru, bet tur ewangelija mahzibai draudeja breefmas, tur tas turejas ir nebehdadams par sawu dsihwibu, tāpat kā Luters dewinus gadus atpaka Wormsō. Pahwesta legats, kas jau agrak mehginaja Melanchtonu peerunat, atkahptees no Luterā, tagad tam ar waru mahzas wirsū. Meerigi un droshchi Melanchtons tam atteija: „Newaram atlaistees no pateefibas. Deewa un Kristus deht mehš

luhdsamees, lai pretineeki nedomà nefa kauna; fur ewangelija deht mehš nespehjam atkahptees, tur lai katoli atlaischas un leet muhs meerà, jo muhsu firds muus zitadi neattauj.“ Uš tam kardinals issauzas; Newaru, newaru, jo katolu bajniza nemaaldas!“

Pret Katolu atbildes rakstu Melanchtons wehl šastahdija kahdu aistahwešchanàs rakstu, ko nosauza par Augšburgas tizibas apleezibas apologiju, bet ari tas nefa nelihdseja, jo keisacs to nepeenehma. Katolu augstmani šametuschees kopà, peedabuja keisaru pee spreeduma, ka wiseem Lutera peekritejeem jaatgreeschas atpakal Katolu bajnizas kļehpi. Ja tas nenotikšot lihds 15. Apriliim 1531. gadam, tad winsch likschot walstškameras teesai par wineem spreest un beidsot uštahschotees ari pats pret wineem. Taischu Augšburgas konfesijas apleezinataji netahwas ari jour scheem peesoliteem draudeem fewi šabaiducees. Wini wiši turejàs zeeschi un weenprahtigi kopà un bija gatawi labaki šaudet šawu semi, mantu un dšihwibu nefa atkahptees no škaidras ewangelija mahzibas. Gribedamš ušturet keisara labprahtibu, Melanchtons wehlreis nehmas uš šawu rofu eelaisstees ar katoleem. Bet Luters negribeja ne sinat no tohdas islihgšchanas. Winsch gaischaki paredseja, ka starpiba starp katoleem un ewangelija tizigeem wiswairak ir mahzibà un newis bajnizas zeremonijas. Tas rakstija Melanchtonam: „Uš mahjam uš mahjam! Keisaru gan dširdefim, bet dabut no ta nefa nedabufim.“ Noguris un nostrahdajees Melanchtons, pehz 7 mehneschu uštureschanàs Augšburgà, branza uš mahjam. Ewangeliskee leektungi no Augšburgas branhdami uš mahjam, apzeemoja wehl Luteru Koburgas pili un winam šazija, ka pahwests nelo wairak newehstotees, ka tif Lutera nahwi. Uš to Luters atbildeja: „Ak, pahwestin, dšihws buhdams es esnuu tew par mehri, miris buhichu tawa nahwe.“ Un tà tas ari bija Luters ar šaweem raksteem šlahdejis pahwestam daudš wairak pehz šawas nahwes nefa šawà dšihwibas laità.

Katolu spreedums Augšburgà buhtu ewangelija tizigajeem teescham šlahdejis daudš wairak, ja wahzu keisaram tai laità nebuhtu atkal bijuschji šawi schkehrschli zelà. Turki bij eelansuschees Ungarijā un apdraudeja ari Wahzijas robešchas. Lai teem šahwetu pretim, preeksch tam keisaram wajadseja ari ewangelistu waldineeku palihdšibas. Gribedamš tos ušturet few par draugeem, keisars wehlreis šapulzeja 1532. g. abas tizibas peekritejus Nirnbergā un tur tapa noslehgts tà šauktais „Nirnbergas meers,“ fur abas pušes apšolijās weena otrai neušbrukt, kamehr kahdà nahlotschajā konzilā wišu tizibas leetu strihdu waretu išškir. Šchis meera nolihgums laikom nefa ari šawus labus augtus.

XXIV.

Minsteres strahwneeki.

Pehz Nirnbergas meera nolihguma Lutera reformazija turpinajās meera gaitā uš preekšču tikai ihšu laiku. Kamehr Katoti pehz sawa apsolijuna, wismaš uš kašdu brihdi, lika ewangelija tizigos meerā, tamehr reformazijas darbam no otras pušes draudeja atkal breefmas no pahrspihletem strahwneekem. Pehz semneeku nemeera apšpeeschanas 1525. gadā, nebija strahwneeku gars glušchi pa wišam isbeidsees. Taspats Toms Minzers, kas agrak pcedereja pee tā sauktajeem Zwikawas praweescheem un kas pee Mülhhausenes 1525. gadā. bij samušinajis apspeestos semneekus uš dumpi, tas wehlašos gados ar sawu strahwoschanu šazehla daudš breefmu un nemeeru. Winsch ar saweem peekritejeem un sawu strahwoschanu gahja pat tik tahlu, ka tapa isdaritas mašu šlepkawibas pret teem, kuri nepeekrita winu mahžibai. Galwenam kahtam tee atmeta behrnu kristibu un mahžija, ka weenigi peeaugušo kristišana ir pareija. Beš tam wini nodewas wehl daudš žitās maldigās mahžibās. Kad wini bij dabujušchi Minsteres pilsehtas eedšiwotajus pee sawas šettes, tee mehginaja tur usželt jaunu Jerusalemi, proti Deewa walstibu šche wirs semes, kur wiša mantiba un nauda paleek par wišu šabeedribas kopihpašumu. Šchim atkalkristitaju komunismam preekščgalā šahweja kašds stroderis, wahrđā Žahnis Bokholds no Leidenas, kuršč tuwu pee ahrprahta šanatismas atrašdamees, drihši nodewas wišneaprobeshotakā meešas kahtribas grehķā. Bokholds riškjošs kā leelakais tirans; wina pawehles wajadšjeja beš pretirunašchanas ispildit, jo winsch isštaidroja, ka tahs winam eedotas no Šwehta Gara. Ja kašds wina pawehlem nepaklaufija, tad tas tapa beš šehlastibas no birgermeistera un benda Kniperdolinga noteesats uš nahwi. Pret tahdu neprahťigu riškšchanos usštahjās agrakais, no pilsehtas padšihťais bistaps, un winu pabalštija wairaki Wahžijas walđineeki ar saweem karawihreem, to šarpā ari Hesenes landgrafs Žilips. Pret Minsteres strahwneekem tapa suhtits karaspehts, bet Toms Minzers ar saweem štraujajeem wahrdeem ušmušinaja kaudis uš preti tureschanās. Pee Frantenhausenes notika isšķirošča kauja. Minzers gan mehginaja šawus peekritejus apmahnit un eepreezet, lai tik turotees karaspehtam pretim, šazidams: „Redsat, Deews dod mums šihmes, ka winsch ir ar mums. Ušhojat uš warawihķni, ta mums pašlubina uswaru. Ja kašds no muhšejeem preekšchejās rindās kritiš, tas pehdejā rindā atkal usželšees un žihnisees no jauna. Nebihšstatees no lodem, tahs wišas es uskehršču sawā šwahrtu peedurķnē.“ Bet kad šaldati šahťa šchaut un no kritušcheem neweens wairs neušzehlas un Minzers neweenu lodi neuškehra sawā šwahrtu peedurķnē, tad apmahnitee strahwneeki šahťa behgt. Minstere tapa eenemta 1535. gadā un galwenee nemeera wadoni noteesati uš nahwi.

Lutera pehdejas deenas.

Pehz Klemenša nahwes, nahza atkal jauus pahwests Pawils, 1534. gadā, kurfšch pehz keisara prahta un wahžu tautas wehlešchanās gribeja list safantt wišpabrigu basnizas šapulzi, lai zaur to ewangelistos warbuht peegreestu šawai Katoku basnijai. Bet tas pastahweja to noturet ne wairs Wahzija, bet Italija, jo pats gribeja to wadit. Winsch šubtiija šawu legatu Bergeriju uš Witenbergu pee Lutera, bet Luters tam ihseem wahrdeem isskaidroja: „Pahwests no širds nemoš newehlas safantt basnizas konzili, un tad ta ari šanahšs, tad wairak noteepšees gar muhtu argehrbeem nelā gar augstakām leetam. Mums ewangelistajeem ari tabda konzila nemoš newajaga; mehs weenprahctigi turamees tit pee Deewa wahrdeem.“ Lutera drošhee wahrdi un aishrahdiuuni legatam eespeedas it dšiti širdi, ka winsch wairs ne wahrda pretim nerumaja, bet šahla wairak lašit un pahrdomat Lutera rakstus un atrašdams tos par pateeseem, wehlat pats peebeedrojas pee ewangelija peekritejeem. Redši šche pateejibas špehtu.

Lihdi ar Luteru ari ziti ewangelija teologi ar šaweem waldineekeem nošpreeda uš basnizas konzili Italija neeet. Tee pastahweja uš šwabadu kristigu šapulzi un šargajas eedotees pahwesta rokās. Pahwests pameta konzilu neešfanttu, bet ewangelistee šawā starpā notureja šapulzi 1537. g. majajā Schmalkaldes pilšchīnā. Uš tam Luters šaraktiija špehzigā walodā šewišchku rakstu pret pahwesta basnizas aplamibām, ko ewangelistee pecnehma un paraktiija, tā stiprinadami šawu weenprahctibu. Titai Melanchtons paraktidamees pee tahš reišas peesihmeja šawas domas par pahwesta waru zitadi nekā Luters un ziti to domaja. Melanchtons domaja, ka ja pahwests apnemtoš mahzit škaidro ewangeliju, tad meera un weenprahctibas dehl pehz žilweku likumeem, tam waretu tant waldit basnizas leetās. Bet Luters atšina pahwestu par šwehios rakstos apšihmeto antikristu un wina basnizas buhšchanas par welna gudribu. Gelaištees jeb kahdā islihgšchanā ar to winsch wairs neelaidas, Deewa šinā un rokā atšahdams „šawā laikā“ išglahbt un šaweent šawu draudši. Luters pats newareja šchoreiš Schmalkaldes šapulžē nemt dalību, jo winam atkal bij usnahkuschas tahš paščas leelas kruhšchu šahpes, kas wehlat winu mozija uš miršchanas gultas. Muhšcha darbs, raišes un šlimibas bij wina špehtus tā nowahjinajušchas, ka tagad Luters domaja, ka wina pehdeja stunda muhšcha wakarā jau peenahkufi. Šlimneeks wehlejaš, lai winu nowestu uš Gatas pilšehtu un kurfiršis lika Lutera šawā ekipaščā uš tureeni nowest. Bij šemas laiks, un ekipaščai brauza palak ziti rati ar oglem un žitam leetam, lai šlimneekam šagahdatu wajadšigo šiltumu. Gatā drustu atšpirdšis, Luters dewas uš mahjam un šahjās atkal pee darba. Ar Schmalkaldes raksta peenemšchanu, wiši

ewangelija leezineeki pawisam schkibràs no Romas pahwesta un no ta laika ſchee Schmalkaldes artituki palitufchi Luteranu drandsem par weeneem no winu tizibas apleezibas raksteem.

Pahwests pa tam starpam zehla few jaunu basnizas armiju, ar ko karot pret ewangelija preekritejeem. Tee bij Jesuitu muhti, turi bij gatawi darit wifu ko preekſch pahwesta un Katotu basnizas. Winu losungs bij: „Noluhts ſwehti lihðſekli“, un ar ſcho wini ir wajajufchi lutertizigos wehlaſos gadu deſmitos pa ſimts tuhtſtoſcheem. Jesuitu ordena dibinaschanas laika, Luters ſtiprinaja ſawejus ſazidams; „Kad Kristus ſawu draudfi ſarqà, tad elles wahrteem nebuhs to uſwahret“.

Keiſaram Karlim politikas deht ruhpet ruhpeja tizibas meers walſti un tadeht tas no jauna mehginaja ſaweenot katofus un ewangelija tizigos. Tas lika atkal noturet tahdas ſapulzes kà Augsburgà, ar tizibas un politikas ſaruum. Deſmit un wairaf gadus no weetas iſrihkoja tahdus konzilus un konwentus daſch daſchadàs pilſehtàs. Kad Luters bij palizis ſlimigs un neſpehzigis, tad Melanchtonam wajadſeja uſ ſapulzem kluhtbuht un aiſſtahwet ewangelija mahzibu. Uſ ſapulzi brautdams 1540. g Melanchtons Weimarà ſaſlima uſ mirſchanu. Kurſirſts atſauza Luteru, lai tas dabutu ar to wehl iſrunatees. Luters atrada draugu pawisam beſ ſamanas, pahgreestàm azim. „Lai Deews paſargà“ Luters iſſauzàs, „kà welns ſamaitajis ſcho Deewa eerozi!“ Utgreesees uſ loga puſi, Luters nehmas luhgt Deewu, tit firſnigi un ſpehzigigi, kà wehlaſ pats rakſtija ſawà droſchajà walodà: „Deewam tur no manis bij ko iſturet. Es winam noſweedu maiſu durwu preekſchà un berſeju tam auſis ar wiſeem luhgſchanu apſolijumeem, turus tit ſinaju atſkaiſit no ſwehtajeem raksteem, tà ka Deewam bij manis japaſlauſa, ja winſch gribeja, lai wehl paſaujos uſ wina apſolijumeem.“ —

Tizibas pilns tad Luters noſtahjas pee Melanchtona gultas un ſakehra tam roku ſazidams: „Nebihſtees, Melanchton, tu nemirfi wiſ... Deews negrib grehzineeka nahwi, bet lai grehzineeks atgreſchas un dſihwo... Nepadodees behdu domam, bet paſaujees uſ to Kungu, kas ſpehj darit dſihwu.“ Melanchtons atwehra azis, ſlatijas uſ Luteru un luhdſas, lai tam kauſot aiſeet, jo tas eſot labà zekà. „Ko neekus,“ Luters atbildeja, tew wehl ſche jakalpo Deewam muhsu Kungam!“ Luters tam lika dot ehſt, ſazidams: „Klauſees, Filip, tew tagad jaehd. Ja neehdiſi, es uſliſchu tew basnizas lahſtus.“ Melanchtons paſlauſija, mehginaja druſzin ehſt un palika weſels. Luteram paſcham ſchi leeta bij Deewa brihnums, un preeka pilns tas rakſtija draugeem: „Magiſtris Filipis atkal uſzehlees no kapa!“ Melanchtons ſcho notikummu wehlaſ atſtahtidams peemineja: „Kad Luters nebuhtu atnahzis, es teeſcham buhtu nomiris.“

Savā 58 dšihwes gadā Luters atkal palika šlīms un tam šķīta, ka wina pēhdīgā stundina ir klatu, it ihpāšči wīnu mozija galwas reiboni. Bet arspirga atkal, tomehr wina spēhti sustin juda, kaut gan dwehjele palika stipra. Pa wafaras laiku Luters nobrauzja pee drauga Amēdorfa uš Zeišu, tur daudjmas atspirgtees, bet jutas tik nespehzijs, ka negribeja nemoš wairs greeftees atpakaļ uš Witenbergu. Melanchtons to išdširdis, rakstija: „Kad nihsu tehws Luters nenahť atpakaļ, tad ari man jaslehpjas; wiņsch leelo darbu pee baņnizas šķīhstīšchanas eesahzis, es esmu nespehzijs to turpinat tablať.“ Luters jānehma spēhtus un nahza atpakaļ uš Witenbergu un rakstija atkal wairakas grahmatas, ko išdewa drukā. Sawu dšihwes wafaru arween tuwať nomanidams, Luters stiprinaja šawus darba beedrus, lai jel pehž wina aiseešchanas no šchis pašaules turpina ta kunga darbu ar drošču prahtu arween tablať.

Ustonas deenas pehž sawas dšimschanas deenas, kuru wiņsch šwineja 10. Nowembri 1545. g., šawās ležijās Witenbergas uniwersitatē, Luters pabeidša iššaidrof 1. Mojus grahmatu un šazija uš šaweem studenteem: „Es wairs tablať nespehju, esmu palizis ļoti wahjščs; luhdiat Deewu par mani, lai wiņsch man leel šwehti nomirt.“ Kahdam šawam draugam wiņsch rakstija: „Pašauļe mon ir apnikuse un es tai pašauļei; mehš weegli waram weens no otra šķīrtēes, ka weešis no sawas weehņizas. Tapehž luhdjos pehž šchehligas stundinas, ka waru weegli nomirt.“

XXVI.

Luters miršt.

Mansfeldas grafeem, kas bij Lutera dšimtenes leelkungi, kalnraktuwu deht šawā starpā bij ižehluschees dašči strihdi un tee luhdja Luteru, lai tas nahťu uš tureeni un palihdsetu wīnu srihdu iščķirt, kas starp brahteem bij ižehlees mantojuma labad. Gribedams grafu wehleschanos išpildit, Luters ar šaweem trihž dehleem, Janwara mehneši 1546. g., dewas zeta uš Mansfeldu. Seemas laika žetšč bij deēigon gruhts. Sales upe bij pahrvluhduši un masa laiwinā pahrzehla žetotajus. Žetodams, Luters wairakās pilsehtās teiza špredikus. Pee Manesfeldas robesčam grafi wīnu šagaaidija un ar kahdeem fimts pawaditajeem ka kahdu angstmani eeweda Eislebenes pilsehtā; wiši pilsehtneeki bij išgahjuschi winam pretim. Bet pee pašcheem pilsehtas wahrteem Luters palika atkal ļoti wahjščs. Žeta bij daudš gahjis kahjam, bij šwiħdis un dabujis šaaukstēes, ta ka spēhts bij išbeidšees. Luters šazija: „Šahťans man it brihščus kaut ko padara, kad man kahds leels darbs ir preekšā. Šahpes atkal pahrgahja, un kaut gan Luters, nespehziibas deht, newareja wairs nolikto šapulzi apmeklet, tomehr Deews winam palihdseja strihdus leetu starp grafeem išliħdšinat. Wiņsch

teiza Eislebenē ari sawu beidsamo šprediki un beidsa ar scheem wahrdeem:
„Mihlāis Deewš, dod mums shehlastibu, ka ar pateizibu šanemam tawu
wahrdu un tizibas atšibšchanā us Jesu Kristu stiprinajamees un wina šwehtu
wahrdu apleezinajam lihds galam. Amen.“

Scha strihdus islihdsinaschana nu bija ari Lutera muhscha beidsamais
darbs. Februara 16. deenā winsch šazija: „Kad buhschu sawus mihlus

Luters mirši.

grafa tungus salihdsinajis, tad gribu dotees mahjās un šagaidit sawu nahwes
stundinu.“ Nahtoschās deenas wakarā usnahza jo smags špedejs kruhtis un
winsch šazija. „Man gan buhs jamiršt sche pat Eislebenē, kur esmu dšimis
un kristits.“ Tad winsch gahja šawā istabā, atšlebjas wakejā logā un
peeluhdša Deewu tā winsch to jau il wakarū mehdsja darit. Pultsten 8-nos,
tad winam jahles tika pašneegtas, winsch nolikās gulet un šazija: „Kad tit

pusstundu waretu aismigt, tad zeru, ka palits labaki." Pultsten 10-tos winsch zehläs attal augscham, jo sahpes bij leelas. Luters staigaja pa istabu un stiprinajäs ar scheem wahrdeem: „Tit toti Deews pasauli mihslejis, ka winsch sawu weenpeedfinuschu Dehlu dewis“ un „Tehws, tawäs rokäs es pawehlu sawu garu, tu efi mani atpestijis, tu muhschigais Deews un Kungs.“ Draugeem labu nakti atdewis, Luters eegahja sawa gulamä istabä un nolikas gultä. Ap wina gultu stahweja wina trihs dehli un draugs Jonas. Litäs laizinu eemidsis, bet pultsten 1-nos winsch attal usmodas un schuhsejas par leelu schnaudseju kruhtis. Tapa atsautti ahrsti. Ari grafä kgs atnahja pee Lutera gultas. Grafene winu masgaja ar etiki un wihnu un dewa sahles. Tad winsch palika klusu, — nahwes engels tuwojas. Dr. Jonas ar asaram azis winam prafija: „Godajamais tehws, waj juhs mirstat us Jesu Kristu un wina mahzibu, ko esat sludinajuschu?“ „Ja“, Luters flani atbildeja un tad apgreesas us sahneem, palika bahls, wehl reij dsiki dwaechu wilka un tad aismiga faldi un swehtigi tizibä us sawu Pestitaju sawä 64. dschwibas gadä. Tas bij pultsten 2-wos no rihta 18. Februari 1546. g. Utdsifuschas meefas eetina dahrgä audeklä un wehlael eelika alwas jahrkä.

Tahs paschas deenas rihta, kad Witenbergä atnahja fina par Lutera nahwi, Melanchtons satreektis gahja to pawehstit studenteem: „Man nahlas jums isskaidrot Romeeschu grammatu“ — tä tas runaja, „bet schoricht esnu dabujis behdu wehsti, ka to nespehju... Israela ratu wadons ir aishgahjis, kas schinis pehdejos laikos wadija Deewa draudsi!... Tä mahziba, ko tas mums sludinaja, teescham naw zilweka isdomata; bet Deews ir pamodinajis to wihru, no jauna to darit sinamu. Turesim to dahrgä peeminä... Apdomasim ari tahs breefmas un tos pahrgrosijumus, kas nu zelsees pehz scha wihra nahwes. Kungs Jesu, Deewa dehls, kas par mums efi krustä fists un augscham zehlees, efi sawas draudses glahbejs un patwehrums!“ — Tad wisi, mahzitaji un studenti raudat raudaja.

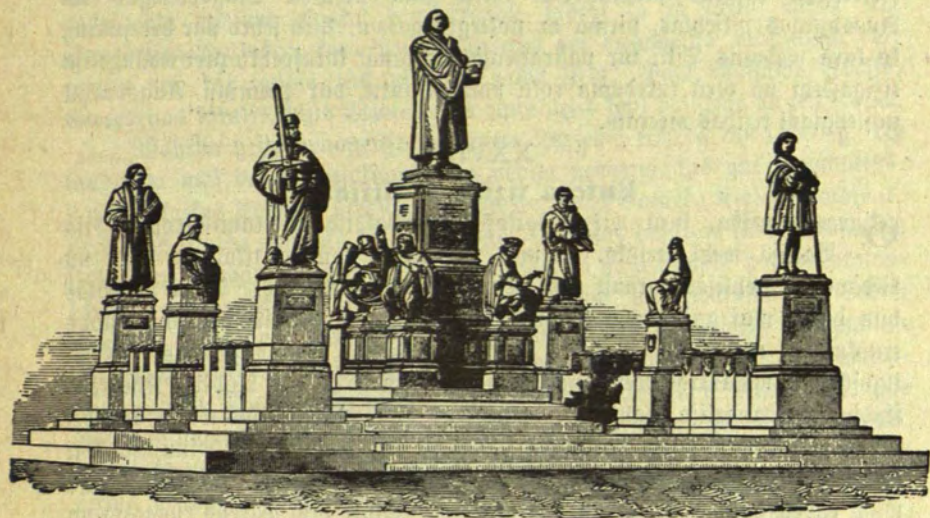
XXVII.

Lutera behres.

Tito saulei lezot, 18. Februari pa Eislebenes pilsehtu ispaudas behdu wehsts, ka Luters miris, te atsteidsas Mansfeldas grafi un dandf ziti eewehrojami wihri. Wisi wehlejas wehkreif redset sawa mihta tizibas tehwa waigu. Dträ deenä nesa lihki us basnizu, firsti, grafi nu wifs pilsehtis gahja jahrtam pakat us basnizu, fur Dr. Jonas tureja lihka runu; neweena azs nepalika sausa. Dträ deenä tureja Belijus attal lihku sprediki.

Uf turfirsta wehlechanos Lutera lihki weda us Witenbergu. No Eislebenes lihds Halli us wisa zela wifäs basnizäs swanija ar basnizäs swaneem. Halles mahzitaji, pilsehtas eeredni, skolotaji, studenti un pilsehtas

eedsihwotaji isgahja lihkin pretim un ar behru djeefnam eewadija pilsehtâ. Bija jau watars un jahrtu pawadija us basnizu, tur pilsehtneeki to wisu nakti wahkeja. No rihta pultsten 6-schos weda lihki lihds Kamburgai, tur kurfirsta suhtni to sagaidija un sanehma. Sahrts peenahza Witenbergâ 22. Februari. Augstikolas rektors ar wiseem profeseoreem un studenteem, pilsehtas eerehdni un 65 jahneeki sagaidija augstzeenita tehwa lihki pee pilsehtas wahrteem. Wiši gabja lihds us pilsbasnizu, kur sahrts tapa nolikts us katafalka kanzeles preekschâ, no kuras Luters wispirnis bija sludinajis swehtu rakstu pateesibu. Mahzitajs Bugenhagens tureja lihka runu par 1. Tes. 4, 13. wahrdeem. Augstikolas wahrda Melanchtons tureja lihka

Lutera peemineessis Wormsâ.

runu latinu walodâ. Abi runataji jawâs runâs brihscham apstahjas, nespehdami jawâs asaras jawaldit. Sahrts tita nolaihts bedrê turpat kanzeles tuwumâ. Wara tahfele ar Lutera wahrdu basnizâ, apsihmè to weetu, kur winsch dufs no sawa darba publineem. Luters mira tur, kur dsimis, bet dufs tai pilsehtâ, kur til ilgi strahdajis ta Kunga wihna kalnâ. Pee wina peepildijees, ko lasam Sibrak. gr. 39, 9—11: Daudsi ir, kas teiz wina sapraschanu. kas muhscham netop aismirsta; wina peemina ne-ees bojâ un wina wahrds dsihwos lihds radu radeem. Wina gudribu isteiks sweschas tautas un wina teizamu slawu sludinas Deewa draudsiba. Waj winsch tai weetâ paleek, tad winam ir leelaka slawa nekâ ziteem tuhftoscheem, waj winsch eet duset, tatschu winam paleek ta pati slawa.

Luteram gan ir zelti daudz šķaisti peeminekļi tā Bahzija kā arī citās pasaules daļās, bet šķaistakais no viņiem Lutera peeminekļiem ir Wormšā, ko pāteizīga vācņu tauta viņam tur zehla par peemini 1868. gadā. Šķis ir mahtšlineeka Rietschela 12-gadu meistara darbs. Peeminekļa widū uš angsta pedastela pazekas 11 pehdu angstā Lutera statuja un proti tahdā pozīzijā, kā Luters teiza neaizmirstamos wāhrdus Wormšas wālsisšaeimas preekščā 1521. g. Luteram apkārt šehš reformāzijas tšhetri preekščtētschi: Waldus, Sawonarola, Hufs un Wieklifs. Peemineklim uš tšhetreem stubreem pazekas Lutera reformāzijas firdigakee lihdsštrahdneeki, proti: Melanchtons, Reuchlins, Saksijas kurfirsts Fridrikis un Hesenē landgrāfs Filips. Divas šeevešču figurās peemineklim katrā galā nosihmē Magdeburgas un Augsburgas pilšehtas, pirmā ar noleegtu galwu, kura šehro par breejmām, ko kara wadonis Tilli tur paštrahdajis ar šawu karāspehku pret ewangelija tizigājeem un otrā turedama rokā palmas šaru, par peemini Augsburgā noslēhtam tizibas meeram.

XXVIII.

Entera tiziba Baltijā.

Gara tumšiba, kura widus laikos pahrwaldija Reetum-Eiropu, bija Baltijā wehl leelaka. Semes waldineeki domāja tikai par karu un Eildām uu wehlejšās šaraut pehž eespehjas daudz mantas. Tikai pilšehtās bija daudz mas gaismas manams. Tāpehž arī te wispirms atšina tizibas truhkumus un šahka ilgotees pehž ewangelija šludinaščanas. Šchi ilgofčanās wisahtraf peepildijās Rīgā, kur jau 1521. g. Andrejs Knepfens šludināja ewangelija mahzibas. Knepfens bija lehnprahstigs wihrs, kas beš tahda troščhna mišleja darbotees. Tadeht arī zeeniba pret wiņu bija toti leela lihds pat wiņa muššcha wakarām. Ne tik lehnprahstigs kā Knepfens bija wiņa darba beedrs Silwestrs Tegetmeiers. Šchis bija warens runatajs un dedšigs ewangelija tizibas aissahwetajs. No wiņa wāhrdeem aisgrahbti, laudis eelausās Katoku bašnizās, šadausidami un noplehšdami altarus. Tahds darbs tam godu nedarija, bet zitadi wiņš bija kreetnis wihrs, un tadeht pilšoni tam peedewa wiņa pahrsteigščanos. Katoki gan wišadi ispuhlejšās, gan ar waru, gan ar wiltu, lai paturetu wirsroku, bet welti — ewangelija tizba ušwareja.

Tai laikā Bahzeeschi šahka arī ruhpetees par Latweešču garigo labkšahjību. Latweešču gan jau šen šķaitijās par kristiteem, bet šawā dšihmē turejšās pee wišadeem mahneem un klušumā kalpoja elkeem, jo šķolu uš lauteem nekur nebija, lai gan „šķolas naudu“ no Latweeščeem tšchakli peedšua. No Deewa wāhrdeem laudis neta nesināja; starp 1000 šemneekem toreiš gruhti nahzees atrahst weenu, kas pratis tehwareiši. No zitām šinaščanām par Deewa wāhrdeem jau newareja buht ne runās.

Ewangelija tizibai Widsemē draudeja leelaš breefmas, kaš Widseme nahza sem Polijas (1561.—1617. g.) Katolu garidsneeki, entās eeguht wezo waru. Zehsis eerihfoja biškapa šehdekli un sahta wajjat ewangelifkos garidsneekus. Dašchi muishneeki, gribedami istiikt Poļu karalim, peenehma Katolu tizibu un pawehleja šaweem dšimts laudim — Latweešcheem — darit to pašchu. Tee beš pretoschanās paklaufija, jo nespehja wehl išschkirt, kašda mahziba pareisaka. Tikai tai finā Katolu tiziba patita Latweešcheem labak, ka tur bija wairak šwehtdeenu, un tadeht teem nebija jaet uš muishchu darbos. — Wehl šcho baltu deenu turas ap 400,000 Latweešchu pee Katolu tizibas; tee dšihwo tagadejā Witebskas gubernā, kura agrak pa dašai peedereja pee Widsemes un Augsch-Kursemes. — Wišu Widsemi Katoli nepašpehja atdabut atpakat šawā tizibā, tadeht ka ta drihs nahza sem Sweedrijas waldibas, kura neween turejās pee ewangelija mahzibām, bet zentās ari, lai laudis tās ušnemtu šawā firdi. Pats Gustaws Udolfs, Sweedrijas karalis, bijis Widsemē un pawehlejis kopt bašnizas un zelt skolas.

Wahrda pehz ewangelifko mahzibu Kursēmē eeweda ap 1530. g., bet laudis ta maš dabuja eesaknotees, jo nebija neweena, kaš par to ruhpetos. Labatus laikus Kurseme peedšihwoja sem leelšunga Gotard. Ketlera waldibas. Leelšungs išlaida pawehli, ka zetamas ap 70 jaunās bašnizas un eerihfojamas skolas un nabagu mahjas. Winsch išdewa ari nošazijumus par deewalkošchanu, par mahžitaju un zitu bašnizas kalpu apgahdašchanu. Šchin pašham leelšungam peenahšas ari pateiziba par pirmajām grahmatām Latweešchu walodā. Wina pamudinajumam paklaufidams, Dobeles mahžitajs Jahnis Niwijs pahrtulkoja Lutera Mašo katekizmu, daščas garigas dšeesmas un ewangelija gabalus. Nahwe drihs aišsauza tschatko darbineeku, bet wina pehdās stahjās ziti amata beedri, tā ka 1586. g. wareja išnahkt pirmā grahmata Latweešchu walodā, ko šauza par „Enchiridionu“, t. i. rokas grahmatu. Ta nebija nodomata paščas draudšes, bet mahžitaju waja-dšibām, jo winu starpā bija wehl leela dala tahdu, kaš loti maš prata latwiski un tadeht šprediķi liķa tulkam turpat bašnizā pahrzelt. No wehlateem darbineekem peeminams Juris Manzels, kaš šaratstijis pirmo Šprediķu grahmatu Latweešchu walodā. Wina grahmata atrada leelu peekrišchanu, tā ka wajadseja to wairak reišes liķt par jaunu cespeest. Wehl tagad to šchur tur atrod pa mahjām, tā dahrgu peeminu no šenlaiteem. No Manzela pašubinats, darbojās ari Kriščjahnis Firekers. Winsch eemahzijās tik labi Latweešchu walodu, tā taš wehl neweenam lihds tam laitam nebija išdewees. Winsch šazerejis un tulkojis wairak nešā šimtu garigu dšeesmu, kaš gandrihs wišas ušnemtas wehlaķ išdotās dšeesmu grahmatās ar maš pahrlabojumeem. Tās pašihstamatās no wina dšeesmām ir: „Deews Kungs ir muhsu stipra pils“; „Gods Deewam ween ar pateiškhan“; „No debesim buhs man atnest“; „Kā špofhi špihd mans Jesulinsch“ u. w. z.

Sein Sweedru waldibas usplauka Widsemes Latweeschu laizigā un garigā labklahjiba. Labs gaħdneeks par Latweescheem bija Sweedru Karlis XI. Wina padoma dewejs daudz leetās bija Widsemes general-superintendents Jahnis Fischers. Lai skolām neruhbtu graħmatu, tad Fischers eerihkoja Rīgā graħmatu drukatawū un pagatawotās graħmatas daħskahrt par weli isdaliĳa skolās un nabaga laudin. Šhini drukatawā isnahza ari Latweeschu Bibeles, kuras drukai Sweedru karalis atwehĳeja 7500 dahlderu no walsts kasas. Domehr pirmā Bibeles wareja isnahft tikai 1500 eksemplaros un maħsaja loti dahrgi. Pa weenam eksemplaram karalis lika to peesuhstit katrai Widsemes basnizai. Laudis ta gandriħj nemas neisplatijās, bet basnizās un mahžitaju muishās ta wehl schur tur fastopama.

Cewehrojamatāis Fischera lihdsdarbineeks bij Aluksnes mahžitajs Ernests Gluks. Wispirms tas pamatigi ĳagatawojās, pahrtulkodams ųihtakus rakstus Latweeschu walodā, un tad tikai ĳehrās pee Bibeles tulkojuma. ĳaunā Deriba bija pahrtulkota 1685. g. un Wezā 1689. g. Wehlatos laikos Bibeles tulkojums gan pahrlabots, bet tikai ųihkumos; wispahrigi tas Glukam isdeweēs labi. — Kamehr Bibeles bija dahrga graħmata, ta atneša maħ labuma pascheem Latweescheem un bija pee-eetama tikai bagatneekeem. 1825. g. Kreewu Bibeles breedriba isdewa ari Latweeschu walodā Bibeli. Ta bija loti lehta. Wiĳa Bibeles maħsaja 1 rbl., daħchās weetās wehl maħat, un ĳauno Deribu wareja pirkt par 30 kap. Tad Bibeles isplatijās pa Latweeschu mahĳām un tapa tur par miħlu weesi. ĳaunatos laikos Bibeles tapuši wehl lehtaka. Maħā ųehjumā to war dabut par 60 kap., un ĳaunā Deriba nemahā wairak par 20 kap. Tagad neweens wairš nedriħft aiħbildinateēs, ta newar kluht pee ųawas Bibeles.

Kreewijas ĳeifars Nikolajs I. isdewa 1832. g. preeħch wiħām ewangelistām draudšēm Kreewijā ihpaschus basnizās likumus, peħj kureem eezelta Widsemē un Kursēm ihpascha basnizās teeĳa jeb konsistorija, kura pahrluhko ir basnizās, ir skolas un raugas, ka draudses peekohtu deewbijigu dšihwi. Ewangelistās draudses wirsganus Kursēm un Widsemē ĳauz par general-superintendenteem. Tee itgadus ĳaaiĳinaja wiħus mahžitajus uħ kopigām ųapulšēm jeb sinodēm, kur pahrspreech draudses maħadħibas. Tahda pat ųahrtiba, ka Kursēm un Widsemē, ir ari ĳgaunijā un pa datai ari Somijā un ĳeħch-Kreewijā. Par weeteĳām konsistorijām augstak ųahw general-konsistorija, Petrogradā, pee kuras ir par loĳekli wiħas Kreewijas ewangelisko draudšchu wirsgans (biskaps). — Daħchām pa Kreewiju istaiħitām draudšēm klahjas gruhti. Leelakai datai ar paschu ųeħteem naw eespeħjams uħtoret skolas un mahžitaju. Lai waretu tām palihdset, tad 1859. g. dibinata „Palihdħibas lahde.“ Lihds ĳchim ta strahdajuši ar leelu ųwehtibu, gan basnizās, gan skolas zeldama ar ųaveem lihdsĳeem, kas eenahk no turigako draudšchu labpraħtigām dahwanam.

Latweeschu Luteranu basniza Amerikā.

Lutera basnizas eesahkums pee Amerikas Latweescheem bija mās un šaveenots ar daudš gruhtibam. Kamehr starp zitu tauru pirmajeem eezelotajeem arween ir nahkufchi lihdsja wīnu garidsneeti un mīšionari, tamehr Latweeschu lutertizigeem eezelotajeem šche bij ilgaku laiku jaišteef beš šawa dwehsetu gana. Ja tizigi lozekki pašchi nebuhtu no sirds ruhpejuschees par garigas dšihwes pazelschanu un atklastām deewkafposchanam, tad pirmajeem eezelotajeem daudš gadu buhtu bijis japawada beš garigas apkopschanas, eekams šchejeenes Latweeschi dabuja few dwehsetu ganu, kursch wineem teiza Deewa wahrduš un išdalija šwehtus sakramentus Latweeschu walodā.

Pirms 1888. gada naw no Latweeschu dšihwes šche Amerikā nefas šinams, jo tad wehl nebija nekahdi Latweeschi šche eezelotajuschi, kuri buhtu uš pastahwigu dšihwi kaut kur nometuschees, ismemot kahdus juhrneetus, kas šche pahrbraukufchi un palitufchi uš malas darbu, bij pahrgahjuschi anglos. Tā tad no 1888. gada war tikai šahkt rehkinat Amerikas Latweeschu wehšturi, jo no ta laika šahkot ir par Latweeschu šabeedrigu dšihwi Seemet-Amerikā kaut kas šinams.

Pirmee Latweeschu eezelotaji Amerikā uš paleekamu dšihwi eenahza Bostonā 1888. gadā, un tee bija Jehkabs Siebergs, Alberts Sturms, Andrejs Anitowitz, Behrtuls Biedermans, Rudolfs Hedebergs, Otto Konrads un A. Rifners. Šchee pirmee Latweeschu eezelotaji bij pa datai weens otram nefinami un šwesch, bet zaur Deewa wadischanu wini nahza laimigi weens ar otru fatišmē un eepasihšchanā. Šchi laimigā šatišchanās starp toreij Bostonā eenahkuscheem Latweescheem tapa tureta dahrgā zeenā un wehrtibā un wini dšihwoja mihlestibas weenprahtibā kā brahkti.

Darba un pelnas atrašchana, jauneem eenahzejem tajā laikā, nebij tif weegla leeta. Lai Latweeschu dšihwi Amerikā waretu daudšmas nodrošchinat un darit to jaukaku, tad jau otrā, tas ir: 1889. gadā, 24. dezembri, J. Sieberga wadibā, Bostonā, Prince eelā, tapa nodibinata pirmā Latweeschu Beedriba Amerikā, no septineem toreij Bostonā dšihwodameem Latweescheem.

Ap šcho laiku ari wehl kahdi 30 ziti Latweeschi bij ižkelotajuschi no Saldus apgabala uš Šaveenotām Wālstim, bet uš Pruhšijas robeschu šchi ižkelotaju partija tikufi kaut kā išgainata, ka tikai warbuht puse no wineem šašneedša Ameriku. Šchee tauteschi išklihda pa Pensilwanijas un Nu-Jorkas wālstim, strahdadami ogļu-raktuwēs un keegelu žeplos. Pahris gadu wehlati, šchee išklaidetee Latweeschi pa leelakai datai pahrnahza dšihwot uš Bostonu un zaur to stipri pawairoja Latweeschu škaitu Bostonā.

„Bostonas Latweeschu Beedriba“ tapa dibinata un pirmos gadus wadita gandrīhš weenigi no kristigem beedreem, furi usswehra, ka beedribas nosuhts ir netiktween weizinat un isdailot schejeenes Latweeschu laizigu dšihwi, bet ari ruhpetees par winu garigam wajadsibam un dwehseku swehtibu. Tadeht toreisejais beedribas preeschneeks, J. Siebergs, jau 1891. gada pamajari usajzinaja Bostonas Latweeschus fahdā swehtdeenā us šapulzi, pahrrunat par garigam leetam un wajadsibam. Šapulžē dašchi ar asaram azis issazija wehleschanās, ka wajaga sahkt noturet atklahtas Latweeschu deewkalposchanas un kaut tīfai ar spredika preeschlasišchanu ween. Tapa nolemts, usajzinat Bostonas Latw. Beedribu, lai wina peepalihdš, ka schahdas Latweeschu Luteranu deewkalposchanas Bostonā waretu tapt noturetas. Beedriba usajzinajumu peenehma un tuhlin pastelleja wairafas dšecšmu grahmataš, spredika grahmatu, mahzitaja amatgrahmatu un Puntšchela meldiju grahmatu no wezās dšimtenes. Kamehr tahs peenahza, tamehr J. Siebergs jau bij istuhdšis no weetejās Wahzu Luteranu draudšes minu basnizu, fur Lotweeschu war noturet sawas deewkalposchanas. Wahzu draudšes mahzitajs A. Biewends nehma dšihwu interesi pee scha teizamā pasahkuma un apsolija nahkt daščās latweeschu deewkalposchanās teikt sprediki, protams wahzu walodā, bet tīf weentahrschos wahrdoš un šaprotami, zif ween eespehjamš.

Birmā Bostonas Latweeschu Luteranu atklahta deewkalposchana tapa nolifta us swehtdeenu 5. Juliju 1891. gadā un Bostonas Latweeschu Beedriba us tam islaida schahdus ussankuma žirkularus:

Bostonas Latweeschu

atklahts un noturēs Swehtdeen tai 5. Julijā, šch. g. pulstien 3 jos pehž pusdeenas, Wahzu Trihsweenibas basnizā, Roxbury, 714 Barker Street

Latweeschu Luterana Deewkalposchanu

un to paschu fahrtigi turpinās sem Bostonas Latweeschu Beedribas un Wahzu Trihsweenibas draudšes mahzitaja Adoif Biewend fga wadišchanas, tā ško: 5. Julijā, 19. Julijā, 2. Augustā, u. t. t. Deewgalducefi tiks peenemti swehtdeen 19. Julijā. Atklahtšchanas zeremoniju turēs mahzitajs A. Biewenda fgs.

Tuwafas sinas peeprašamas pee B. L. B. preeschneeka J. Sieberg fga Room 12, 30 Hanover St., Boston, Mass.

B. L. B. raffswedis B. Biederman.

Bostonā, 1. Julijā 1891. g.

Šchis žirkulars ir pirmais Latweeschu drukats wahrds Amerikā un wiseem schejeenes Latweeschem par godu, ka taš usajzina Latweeschus us kopigam deewkalposchanam.

Deewkalposchanas tā issludinatas, tā tīfa ari fahrtigi it pa diwām nedetam noturetas. Preeschlasišchanu ispidija J. Siebergs, lihds tamehr

1893. gadā viņš aizētoja uz Iščitagu, kur viņš kļuvisā dšihvodams šahā šarakstīt savu „Angļu valodas māhžibas“ grahmatu. Viņa veetā Latveešhu deewkalpošhanas Bostonā turpināja A. Kruegers.

Jekabs Siebergs

tai laikā kad viņš dibināja Bostonas Latveešhu Veedribu un eesahā noturet Latveešhu deewkalpošhanas Bostonā.

Par Latveešhu deewkalpošhanas eesahšchanu Bostonā, Wahzu draudšes māhžitajs A. Biewends raksta wahzu bašnizas laikrakstā „Lutherischer Anzeiger“ 1. Augušta numurā 1891. g. starp zitu šahādi:

„Sawada deewfalposchana, gan ta weenigà jawà fahrtà muhsu semè, tapa notureta 8. swehtd. pehz Wasar-swehtku atswehtes apatschà mineta mahzitaja basnizà. Apmebram 30 Latweeschu, kuru starpà atradàs weena weeniga seewete, bij tur minetà deenà us Latweeschu deewfalposchanu ceraduschees. Behz igafas mesleschanas pehz fahdas Luteranu basnizas Bostonè, bij fahds ustizigis Latweeschu luteraneets usgahjis muhsu basnizu. Scha gada Wasar-swehtkos winsch nahza ar 17 ziteem saweem lihdstauteescheem pee swehta wafar-ehdeeno. Pee peera stiichanas winsch isteiza weheschanas, sawas semes lauschu wahrda, waj newaretu atwehlet muhsu basnizu preelsch Latweeschu deewfalposchanu noturischanas tai laita, kad ta neteef no mums aijnemta. Muhsu draudje den a ar preeku us tam jau u a lauju un nu teef it pahrswehtdenu pulst. 3-jos pehz pusdeenas tur notureta deewfalposchona Latweeschu waloda.

Vet kas tad wineem gan sprediko? Wisà Amerikà naw neweena Latweescha mahzitaja. Nu, schee mittee Latweeschu brahti ispalihdsas tif labi kà jau war. Dsesnu gramatas, agendi un labu spredika gramatu wini ir lifi schi pahsubtit no Kurjmes. Weens no wineem nolaja leziju un wispahigo basnizas luhgschanu jawà woloda un spredikis tad teef teifts wahzisti, kuru leefata data no wineem tifa wièwajadfigako saprot. Newar apatschà parafstijees, waj wina amata brahti wineem spredikot, tad teef spredikis nolajits Latweeschu waloda.

Kahda beedriba preelsch sawstarpigas palihdsibas iisneegschanas un dsihwes labklahschanu pazelschanas schini semè, kura naw nefahds safars ar stepeenam beedribam jeb loscham, pastahw jau kopsch pusotra gada un staita 30 beedrus.

Latweeschu Luteranu draudjes dibinaschana stahw tuwà isredje.

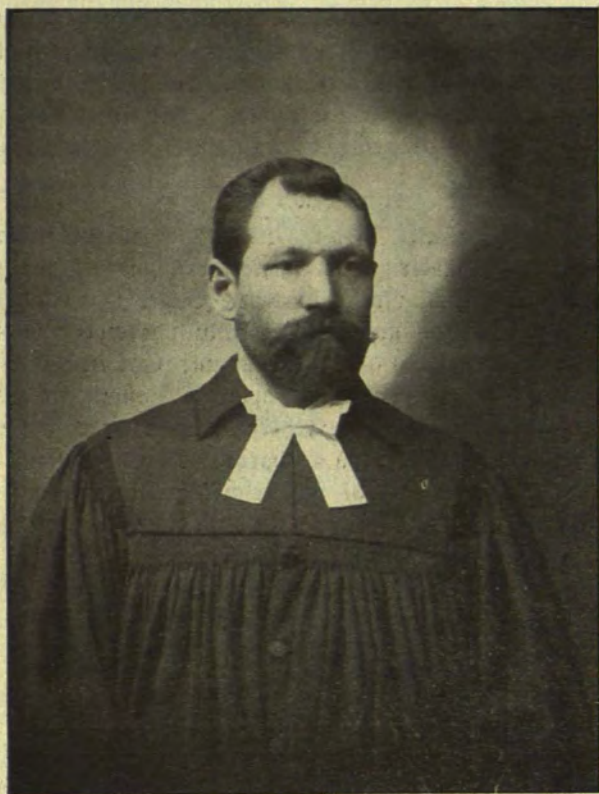
Vet tas Kungs patš lai schelligi turpina ari scho eesahkto darbu.

Adolf Biewend.“

Patstahwiga draudje tifa nodibinata 11. Februari 1894. gadà un no-faukta par „Bostonas Latweeschu Ewangelisti Luteriskas Triheweenibas draudsi“ kura turas pee Augsburgas nepahrgrositas konfessijas. Schi nu bija pirmà Latweeschu Luteranu draudje Amerikà, un kaut gan wehl bes sawa mahzitaja, tad tomehr wisas draudjes darischanas un deewfalposchanas tapa westas un turpinatas fahrtigi no draudses eezelteam preelschneezibas lozfeem. Mahzitaja amata darischanas ispidija Wahzu draudses mahzitajs A. Biewends, lihds famehr mahzitajs Hans Nebane eezekoja Bostonà un 12. Januari 1896. gadà teiza sawu promes sprediki Bostonas Latweeschu draudsei.

Par sawu amata usnemischanu Bostonas Latweeschu draudse, mahzitajs S. Nebane raksta „Amerikas Wehtnesi“ Nr. 6 1896. gadà starp zitu schahdi:

„Par špredika tekstū es nehmu 2. Moj. gr. 14, 9—16. Pēhž pabeigtās deewkalposchanas tifu es no „Bostonas Latweeschu Trihšweenibas draudses“ usaižinatš buht winai par mahžitaju ar to nošajijumu, ka man wajagot nolikt wājadšigo amata eksamenu pee Misuri sinodes. Draudse, pēhž saweem toreisejeem mantas apstahkfeem, apsolija man šiušs dolaru gada algas.

Mahžitajs Hans Rebaue.

Birmais Latweeschu Luteranu mahžitajs un misionars Amerikā.

Škweens war šavrast pats no šewis, ka ar tahdu algu neweens šche newar zauri nahkt. Šche štahweja man pceelšchā gruhšs darbs un ruhpu pilna zaurtišchana. Pee tam wehl nahza klahk tas, ka ihš pirms manas atnahkšchanas us Bostonu, šche draudšes šoze šu štarpā bij ižehlees leels šozialistu karsch, kas draudeja draudši parišam išnib-inat. Bet es negribu aišmiršt, ka mahžitajs Biewendš nekautrejas mani štiprinat šchini gruhštajā štahwoškā.

Mahzitajs Hans Nebane nolika 18. Februari, Nu-Jorkas mahzitaju komitejas preekschâ, ſawu amata eſſamenu un tã tifa wiſch 4. Martã 1896. g. no Wahzu draudſes mahzitaja A. Biewenda, mahz. G. Birkner, J. Schumm. C. T. Olinger un P. Roerber klatbuhtnê, eeweſts par mahzitaju Boſtonas Latw. Trihſw. draudſe un zaur to, par pirmo Latweeſchu Luteranu mahzitaju un miſionaru Amerikã.

Veeldeenas aſſwehtê, 12. Aprili 1896. g. tifa Boſtonas Latw. draudſe pirmo reiſi iſdalits ſw. wakar-ehdeens Latweeſchu walodã, eewehtiti trihs mahzibas behrni un kriſtits weens behrniſch. Algas ſinã mahzitajs tapa pabalſtits no Miſuri ſinodes, kadeht winam par to wajadſeja apmetlet ari zitus Latweeſchu Luteranus zitãs pilſehtãs un noturet tur deewkalpoſchanaſ.

N u - J o r k a.

Pawafari 1894. gadã, J. Siebergs no Tſchitagas pahrzetoja uſ wezo dſimteni, apmetlet ſawus leederigus un atpakat braukdamſ uſ Boſtonu, wiſch uſturejas pahris deenas Nu-Jorkã, tureenes Pilger mahjã. Tur wiſch pahrrunaja ar Pilger mahjas preeſchneeku, mahzitaju Keilu (Keſl), waj ari Nu-Jorkã nebuhtu eſpehjams tur dſihwodannus Latweeſchuſ pulzinat uſ kopigãm Latweeſchu deewkalpoſchanam tãpat kã Boſtonã un warbuht uſ Latweeſchu draudſes dibinaſchannu, jo pehdejos pahris gados ari tur wairaf Latweeſchi bij eezekojuſchi. Taſ tapa ari darits. Mahzitajs Keils ar kahdu von Medemu mehginaja Nu-Jorkas Latweeſchuſ pulzinat Pilger mahjã uſ Latweeſchu deewkalpoſchanam. Mahz. Keils teiza ſprediki wahzu walodã, un kahds to tuhlin pa wahrdam pahrtulkoja Latweeſchu walodã. Bet ſche Nu-Jorkas Latweeſchi kluhdejas. Tahda deewkalpoſchana wineem drihſi ween apnita un eeweheleja J. Flambergu par preeſchlaſitaju, kuſch lai turetu deewkalpoſchanaſ latweeſchu walodã ween. Kahdu laitu gahja labi, bet tad uſſahktais teizamaſ darbs ſakta nihkt.

Janwara ſaktumã 1896. gadã eezekojaja Nu-Jorkã mahzitajs Hans Nebane un 5. Janwari jau wiſch notureja Pilger mahjã pirmo pilnigo deewkalpoſchanu latweeſchu walodã Amerikã. Kriſtigajo pulziſch wairojas ta ka 22. Martã 1896. g. jau wareja nodibinat Latweeſchu draudſi Nu-Jorkã, kura noſauzas par „Nu-Jorkas Latw. Ew. Lut. Sw. Mateus draudſi“ un notureja ſawas deewkalpoſchanaſ Wahzu Sw. Mateus draudſes baſnižã.

Draudſe nodibinajas no 37 wihreeſchu un 10 ſeeweſchu kahrtas perſonam un eeweheleja par draudſes preeſchneeku un preeſchlaſitaju Zahni Arti, par rakſtwedi Jehlabu Wanagu, par kaſeeri Juri Baude, par draudſes weza-jeem Wilhelmu Kollmanu un Mikeli Siewertu un par ehrgeſneeku Zahni Wanagu. Neeenprahtibas deht wajadſeja draudſes preeſchneezibu drihſi ween pahrwehlet un par preeſchneeku eeweheleja W. Kollmani, un par

rakstvedi August Thone. Šči preekšneeziba kalpoja Au-Jorkas Latw. draudsei wairafus gadus ar labam ņetmem.

Filadelfija.

Ap topaŝču laitu, tad Latweeŝči eezetoja Bostonā, ari Filadelfijā daŝči nomētās uŝ pastahwigu dŝihwi. Tauteeŝči D. Kriŝche un S. Abboltin ŝahta apmeklet Wahzu Luteranu deewkalpoŝchanas uŝ Whrton eelas un nahza tuwakā ŝakarā ar Wahzu draudŝes mahžitaju D. Schroederu, kurŝč tāpat tā mahz. Biewends Bostonā, parahdija dŝihwu intereŝi preekŝč Latweeŝcheem garigā ŝinā. Winŝč ŝaaizinja wiŝus Filadelfijā dŝihwojuŝčus Latweeŝču Luteranus ŝawā baŝnizā un pamudinaja winus pehž Bostonas Latweeŝču parauga, dibinat ŝew patstahwigu draudŝi. Tā tad 20. Oktobri 1893. gadā tapa nodibinata „Fildelfijas Latweeŝču Sw. Jahna draudŝe“, kur par preekŝchneeku eewehleja D. Kriŝche, par rakstvedi J. Gailu, par preekŝčlaŝitaju A. Luŝi un par draudŝes wezajeem A. Robertu un J. Reŝewŝti.

Mahžitajs H. Rebane uŝ ŝawa miŝijas zelojuma no Bostonas brauza uŝ Filadelfiju, kur winŝč 2. Februari 1896. g. notureja pirmo pilnigo Latweeŝču deewkalpoŝchanu Filadelfijā. Tā tad Bostonā un Filadelfijā jau atradās Latweeŝču Luteranu draudŝes, pirms mahžitajs H. Rebane eezetoja Amerikā.

Baltimore.

Mahžitajs H. Rebane apmetas uŝ dŝihwi Bostonā, bet pirmajos gados ŝawu miŝijas darbu winŝč iŝplatija pa wiŝu Seemet-Ameriku. No Filadelfijas Rebane brauza uŝ Baltimori, kur 9. Februari 1896. gadā winŝč notureja pirmo Latweeŝču deewkalpoŝchanu. Wina wadibā tur nodibinajās Latweeŝču draudŝe, ko uŝauza par „Baltimores Latweeŝču Imanuels draudŝi“. Par draudŝes preekŝchneeku eewehleja Jahni Blimbergu, par ehrģelneeku un draudŝes wezajo Edwardu Schmidtu un par draudŝes kaŝeeri Jektabu Dŝolu, kurŝč pehž Blimberga nahwes palika par draudŝes preekŝchneeku ilgus gadus.

Baltimoreē nekad naw leels ŝkaitš Latweeŝču dŝihwojuŝči, bet deewkalpoŝchanas Latweeŝču walodā arween tur tikuščas noturetās no draudŝes preekŝchneekem. Mahžitajs uŝ Baltimori brauza deewkalpoŝchanas noturet 6 reiŝes gadā. Baŝnizenu ŝkaitš tur ŝneedŝees uŝ 50 dwehŝelem.

Hollande.

Junija mehneŝi 1897. gadā mahžitajs Rebane uŝŝahta leelatu miŝijas zelojumu pa wiŝu Seemet-Ameriku, un apmekleja taŝs weetas, kur tiŝ wairaf Latweeŝču bij apmetuŝchees uŝ dŝihwi. Preekŝč ŝča zela iŝdewumeem ŝeedoja pastahwoŝchās Latweeŝču draudŝes un daudŝas atŝewiŝčtas perŝonaš.

Tā tika Kivlandē notureta pirmā Latveešu deewkalposchana 13. Junijā 1897. gadā un mahzitaja Kebane wadibā nodibinata Latveešu draudse, kuru nosauza par „Kivlandes Latveešu Zmanuels draudsi”. Pēc deewkalposchanas nehma dalību apm. 50 personas. Sv. wakar-ehdeenu baudija 8 dwehseles un 2 behrni dabuja sw. kristību. Draudses preekšneezibā tapa eeweleti: Juris Zetzeris par preekšneeku, Aleksanders Kaufmans par rakstvedi, Zahnis Hermans par kafeeri un Adolfs Atermans par draudses wezajo un ehrgelneeku. Deewkalposchanas tapa noturetas arween it pahrswehtideenas no draudses preekšneeka un mahzitajs apmekleja Kivlandes draudsi apm. 2 reises gadā.

Išchitaga.

No Kivlandes uš Kanadu braudams, mahz. Kebane apzeemoja ari Išchitagās Latveešus un notureja tur 20. Junijā 1897. gadā pirmo Latveešu deewkalposchānu, pēc tā apm. 150 personas nehma dalību. Mahzitajs usaizināja Išchitagās Latveešus, waj ari wini newehletos nodibinat Latveešu draudsi un noturet deewkalposchanas wišmaš weenreis mehnesi, bet tajā deenā no draudses dibinaschanas nekas neišnāza.

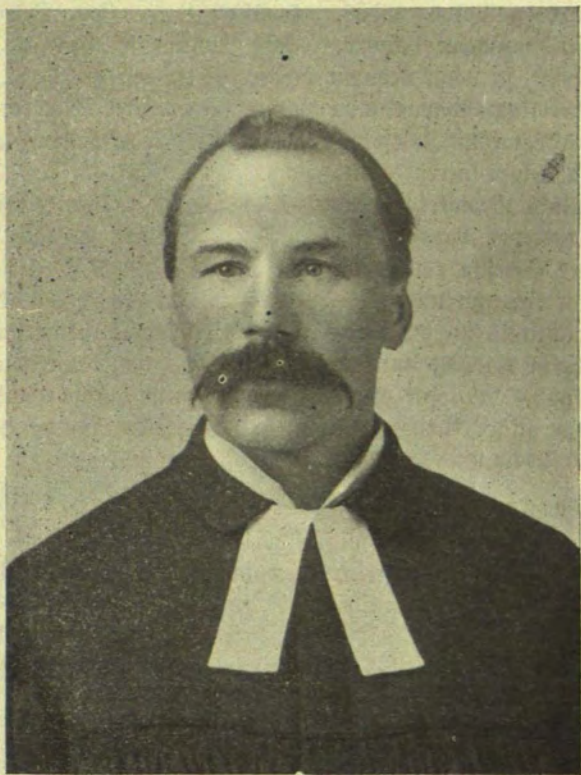
Kad Kebane brauzā no Kanadas atpakā, tad wišch atkal peestahja Išchitagā un 18. Julijā 1897. g. notureja otrreiz Latveešu deewkalposchānu, kur tad ari tapa nodibinata Latveešu draudse un nosaukta par „Išchitagās Latveešu Ewangeliski Luteriskas Zianas draudsi”. Par draudses preekšneeku tapa eewelets Zahnis Seidlitzis, par kafeeri Frijis Siegmans, par rakstvedi Karlis Sifne un par draudses wezajo Frijis Birkmans. Preekšlaschanas deewkalposchanas tapa noturetas reiji mehnesi un mahzitajs apmekleja Išchitagās draudsi weenreis gadā.

Wehslatōs gados Išchitagās Latveešu draudse dabuja mahzitaju Edw. Jurawitzu par sawu pastahwigu mahzitaju un draudses gani, kurš aptopa ari Latveešu Martin Luterā draudsi Wiškonšiuā. Bet pehz H. Kebane nahwes, mahz. Jurawitzs atnāza 1912. gadā uš Bostonu, schejeenes Latveešu draudsei par mahzitaju. Išchitagās Latw. draudse palika beš sawa mahzitaja, lihds kamehr mahzitajs Karlis F. Buchroths 18. Janwari 1914. gadā tapa eewests Išchitagās Latw. Zianas draudse par mahzitaju un mišonaru preekš Seemel-Neetruna walstis dšihwodameem lutertizigeem Latveešeeem. Bet pehz 4 gadu rošigas darbības, mahz. C. F. Buchroths pahrnāza Marta mehnescha šahumā 1918. gadā uš Bostonu, Edw. Jurawitz weetā par mahzitaju.

Ašfinibojā, Kanadā.

Ar laiku Latveešu eezelotaji bij apmetušees uš dšihwi netif ween leelakās pilsehtās Saweenotās Walstis, bet ari Kanadā, šewišchi Ašfinibojas

un Manitobas provinžēs. Ilgatu laiku šee luterizigee Latweeschi bij dšihwojuschi bes jeb kahtām atklahtām deewkalposchanam, bet kad Nebane eezekoja Amerikā un peenehna mahzitaja weetu Bostonas Latw. draudšē, tad nahja luhgumi no wišām Latweeschu nometnem, laj tatschu mahzitajs ari winus reif apmeklejoj.

Mahzitajs Jahnis Sillats.

Dtrais Latweeschu Luteranu mahzitajs un misionars Amerikā.

Tā tad 1897. gada wafarā Nebane apmekleja wairakas Latweeschu nometnes. No Tšhitagas wiensch brauza uš Wššinibojas (tagad Albertas) provinzi un tur 4. Julijā 1897. gadā, Dunmore, notureja pirmo Latweeschu deewkalposchanu. Wina wadibā tapa nodibinata ari pirmā Latweeschu Luteranu draudse Kanadā un nosaukta par „Latweeschu Sw. Petera draudsi Wššinibojā“.

Par draudšes preefšneeku tapa eemehleis Martin Sute, par rakstvedi Zahnis Elpe un par kafeeri Zahnis Draudšons, kurfch wehlat Jofesšburgâ palika ilgatus gadus par draudšes preefšneeku.

Otru deewkalpoſchanu Dunmore Nebane notureja 11. Julijâ un eefwehtija 4 mahzibas behrnus. Tani paſchâ ſwehtdeenâ Nebane teiza ſprediki wahzeefſcheem Jofesšburgâ un nodibinaja ari tur maſu Wahzu draudſiti, kura wehlaſos gados, kopâ ar Latw. Sw. Petera draudſi, uſbuhweja ſew paſcheem baſnizu. Œchi buhtu bijuſi pirmâ Latweeſchu baſniza Amerikâ, ja wina nebuhtu peederejuſi ari wahzeefſcheem. Preefſchlaſſiſchanas deewkalpoſchanas tapa noturetas weenreif Medicine Hatê un otrreif Dunmore, wehlat Jofesšburgâ, kamehr 1902. gadâ mahzitajs Zahans Sillaks ſahka aptopt tureenes Latweeſchus gariğâ ſinâ.

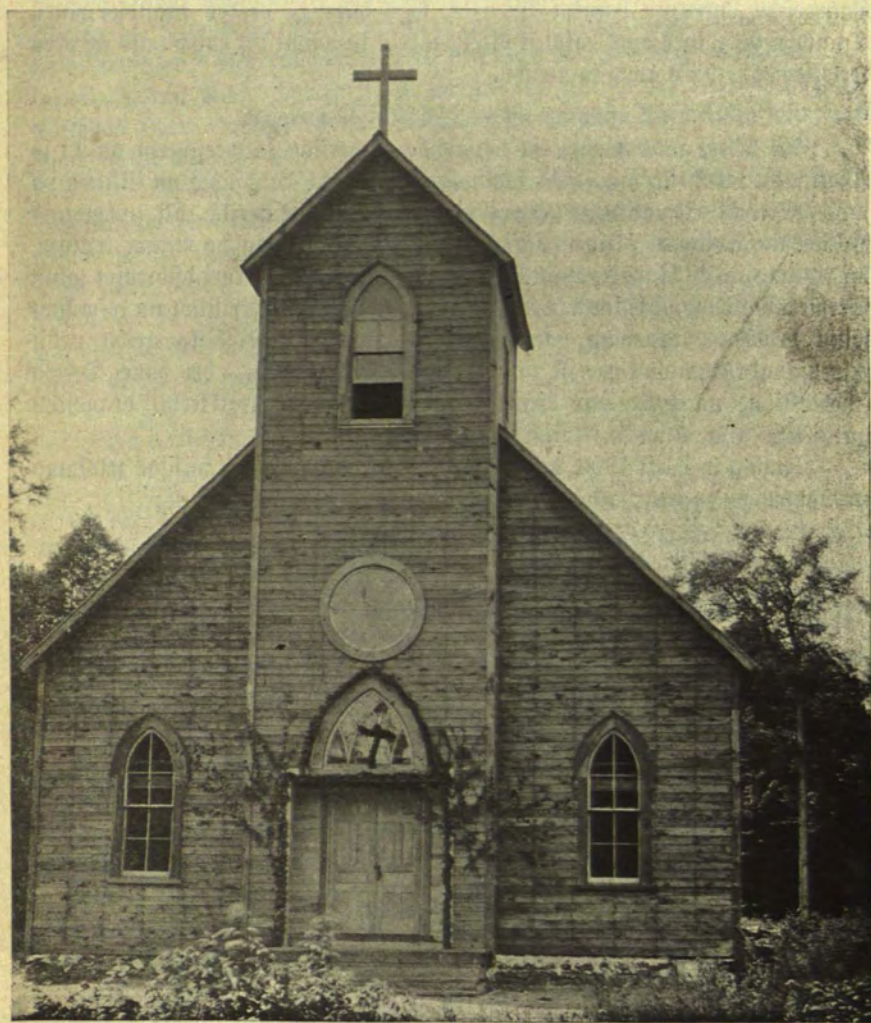
J. Sillaks pirmat bij Wahzu draudšes mahzitajs Jofesšburgâ un aptopa ari tureenes Latweeſchu Sw. Petera draudſi; bet jau 1903. gadâ Miſuri ſinodes Œweſchwalodas miſijas komiſija oizijnaja J. Sillatu weenigi Latweeſchu un Jgaunu miſijas darba laukâ. Tâ tad J. Sillaks bij otrais Latweeſchu mahzitajs un miſionars Amerikâ, kurfch ſtrahdaja miſijas darbu pee Latweeſcheem Kanadâ un Seemel-Neetruma datâ Sawaenotâs Waſſtis. Œſahkumâ gahja labi, bet wehlat wiſſch ſawu mahzitaja amatu ſahka litt nowahrtâ zaur zitâm darischanam, tâ ka miſijas komiſija bij ſpeſta winu atlaiſt no Latweeſchu miſijas darba.

Linkelnas Latweeſchu kolonija, Wiſkonſinâ.

Latweeſchi ſemkopji buhdami, ſahka 1897. gadâ pahrrunat „Amerikas Wehſtneſi“, ka Amerikas Latweeſcheem wajadsetu dibinat kaſhdu koloniju, kur waretu nomeſtees uſ ſemkopibas dſihwi. Par kolonijai derigu weetu atrada Linkelnas aprinkî, Wiſkonſinas waſſti. Nowembra mehneſi 1897. g. kâ pirmais koloniſts no Filadelfijas tur aiſzeloja un nometâs uſ dſihwi Hans Steins, un otris no Iſchitagas, Theodors Mollers.

Nebane uſ ſawa miſijas zetojuma, apmekleja Linkelnas Latweeſchu koloniſtus 20. Nowembri 1898. gadâ un notureja tur Theo. Mollera mahjâ pirmo Latweeſchu deewkalpoſchanu Wiſkonſinâ. Tureenes ſemes kompanija apſolija dahwinat 40 akrus ſemes ar wiſu meſchu, ja apm. trihs gadu laikâ, 25 latweeſchi tur eepirktu ſemi par 40 waj wairak akra katris. Tas notika, jo koloniſtu ſkaiſs wairojas un 8. Julijâ 1900. gadâ, Nebane wadibâ tur tapa nodibinata „Latweeſchu Martin Lutera draudſe“, kura dabuja apſolito ſemes gabalu par ſawu ihpaſchumu. Pee draudšes dibinaſchanas nehma dalibu apm. 35 perſonas, wiſri ar ſewam kopâ. Par draudšes preefšneeku tapa eemehleis Hans Steins, par preefſchlaſitaju Juris Œmeduls, par rakstvedi Ans Bredis, par kafeeri Otto Œeifmans un par draudšes wezajeem Zahnis Gutoms un Karlis Zeltmans.

Netahlu no Pinfolnas Latw. kolonijas, pee Edgares pilsehtinas, atradās wehl weena masa Latweeschu kolonija, fur ari mahžitajs Kebane brauza noturet deewkalposchanaš J. Jurawitza mahjā. Šhi Jurawitza dehs,

Pinfolnas Latweeschu kolonijas Martin Lutera draudses bārnija.
Birmā Latweeschu bārnija Amerikā. Eefwehtita 29. Jūlijā 1906. g.

Edwards, wehlat studeja St. Louijā par mahžitaju un bij par Latweeschu Zianas draudses mahžitaju Iščitagā un pehž tam par Latw. Trihsweenibas draudses mahžitaju Bostonā.

Wisconsinas Latweeschu kolonijas „Martin Lutera draudse“ pehz 6 gadu rofigas darbības, uzehla Bloomwillē few jaunū toka basnizu, kura ar swinigam zemonijam tapa eeswehtita 29. Julijā 1906. gadā. Šchi ir pirmā Latweeschu Luteranu basniza Amerikā, kura weenigi peeder draudsei patei. Draudsei bij eespehjams basnizu uzelt, tadeht ka winai bij dahwinats 40 akru leels femes gabals ar wišu meschu.

Sifton, Manitoba, Kanadā.

Ar katru gadu mahzitaja wajadsiba Amerikas latweescheem palisa jo speedigata, tadeht ka latweeschi sahka eejetot leelakā daudsumā un isklichda pa wišu Seemet Ameriku. Latweeschu mahzitajs Amerikā bij weenigais S. Kebane Bostonā. Ufajzinajumi un luhgumi peenahza no wisām malam, lai jel mahzitajs brauzot apmeklet ari tos Latweeschus, kuri dsihwojot tahlu Seemes-Wakaros, ijdalot wineem sw. wakar-ehdeenu un kristijot un eeswehtot wimu behrnus. Weenam pascham mahzitajam ar wislabako gribu nebij eespehjams tirdaudsus pareisi un tā peenahkas aptopt, bet zaur Deewa schehlastibu, no zentigeem draudses preekshneezibas lozekteem, draudschu gaita tapa arween westa felnigi uš preekschu.

Junija mehnesi 1900. gadā Kebane atkal usjahka garu misijas zetojumu un nodomaja uoturet Latweeschu deewkalposchanas schadās weetas:

- Au-Jorkā, 3. Junijā, plfst. 10 preeksch pusdeenas.
- Filadelfijā, 3. Junijā, plfst. 4 pehz pusdeenas.
- Bostonā, 10. Junijā, plfst. 4 pehz pusdeenas.
- Alivolandē, 17. Junijā, plfst. 4 pehz pusd.
- Tschitagā, 24. Junijā un 3. Julijā, plfst. 4 pehz pusd.
- Wisconsinā, Marathon Co., 4. Julijā, S. Zurawis mahjā.
- Lincolnas Latw. kolonijā, Wis., 8. Julijā, plfst. 10 pr. pusd.
- South Dakotā, Stanley Co., 15. un 22. Julijā.
- San-Franziskā, 29. Julijā un 5. Augustā.
- Stella, Schafta Co., Kalifornijā, 9. Augustā.
- Portlandē, Ore., 12. Augustā.
- Medizine Hatē, Kanadā, 19. un 26. Augustā.
- Siftonā, Manitobā, Kanadā, 2. Septembri.
- Arndtā, North Dakotā, 9. Septembri.
- Lincolnas Latw. kolonijā, Wis., 16. Septembri.
- Bostonā, 23. Septembri, plfst. 4 pehz pusdeenas.

Schis zetojums bij wairat tā 10,000 meiles garšč un ismaksaja gandrihš pee 300 dolaru. Domehr uš šcha gara zeta, Kebane nepaspehja noteiktā datumā pehdejās weetas apmeklet, uu šafueedsja Siftonu nedelu wehlatu. San Franziškā un Portlandē wiņšč deewkalposchanas nenotureja, jo newareja nekahdus Latweeschus tur kopā šalastit.

Siftonā tapa pirmā Latweeschu deewkalposchana notureta 9. Septembri 1900. gadā, Jahna Allera mahjā. Otru deewkalposchānu Kebane notureja

11. Sept. eeswehtija weenu mahzibas behrnu un peenehna deewgaldneekus, furu skaits bij 12.

Pehz nobeigtas deewkalposchanas 11. Septembri 1900. gadā, Nebane wadibā, tapa nodibinata Latweeschu draudse Sistonā, ko nosauza par „Sistonas Latweeschu Martin Lutera draudsi“. Draudses preefšchneezibā tapa eewehleti: Gederts Kuga par preefšchneeku, Gederts Kruhmin par kakeeri, Zahnis Allers par rakstvedi un Zahnis Zibruls par draudses wezaju. Sistonas Latw. kolonija peeder pee pahritifusšafajām Latweeschu kolonijām Kanadā, bet draudses lectās wineem tur. tiif labi neweizas tā zitās Latweeschu draudšes. Waina bij ta, ka Sistonas Latweeschi garigā sinā bij atstahiti bahrini, jo neweens mahzitajs winus neapmekleja peeteefošchi. Wehlat Sillakam bij usdots winus opkopt garigā sinā, bet winsch tur nenobrauza trihs gadu laitā. Sistonas Latweeschu draudse beidsa efsistet, bet tureenes Latweeschi turās zeeschi pee kristigas tijibas. Pehdejos gados tur notur Latweeschu deewkalposchanas fahds wahzu draudses mahzitajs W. Zahlits, fursch peeder pee Jowas Wahzu sinodes,

Pahrskats par Amerikas Latweeschu garigo stahwofli 1902. gadā.

1) Bostonas Latweeschu Ew. Lut. Trihsweenibas draudses dwehsetu skaits bij 110, balšsteefigu 25, deewgaldneeku 73, pee deewgalda gabjuschi 84, kristiti 11. behrni un laulats 1 pahris. Deewkalposchanas noturetas 1902. gadā no mahzitaja 22 reisas un no preefšchlasitaja J. Sieberga 32 reisas.

2) Sunderlandes Latweeschu pulzinsch skaitās 15 dwehseles un stahw sakarā ar Bostonas Latw. draudsi. Pee deewgalda gabjuschas 10 peršonas. Salaulats 1 pahris. Deewkalposchanas noturetas no mahzitaja 2 reisas.

3) Nu-Jorkas Latweeschu Ew. Lut. Mateus draudses dwehsetu skaits bij 75, balšsteefigu 10, deewgaldneeku 30, pee deewgalda gabjuschi 17, kristiti 1 behrns. Deewkalposchanas noturetas no mahzitaja 10 reisas.

4) Filadelfijas Latweeschu Ew. Lut. Sw. Zahna draudses dwehsetu skaits bij 105, balšsteefigu 20, deewgaldneeku 65, pee deewgalda gabjuschi 70, kristiti 7 behrni, eeswehtiti 2 un laulati 4 pahri. Deewkalposchanas noturetas no mahzitaja 22 reisas, no preefšchlasitajeem J. Dubreij 3 reisas un K. Swirgsding 8 reisas.

5) Baltimores Latweeschu Ew. Lut. Jmanuels draudses dwehsetu skaits bij 30, balšsteefigu 9, deewgaldneeku 24, pee deewgalda gabjuschi 40. Deewkalposchanas noturetas no mahzitaja 4 reisas un no preefšchlasitaja J. Blimberga 6 reisas.

6) Kluwlandes Latweeschu Ew. Lut. Immanuel draudses dwehsetu skaitis bij 30, balssteefigu 9, deewgaldneeku 15, pee deewgalda gabjuschi 11, kristits 1 behrns un miris 1. Deewkalposchanas noturetas no mahzitaja 1 reis un no preekschlasitaja J. Betzera 11 reisas.

7) Tschikagas Latweeschu Ew. Lut. Zianas draudses dwehsetu skaitis bij 100, balssteefigu 12, deewgaldneeku 45, pee deewgalda gabjuschi 45, kristiti 2 behrni un eeswehtiti 3. Deewkalposchanas noturetas no mahzitaja 2 reisas un no preekschlasitaja J. Seidlitzki 10 reisas.

7) Pankolnas Latweeschu kolonijas Martin Lutera draudses dwehsetu skaitis bij 90, balssteefigu 20, deewgaldneeku 43, pee deewgalda gabjuschi 43. Deewkalposchanas noturetas no mahzitaja 2 reisas un no preekschlasitaja J. Smedula 10 reisas.

9) Milwaukee, Wis. tikai 1 reis notureta deewkalposchana no mahzitaja, pee turas nehma dalibu 8 personas.

10) Latweeschu kolonija pee Edgares, Wis. tika deewkalposchana notureta no mahzitaja 1 reisi. Pee deewgalda gabja 2 personas.

11) Latweeschu kolonija South Dakota, pee Stanlejas, tika no mahzitaja notureta deewkalposchana 1 reisi. Pee deewgalda gabja 8 personas.

12) Wilmingtona, Delaweras walsti, tika deewkalposchana no mahzitaja notureta 1 reisi. Pee deewgalda gabja 5 personas.

Ta tad 7 draudses un 5 spredikofchanas weetas tikuschas 1902. gadâ no mahzitaja apmekletas, kamehr 2 draudses Kanadâ newareja tapt apkoptas. Šini gadâ tika Latweeschu misijas darba lauks pahrdalits divas dalas, proti Rihta puse un Seemel-Keetruma puse. Rihta puse, lihds Tschikagai, tapa apkopta no mahzitaja Nebane un Wakara puse, no Tschikagas us wakareem un Kanada, tapa apkopta no J. Sillata, kirsch scha gada beigas cestahjas Latweeschu misijas darba lauta ta otrais Latweeschu Luteranu mahzitajs un misionars Amerika.

San Franziska.

Ar 1908. gadu Latweeschu misijas darbs tapa paplaschinats zaur to, ka mahzitajs Zahnis Ballods, San Franziska, tapa cewefts par mahzitaju un misionaru preeksch Luteranu Latweescheem Kalifornijas un Newadas walstis. J. Blods eezetoja Amerika 1906. gadâ un nometas us dsihwi San Franziska pee saweem behrneem. Wehslak pahrgabja dsihwot us San Mateo, bet no tureenes winsch brauzja noturet deewkalposchanas San Franziska, San Martina, Sacramento un zitâs weetas.

Wina misionara darbs bij deefgan gruhsts, jo Keetruma walstis Latweeschi dsihwo toti isklaidus. Kaut gan Zahnis Ballods bij jau peedshwojis firmgalwis, pahri pahr 60 gadeem, tomehr ar jaunibas dedsihu un

wisu firsnibu wīnsch īspīldīja sāvū mahzītāja amatu. Bet J. Ballodam tāpat kā ziteem sčējeenēs Latweeschu mahzītajeem, nebīj lemts īlgi strahdat Latweeschu mīfījas darba laukā, jo pehž 5 gadu zentīgās darbības, 18. Septembrī 1913. gadā wīnsch slehdīja sāvās azīs uš mūhščīgu dušu.

Mahzītājs Jāhūis Ballods.

Treščais Latweeschu Luteranu mahzītājs un mīšionars Ameritā.

Līhdī ar to, Latweeschu mīfījas darbs Reetruma wālstīs tapa nobeigts uš wīseem laikeem.

Latweeschu mīfījas darba gruhtības.

Jau bīj labās zerības, ka Luteranu mīfījas darbs Latweeschu starpā Ameritā šahs usplaukt, jo 1911. un 1912. gadā šče jau strahdāja 3 mahzītāji un 1 teologijas students pee Latweeschu draudšču apkopsčanas.

Bostonas Latw. Trihsiv. draudse bij aizinajusi mahzitaju Edwardu Jurawitzu par sawu gamu, kurfch ari pawasari 1912. gadā atnabza ņhe par mahzitaju. Winsch bij baudijis pilnigi mahzitaja isglibtibu un studejis Deewahrdu sinibu St. Louijas teologijas seminarā. Pirmat kā misionars winsch apkopa Latweeschu draudses Tschitagā un Linsolnas Latw. kolonijā, Wiskonfinā. Beenemdams weetu Bostonas Latweeschu Trihsiv. draudse, Edw. Jurawitzs wehl apkopa Latweeschu draudses Nu-Jorkā, Filadelfijā, Baltimore un Klivlandē.

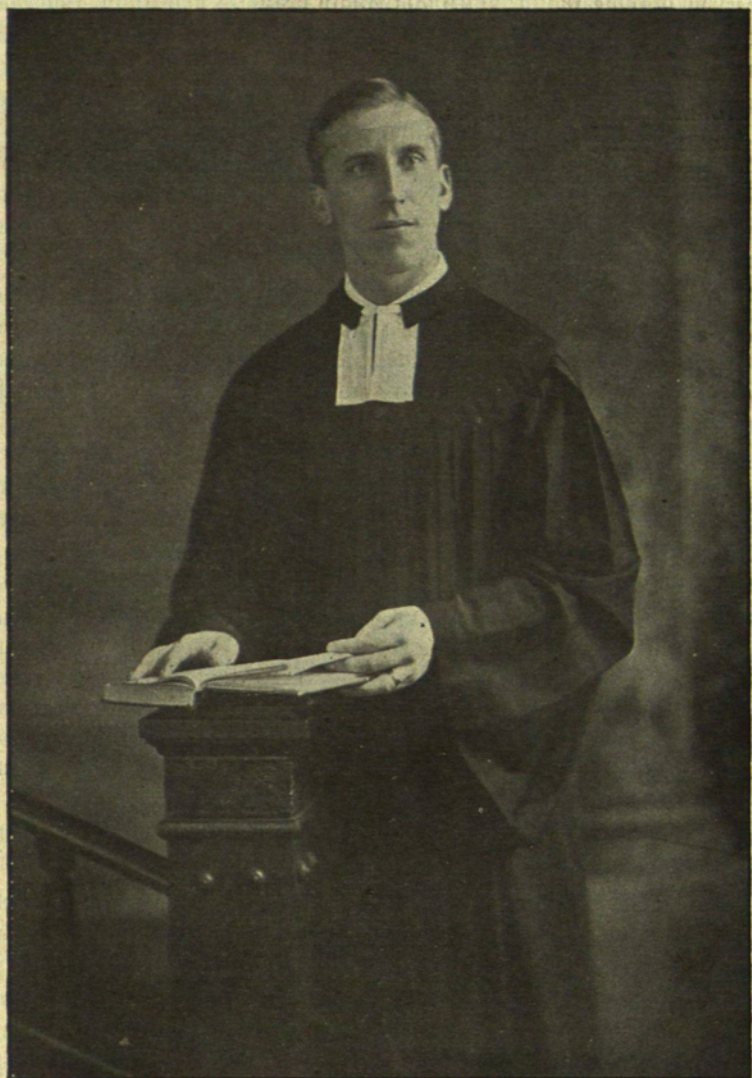
Pirmajos pahris gados wina draudschu darbiba gabja teizami ņ preefchu, jo Edw. Jurawitzs bija jaunš un ņpebzigs Deewa wahrdu ņludinatajs. Bet ar laiku ņchis dwehseku gana amats winam ņahfa apnikt. ņzehlās domu starpiba starp draudsi un mahzitaju, un Edw. Jurawitzs, pehz 5 gadu darbibas Bostonā, atteizās no mahzitaja amata Bostonas Latw. draudse. Lihds ar to ari Nu-Jorkas, Filadelfijas, Baltimores un Klivlandes Latw. draudses palika beš mahzitaja, jo winsch atteikdamees no mahzitaja amata Bostonas Latw. draudse, atteizās ari no wiņa Latweeschu miņijas darba.

Tagad nu miņijas darbs ņahfa pa datai apstahtees, waj panihkt. Mahzitajs J. Ballods mira 1913. gadā un pehz tam Sweņschwalodas miņijas komiņija atlaida mahzitaju J. Sillaku no Latweeschu miņijas darba, un mahzitajs Edw. Jurawitzs atteizās no mahzitaja amata wasarā 1917. gadā, pameņdami titai weenu mahzitaju pee Latweescheem Amerikā, proti C. F. Buchrothu Tschitagā.

Bostonā gan ari wehl darbojas kahds mahzitajs Zahnis Steits, kurfch wairak gadus apkopa to latweeschu draudsi, kura turejas pee Penņilwanijas wahzu sinodes, bet wina darbiba bij tit wahja, ka draudse 1918. g. ņahfumā winu atlaida no weetas.

Amerikas Latweeschu garigais ņtahwoklis 1918. g.

No wiņam Latweeschu draudsem Amerikā, Bostonas draudse wiņos laikos palikusi ta leelakā un galwenakā draudse, un tas pa datai nahzis zaur tam, ka winai weenmehr bijusi zentigi un nopeetni draudses wezaji, turi ruhpiigi un neaifseedsigi gabdajusi par draudses leetam un wajadņbam. Bostonas Latweeschu draudse tāpat kā zitās pilsehtās latweeschi laiku pa laikam peedņihwojuschi mahzitaju mainas un truhkumu, bet deewakalposchanas naw apņtabjuschās neweenu ņwehtdeenu, weenalga waj mahzitajs bijis jeb nebijis. Weenigi Deewa wahrds ustur tizibu zilweta ņirdi, un kur tas teel bagatigi ņludinats un klaufits, tur tizigojo dņihwe. ņato, ņeed un neš dandņahrtigus augtus.

Mahzītajs Edwards Ķuravičs.
Zeturtais Latvieschu Luteranu mahzītajs un misionars Amerikā.

Kad mahzītajs Ēdv. Jurawitz atstābjas no šakva amata, tad Bostonas Latveešču draudze tuhlin usaižināja Angļu draudzes mahzītāju Hagemanu, lai tas pagaidam ispilda mahzītāja amata darīšanas Latveešču draudzē un nāht lahdas šwehtdeenās špredīkot angļu walodā, kas ari tika darīts. Tāpat Bostonas draudzē usaižināja mahz. E. F. Buchrothu no Tšhitagas, naht noturet reformazijas deewalposchanu un peenemt deewaldneekus un šamalsjaja winam zetu schurp un atpakat. No zītām draudzem Nu-Jorkā, Filadelsijā un Baltimorē tā to nedīrdejam. Tadeht ari Bostonas draudzē 1918. gadā wehl štaitija 73 balssteefīgus lozeklus, pahri par 200 deewaldneekus un šwehtdeenās skolā 26 behrnus.

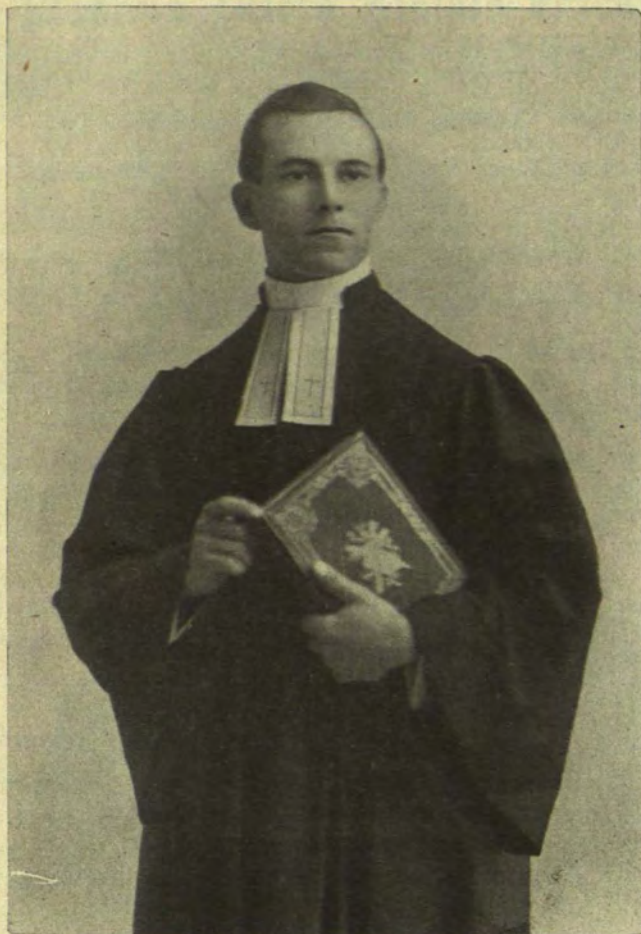
Ar 1918. gadu mahzītāja jautajums palika uš kahdu laiku nokahrtož. Mahzītajs E. F. Buchroths atnāhza par mahzītāju Bostonā un apkops Latveešču draudzes Nu-Jorkā, Filadelsijā, Baltimorē un Klivlandē, kamehr mahzītajs Alberts Betzers peenehma mahzītāja weetu Tšhitagas Latveešču Zianas draudzē un apkops Martin Lutera draudzi Wisconsinā un zitus latweešchus Marinettē, Minneapolisā un zitur. Kanadas Latveešči un tāpat Latveešči Keetruma walstis palika wehl joprojam neapkopti garīgā sinā, jo diweem mahzītajeem ween nekahdā sinā nebij eespehjams apmeklet wišus Latveešchus pa wišu plascho Seemel Ameriku.

Mahzītajs Karlis Fridrihs Buchroths dšimis Rīgā. Wina wezati eenahkuschī no Wahzijas, apmetas uš dšihwi Rīgā. Karlis apmekleja Rīgas pilšehtas skolu un gimnāsiju, bet pehz tehwa gribas winom bij jaatstābj gimnāsija un jaeet mahzītees amatš. Domehr zentīgais sehns pa brihwlaidu mahzijas tahlat gimnāsijas kursu un zaur zihțigu mahzīchanos nolika sawu eksamenu. Buhdams 18 gadus wezs, jaunais amata fellis, ar augstīkolas diplomu kabatā, pehz wezā wahzu paraduma, dewās zetā pa pasauli sawu laimi meklet.

Uš Ameriku Karlis Jr. Buchroths pahrnāhza 1906. gadā un šahkumā dšihwoja San Franziškā; wehlat Stoktonā.

Lasīdams basnīzas laikrakstus, wišch redseja, ka Amerikā leels mahzītāju truhkums un pahrrunadams ar sawu mahzītāju, wišch nolehma ušahht sawas studijas atkal par jaunu un 1908. g. eestāhjas Springfieldas, Ill. Luteranu teologijas seminarā par studentu. Tureenes bibliotekā wišch nejaušchi usgabja „Amerikas Wehstnefi“ un to lasīdams wišch atrada, ka Latveešču Lutraneem garīgā sinā šhe ir wehl leelats truhkums tā mahzeešcheem. Šcho leetu pahrdomadams, Buchroths apnehmas pehz pabeigtām studijam strahdat pee Amerikas Latweešcheem. Par wišu wina studijas laiku Deems winam palihdseja pee šcha teizamā darba, ka 19. Dezembrī 1913. g. wišch wareja nolikt sawu mahzītāja eksamenu un eestāhtees par strahdneeku ta Kunga wihna kalnā. 18. Janwari wišch tapa eewešts Tšhitagas Latw.

Zianas draudse par mahzitaju, kur winsch palita lihds 17. Februariim 1918. g. No Tschifagas winsch pahrnaha us Bostonu un weenu mehnesi wehlaki winsch tapa eewests par mahzitaju Bostonas Latw. Trihsu. draudse.

Mahzitajs Karlis F. Buchroths.

Peektais Latweeschu Luteranu mahzitajs un misionars Amerika.

Geweschanas zeremoniju ispildija weetejais mahzu draudses mahzitajs P. Loebers, mahzitaju G. Birkner un J. Pfeiffer klaitubhtne. Geweschanas akts bij swinigs un wihs notika latweeschu waloda.

Mahzitajs Alberts Zetzers.

Bija leels preeks Amerikas latveescheem, tad mahzitajs Alberts Zetzers beidsot peenehna Latveeschu mahzitaja weetu Tschitagass Latveeschu Zianas draudse un ar to ispidbija leelu misijas darba usdenumu pee

Mahzitajs Alberts Zetzers.

Seitais Latveeschu Luteranu mahzitaiss un misionars Amerikā.

faweem tautescheem. Mahzitajs Zetzers ir Kluwlandes Pativ. draudses ilggadejā draudses preekšneeka J. Zetzera dehls, kursch studejis par mahzitaju St. Louijas teologijas seminarā.

Dr. Martina Lutera Masais katekismus.

Virmais mahzibas gabals.

Swehtee desmit Deewa bauſkti.

Virmais bauſlis.

Es esmu tas Kungs, tavs Deews, tew nebuhs zitus deewus turet preekſch manis.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu pahr wifam leetam bihtees, mihlet un uf.to zeret.

Otrais bauſlis.

Tew nebuhs ta Kunga, ſawa Deewa, wahrdu neleetigi walti walfat, jo tas Kungs to nepametis nesoditu, kas wina wahrdu neleetigi walfã.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka pee wina wahrda ne lahdam, ne ſwehrejã, ne burã, ne melojã, nedſ wifã, bet to wifãs behdãs peefãuzã, luhdſã, teizã un flãwejã.

Trefchais bauſlis.

Tew buhs to ſwehtu deenu ſwehtit.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka Deewa mahzibu un wina wahrduſ nepulgojã, bet toſ ſwehtuſ turã, labpraht klaufamees un mahzamees.

Beturtais bauſlis.

Tew buhs ſawu tehwu un ſawu mahti godat, lai tew labi klabjas un tu ilgã dſihwo wirs ſemeſ.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihtees un mihlet, ka ſawuſ wezãtuſ un funguſ nenizinajã, nedſ apſaitinajã, bet toſ godã turã, teem falpojam un pa klaufã, toſ mihlejam un zeenijã.

Peektais bauflis.

Tew nebuhs nofaut.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihteēs un mihlet, ka ņavam tuwakam pee wiņa meeņas nekahdu faiti, nedņ waiņu nedaram, bet tam palihdsam un kalpojām wiņās meeņas behdās.

Seštāis bauflis.

Tew nebuhs laulibu pahraht.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihteēs un mihlet, ka ņchkihti un ņauniġi dņihwojām wahrdoš un darboš un itweens ņawu laulatu draugu mihlejam un zeenijām.

Septitāis bauflis.

Tew nebuhs ņagt.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihteēs un mihlet, ka ņawa tuwaka naudu waj mantu neņemām, nedņ ar wiltiġu prezi waj netaiņnu mehru un ņwaru pee ņewiš welkam, bet wiņa mantu un maiņi tam palihdsam wairot un ņargat.

Astotāis bauflis.

Tew nebuhs nepateņu leeziņu dot pret ņawu tuwaku.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihteēs un mihlet, ka ņawu tuwaku nepateņi neapmeļojām, nepeewilām, neaprunajām, nedņ tam ņaunu ņawu ņekām, bet mums buhs to aiņbildinat, wiņu labu no ta runat un wiņās leetas par labu greest.

Dewitāis bauflis.

Tew nebuhs eekahrot ņawa tuwaka namu.

Kas tas ir?

Mums buhs Deewu bihteēs un mihlet, ka ņavam tuwakam ar wiltu pehŶ wiņa mantas waj nama netwahrņtam, nedņ ar taiņnibas eemesleem to pee ņewiš welkam, bet tam labpraht palihdsam, ka tas to war paturet.

Deſmitais bauſlis.

Lev nebuhs eekahrot ſawa tuwaka ſeewu, kalpu, kalponi, lopu, nedſ ko zitu, kaſ tam peeder.

Kaſ taſ ir?

Mums buhs Deewu bihteſ un mihlet, ka ſawam tuwakam ne ſeewu, ne ſaini, ne lopuſ neatwikam, nedſ nowehrſcham, bet toſ pamahzam, lai paleek un dara, kaſ teem peenahkaſ.

Ko Deewſ ſaka no wiſeem ſcheem hauſchteem?

Wiaſch ſaka tã: Eſ taſ Kungſ, tawſ Deewſ, eſmu ſtipre un duſmigs Deewſ, kaſ pee teem, kaſ mani cenihſt, tehwu grehtuſ peemeklè pee behrneem lihdiſ treſcham un zeturtam augumam; bet teem, kaſ mani mihlè un manuſ hauſchluſ tur, teem eſ daru labu lihdiſ tuhſtfoſcham augumam.

Kaſ taſ ir?

Deewſ beedina ſodit wiſuſ, kaſ ſchoſ hauſchluſ pahrkahpj; tapehž mums buhs bihteſ no wina duſmibaſ un nebuhs pret ſcheem hauſchteem grehtot. Turpretim wiaſch apſola ſchehlaſtibu un wiſu labu wiſeem, kaſ ſchoſ hauſchluſ tur, tapehž mums ari buhs winu mihlet un uſ winu paſauteeſ un labpraht darit pehž wina hauſchteem.

Otrais mahjibaſ gabalaſ.

Swehta tiziba,

Wirmaiſ tizibaſ lozeſliſ.

War rabiſchãnu.

Eſ tizu uſ Deewu to Tehwu, wiſumalbitaju, debeſ un ſemeſ rabitaju.

Kaſ taſ ir?

Eſ tizu, ka Deewſ mani radijiſ ar wiſam raditam leetam, man meefu un dwehſeli, azis, auſiſ un wiſuſ lozeſtuſ, ſapraſchãnu un wiſuſ prahtuſ dewiſ un wehl uſtur; turklaht drehbſes un kurpeſ. ehdeenu un dſehreenu, ehkaſ un mahjaſ, ſeewu un behnuſ, lauſuſ un lopuſ un wiſadu mantu; ar wiſu, ko man wajaga pee meeſaſ un dſihwiſaſ, bagatigi un iſdeenaſ mani apgaħdã, no wiſam breeſmam paſarga un no wiſa ſauna glaħbj un glaħã; un wiſu to wiaſch dara no tihraſ tehwiſchkaſ, deewiſchkaſ leħniſaſ un ſchehlaſtibaſ, lai gan pawiſam nezeeniſg

esnu, tahdas dahwanas janem. Par wifu to man buhs winam pateikt un wina slawet, winam kalpot un paklaufigam buht. Tas ir teescham teesa.

O trais tizibas lozetlis.

Par pestischanu.

Es tizu us Jesu Kristu, Deewa weenpeedsimuschu Dehlu, muhsu Kungu, kas cenemts no ta Swehta Gara, peedsimis no jumprawas Marijas, zeetis apaksch Ponzius Pilatus, frusta fists, nomiris, aprakts, nokahpis elle, trescha deena augschamzehlees no mironcem, uslahpis debesis, sehdees pee Deewa, ta wisuwalditaja Tehwa labas rokas, no kureenes winsch atnahks teesat dshiwus un miruschus.

Kas tas ir?

Es tizu, ka Jesus Kristus, pateefs Deews no ta Tehwa muhschiba peedsimis un ari pateefs zilwets no jumprawas Marijas peedsimis, ir mans Kungs, kas mani pasuduschu un pasudinatu zilwetu atpestijis un atpirzis no wiseem grehkeem, no nahwes un no welna waras, ne ar seltu, ne ar sudrabu, bet ar sawam swehtam dahrgam afinim un ar sawu nenopelnito zeeschanu un mirschanu, lai es winam peederu un wina walstiba apaksch wina dshwoju un winam kalpoju muhschiga taisniba, nenoseedsiba un swehtiba, it ka winsch patš augschamzehlees no mironcem, dshwo un walda muhschigi. Tas ir teescham teesa.

Treschais tizibas lozetlis.

Par swehtischanu.

Es tizu us to Swehto Garu, weenu swehtu kristigu draudsi, swehto beedribu, grehku peedofchanu, meesas augschamzelschanos un muhschigu dshwofchanu. Amen.

Kas tas ir?

Es tizu, ka es ar sawu pascha spehku un sapraschanu us Jesu Kristu, sawu Kungu, newaru tizet, neds pee wina nahkt, bet tas Swehtais Gars zaur ewangeliumu mani aizinajis, ar sawam dahwanam apgaismojis, ihstena tiziba swehtijis un usturejis, it ka winsch wifu kristigo draudsi wirs semes aizina, sapulzina, apgaismo, swehti un pee Jesus Kristus ustur ihstena weeniga tiziba. Schini kristiga draudse winsch man un wiseem tizigeem itdeenas wifus grehtus bagatigi peedod un pastara deena mani un wifus miruschos usmodinas un man ar wiseem tizigeem eeksch Kristus muhschigu dshwofchanu dos. Tas ir teescham teesa.

Trefchais mahzibas gabals.

Swehtà luhgščana.

Ušrunaščanas wahrđi.

Mušu tehws debefis.

Kas tas ir?

Deews muhs ar to grib labinat, lai tizam, ka winsch ir muhsu ihstenaus tehws un mehs wina ihstenee behrni, lai preezigi, drošchi un ar stipru zeribu wina luhdsam, it kà mihti behrni luhđj sawu mihto tehwu.

Pirmà luhgščana.

Swehtits lai top taws wahrđs.

Kas tas ir?

Deewa wahrđs gan patš no fewis swehtš, bet mehs luhdsam šchint luhgščanà, lai tas pee numšs top swehtits.

Kà tas noteel?

Kad Deewa wahrđus šchihsti un škaidri mahza, un mehs aridsan, kà Deewa behrni, swehti pehz teem dšihwojam. Uš to palihđsi numšs, mihtlais debesu Tehws! Bet kas žitadi mahza un dšihwo, nekà Deewa wahrđi mahza, tas Deewa wahrđu neswehti muhsu starpà; no tam pašargi muhs, mihtlais debesu Tehws!

Otrà luhgščana.

Lai naht tawa walštiba.

Kas tas ir?

Deewa walštiba gan naht bej muhsu luhgščanas pati no fewis; bet mehs luhdsam šchint luhgščanà, lai ta naht ari pee numšs.

Kà tas noteel?

Kad tas debesu Tehws numšs sawu Swehto Garu dod, ka wina swehteem wahrdeem zaur wina schehlastibu tizam un deewišchki dšihwojam šche laižigi, tur muhschigi.

Trefchà luhgščana.

Taws prahtš lai noteel, kà debefis, tà ari wirš jemes.

Kas tas ir?

Deewa labais un ņehligais prahts gan noteet bej muhsu luhgŝchanas; bet mehs luhdsam ŝhini luhgŝchanâ, lai tas noteet ari pee mums.

Kâ tas noteet?

Kad Deews wiŝu launu padomu un prahtu lausch un watas nedod teem, kas mums nekauj Deewa wahrdu ŝwehtir, neds wina walstibai naht, proti welnam, paŝaulei un muhsu meeŝas prahtam; bet kad Deews muhs ŝtiprina un paŝahwigus uŝtur pee ŝaweem wahrdeem un tiŝibâ lihds pat muhsu galam. Tas ir wina ŝehligais un labais prahts.

B e t u r t â l u h g ŝ c h a n a .

Muhsu deeniŝķu maiŝi dod mums ŝhodeem.

Kas tas ir?

Deews gan dod deeniŝķu maiŝi bej muhsu luhgŝchanas ari wiŝeem ŝauneem ŝilwekeem; bet mehs luhdsam ŝhini luhgŝchanâ, lai wiŝķ mums to dod atŝiht un ar pateiŝibu ŝanemt muhsu deeniŝķu maiŝi.

Kas tad ir deeniŝķa maiŝe?

Wiŝs, kas peeder pee meeŝas uŝtureŝchanas un wajadŝibas, proti: ehdeens, dŝehreens, drehbes, kurpes, ehkas, mahjas, lauki, lopi, nauda, manta, labs laulats draugs, labi behrni, laba ŝaine, labi un uŝtiŝigi kungi, laba waldiŝchana, labs gais, meers, weŝeliba, ŝahrtiga dŝiŝwoŝchana, gods, labi draugi, uŝtiŝjami ŝaimini un tâ jo projam.

P e e k t â l u h g ŝ c h a n a .

Un peedod mums muhsu parahdus, kâ ari mehs peedodam ŝaweem parahdneekem.

Kas tas ir?

Mehs luhdsam ŝhini luhgŝchanâ, lai tas debeŝu Tehws neuŝluhķto muhsu grehķus, un winu deht tahdu luhgŝchanu mums neleeds, jo mehs neeŝam zeenigi to dabut, ko luhdsamees, neds to eŝam pelnijuŝķi, bet lai wiŝķ no ŝehŝlaŝtibas mums wiŝu to dod; jo iŝdeenas daudz grehķojam un tiŝ ŝodibu ween pelnam.

Tad mehs aridsan gribam no firds peedot un labu darit teem,
kas pret mums apgrehkojas.

S e s t à l u h g f c h a n a .

Un neeewed muhs kahrdivaschanà.

Kas tas ir?

Deewš gan neweenu nekahrdiva, bet mehs luhdsam ſchini
luhgſchanà, lai Deenš muhs glahbj un paſarga, ka welnš,
paſaule un muhſu meeſa muhs nepeewit, nedš ezwed netizibà,
iſſamiſchanà, nedš zità leelà kaunà un grehkà, un kaut ar teem
taptum kahrdivinati, ka tomehr beidsot uſwaram un wirſroku
dabujam.

S e p t i t à l u h g f c h a n a .

Bet atpeſti muhs no ta kauna.

Kas tas ir?

Mehs luhdsam ſchini luhgſchanà, ihſi ſatot, lai tas debefu
Tehwš muhs atpeſti no wiſa kauna pee meeſas un dwehjeles, pee
mantas un goda, un beidsot, kad muhſu ſtundina nahſ, mums
dod ſwehtigu galu un no ſchis behdu paſaules muhs ſchehligi
uſnem pee ſewis debefiš.

G a l a w a h r d i .

Jo tew peeder ta walſtiba un tas ſpehkš un tas godš muhſchigi.

Amen.

Kas tas ir: Amen?

Mums buhš teeſcham tizet, ka tahda luhgſchana tam debefu
Tehwam patihſt un wiſch to paſlauſa; jo wiſch patš mums
pawehlejš tà luhgtees un ſolijš muhs paſlauſit. Amen, Amen,
— tas ir: pateeſi, pateeſi, tam buhš tà notift.

B e t u r t a i š m a h z i b a š g a b a š .

S w e h t à k r i ſ t i b a .

Kas ir kriſtiba?

Kriſtiba naw tikai uhdens ween, bet tahdš uhdens, kas
zaur Deema pawehli eeſtahditš un ar Deema wahrdeem ſaweenoš.

Kahbi ir s'chee Deewa wahrdi?

Muhsu Kungs Jesus Kristus faka: Eita pa wifu pasauli un darat par mahjetteem wifus laudis, tos kristidami ta Tehwa, ta Dehla un ta Swehta Gara wahrda. (Mat. 28, 10; Mark. 16, 15.)

Ko dod jeb ko palihdj kristiba?

Ta dara, fa grehki top peedoti, ta pesti no nahwes un welna un dod muhschigu dshiwoschanu wiseem, kas to tiz, ta Deewa apsolischanas wahrdi mahza.

Kahbi ir s'chee Deewa apsolischanas wahrdi?

Muhsu Kungs Jesus Kristus faka: Kas tiz un top kristits, tas taps swehts, bet kas netiz, tas taps pasudinats. (Mark. 16, 16.)

Ka uhdens war darit tahdas leelas leetas?

Uhdens to teescham gan nedara, bet tee Deewa wahrdi, kas pee uhdens klahi, un ta tiziba, kas ustiz tahdeem Deewa wahrdeem uhdeni. Jo bes Deewa wahrdeem tas uhdens ir tik uhdens ween un naw nekahda kristiba, bet ar Deewa wahrdeem tas ir kristiba, proti tahds uhdens, kas s'chehlafstibas un dshiwibas pilns. un masgashana us atdsimschanu eefsch ta Swehta Gara, ta swehtais Pawils faka: „Deews muhs ir isglahbis zaur to masgashanu, kas atdsemdina un atjauno eefsch ta Swehta Gara, to winsch bagatigi pahr mums islehjis zaur Jesu Kristu, muhsu Pestitaju, lai, zaur wina s'chehlafstibu taisnoti, paleekam par muhschigas dshiwibas mantineekem pehz tas zeribas. Tas ir pateefigs wahrds.“ (Tit. 3, 5—8.)

Ko tad nosihme tahda uhdens kristiba?

Ta nosihme, fa wezajam Adamam eefsch munis itdeenas zaur noscheloschanu un atstahschanos no grehkeem buhs tapt noslihzinatam un mirt ar wiseem grehkeem un launam kahribam un atkal itdeenas buhs izjeltees jaunam zilwekam, kas taisniba un schkhihtiba Deewa preefscha dshiwu muhschigi.

Kur tas ratsits?

Swehtais Pawils faka: „Mehs lihds ar Kristu zaur kristibu efam aprakti nahwe, lai, it ta Kristus ir usmodinats no mironeem zaur ta Tehwa godibu, tapat ari mehs staigajam atjaunota dshiwiba.“ (Rom. 6, 4.)

Beettais mahzibas gabals.

Debesu walstibas atflehgas.

Kas ir debesu walstibas atflehgas?

Debesu walstibas atflehgas ir tas spehks, ko muhsu Kungs Jezus Kristus schini pasaulē eezehlis, wina wahrda grehtus peedot teem, kas sawus grehtus no firds noscheblo, kas ihstena tiziba us Deewa, ta Tehwa, schehlastibu un us ta Kunga Jezus dahrgo nopelnu luhdsas grehtu peedoschannu un no grehkeem atgreeschas, bet teem, kas no grehkeem neatgreeschas, grehtus paturet pehz pascha Jezus Kristus wahrdeem.

Kahdi ir schee Kristus wahrdi?

Muhsu Kungs Jezus Kristus jaka: „Meers ar jums! Ka mani tas Tehws ir suhtijis, ta ir es juhs suhtu.“ Un to teizis, winsch puhta us teem un sazija: „Nemeet to Swehto Garu! kam juhs grehtus peedoseet, teem tee peedoti, un kam juhs grehtus patureseet, teem tee patureti.“ (Jahn. 20, 21—53.)

Ko mums dod jeb palihdi debesu walstibas atflehgas?

To mums mahza ta Kunga Kristus wahrdi: „Kam juhs grehtus peedoseet, teem tee peedoti.“ Broti grehtu peedoschana, zaur Kristus nahwi un afinim pelnita, Kristus wahrda tizigeem top eedota, lai winu tiziba top stiprinata un firds remdeta; jo ar tizibu meers nahf firdi, kad grehti peedoti.

B i k t s.

Ka mahzitajs, tikai zilwels buhdans, grehtus war peedot?

To mahzitajs nedara ka zilwels no sewis, bet us Kristus pawehli un apsolischannu, ka wina wahrdi mahza: „Nemeet to Swehto Garu, kam juhs grehtus peedoseet, teem tee peedoti.“ Jo ka tam Kungam wirs semes ir spehks, grehtus peedot, ta winsch tahdu spehku mahzitajeem dewis, sazidans: „Ka mani tas Tehws ir suhtijis, ta ir es juhs suhtu.“ — „Kas juhs dsird, tas mani dsird.“ (Luhf. 10, 16.)

Kahdeem lai grehtus peedod?

Tahdeem, kas, pateesi gribedami atgreestees, isjuhds sawus grehtus un ar pasemigu, tizigu firdi mekle schehlastibu un eepreezinaschannu zaur Jesu Kristu pehz ta wahrda, ko Kristus

fata tam melmenusehrdfigam: „Nemees drofchu firidi, mans dehls, tawi grehki tew peedoti,“ un tai leelai grehzineezei, kas sawus grehtus apraudaja: „Tew tawi grehki peedoti. Tawa tiziba tew palihdsejufi. Ej ar meeru! (Mat. 9, 2; Lufk. 7, 48. 50.)

Kahdeem lai grehtus patur jeb nepeedod?

Wiseem netizigeem, kas tihschi grehtos paleek, kas kristigas pamahzibas nizina un no grehteem neatstahjas, ka muhsu Kungs Kristus mahza: „Ja taws brahliis pret tewi grehko, tad noej un pahrmahzi winu starp sewi un winu weenu paschu; kad winsch tewi klausa, tad tu sawu brahli esi mantojis. Un ja winsch negrib klaufit, tad nem klast wehl weenu waj divi, lai no diweju waj treju leezineeku mutes ifkats wahrds top apstiprinats. Bet ja winsch tos neklausa, tad faki to tai draudsei; bet ja winsch ari draudsi neklausa, tad turi winu par paganu un muitineeku.“ (Mat. 18, 15—17.)

Sestais mahzibas gabals.

Swehtais wafarehdeens.

Kas ir swehtais wafarehdeens?

Tas ir muhsu Kunga Jesus Kristus pateesa meesa un afinis, ar maifi un wihnu mums kristigeem zilwekeem ehst un dsert, no pascha Kristus eestahdits.

Kur tas rakstits?

Ta raksta swehtee preezas mahzitaji Mateus, Markus, Lufaks un swehtais Pawils: Muhsu Kungs Jesus Kristus tani nakti, kad tas tapa nodots, nehma to maifi, pateiza, pahrlausa un dewa to saweem mahzekteem, fazidams: „Nemeet un ehdeet, ta ir mana meesa, kas par jums top dota; to darait, mani peeminedami.“ — Tapat winsch ari nehma to bikeri pehz ta wafarehdeena, pateiza un teem to dewa, fazidams: „Nemeet un dsereet wisi no ta, schis bikeris ir ta jauna eestahdichanu eetsch manam afnim, kas par jums un par daudseem top isleetas par grehtu peedofchanu; to darait, zikkahrt juhs to dsereet, mani peeminedami.“ (Mat. 26, 26—28; Mark. 14, 22—24; Lufk. 22, 19—20; 1. Kor. 11, 23—25.)

Ko palihdji tahda ehſchana un djerſchana?

To mums mahza ſchee wahrdi: „Par jums dota“ un „iſlectus par grehtu peedoſchanu“, proti, ka mums ſwehtâ wafarehdeenâ grehtu peedoſchana, dſihwiba un muhſchiga ſwehtiba ar tahdeem wahrdeem top dota; jo fur grehtu peedoſchana, tur ari dſihwiba un muhſchiga ſwehtiba.

Kâ meefiga ehichana un djerſchana war darit tahdas leelas leetas?

Ehſchana un djerſchana ween to gan nedara, bet tee wahrdi, kas tur ſtahw „Par jums dota“ un „iſlectas par grehtu peedoſchanu“. Schee wahrdi pee meefigas ehſchanas un djerſchanas ſwehtâ wafarehdeenâ toti zeenijami, un kas ſcheem wahrdeem tiz, tam noteef, fo tee ſola, un kâ tee ſtan, proti grehtu peedoſchana.

Kas tad tahdu wafarehdeenu hauda zeenigi?

Gawet un ahrigi ſataiſitees ir gan laba leeta, bet tas ir zeenigs un iſhti labi ſataiſijees, kas tiz ſcheem wahrdeem: „Par jums dota“ un „iſlectas par grehtu peedoſchanu“. Bet kas ſcheem wahrdeem netiz waj ſchaubas, tas ir nezeenigs un naw labi ſataiſijees; jo tee wahrdi „par jums“ praſa wiſai tizigas firdis.

G r e h t u ſ u h d ſ e ſ c h a n a.

Wiſuſpehzigais Deews, firdeſchehligais Tehws! Es nabaga grehzi-neeks tew ſuhdſu ſawus grehtus, ar fo eſnu apgrehtojees domâs, wahrdos un darbos, un ar fo gan eſnu pelnijis tawu duſmibu un ſodibu laizigi un muhſchigi. Bet tee man no firdeſ ſchehl un gauſchi ſahp, un es tewi luhdſu tawas leelâs apſchehloſchanâs un tawa miſklâ Dehla, mana Peſtitaja, Jeſus Kriſtus ruhgtâs zeefchanas un mirſchanas dehł: ſchehlo laipnigi mani nabaga grehzi-neeku, peedod man wiſus manus grehtus un dod man ſchehligi ſawa Swehtâ Gara ſpehtu, ka waru atgreeftees! Amen.

S w e h t â k r i ſ t i b a s d e r i b a.

Es atſaku welnam, wiſeem wina darbeem un wiſai wina buhſchanaï un nododos tewim, tu trihſweenigais Deews, Tehws, Dehls un Swehtais Gars, un gribu buht tewim uſtizigs tizibâ un paſlauſibâ wiſu ſawu muhſchu. Amen.

B u h ſ c h a n a s.

R i h t â :

Rihtos, kad tu zelees, tew buhs kruſtu meſt ſew preeſchâ un ſazit:

Nu palihdji man, Deews Tehws, Deews Dehls, Deews Swehtais Gars! † Amen.

Es tew pateizu, mans mihlais debesu Tehws, zaur Jesu Kristu, tawu mihlo Dehlu, ka tu mani scho isgahjuscho nakti tif schehligi efi paglabajis un pasargajis no wisam breefman. Es tewi luhdsu, peedod man wisus manus grehtus, fur esmu noseedsees un nepareifi darijis, un pasargi mani scho deenu aridsan schehligi no grehteem un no wisa kauna, ka wisi mani darbi un wisa mana dsihwoschana tew patihf; jo tawas rofas pawehlu sewi, sawu meesu un dwehseli, sawus wezatus un waldneekus, sawu mahzitaju, wisus kristigos laudis, wisus zilwekus un wisas leetas. Taws swehtais engelis lai paleef pee manis, ka kaunais eenaidneeks mani nepahrwar! Amen.

Muhju Tehws debesis u. t. j. pr.

W a f a r a :

Wakaros, gulet ejot, tew buhs krustu mest sew preefscha un sazit:

Nu palihdsi man, Deews Tehws, Deews Dehls, Deews Swehtais Gars! † Amen.

Es tew pateizu, mans mihlais debesu Tehws, zaur Jesu Kristu, tawu mihlo Dehlu, ka tu mani scho isgahjuscho deenu tif schehligi efi paglabajis un pasargajis no wisas nelaimes un no wisam breefman. Es tewi luhdsu, peedod man wisus manus grehtus, fur esmu noseedsees un nepareifi darijis, un pasargi mani schehligi ari scho nakti no grehteem un wisa kauna, ka wisi mani darbi un wisa mana dsihwoschana tew patihf; jo tawas rofas pawehlu sewi, sawu meesu un dwehseli, sawus wezatus un waldneekus, sawu mahzitaju, wisus kristigos laudis, wisus zilwekus un wisas leetas. Taws swehtais engelís lai paleef pee manis, ka kaunais eenaidneeks mani nepahrwar! Amen.

Muhju Tehws debesis u. t. j. pr.

Swehtischana.

P r e e f s c h e h s c h a n a s.

Wisas azis gaida uf tewi, Kungs, un tu teem dodi baribu sawa laika. Tu atweri sawu roku un peechdini wisus, kas dsihwo, ar labu prahtu. Amen.

Kungs Deews, debesu Tehws, swehti muhs un schis tawas dahwanas, fo no tawas schehlastibas sawemam, zaur Jesu Kristu, muhsu Kungu! Amen.

P e h z e h s c h a n a s.

Pateizat tam Kungam, jo winsch ir mihligs, un wina schehlastiba paleef muhschigi! Amen.

Zaur Jesu Kristu, muhsu Kungu, mehse tew pateizam par wisam tawam dahwanam, Kungs Deews, debesu Tehws, kas dsihwo un walda muhschigi muhscham! Amen.

Bebrua luhgſchanaš.

Deewš dara mums daudš laba, kaut gan neesam to ar ſaweem darbeem nopelnijufchi. Wiſch dahwina mums to wiſu iſ tihraš mihleſtibas un ſchehlaſtibas. Deembijigi behrni tadeht wiſu ſlawè un peeluhdš rihtos zeldameš un wakaros gulet eedami.

Kas behrneem jadara.

Pirmaiš darbs ir behrnineem,
Labpraht klaufit wezateem;
Tad uš ſkolu paſteigtees
Wiſà labà mahzitees.
Laboš tikumos ar god'
Zauru muhſchu nodſihwot.

Rihſta luhgſchana.

Lew pateizu, Deewš ſchehligaiš,
Ka Tu man' ſchonakt' paſargaj's!
Nahz, fargi ſawu behrninu
Ar' ſchehligi ſcho deeninu! Amen.

Wakara luhgſchanaš.

Deewin, klaufi, to eš klufu,
Gulet eedamš iſluhdšoš:
Dod man nakti ſaldu duſu,
Dod, ka weſeš uſzetoš! Amen.

Eš gulet eedamš nebihšoš,
Lew ſawam Deewam pawehloš;
Sedš man' ar ſaweem ſpahrnineem,
Sarg' man' ar ſaweem engekeem! Amen.

Skolas dseefmas.

Meld. At Jesu Krist, mans palihgs.

1 At Jesu, tu pilns gudribas, — Es nesinu, kà jamahzas, Ja tu, Kungs, pats man nemahzi, Uš pateejibu newedi.

2. Ar jauw Garu palihd' tu, Ka tas man pašneedš padomu Un manu raktu apgaismo, Lai aplami tas ne-allo.

3. Lai peeangu atsihschanà Un ihstenà firdsšfaidribà, Tad tawam wahrdam laizigi Es doschu god' un muhschigi.

Meld. No debesim buhs man atnest.

2 At Tehws! taws školās behrninsch nahf, Grib mahzitees, ko wehl nemahf, Neprafdamš debes'-leetinas, Ne zitas labas mahzibas.

2. Lai špihd taws gaischums tumšibà, Lai nahf taws Gars man prah-tinà, Tas lai itdeenās mahza man To šwehtu Deewa atsihschan' :

3. Ka tu, Deews, bihstams, mihlejams, Ka eši lehns un uštizams, Ka Kristus ir mans pestitajs, Kas manu wainu dseedinaj's.

4. Dod, ka pehz taweem wahrdineem Es klaufu šaweem wezakeem: Ušturi Deews tos schelligi, Un bagati tos apšwehti!

Meld. Nu šaules špošchums aishghjis.

3 Es esmu behrninsch un wehl mas, Un wahjšsch mans špehžinsch ar', Šwehtigam kluht man eegribas: Nesinu, kà to dar.

2. Tu manis labad palizis Par masu behrninu Un šawas aš'nis išlehjis, Kungs, par mon grehžigu.

3. Kà man nu tewin pateikt buhs Par tawu mihibu? Kà firds tew patihlama kuchs? Dod, Kungs, man mahzibu!

4. Tu manu fird' isredsejis, Deews, few par upuri, — Kaut patš to buhtu peewilžis, To lubdjos firšnigi.

5. Tu mani godam aptehrpis Zaur šwehtu kristibu, Par šawu behrnu darijis, Pirms es to šapratu.

6. Teem, kas tew flawē debestis, Teem es nu peesfaitits, Kas gaismas drehbēs apgehrti Tew goda eng'keem lihds.

Meld. No debestim buhs man atnest.

4 Nu palihds' mums, Kungs Jesu Krist, Kas semes wirsū gribej's mist Rā behrnisch mihtsch un labprahčigs, Beš wainas un nenoseedšigs.

2. Mehs behrnini nu lubdsamees No wišas firds un dwehseles: Pa lihdsi, Kungs, tew paklausit, Bež tawa prahta isdarit.

3. Dod tawu Garu firšninā, Lai patihš tawa mahziba, Lai ihstu grunti dabujam Un muhscham pee tew pastahwam.

Meld. Tew, tew, mans Deews.

5 Tam Kungam, muhsu draudses ganam, Mehs augstu godu šchodeen atnesam Par wišu labu, ko mehs manam Pee sewim, ko no wina dabujam. Tew, tew lai firds eeksch pateizibas seed; Tew, tew lai luhpas šwehtas dseesmas dseed.

2. Tahs dahwanas, ko tu mums dewis, Mehs atkal tew pee kahjam noleekam, La sehkla nahtuši no tewis, Lai ar toš augtus tew neatraujam! Ne mehs, bet tu to gaismu dewis eš, Ne mums, bet tew tas gods ar' peederēs!

Meld. Dwehš'le, lihgsmojees arweenu.

6 Tehws, par tawu šwehtischanu Es no firds tew pateizu, Ko zaur wišu dšihwoschannu Un wehl šchodeen dabuju. Slawa tew, Wišaugstakais, Par to, ko man sagahdaj's: Ka es šchodeen mahzibinu Dabujis zaur tawu šiau.

2. Gespeed dšiti manâ prahtâ, Ko es laba mahzijeēs, Lai tai paleef lihdsinata Mana dšihwoščana, Deews. Swehti pamahziščanu, Dod, ka auglūs parahdu, Waldi man zaur tawu Garu, Debešis ka ee-eet waru.

Sawâ pašhâ melodijâ.

7 **M**ihštis Jesu, mehs nahkam, Tawu šaldu wahrdu klaufit; Mehs no šewis nemahkam Uš to škaidru mahziš' raudšit: Utdar' muhsu šird' un prahtu, Un welz muhs pee šewis klahu.

2. Mehs no šewis nespehjam Kautko labu pašhi darit, Bet no tawam aztinam Mums tas gaiščais wahrdišč atšpīhd; Tew, at Deewin, wišas lectas Top no mums nu pawehšetas.

3. At tu Kungs pilns godibas, Gaiščums, kas no Tehwa nahzis, Muhs pee ištās tizibas Turi, kâ tu eš šahzis, Tad mehs tawu wahrdu teikšim, Un tew šlawet wairs nebeigšim.

Meld. Kungs Jesu Krist, nahz pee mums buht.

8 **T**u muhsu palihgš, Jesu Krist, Tu gribi pee teem taweem mist; Mums tawu Garu peesūhti Un tawus želus parahdi!

2. Lai prahtu wišč mums apšaidro, Zaur Deewa wahrdeem ap-gaišmo, Lai muhsu širdi štiprina, Uš taišnibu muhs pawada.

3. Swehts, šwehts, šwehts Deews ir muhsčigi! Tâ dšeedašim tur augštaki; Šo škaidri muhsu dwehšele Tew atšihš winâ pašaulē.

Meld. Kristus mana dšihwibina.

9 **P**aleez ar šchehlastibu, Kungs Jesu Krist, mums klahu, Ka wels ar netaišnibu Muhs newar šamaitat.

2. Paleez ar šaweem wahrdeem Pee mums, at peštitaš! Dod teem buht allasch gahrdeem, Uštur' šcho debeš-maiš'!

3. Paleez ar šawu gaišmu Pee mums, tu špoščums šwehts, Ka eimam žeku taišmu; Tawš gars lai muhs apšedi!

4. Paleez ar šawu špehku, Tu štiprais Kungs, pee mums, Pret pašauli un grehtu Mums droščais patwehrums,

Meld. Mithlais Jesu, mehš nahtam.

10 Kahda jautā laimiba, Mums ir mihlā Jēsus rotās; Kahda dveh-
šels bariba, Ir mums Jēsus šwehtās mokās! Sawa wahrda ganibinā,
Winsch muhs koj un atšvirđsina.

2. Rā winsch reiš tos behrninus, Kuri peewesti tam tapa; Tapat muhs
ar' masinus, Winsch uš rotam nem wehl garā. Aptaundams zel šawā
khepi, Kofas usleek un muhs šwehti.

3. Veelais, Trihsweinigais Deews, Sargi muhs no wiša launa. Tad
wišs labi isdošešs, Un tew nodošes no jauna. Kristus ihpašchums mehš
buhšim, Kamehr debesš preekā kluhšim.

Meld. Kungs Jesu Kristi, nahš pee mums klast.

11 Kungs Jesu, dahrgais pestitajš, Tu masu behrnu šehlotajš, Mehš
šlawas dšeesmas atnešam Un tawam wahrdam nodšeedam.

2. Šchai pašaulē tu atnahzi, Un mihšu meešas peenehmi, Rā mehš,
tu tapi audšinatš, Teem behrneem wišur lihđsinatš.

3. Tu mums par labu peedšimi, Par muhšu grehkeem nomiri. Lai
muhš no grehkeem pestitu Un Deewa behrneem daritu.

4. Nu wiši mehš tew pateizam, Tew šawas firđis atweram. Pašargi
šwehti, šehlo muhs, Pihđš kamehr paradisē kluhs.

Meld. Šwehti Kungs un šargi.

12 Nahš, at debesš Tehtit, Šehligi muhs šwehtit! Išraekā šargs un
ažš, Sargi, glabā muhs tu patš.

2. Jēsus, Deewa Žehrinšch, Muhšu Gans un Kehniasch, Tawu kustu
šwehtijam, Tawu kroni šagaidam.

3. Šwehtš Gars, firšchu rota, Mums no Deewa dota, Paradisē wadi
muhs. Tur mums preekš beš gala buhs!

